Bostadsutskottets betänkande 1986/87:10

om anslag till bostadsförsörjningen m. m.
(prop. 1986/87:48 delvis, prop. 1986/87:67,
prop. 1986/87:93 delvis och prop. 1986/87:100 delvis)

BoU
1986/87:10

Sammanfattning

I betänkandet behandlas förslagen i budgetpropositionen om anslag till bostadsförsörjningen, proposition 1986/87:67 om temporärt undantag från markvillkoret för vissa småhus samt propositionerna 1986/87:48 och 1986/87:93 om bostadsbidrag m. m. I betänkandet behandlas närmare 70 motioner helt eller delvis.

Regeringens förslag tillstyrks med följande undantag. Utskottet föreslår att den s. k. tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse vidgas med 10 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vidare föreslår utskottet att den nuvarande möjligheten beträffande lån till konstnärlig utsmyckning i bostadsområdena kompletteras med ett bidrag. Ett fortsatt undantag från markvillkoret för låntagarbyggda egnahem föreslås. Undantaget föreslås förlängt i två år dvs. t. o. m. utgången av juni år 1989.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av en motion (m) gör ett tillkännagivande om möjligheter till vissa avsteg från bostadslånereglerna inför 1988 års bostadsmässa. Ett tillkännagivande görs med anledning av en motion (s) om en översyn beträffande aktieutdelningen i allmännyttiga bostadsföretag. Med anledning av en motion (c) föreslår utskottet vissa riktlinjer avseende den administrativa hanteringen av förvärvslångivningen till barnfamiljer för köp av äldre egnahem. Slutligen gör utskottet ett tillkännagivande om inkomstprövningen avseende bostadsbidrag i vissa fall; detta med anledning av en motion (vpk).

Till betänkandet har fogats 122 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Utskottets m-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. ett nytt räntebidragssystem, borttagande av pk-belåningen samt mark- och konkurrensvillkoren och en avveckling av samlingslokalstödet m. m. Fp-ledamöterna reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. bostadssubventionernas roll i ett framtida reviderat skattesystem, avveckling av räntelånen samt ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar. Utskottets c-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. bostadspolitikens utformning och inriktning, avveckling av räntebidrag till äldre låneformer samt införande av ett program för VA-nätets restaurering. Vpk-ledamoten i utskottet reserverar sig bl. a. till förmån för motionsförslag avseende bostadspolitikens framtida utformning, bostädernas fördelning på upplåtelseformer samt statlig totalfinansiering.

1 Propositionerna

Regeringen har i proposition *1986/87:48* (bostadsdepartementet) föreslagit riksdagen att såvitt nu är i fråga

dels godkänna de riktlinjer som i propositionen förordats i fråga om

6. avvägningen av bostadsbidragen mot hushållens inkomster,
7. vilka som skall anses ingå i bostadsbidragshushållet,
8. omprövning och indragning av bostadsbidrag,
9. bostadsbidrag för år 1988,
10. behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem,
16. bidrag och lån till konstnärlig utsmyckning av bostadsområden,

dels medge att sådana under 16 angivna bidrag får beviljas intill ett belopp av 15 000 000 kr. under budgetåret 1987/88.

Vidare har riksdagen beretts tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts i fråga om bostadsbidragsgrundande bostadskostnad.

Regeringen har i proposition *1986/87:67* (bostadsdepartementet) föreslagit riksdagen att godkänna den förlängning av undantaget från markvillkoret som i propositionen förordats.

Regeringen har i proposition *1986/87:93* (bostadsdepartementet) föreslagit riksdagen att såvitt nu är i fråga

3. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn,

4. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om beaktande av förmögenhet vid inkomstprövningen av bostadsbidrag till barnfamiljer och hushåll utan barn,

5. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om det minsta bidragsbelopp som skall betalas ut.

Regeringen har i proposition *1986/87:100* bil. 13 (bostadsdepartementet) under B 3–B 11 (s. 22–61) och B 17–B 19 (s. 62–67) föreslagit riksdagen att

1. medge att de garanterade räntorna ändras i enlighet med vad i regeringsprotokollet har förordats,

2. medge att beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1987/88 meddelas inom en ram av 60 000 000 kr.,

3. medge att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggslån bestäms till 80 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

4. medge att av denna ram högst 2 500 000 kr. får disponeras för tilläggslån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande i enlighet med vad i regeringsprotokollet har förordats,

5. medge att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel, ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 40 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

6. medge att de under 3. och 5. angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,

7. godkänna att statsbidrag lämnas till kommunernas kostnader för bostadsbidrag i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats,

8. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om kommunal delfinansiering som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag,

9. godkänna vad i regeringsprotokollet har förordats i fråga om höjning av maximibeloppet för bostadsanpassningsbidrag till standardhöjande åtgärder,

10. medge att beslut om tillgänglighetsfrämjande åtgärder på kvartersmark får beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr. under budgetåret 1987/88,

11. medge att beslut om anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1987/88 meddelas inom en ram av 28 000 000 kr.,

12. medge att beslut om upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1987/88 meddelas inom en ram av 24 000 000 kr.,

13. medge att de under 11. och 12. angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,

14. godkänna att statligt bidrag lämnas till handikappanpassning av folkparksteatrarna,

15. medge att beslut om sådana bidrag meddelas inom en ram av 1 200 000 kr. under budgetåret 1987/88,

16. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om avveckling av energisparbidrag till vissa lokaler m. m.,

17. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om avveckling av lån till allmänna samlingslokaler,

18. medge att 20 000 000 kr. av reservationen på anslaget Information och utbildning m. m. får användas för produktion av en ny svensk nationalatlas,

19. för budgetåret 1987/88 under elfte huvudtiteln anvisa

a) till Vissa lån till bostadsbyggande ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.,

b) till Räntebidrag m. m. ett förslagsanslag av 12 400 000 000 kr.

c) till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. ett förslagsanslag av 198 000 000 kr.,

d) till Tilläggslån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m. ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,

e) till Bostadsbidrag m. m. ett förslagsanslag av 1 573 000 000 kr.,

f) till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. ett förslagsanslag av 345 000 000 kr.,

g) till Bidrag till förbättring av boendemiljön ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.,

h) till Bidrag till allmänna samlingslokaler m. m. ett förslagsanslag av 140 000 000 kr.,

i) till Lån till allmänna samlingslokaler för budgetåret 1987/88 ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.,

j) till Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

k) till Information och utbildning m. m. ett reservationsanslag av 20 500 000 kr.,

l) till Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.

I detta betänkande behandlas

dels de med anledning av proposition 1986/87:48 väckta motionerna *1986/87:*

Bo109 av Lena Öhrsvik (s) vari föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett bostadsbidrag för hushåll utan barn.

Bo110 av Helge Hagberg och Lars Svensson (s) vari föreslås att riksdagen beslutar att statligt bidrag till konstnärlig utsmyckning skall kunna utgå även i fall då kommun inte gör en likvärdig ekonomisk insats,

Bo111 av Erling Bager m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att räntebidrag på kort sikt skall utgå oavsett upplånat belopp,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om reducerade bostadssubventioner i samband med en aviserad skatteomläggning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ändrade regler som ger bostadsinstituten möjlighet att erbjuda lån som omfördelar kostnaderna över tiden,

4. att riksdagen beslutar att, med avslag på regeringens förslag om bostadsbidrag för år 1988, hos regeringen hemställa om nytt förslag som medför att bostadsbidragen under 1987 och 1988 totalt uppgår till samma nivå som de skulle ha gjort om de nuvarande reglerna fortsatt att gälla,

5. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem,

Bo112 av Karin Söder m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om bostadspolitikens inriktning,

11. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om återinförande av statliga bidrag till kommunal energirådgivning i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om den administrativa hanteringen för stöd till barnfamiljer för köp av egnahem,

Bo115 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande inkomstprövningen vid inkomstminskning,

2. att riksdagen godkänner vad i motionen förordats

a) om bostadsbidrag fr. o. m. den 1 juli 1987,

b) om bostadsbidrag fr. o. m. den 1 januari 1988,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande bostadsbidrag till hushåll utan barn,

Bo117 av Alf Svensson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förbättring av bostadsbidragen i enlighet med vad som anförts i motionen,

Bo119 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

4. att riksdagen avslår regeringens förslag om riktlinjer vad gäller ändrade hyres- och inkomstgränser för bostadsbidrag samt omprövning och indragning av bostadsbidrag,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om beräkningen av boendekostnaderna för bostadsrättsinnehavare vid bostadsbidragsgivning,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag till riktlinjer i fråga om:

a) behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem,

f) bidrag och lån till konstnärlig utsmyckning av bostadsområden,

dels de med anledning av proposition 1986/87:67 väckta motionerna *1986/87:*

Bo123 av Erling Bager m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att avskaffa markvillkoret för låntagarbyggda egnahem,

Bo124 av Kjell A. Mattsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att med anledning av proposition 1986/87:67 upphäva markvillkoret vad avser styckebyggda småhus,

Bo125 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen omedelbart avskaffar markvillkoret, *dels* de med anledning av proposition 1986/87:93 väckta motionerna *1986/87:*

Bo128 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn,

Bo129 av Erling Bager m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

8. att riksdagen avslår förslaget om bostadsbidrag till ungdomar under 28 år,

Bo130 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens proposition 1986/87:93 om bostadspolitiken i övrigt och att förslag snarast föreläggs riksdagen härom (i återstående del behandlas yrkandet i ett kommande betänkande),

Bo131 av Alf Svensson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn i enlighet med motionen,

3. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om beaktande av förmögenhet vid inkomstprövning av bostadsbidrag till barnfamiljer i enlighet med motionen,

Bo132 av Olof Johansson m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

9. att riksdagen avslår förslaget om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn,

Bo201 av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Karlsson (c) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att stödet till arkeologiska undersökningskostnader i samband med nybyggnad eller ombyggnad av bostadshus i äldre stadskärnor ges i form av statliga bidrag,

2. att riksdagen beslutar att vid beräkning av det statliga bidraget, kostnad för byte och reparation av VA-nät får ingå,

3. att riksdagen beslutar att under Bostadsdepartementet (elfte huvudtiteln) anvisa 2,5 milj. kr. till arkeologiska undersökningskostnader,

Bo203 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Sf213 – hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående tillgängligheten i äldre bostadshus,

Bo204 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Sk323 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en samhällelig bostadsbank i enlighet med vad som anförs i motionen,

Bo205 av Carl Bildt m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen beslutar att avskaffa de s. k. mark- och konkurrensvillkoren,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Statens bostadsfinansieringsaktiebolag skall avvecklas,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om subventioner på bostadsmarknaden,

Bo206 av Carl Bildt m. fl. (m) vari – med hänvisning till motion 1986/87:So610 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att bostadsbidragen prövas mot disponibel inkomst efter skatt och att en plan framläggs enligt vilken bostadsbidragen stegvis och så långt möjligt ersätts med grundavdrag för barn, lägre skattetryck i övrigt samt flerbarnstillägg,

Bo207 av Karin Israelsson m. fl. (c) vari – med hänvisning till motion 1986/87:So216 – såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om de äldres boende (yrkandet i vad avser lån vid ombyggnad av ålderdomshem till bostäder behandlas i ett kommande betänkande),

Bo209 av Rolf Dahlberg (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försök med byggande av bostäder för ungdomar till bostadsmässan 1988,

Bo210 av Birthe Sörestedt m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som förhindrar det i motionen redovisade missbruket av tomträttsinstitutet m. m.,

Bo211 av Nils T Svensson och Sören Lekberg (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering av kostnader för parkeringsplatser,

Bo212 av Anita Johansson och Lennart Andersson (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna att åstadkomma en jämnare fördelning av problemhushållen mellan olika upplåtelse- och boendeformer,

Bo213 av Helge Hagberg och Owe Andréasson (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att museer bör bli stödberättigade för installation av hiss,

Bo214 av Anita Johansson och Aina Westin (s) vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om behovet av ökade ramar för tilläggslån till miljonprogrammets bostäder,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om försäkring mot byggskador och byggfel som krav för statliga lån vid byggandet av flerbostadshus,

Bo215 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nybyggnationen bör omfatta minst 50 000 lägenheter per år och ombyggnationen minst 25 000 lägenheter per år,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen förordats om effektiv prisövervakning beträffande byggnadsmaterial m. m.,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utvidgat ROT-program,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den s. k. normala upptrappningen av de garanterade räntorna för de allmännyttiga bostadsföretagen upphör tills vidare och fryses vid 1986 års nivå samt att den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av dessa företag sänks med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1987,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att allmännyttiga bostadsföretag får räntestöd till förvärv av äldre hyresfastigheter och egnahem,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att riktade energibidrag för investeringar i flerbostadshus skall kunna utgå enligt nu gällande regler även efter den 30 juni 1987,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statens bidrag till kommunernas energirådgivning skall återinföras fr.o.m. budgetåret 1987/88,

9. att riksdagen för budgetåret 1987/88 under elfte huvudtiteln anvisar

a) till Räntebidrag m. m. ett i förhållande till regeringens förslag med 350 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 12 750 000 000 kr.,

b) till Information och utbildning m. m. ett i förhållande till regeringens förslag med 105 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 125 500 000 kr.,

Bo216 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen till Bostadsbidrag m. m. för budgetåret 1987/88 under elfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 225 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 1 798 000 000 kr.,

Bo217 av Lennart Brunander och Elving Andersson (c) vari hemställs att riksdagen beslutar begära att regeringen framlägger förslag om ändrade regler för statliga lån till egnahem i enlighet med de synpunkter som framförts i motionen,

Bo219 av Tore Claeson m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stoppa omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter/insatslägenheter och begränsa nyproduktionen av bostadsrätter i storstadsregionerna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommuner med dominans av egenägda småhus bör prioritera byggande av flerbostadshus och andra bostäder upplåtna med hyresrätt,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att initiativ tas till en starkare regional styrning av bostadsbyggandet på bristorter/storstadsområden,

Bo221 av Margit Gennser och Per Stenmarck (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om ändringar av bestämmelserna för räntebidrag vid bostadsbyggande i enlighet med vad som angetts i motionen,

Bo222 av Görel Thurdin (c) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att bostadsbidragen skall beräknas enligt nuvarande metod med undantag från ändringen avseende allmänna avdrag som del av den sammanräknade inkomsten,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om administrationen av bostadsbidragen,

Bo223 av Gunhild Bolander (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att kostnaden för alternativ värmeproduktion i bostäder skall räknas in i låneunderlaget vid ny- eller ombyggnad av fastighet,

Bo225 av Sylvia Pettersson och Lisbet Calner (s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att allergiutredningen får i uppdrag att även överväga en förbättring av bostadsanpassningsbidraget i enlighet med vad som angetts i motionen,

Bo226 av Ulla-Britt Åbark och Marianne Carlström (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av fortsatt stöd för hissinstallationer,

Bo227 av Elis Andersson (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om ortskoefficient som bör omfatta hela Stockholms län,

Bo228 av Hans Göran Franck m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om produktionskostnadsanpassad belåning,

Bo233 av Oskar Lindkvist (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga lån och bidrag avseende konstnärlig utsmyckning i bostadsområden,

Bo235 av Birgitta Hambraeus (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att tidskoefficienten bör följa kostnadsutvecklingen.

Bo237 av Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (c) vari hemställs att riksdagen anhåller att regeringen skyndsamt låter utreda förutsättningarna för och effekterna av att tillämpa i motionen föreslaget utökat skattejämkningssystem i stället för nuvarande bostadsbidrag.

Bo238 av Agne Hansson m. fl. (c) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag i budgetpropositionen om avveckling av energisparbidraget till vissa lokaler m. m.,
2. att riksdagen beslutar att medge att beslut om energisparbidrag till vissa lokaler m. m. meddelas inom en ram av 4 200 000 kr. under budgetåret 1987/88,
3. att riksdagen beslutar att med ändring av regeringens förslag i budgetpropositionen anvisa 3 100 000 kr. att ur anslaget Anordningsbidrag m. m. utgå som bidrag till riksorganisationerna, varav 300 000 kr. bör avse sådant tekniskt/ekonomiskt utrednings- och projekteringsarbete som bedrivs inom riksorganisationerna,
4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i övrigt anförs i motionen om stödet till allmänna samlingslokaler,
5. att riksdagen – i händelse av avslag på yrkandena 1 och 2 – beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande att statligt bidrag till energisparåtgärder medges ingå i bidragsberättigade åtgärder för upprustningsbidrag och/eller anordningsbidrag,

Bo239 av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Karlsson (c) vari – med hänvisning till motion 1986/87:A466 – hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att en utredning snarast tillsätts i syfte att ta fram lägre, och ändå rimliga, ortskoefficienter för de tätorter där inflyttningstrycket är starkast,

Bo240 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – med hänvisning till motion 1986/87:A463 – såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en ny utformning av bostadspolitiken (i detta betänkande behandlas yrkandet i vad avser neutralitet i villkoren för olika upplåtelseformer samt bostadsbyggandet i Stockholmsregionen, resterande delar av yrkandet behandlas i kommande betänkanden),

Bo242 av Agne Hansson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om administrationen av stödet till allmänna samlingslokaler,

Bo243 av Anita Johansson (s) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om behovet av ett heltäckande program för att lösa storstadsområdenas bostadsproblem, (i detta betänkande behandlas yrkandet i vad avser pk-belåningen och åtgärder i miljonprogrammets bostäder, resterande del av yrkandet behandlas i ett kommande betänkande),

Bo245 av Agne Hansson och Rosa Östh (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för handikappanpassning av vissa allmänna lokaler i linje med vad som anförs i motionen,

Bo246 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen beslutar att låneformerna förvärvslån och särskilda lokallån skall avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1987,

3. att riksdagen till anslaget B 3 Vissa lån till bostadsbyggande för budgetåret 1987/88 anvisar 95 000 000 kr.,

4. att riksdagen till anslaget B 4 Räntebidrag m. m. för budgetåret 1987/88 anvisar 10 595 000 000 kr.,

5. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter upphör fr. o. m. den 1 juli 1987,

6. att riksdagen beslutar att lånemöjligheter för ändrad lägenhetssammansättning slopas fr. o. m. den 1 juli 1987 samt att den därigenom frigjorda låneramen utnyttjas för lån till grundförstärkning,

7. att riksdagen beslutar att ramen för förhöjt låneunderlag och tilläggslån för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse fastställs till 100 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

8. att riksdagen till anslaget B 8 Viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1987/88 anslår 270 000 000 kr.,

9. att riksdagen till anslaget B 10 Bidrag till allmänna samlingslokaler för budgetåret 1987/88 anslår 124 000 000 kr.,

12. att riksdagen beslutar att återföra 40 000 000 kr. från reservationen under anslaget B 17 och 37 500 000 kr. under anslaget B 18 till staten,

13. att riksdagen avslår regeringens förslag att till B 18 Information och utbildning m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag om 20 500 000 kr.,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om användningen av kvarstående medel av reservationen under anslaget B 18,

Bo248 av Stig Gustafsson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag,

Bo249 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att vidga tillstyrkanderamen för lån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse med 30 milj. kr. för budgetåret 1987/88 genom omfördelning av ROT-anslaget,

Bo250 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande "delat låneunderlag" vid byggande av flergenerationsbostäder,

Bo251 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att bostadsfinansieringsförordningen förändras i enlighet med i motionen redovisade tankegångar,

Bo252 av Agne Hansson (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag i budgetpropositionen bil. 13 om kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget med 40 %,

Bo253 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari – med hänvisning till motion 1986/87:A497 – såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt angivits i motionen om bostadsbyggande i Stockholms län,

3. att riksdagen beslutar att avskaffa tilläggslån för lägenhetssammanslagningar,

Bo254 av Gunnel Jonäng och Hadar Cars (c, fp) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Kr319 – hemställs att riksdagen beslutar om en höjning av låneramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med 30 000 000 kr.,

Bo255 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Kr318 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lånemöjligheterna vid arkeologiska utgrävningar,

Bo256 av Olof Johansson m. fl. (c) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Fi228 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande VA-nätets restaurering,

Bo257 av Kjell A. Mattsson m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ny inriktning av bostadspolitiken,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nödvändigheten av mer långsiktigt gällande villkor för bostadsbyggandet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att öka amorteringar på statliga lån till bostadssektorn,

5. att riksdagen beslutar upphäva subventionerna i form av kvarboendegarantier och hyresrabatter,

6. att riksdagen beslutar att räntebidrag enligt äldre låneregler slopas,

7. att riksdagen beslutar att räntebidrag fr. o. m. den 1 juli 1987 endast utgår för byggnadskostnad upp till 100 % av låneunderlaget i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggslån bestäms till 90 000 000 kr., för budgetåret 1987/88,

9. att riksdagen medger att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel, ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 30 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen avslår regeringens förslag om kommunalt bidrag till bostadsanpassningsåtgärder,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statligt stöd till kommunal energirådgivning och energibesparande åtgärder i bostadsbeståndet,

13. att riksdagen beslutar att energibidragen till samlingslokaler bibehålls och att för detta anvisas ett anslag om 4 200 000 kr.,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om översyn av beräkningsgrunderna för bostadsbidrag,

Bo258 av Erling Bager m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om ökade möjligheter att bo med bostadsrätt,

10. att riksdagen beslutar att avskaffa markvillkoret,

16. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om lån för ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar,

18. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om lägre räntebidrag för ombyggnadslån,

19. att riksdagen beslutar att inte medge regeringen att införa ramar för begränsning av ombyggnadslån,

20. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om ändring av bostadssaneringslagen så att vid utfärdande av hyresgästintyg för ombyggnad den mening skall gälla som företräds av majoriteten av de boende i fastigheten (i vad avser beviljande av ombyggnadslån),

21. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om lägenhetsinnehavares möjlighet till veto vid ombyggnad inne i lägenhet,

22. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om minskade bostadssubventioner,

23. att riksdagen beslutar att inte genomföra den tidigare beslutade höjningen av bostadsbidragen fr. o. m. den 1 januari 1988,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om överförande av bostadslångivningen till bostadslåneinstituten och avskaffande av SBAB,

25. att riksdagen beslutar att till Vissa lån för bostadsbyggande (B 3) för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

26. att riksdagen beslutar att räntelån, hyresförlustgarantilån och förvärvslån som belastar anslaget B 3 inte skall beviljas fr. o. m. budgetåret 1987/88,

27. att riksdagen beslutar att till Räntebidrag (B 4) för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 11 940 000 000 kr.,

28. att riksdagen beslutar att hyresrabatter inte skall beviljas fr. o. m. budgetåret 1987/88,

29. att riksdagen beslutar att eftergift av räntelån inte skall beviljas fr. o. m. budgetåret 1987/88,

30. att riksdagen beslutar om extra upptrappning av de garanterade räntorna från den 1 juli 1987 enligt vad som anförs i motionen,

31. att riksdagen med avslag på regeringens förslag beslutar att de extra upptrappningarna av den garanterade räntan skall fördelas över hela bostadsbeståndet,

32. att riksdagen beslutar att till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. (B 5) för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 158 milj. kr.,

33. att riksdagen beslutar att särskilda lokallån inte skall beviljas fr. o. m. budgetåret 1987/88,

34. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om utformningen av det föreslagna bidraget till åtgärder i bostadsområden med stora uthyrningssvårigheter eller stora sociala problem,

35. att riksdagen beslutar att medge att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkan av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som kan komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggslån bestäms till 95 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

36. att riksdagen beslutar att avskaffa tilläggslån för lägenhetssammanslagningar och att medge att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 25 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

37. att riksdagen beslutar att inte bemyndiga regeringen att höja ramarna för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och tilläggslån för byggskador, byggfel och grundförstärkningar,

38. att riksdagen beslutar att inte bemyndiga regeringen att höja de ramar som gäller för anordningsbidrag och upprustningsbidrag till allmänna samlingslokaler,

Bo403 av Hans Göran Franck och Aina Westin (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angetts om behovet av regler för att motverka ombildning av hyresrätter till bostadsrätter i överhettade bostadsregioner,

Bo408 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om – – – boendeservice, – – – bostadsbyggande m. m. (yrkandet i vad avser hyresgästinflytande och boendemiljö behandlas av utskottet i kommande betänkanden),

2. att riksdagen till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. för budgetåret 1987/88 under elfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 30 000 000 kr. förhöjt anslag,

Bo413 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

10. att riksdagen beslutar att upphäva de ändringar av bostadssaneringslagen (1973:531) som föranletts av proposition 1986/87:48,

12. att riksdagen beslutar att upphäva de s. k. mark- och konkurrensvillkoren,

Bo414 av Elving Andersson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förmånliga lån för förvärv av äldre fastigheter i vissa skärgårdssamhällen för åretruntboende,

Bo415 av Ulla-Britt Åbark och Göran Magnusson (s) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd för allmännyttiga bostadsföretags förvärv av bostadsfastigheter,

Bo423 av Jan Sandberg (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändringar som underlättar omvandlande av hyreslägenheter till bostadsrättslägenheter,

6. att riksdagen beslutar att upphäva mark- och konkurrensvillkoren,

Bo503 av Stina Gustavsson m. fl. (c) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Ub246 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att inordna bl. a. skolmåltidslokaler i ROT-programmet,

Bo514 av Axel Andersson och Ulla-Britt Åbark (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att genom olika åtgärder säkerställa kvaliteten i bostadsbyggandet,

Bo516 av Karl Boo m. fl. (c) vari – med hänvisning till motion 1986/87:Kr430 – hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen föreslås för att öka möjligheterna till ett prisbilligt semesterboende,

Bo518 av Gunhild Bolander m. fl. (c) vari – med hänvisning till motion 1986/87:So260 – såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om handikappades självbestämmande vad gäller boende och service.

3 Skrivelser m. m.

Skrivelser avseende vissa i detta betänkande behandlade frågor har inkommit från socialdemokratiska fullmäktigegruppen i Nässjö kommun, Konstnärscentrum, Stockholms fastighetskontor samt Föreningen Sveriges konsthantverkare. Dessutom har inkommit ca 175 vykort från studenter angående ungdomsboende m. m.

Företrädare för Hyresgästernas riksförbund och för Konstnärscentrum har inför utskottet lämnat synpunkter i ärendet.

4 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m.

4.1 Bostadsproduktionen

Under år 1986 påbörjades ett större antal lägenheter i nyproduktionen än under år 1985. Detta innebar att den nedåtgående trenden i nyproduktionen av bostäder bröts för första gången på nästan tio år. I tabell 1 nedan redovisas utvecklingen av nyproduktionen av bostäder under perioden 1978–1986.

Tabell 1 Antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen i riket som helhet samt i storstadsområdena under åren 1978–1986

År	Påbörjade lägenheter i nyproduktionen i			
	Riket	Stor-stockholm	Stor-göteborg	Stor-malmö
1978	57 300	7 600	3 600	2 200
1979	56 000	6 800	3 800	1 900
1980	50 100	7 300	3 900	2 000
1981	44 500	6 600	3 100	2 800
1982	41 900	7 100	2 700	2 300
1983	37 800	9 700	3 400	2 000
1984	34 000	9 700	3 400	1 700
1985	27 600	5 800	2 400	2 000
1986[1]	29 500	5 800	2 500	1 700

[1] Preliminär uppgift Källa: SCB.

Enligt de preliminära uppgifterna för år 1986 påbörjades nyproduktion av ca 29 500 lägenheter. Erfarenhetsmässigt förekommer vissa eftersläpningar i inrapporteringen till statistiska centralbyrån (SCB), varför denna uppgift inte är helt jämförbar med tabellens uppgifter för tidigare år. Om en jämförelse görs mellan de preliminära uppgifterna för åren 1985 resp. 1986 blir ökningen av antalet påbörjade lägenheter ca 10 %.

Den ökade nyproduktion av bostäder som kunnat registreras under år 1986 är inte jämnt fördelad över landet. Som framgår av tabell 1 är produktionsnivån i storstadsområdena relativt oförändrad gentemot föregående år. I Stormalmös fall är det sannolikt fråga om en viss nedgång i nyproduktionen.

Under hela den senaste tioårsperioden har det skett en förskjutning i nyproduktionen avseende fördelningen mellan flerbostadshus och småhus. Detta beror på att nedgången i antalet nyproducerade lägenheter under perioden till stor del fallit på småhusen. Uppgången i nyproduktionen under år 1986 gällde också i huvudsak flerbostadshusen. Andelen lägenheter i småhus fortsatte därför att minska och uppgick år 1986 till 47 % av de påbörjade lägenheterna i nyproduktionen.

Tabell 2 Andelen småhus (%) i nyproduktionen i riket samt i storstadsområdena åren 1978–1986

År	Andelen (%) påbörjade lägenheter i småhus i			
	Riket	Stor-stockholm	Stor-göteborg	Stor-malmö
1978	71	56	76	66
1979	68	48	55	67
1980	65	43	55	66
1981	60	35	59	60
1982	56	37	62	58
1983	52	39	48	58
1984	51	31	54	52
1985	49	30	56	54
1986[1]	47	35	55	61

[1] Preliminär uppgift Källa: SCB.

Som framgår av tabell 2 är förändringen av fördelningen mellan småhus och flerbostadshus inte lika entydig i storstadsområdena som för riket i helhet. I både Storgöteborg och Stormalmö dominerar fortfarande småhusbyggandet.

Ombyggnadsverksamheten i bostadsbeståndet har ökat i omfattning under hela den senaste tioårsperioden med undantag för år 1985. Under år 1986 ökade emellertid åter ombyggnaden av flerbostadshus och enligt preliminära uppgifter påbörjades moderniseringen av 32 581 lägenheter.

Tabell 3 Påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus före moderniseringen i riket samt i storstadsområdena under åren 1978–1986

År	Antal lägenheter före modernisering i			
	Riket	Stor-stockholm	Stor-göteborg	Stor-malmö
1978	11 300	3 000	2 600	1 100
1979	11 900	3 100	2 700	1 600
1980	13 000	3 600	2 400	900
1981	14 600	2 200	3 100	1 500
1982	19 700	4 500	3 200	1 400
1983	22 100	4 000	3 600	1 200
1984	29 700	3 900	5 100	1 400
1985	23 800	4 400	2 900	1 400
1986[1]	32 600	4 600	4 100	1 300

[1] Preliminär uppgift Källa: SCB.

Tabell 3 visar antalet påbörjade lägenheter före modernisering. I samband med moderniseringsverksamheten förekommer en viss lägenhetsavgång som beror på att små lägenheter slås ihop till större. Antalet färdigställda moderniserade lägenheter blir därför lägre. Under slutet av 1970-talet uppgick denna lägenhetsavgång till omkring 30 % av antalet påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus. Därefter har den minskat och uppgick år 1986 till endast 7 % för riket som helhet. I Storstockholm har emellertid lägenhetsavgången inte minskat lika mycket utan uppgick år 1986 till 17 %. Den minskade lägenhetsavgången beror delvis på att ombyggnadsverksamheten i allt högre grad har kommit att omfatta redan moderna hus med en relativt hög andel stora lägenheter. Dessutom har det blivit vanligare att småläghenheter inte slås samman till större lägenheter utan får finnas kvar även efter en modernisering.

Till följd av bl. a. den förändrade fördelningen mellan andelen småhus, resp. flerbostadshus i nyproduktionen har även fördelningen mellan olika typer av byggherrar resp. upplåtelseformer förändrats under senare år. Andelen lägenheter upplåtna med hyresrätt ökar medan andelen lägenheter med äganderätt, dvs. ägda småhus, minskar.

Tabell 4 Fördelningen mellan olika byggherrar och upplåtelseformer i hus som färdigställts under perioden 1978–1986

År	Antal lägenheter	Fördeln. mellan olika byggherrar (%)				Fördeln. mellan upplåtelseformer (%)		
		Stat/ kommun	Allmännyttan	Kooperativ	Privata	Hyresrätt	Bostadsrätt	Äganderätt
1978	53742	2	18	10	70	–	–	–
1979	55491	2	21	11	66	–	–	–
1980	51438	3	23	17	57	25	14	61
1981	51597	2	28	18	52	30	16	54
1982	45108	2	30	21	47	34	20	46
1983	43374	2	25	29	44	32	29	39
1984	34988	2	25	28	45	36	27	37
1985	32932	2	26	29	43	38	29	33
1986	28791	2	27	28	43	42	28	30

Källa: SCB.

Förskjutningen mot en ökad andel lägenheter med hyresrätt beror inte enbart på den ökade andelen lägenheter i flerbostadshus. Även en ökande andel av småhusen upplåts med hyresrätt. Av de lägenheter i småhus som var inflyttningsklara år 1986 upplåts 22% med bostadsrätt, 14% med hyresrätt och övriga 64% med äganderätt. För flerbostadshusen var fördelningen mellan upplåtelseformerna den att 33% av de nya lägenheterna var bostadsrätter och övriga 67% hyreslägenheter.

Den genomsnittliga lägenhetsstorleken i nyproduktionen har minskat under senare år. Detta gäller både för flerbostadshus och småhus. Jämfört med 1978 är dagens nyproducerade lägenheter i genomsnitt ett rum mindre.

Tabell 5 Procentuell fördelning mellan olika lägenhetsstorlekar i lägenheter som färdigställts 1978–1986 samt i bostadsbeståndet som helhet 1980

År	Antal lägenheter	Fördelning mellan lägenhetstyper (%)						Rumsenhet per lägenhet
		1 Rk	2 Rk	3 Rk	4 Rk	5 Rk	6 Rk	
1978	53742	5	10	14	24	26	21	5,24
1979	55491	4	11	15	24	26	19	5,16
1980	51438	4	13	15	25	25	18	5,11
1981	51597	4	14	19	27	23	13	4,92
1982	45108	4	18	19	30	20	9	4,71
1983	43374	4	21	21	28	19	7	4,57
1984	34988	5	23	20	27	18	7	4,48
1985	32932	5	25	22	27	15	6	4,38
1986	28791	6	27	22	24	16	5	4,31
Bostadsbeståndet 1980	3670000	15	23	24	19	11	8	4,12

Källa: SCB.

I flerbostadshusen var tvårumslägenheten den vanligaste lägenhetstypen i nytillskottet under år 1986. Omkring 44 % av lägenheterna hade denna storlek, 11 % var mindre och 45 % var större. I småhusen var 37 % av nytillskottet fyrarumslägenheter medan 22 % av lägenheterna var mindre och 41 % var större.

4.2 Bostadsinvesteringar

Under år 1986 uppgick de totala investeringarna i ny- och ombyggnad av bostäder till omkring 35,6 miljarder kronor. Dessutom användes omkring 12,4 miljarder kronor för underhåll i bostadsbeståndet. Sammanlagt uppgick således investeringarna och underhållet inom bostadsektorn till ca 48 miljarder kronor.

I tabell 6 redovisas investeringarna och underhållet i bostadssektorn under perioden 1978–1986 omräknade till 1980 års priser. Av tabellen framgår att de reala investeringarna (dvs. investeringarna mätta i fast penningvärde) varit relativt stabila under hela perioden. Den ökade ombyggnads- och underhållsverksamheten har kompenserat en kraftig nedgång av investeringarna i nyproduktionen. Ökningen av antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen under år 1986 hann inte slå igenom i ökade investeringar inom nybyggnadssektorn under detta år. Investeringarna inom nybyggnadssektorn väntas dock öka under 1987.

Tabell 6 Investeringar och underhåll i permanenta bostäder åren 1971–1986 i 1980 års priser

År	Nybyggnad milj. kr.	Ombyggnad inkl. energisparverksamhet. milj. kr.	Summa milj. kr.	Underhåll milj. kr.	Totalt milj. kr.
1978	20 450	5 150	25 600	7 900	33 500
1979	20 400	5 650	26 050	8 200	34 250
1980	19 050	5 450	24 500	8 550	33 050
1981	17 100	6 250	23 350	9 150	32 500
1982	15 600	7 350	22 950	9 850	32 800
1983	14 050	8 600	22 650	10 300	32 950
1984	11 600	12 100	23 700	10 800	34 500
1985	11 000	13 600	24 600	11 300	35 900
1986[1]	9 500	14 000	23 500	12 400	35 900
1987[2]	11 000	13 300	24 300	12 800	37 100

[1] Preliminära uppgifter.
[2] Prognos.
Källa: SCB, Konjunkturinstitutet.

4.3 Byggnadskostnader

För att mäta byggnadskostnadsutvecklingen används olika typer av index, bl. a. faktorprisindex och byggnadsprisindex.

Faktorprisindex används vid kontraktsreglering av mindre entreprenad. Det används också för analys av byggnadskostnadsutvecklingen och som underlag för beräkning av tidskoefficienten i bostadslånesammanhang.

Faktorprisindex mäter den sammantagna effekten av prisutvecklingen för de produktionsfaktorer (byggmaterialpriser, arbetslöner etc.) som sätts in i byggnadsverksamheten.

Byggnadsprisindex mäter prisutvecklingen för nyproducerade hus med statliga lån. Den del av prisutvecklingen som beror på ändrad kvalitet rensas bort vid beräkningarna. Prisutvecklingen mäts separat för flerbostadshus och för gruppbyggda småhus.

I tabell 7 redovisas indexutvecklingen för bostäder under 1980-talet. Som jämförelse redovisas utvecklingen av konsumentprisindex (KPI). Som framgår av tabellen har faktorprisindex förändrats i ungefär samma takt som konsumentprisindex, medan byggnadsprisindex har ökat något långsammare.

Tabell 7 Utvecklingen av årsmedeltalen för faktorprisindex, byggnadsprisindex och konsumentprisindex under åren 1980–1985 (1980=100)

År	Faktorprisindex för		Byggnadsprisindex för		KPI
	flerbostadshus	gruppbyggda småhus	flerbostadshus	gruppbyggda småhus	
1980	100	100	100	100	100
1981	112	105	114	112	112
1982	120	118	120	120	122
1983	132	132	130	128	133
1984	144	144	137	140	143
1985	155	155	146	148	154

Källa: SCB.

Den kvartalsvisa utvecklingen av byggnadspriserna under de två senaste åren redovisas i tabell 8. Som framgår av tabellen uppvisar framför allt byggnadsprisindex stora variationer mellan resp. kvartal. Detta beror till stor del på att produktionens sammansättning avseende bl. a. den regionala fördelningen och typ av projekt varierar kraftigt under året. Ökningstakten för faktorprisindex har sjunkit under den redovisade perioden, dock inte så mycket som för konsumentprisindex. En jämförelse mellan faktorprisindex och konsumentprisindex blir emellertid aldrig helt rättvisande eftersom det ena mäter prisutveckling på varor och lönekostnader medan det andra mäter prisutvecklingen på en viss konsumtion.

Tabell 8 Procentuell förändring av årstakt av faktorprisindex (inkl. löneglidning), byggnadsprisindex (anbudspriser) och konsumentprisindex. Kvartalsvis för år 1985 och 1–3 kvartalet 1986

År, kvartal	Ökning i % gentemot föregående år				
	Faktorprisindex för		Byggnadsprisindex för		KPI
	flerbostadshus	gruppbyggda småhus	flerbostadshus	gruppbyggda småhus	
1985					
1:a	8,8	8,4	7,2	7,9	8,7
2:a	8,4	7,4	5,1	−1,2	8,2
3:e	7,2	6,9	2,2	−0,2	6,4
4:e	7,5	7,3	4,6	4,5	6,9
1986					
1:a	6,2	6,0	12,1	6,7	5,3
2:a	5,2	5,8	7,0	8,5	3,9
3:e	4,1	4,5	4,3	8,3	3,5

Källa: SCB.

I tabell 9 redovisas den genomsnittliga produktionskostnaden per m^2 lägenhetsyta för den statligt belånade bostadsproduktionen under perioden 1978–1986. Dessutom redovisas den s.k. överkostnaden resp. år, dvs. kvoten mellan produktionskostnaden och pantvärdet.

Tabell 9 Kostnadsutvecklingen för flerbostadshus inom exploateringsområden och gruppbyggda småhus åren 1978–1986 samt förhållandet mellan produktionskostnad (Pk) och pantvärde (Pv)

År	Flerbostadshus			Gruppbyggda småhus		
	Genomsnittlig Pk kr./m^2 lägenhetsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %	Genomsnittlig Pk kr./m^2 bostadsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %
1978	2799	17,0	105,8	2654	15,8	105,8
1979	3214	14,8	106,8	2996	12,9	107,0
1980	3844	19,6	110,2	3592	19,9	108,5
1981	4211	9,5	108,1	4045	12,6	104,9
1982	4616	9,6	108,2	4392	8,6	105,6
1983	5394	16,8	111,6	4961	12,9	106,9
1984	5698	5,6	109,1	5423	9,3	105,6
1985	6150	7,9	112,7	5625	3,7	106,5
1986[1]	–	–	–	6107	8,6	109,8

[1] Preliminär uppgift.
Källa: SCB.

Enligt de preliminära uppgifterna steg överkostnaden för gruppbyggda småhus mellan åren 1985 och 1986. Bland storstadsregionerna är det framför allt Stormalmö som uppvisar ökade överkostnader. Preliminära uppgifter för hela år 1986 avseende flerbostadshus inom exploateringsområden finns ännu ej framtagna. Preliminära delårsuppgifter ger dock vid handen att ökningen av produktionskostnad och överkostnad för flerbostadshus inom exploateringsområden under år 1986 varit något lägre än för gruppbyggda småhus.

Hyresutvecklingen sedan år 1978 belyses av nedanstående uppgifter avseende genomsnittliga hyror för bostäder i SABO-företagen.

Tabell 10 Kallhyra, avgifter för värme och varmvatten samt varmhyra för bostäder i SABO-företagen åren 1978–1987 (kr./m²)

År	Kallhyra bostäder	Avgift värme och varmvatten	Varmhyra bostäder
1978	129	19	148
1979	137	24	161
1980	150	34	183
1981	167	41	208
1982	189	49	238
1983	208	51	258
1984	220	52	272
1985	235	55	290
1986[1]	258	52	310
1987[2]	280	49	329

[1] Preliminära uppgifter.
[2] Prognos.
Källa: SABO (Sveriges allmännyttiga bostadsföretag).

Den genomsnittliga hyran (inkl. värme) i SABO-beståndet uppgick under år 1986 till ca 310 kr./m². Detta innebär en månadshyra på 1 937 kr. för en normal trerumslägenhet på 75 m². Motsvarande nyproducerad lägenhet som var inflyttningsfärdig år 1986 hade en hyra som var omkring 30 % högre.

Den genomsnittliga hyran (inkl. värme) ökade med 6,9 % mellan åren 1985 och 1986. Även mellan åren 1986 och 1987 väntas hyreshöjningen enligt den i tabellen redovisade prognosen bli ca 6 %. Bränslekostnaderna, som i slutet av 1970-talet starkt bidrog till hyreshöjningarna, har under de senaste åren snarast haft en motsatt inverkan. Således minskade den genomsnittliga bränsleavgiften med ca 5,5 % mellan åren 1985 och 1986.

Hyresutvecklingen under perioden 1978–1986 omräknad i 1986 års penningvärde redovisas i tabellen nedan.

Tabell 11 Kallhyra, avgifter för värme och varmvatten samt varmhyra för bostäder i SABO-företagen åren 1978–1986 omräknat till 1986 års penningvärde (kr./m²)

År	Kallhyra bostäder	Avgift värme och varmvatten	Varmhyra bostäder
1978	251	38	289
1979	250	44	294
1980	241	54	293
1981	239	58	297
1982	249	65	314
1983	251	61	312
1984	246	58	304
1985	245	57	302
1986[1]	258	52	310

[1] Preliminära uppgifter.
Källa: SABO (Sveriges allmännyttiga bostadsföretag).

Som framgår av tabell 11 har den genomsnittliga hyran räknad i fast penningvärde ökat med ca 7 % mellan åren 1978 och 1986. I jämförelse med 1982 års hyresnivå var emellertid den genomsnittliga hyran lägre år 1986, dvs. hyreshöjningen under denna period skedde i långsammare takt än den allmänna prisutvecklingen.

4.5 Outhyrda lägenheter

Antalet outhyrda lägenheter fortsätter att minska. Antalet kommuner med ett lägenhetsöverskott har reducerats kraftigt. I ett stort antal kommuner finns endast enstaka lägenheter som är lediga i avvaktan på förmedling till ny hyresgäst eller också saknas lediga lägenheter helt. Detta är situationen i exempelvis Storstockholmsregionen. I vissa kommuner, ofta med svag arbetsmarknad, förekommer emellertid fortfarande betydande uthyrningssvårigheter.

I nedanstående tabell redovisas antalet lägenheter lediga till uthyrning inom SABO-företagens bostadsbestånd den 1 september åren 1984–1986. Under denna period har omkring 80 % av det totala antalet outhyrda lägenheter funnits inom SABO-beståndet.

Tabell 12 Antalet outhyrda lägenheter inom SABO-företagen den 1 september åren 1984–1986

	Antal outhyrda lägenheter per 1984-09-01		1985-09-01		1986-09-01	
	Absolut	Procent	Absolut	Procent	Absolut	Procent
Totalt	25 538	3,5	16 772	2,2	11 290	1,5
Storstockholm	911	0,5	468	0,2	131	0,1
Storgöteborg	3 904	4,3	2 583	2,8	1 293	1,5
Stormalmö	1 975	6,1	1 030	3,2	607	1,9
Övr. landet	18 748	4,4	12 691	3,0	9 259	2,1

Källa: SABO.

5 Utskottet

5.1 Bostadsbyggandets omfattning och inriktning m. m.

5.1.1 Bostadspolitikens utformning och inriktning

Inledningsvis tar utskottet upp tre motioner som behandlar bostadspolitikens utformning och inriktning från mera övergripande synpunkter.

I den med anledning av proposition 1986/87:48 väckta partimotionen från centerpartiet Bo112 yrkande 2 framförs en rad krav om en ändrad bostadspolitik. De framförda kraven gäller bl. a. att

- bostadsstödet i större utsträckning bör riktas till dem som bäst behöver det,
- en samordning av bostadspolitiken med skatte- och familjepolitiken bör ske,
- fler skall få möjlighet att äga sin bostad,

- bostadsrättsformen stimuleras,
- inflytandet för hyresgästerna ökar genom kooperativa lösningar,
- ungdomars behov av bostäder till rimliga kostnader skall tillgodoses.

Med anslutning till förslagen i motion Bo112 föreslås i motion Bo257 (c) yrkande 1 att bostadspolitiken skall ges en ny inriktning. Enligt motionärernas mening bör sålunda i en ny bostadspolitik – utöver förslagen i motion Bo112 – bl. a ingå

- ett nytt lånesystem med mindre generella subventioner,
- ett ökat småhusbyggande,
- att Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag avvecklas,
- att lånevillkoren förenklas.

Motionärerna vänder sig dessutom mot den ryckighet och brist på långsiktiga regler som enligt deras mening präglar dagens bostadspolitik. Med hänvisning härtill poängteras i motionens yrkande 3 nödvändigheten av mer långsiktigt gällande villkor för bostadsbyggandet.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 yrkande 1 lämnas såvitt nu är i fråga förslag till olika åtgärder i syfte att komma till rätta med och begränsa problemen på dagens bostadsmarknad. Förslagen innebär bl. a. att

- hyresgäststyrda projekt och självbyggeri av hyreslägenheter skall stimuleras,
- nyproduktion och ombyggnad av bostäder skall öka,
- bostadssubventionerna måste förbättras,
- kvaliteten på den gemensamma, kollektiva miljön måste förbättras,
- hyresgästinflytandet ökar.

Gemensamt för de tre nu behandlade motionerna är att de från principiella utgångspunkter tar upp bostadspolitikens utformning och inriktning. I motionerna uttrycks sålunda de övergripande mål som enligt motionärerna bör vägleda bostadspolitiken och vilka medel som enligt deras mening bör komma till användning för att nå dessa mål. Motionärernas principiella ställningstaganden följs också upp genom konkreta förslag i de olika sakfrågorna – detta sker såväl i de nu behandlade som i andra motioner.

Dagens bostadspolitik har ytterst sin grund i det bostadssociala mål som formulerades redan under efterkrigstiden. Det övergripande målet att alla skall ha tillgång till en sund, rymlig, välplanerad och ändamålsenligt utrustad bostad till rimligt pris står fast. Detta mål har därefter vid skilda tillfällen preciserats och konkretiserats.

Huvuddragen i dagens bostadspolitik har sin utgångspunkt i 1974 års bostadspolitiska beslut. Mot bakgrund av den utveckling som skett därefter kan bostadsutskottet konstatera att förutsättningarna för bostadspolitiken inför resten av 1980-talet i dag är väsentligt förändrade. Som framhålls i proposition 1986/87:48 gäller det nu bl. a.

- att undvika att nedgången i bostadsbyggandet som inträffade under första hälften av 1980-talet leder till en ny bostadsbrist,
- att utvecklingen mot en ökad inriktning på ombyggnad och underhåll måste fortsätta,
- att ta till vara möjligheterna att förstärka det selektiva bostadsstödet till barnfamiljer med begränsade ekonomiska resurser,

– att ägna större uppmärksamhet åt förvaltningen av bostäder och bostadsområden.

Sedan hösten 1982 har också en rad åtgärder vidtagits för att anpassa bostadspolitiken till de nya förutsättningar som nu föreligger. Det gäller bl. a. satsningar på nyproduktion och förbättringsverksamhet. Inte minst det år 1983 beslutade tioåriga bostadsförbättringsprogrammet utgör ett viktigt inslag i denna politik. Mot bakgrund bl. a. av utvecklingen sedan år 1982 har också riksdagen hösten 1986 genom proposition 1986/87:48 förelagts förslag om förändringar i de bostadspolitiska medlen. Bostadsutskottet och riksdagen har också ställt sig bakom förslagen till den del de har behandlats, dvs. i vad gäller införande av hyresrabatter och kvarboendegaranti, förändringar i bostadsförbättringsprogrammet samt bemyndigande för regeringen att genom rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder. Sammantaget innebär de vidtagna åtgärderna enligt bostadsutskottets mening att förutsättningar skapats för att bostadspolitiken även fortsättningsvis skall kunna ges en inriktning som svarar mot de bostadspolitiska målen. Samtidigt måste naturligtvis de förändringar fortlöpande genomföras som motiveras av samhällsutvecklingen i allmänhet och av utvecklingen inom bostadssektorn i synnerhet. Dessa förändringar måste dock genomföras stegvis bl. a. i den takt omständigheterna motiverar och samhällsekonomin medger.

Den bostadspolitik som statsmakterna ställt sig bakom och som i korthet beskrivits ovan står i sina grunder inte i motsättning till vad i motionerna Bo112 (c) yrkande 2 och Bo257 (c) yrkandena 1 och 3 föreslagits. I den mån vad i motionerna föreslagits inte låter sig förenas med den politik som vägleder *bostadspolitikens utformning och inriktning* avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 om *den framtida bostadspolitiken* har en delvis annan inriktning än c-motionerna. Inte heller beträffande denna motion kan utskottet finna att tillräckliga skäl föreligger för riksdagen att hos regeringen nu begära förslag till åtgärder. Utskottet vill erinra om att riksdagen så sent som i december 1986 fattade vissa viktiga beslut om bostadspolitikens utformning för de närmaste åren. Mot bakgrund av att politiken bör föras med fasthet och konsekvens kan det inte nu anses erforderligt eller lämpligt för riksdagen att ställa sig bakom vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 yrkande 1 såvitt nu är i fråga förordats.

5.1.2 Bostadsbyggandets omfattning och regionala fördelning

Bostadsbyggandets omfattning i form av ett antalsmässigt uttryckt mål tas upp i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 2. I motionen följs det allmänna ställningstagandet i motion Bo408 (vpk) om att bostadsbyggandet bör öka. Enligt motionsförslaget bör sålunda nyproduktionen omfatta minst 50000 och ombyggnadsverksamheten minst 25000 lägenheter per år. I motiveringen anges bostadssituationen på många orter

vara närmast katastrofal genom att hundratusentals hushåll saknar egen bostad och genom att hyrorna nått en nivå som för många är oöverstiglig.

Syftet med den nu behandlade motionen torde vara att genom fastställandet av ett antalsmässigt preciserat mål för bostadsbyggandet få till stånd ett ökat byggande. Enligt bostadsutskottets mening torde dock inte uppsättandet av ett mål i sig tjäna något praktiskt syfte för att nå ett önskat byggande. Tillräckliga skäl saknas sålunda enligt bostadsutskottets mening att lägga fast något mål för bostadsbyggandet i enlighet med motionsförslaget.

Frågor om *bostadsbyggandets regionala fördelning* tas upp i fyra motioner.

I motion Bo219 (vpk) yrkande 5 hemställs att initiativ tas till en starkare regional styrning av bostadsbyggandet på bristorter och i storstadsområdena. Enligt motionärerna krävs det en starkare regional styrning av bostadsbyggandet för att åstadkomma fler lägenheter upplåtna med hyresrätt i områden och kommuner dominerade av småhus.

Med hänvisning till motion A463 hemställs i motion Bo240 (m), såvitt nu är i fråga, att bostadsbyggandet i Stockholmsregionen bör öka. Enligt motiveringen i den förstnämnda motionen är behovet av bostäder stort i Stockholmsregionen. Detta förhållande anges bl. a. medföra att ungdomar inte kan ges de bostäder de vill ha och att näringslivet inte kan rekrytera personal därför att bostäder inte kan erbjudas.

Med utgångspunkt i storstadsområdenas problem föreslås i motion Bo243 (s) yrkande 1, såvitt nu är i fråga, att ett heltäckande program för att lösa storstadsområdenas problem skapas. Enligt motionärerna kommer de bostadspolitiska problemen särskilt till uttryck i storstadsområdena, där bristen på bostäder och spekulationen i bostäder skapar stora sociala orättvisor. För att komma till rätta med denna utveckling bör enligt motionärernas mening fler lägenheter byggas i Stockholmsområdet. För att nå detta mål bör staten enligt förslaget medverka till att markresurser reserveras och snabbt planeras för bostadsändamål.

Även i motion Bo253 (fp) lämnas förslag avseende bostadsbyggandet i Stockholms län. I motionens yrkande 2 begärs sålunda ett riksdagens tillkännagivande om bostadsbyggandet i länet. Enligt motivtexten – som återfinns i motion A497 – skall tillkännagivandet omfatta bl. a. ett uttalande om behovet av en ökning av bostadsbyggandet i Stockholms län till 10 000 lägenheter per år, varsam renovering och upprustning samt ett ökat byggande av smålägenheter.

Ansvaret för bostadspolitiken delas mellan stat och kommun. I första hand innebär denna ansvarsfördelning att staten svarar för de ekonomiska åtgärder som behövs för att garantera det nödvändiga byggandet medan kommunerna svarar för genomförandet av de bostadspolitiska intentionerna. Detta betyder bl. a. att kommunerna har ansvar för bebyggelseplanering och de investeringar i allmänna anläggningar som utgör en förutsättning för bostadsbyggandet. Det är således i första hand kommunerna som har att svara för att bostadsbyggandet får en sådan omfattning att bostadsbehoven i den egna kommunen kan tillgodoses. Det åvilar statsmakterna att tillse att förutsättningarna för att nå det erforderliga bostadsbyggandet

finns i olika kommuner och i olika delar av landet. Detta ansvar innebär att åtgärder måste vidtas i syfte att komma till rätta med bl. a. regionala obalanser på bostadsmarknaden.

Som bostadsutskottet tidigare redovisat (BoU 1986/87:7 s. 26) har bostadsmarknaden på 1980-talet gått från ett läge med överskott på lägenheter till ett läge med balans eller underskott på lägenheter på vissa orter. Utan att någon allmän brist på bostäder föreligger har efterfrågan på bostäder i vissa expansiva regioner ökat främst genom inflyttning och invandring. Samtidigt finns i dessa regioner stora ungdomsgrupper som söker sig ut på bostadsmarknaden. Åtgärder som syftar till att motverka de regionala obalanser som härigenom uppstått har också vidtagits. Det gäller dels gjorda höjningar av ortskoefficienterna i Stockholms- och Göteborgsområdena, dels införandet av den s. k. lånetrappan vid beräkning av låneunderlag m. m. för projekt med höga överkostnader. Riksdagen (BoU 1986/87:7) har dessutom ställt sig bakom förslag i proposition 1986/87:48 om införande av hyresrabatter på orter där dagens byggpriser förhindrar att vissa bostadsbyggnadsprojekt kommer till utförande samt bemyndigat regeringen att besluta om rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter för att skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om bostadsförsörjningen och till de åtgärder statsmakterna vidtagit för att kommunerna i den rådande bostadssituationen skall kunna ta detta ansvar avstyrker utskottet motionerna Bo219 (vpk) yrkande 5, Bo240 (m) såvitt nu är i fråga, Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga samt Bo253 (fp) yrkande 2.

5.1.3 Bostädernas fördelning på upplåtelseformer m. m.

I sammanlagt sex motionsyrkanden tas upp frågor som anknyter till bostädernas fördelning på olika upplåtelseformer m. m.

Inledningsvis tar utskottet upp fyra motionsyrkanden angående omvandlingen från hyresrätt till bostadsrätt.

I motion Bo219 (vpk) yrkande 3 hemställs att omvandlingen från hyresrätter till bostadsrätter/insatslägenheter skall stoppas och att nyproduktionen av bostadsrätter skall begränsas i storstadsregionerna. Enligt motionärerna måste de förordade åtgärderna sättas in för att stoppa den negativa utvecklingen mot ökad segregation och klassuppdelning i storstadsområdena.

Enligt motion Bo258 (fp) önskar många människor bo med bostadsrätt. Många uppskattar enligt motionärerna den förening av enskilt ägande och gemensamt ansvarstagande i demokratiska former för fastigheten som bostadsrättsboendet erbjuder. Bostadsrättsformen ger många gånger lägre boendekostnader. Med hänvisning härtill hemställs i motionens yrkande 1 om ett riksdagens tillkännagivande om ökade möjligheter att bo i bostadsrätt.

I motion Bo403 (s) tas frågan om omvandling från hyresrätt till bostadsrätt upp. Mot bakgrund av bostadssituationen i storstadsområdena hem-

ställs i motionen om regler för att motverka ombildning av hyresrätter till bostadsrätter i överhettade bostadsregioner. Enligt motionärerna är omvandlingen till bostadsrätter ett bostadspolitiskt problem i de storstadsområden där det finns en stor efterfrågan på bostäder. Omvandlingen anges bl. a. medverka till att förstärka segregationen. För att upprätthålla en allsidig befolkningssammansättning och för att fördelningen av bostäder skall ske utifrån en bostadssocial bedömning är det enligt motionärerna nödvändigt att upprätthålla en stor andel hyresrättslägenheter.

Med utgångspunkt i ungdomens bostadssituation i Stockholmsregionen begärs i motion Bo423 (m) yrkande 2 åtgärder för att underlätta omvandling av hyresrätter till bostadsrätter. Enligt motionären är efterfrågan på bostadsrätter i dag större än tillgången, varför fler sådana behöver byggas. Motionären förordar att de boende skall få aktivt stöd i syfte att låta dem köpa fastigheter och bilda bostadsrättsföreningar.

Bostadsutskottet har ovan redogjort för ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om bostadsförsörjningen. Som framgår av denna redovisning har staten i första hand att svara för de ekonomiska åtgärder som behövs för att garantera det nödvändiga byggandet och för att begränsa boendekostnaderna, medan kommunerna har att svara för bostadspolitikens genomförande. Det kommunala ansvaret innefattar sålunda bl. a. att upprätta kommunala bostadsförsörjningsprogram med utgångspunkt i det bostadsbehov som finns i den egna kommunen. Häri innefattas naturligtvis också överväganden avseende såväl nyproduktionens som det befintliga bostadsbeståndets fördelning på olika upplåtelseformer. Inom ramen bl. a. för de finansieringsförutsättningar som statsmakterna givit och de planeringsinstrument som kommunerna tilldelats är det således primärt en kommunal uppgift att svara för bostädernas fördelning på upplåtelseformer.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet vad som i motionerna Bo219 (vpk) yrkande 3 och Bo403 (s) föreslagits om *åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt*.

På de ovan redovisade skälen kan utskottet inte ställa sig bakom förslagen i motionerna Bo258 (fp) yrkande 1 samt Bo423 (m) yrkande 2 om *åtgärder för att underlätta omvandling från hyresrätt till bostadsrätt m. m.* Motionerna avstyrks.

Frågan om *prioritering av byggandet av flerbostadshus i vissa kommuner* tas upp i en motion.

Enligt motion Bo219 (vpk) förstärks utvecklingen mot en ökad segregation i storstadsområdena av en stor dominans för och en ensidig inriktning på småhus i stora delar av dessa områden. Vad som behövs i de områden i storstadsregionerna som domineras av småhus är enligt motionärerna därför ett tillskott av flerbostadshusbebyggelse upplåten med hyresrätt. I motionens yrkande 4 hemställs sålunda att kommuner med dominans av egenägda småhus bör prioritera byggande av flerbostadshus och andra bostäder upplåtna med hyresrätt.

Även i vad gäller fördelningen av bostadsbyggandet på småhus resp. flerbostadshus vidhåller bostadsutskottet sin ovan uttryckta uppfattning att det i första hand är kommunerna som har att ansvara för bostädernas fördelning på olika upplåtelseformer. Det bör sålunda vara den enskilda

kommunen som utifrån de lokala förhållandena och den lokala efterfrågan avgör hur bostadsproduktionen skall fördelas på olika upplåtelseformer och hustyper. Vad utskottet nu anfört innebär att motion Bo219 (vpk) yrkande 4 avstyrks.

Avslutningsvis tar utskottet i detta sammanhang upp frågan om *neutralitet mellan olika upplåtelseformer m. m.*

Med utgångspunkt i bostadssituationen i Stockholmsregionen förordas i motion Bo240 (m), såvitt nu är i fråga, att bostadsmarknaden måste bli friare och att villkoren måste bli neutrala mellan olika upplåtelseformer.

Bostadsutskottet delar inte motionärernas uppfattning att det i dag skulle föreligga några mera avgörande skillnader i neutralitet mellan olika upplåtelseformer. Motionärerna har inte heller i något avseende exemplifierat vari den enligt deras mening bristande neutraliteten skulle bestå. Motion Bo240 (m) avstyrks såvitt nu är i fråga.

5.1.4 Åtgärder för vissa boendekategorier m. m.

I sammanlagt tre motioner behandlas frågor avseende åtgärder för vissa boendekategorier m. m.

Frågan om inriktningen av *äldres och handikappades boende* tas upp i motionerna Bo207 (c) såvitt nu är i fråga och Bo518 (c).

Med hänvisning till motiveringen i motion So216 begärs i den förstnämnda motionen ett riksdagens tillkännagivande om de äldres boende. Enligt motionärerna måste boendesituationen för de äldre tillåtas utvecklas efter skilda linjer. Kommunerna måste därför i sin planering kunna eftersträva flexibilitet med avseende på tillgången till smålägenheter och andra boendeformer lämpliga för äldre.

I den sistnämnda motionens yrkande 2 begärs – med hänvisning till motion So260 – ett riksdagens tillkännagivande om handikappades självbestämmande i fråga om boende och service. Enligt motionärerna är målet för handikappolitiken att integrera de handikappade i samhället. En av förutsättningarna härför anges vara en egen bostad anpassad till de särskilda behov som den boende har.

Riksdagen beslutade våren 1985 om åtgärder för att förbättra boendeförhållandena för gamla, handikappade och sjuka (BoU 1984/85:24). Till grund för de beslutade åtgärderna ligger tre mål. Dessa är rätten till en bostad där friheten och integriteten är skyddad, rätten till stöd och hjälp i bostaden samt, oberoende av vårdbehov, rätten till en bostad med god tillgänglighet och god utrymmes- och utrustningsstandard i en miljö som ger förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

De ovan redovisade målen för bl. a. äldres och handikappades boende låter sig enligt bostadsutskottets mening väl förenas med vad som i motionerna Bo207 (c) såvitt nu är i fråga och Bo518 (c) yrkande 2 förordats beträffande bl. a. de äldres boende. Något motsatsförhållande föreligger enligt bostadsutskottets mening sålunda inte mellan de av riksdagen antagna målen och de motionsledes framförda önskemålen. Vad i motionerna förordats bör mot bakgrund härav inte nu föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks. I anslutning till vad bo-

stadsutskottet tidigare anfört (BoU 1984/85:24 s. 6 samt BoU 1985/86:13 s. 19) vill dock utskottet ånyo betona vikten av att regeringen även fortsättningsvis följer upp att de angivna målen konkretiseras och förverkligas.

I motion Bo212 (s) hemställs om åtgärder för att åstadkomma en *bostadsplanering för en mer allsidig hushållssammansättning*. De allmännyttiga bostadsföretagen har enligt motionärerna under årens lopp tagit på sig ett stort socialt ansvar när det gäller att klara bostadsförsörjningen, vilket bl. a. inneburit att det på många håll inom allmännyttan finns en stark koncentration av s. k. problemhushåll. För att komma till rätta med de problem som detta skapar krävs enligt motionärerna specialinriktade åtgärder som tar sikte på att stoppa den fortsatta koncentrationen av problemhushåll till vissa allmännyttiga bostadsområden.

När de allmännyttiga bostadsföretagen i sin nuvarande form började byggas upp efter andra världskriget var avsikten att kommunerna genom dessa företag själva skulle kunna se till att bostadsbyggandet blev tillräckligt och att det fick en från bostadssociala synpunkter lämplig inriktning. De allmännyttiga bostadsföretagen har sålunda redan från början tilldelats en central roll i den sociala bostadspolitiken. Samtidigt är det enligt bostadsutskottets mening inte rimligt eller lämpligt att de allmännyttiga bostadsföretagen ensidigt skall ta det bostadssociala ansvaret i en kommun. Kommunerna har både som ägare till de allmännyttiga bostadsföretagen och som ansvariga för den lokala bostadspolitiken att ta ställning till hur och i vilken omfattning allmännyttan skall ta sin del av det bostadssociala ansvaret. Enligt bostadsutskottets mening är det sålunda en i första hand kommunal angelägenhet att svara för de bedömningar och de åtgärder som måste till för att ge olika bostadsområden en allsidig befolkningssammansättning. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion Bo212 (s).

Utskottet vill erinra om att en departementspromemoria om ändringar i bostadsanvisningslagen utarbetats inom bostadsdepartementet. När resultat av beredningen av denna avslutats kommer riksdagen att föreläggas förslag som syftar till att komma till rätta med vissa av de problem motionärerna aktualiserat.

5.2 Finansieringen av bostadslångivningen m. m.

5.2.1 Systemet för finansieringen av bostadslånen

År 1984 beslutade riksdagen (BoU 1983/84:28) om *ett nytt system för finansieringen av bostadslån*. Genom beslutet inrättades fr. o. m. den 1 juli 1985 ett särskilt statligt kreditaktiebolag – Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB) – med uppgift att låna upp de medel som behövs för utbetalning av bostadslån m. m. Sedan detta datum tillhandahåller sålunda SBAB erforderliga medel för de aktuella lånen. Liksom tidigare svarar dock statsverket för låneprövningen och låneförvaltningen, även om detta numera sker för SBAB:s räkning.

Finansieringen av bottenlångivningen sker genom särskilda bostadsinstitut.

Den 1 december 1986 ändrades förutsättningarna på kreditmarknaden på ett genomgripande sätt i och med att det s. k. prioriteringssystemet för bostadsobligationer avskaffades. All upplåning för bostadsändamål sker därefter till räntor som bestäms av marknaden. Även SBAB lånar numera upp medel för bostadslångivningen till marknadsbestämda räntor. Utskottet har i betänkandet BoU 1986/87:7 (s. 33–35) redogjort för det nya finansieringssystemet.

Frågan om finansieringen av bostadslångivningen tas upp i tre motioner. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo204 föreslås riksdagen begära förslag om inrättande av en samhällelig bostadsbank i enlighet med vad i motion Sk323 anförts. Motionärerna hänvisar till ett av dem framlagt förslag enligt vilket underskottsavdragen bör slopas. För att då undvika en höjning av boendekostnaderna föreslås att en samhällelig bostadsbank inrättas där en låg och fast ränta kan hållas. Med en halvering av räntan för boende i egnahem och fritidshus skulle det enligt motionärerna bli i stort sett samma kostnad som nuvarande system med underskottsavdrag.

I moderata samlingspartiets partimotion Bo205 yrkande 3 föreslås riksdagen ge regeringen till känna att SBAB avvecklas. Ett liknande förslag förs fram i motion Bo258 (fp) yrkande 24.

Alltsedan SBAB inrättades har riksdagen varje år haft att ta ställning till motioner i vilka föreslås att bolaget skall avskaffas. Utskottet har vid samtliga tillfällen förklarat att den ordning för finansiering av bostadslångivningen som gäller sedan halvårsskiftet 1985 bör bestå. Inte heller i de nu framlagda motionerna har förslag lagts fram som fått utskottet att ändra sitt ställningstagande. Tvärtom har genom avskaffandet av prioriteringssystemet för bostadsobligationer den 1 december 1986 enligt utskottets mening ytterligare motiv tillkommit för staten att genom ett särskilt kreditaktiebolag medverka i finansieringen av bostadslångivningen. Vad nu anförts innebär alltså att utskottet avstyrker moderata samlingspartiets partimotion Bo205 yrkande 3 och motion Bo258 (fp) yrkande 24.

Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo204 om *inrättande av en samhällelig bostadsbank* är oförenligt med förslaget i moderata samlingspartiets partimotion Bo205 samt motion Bo258 (fp). Vänsterpartiet kommunisternas partimotion avstyrks med hänvisning härtill.

5.2.2 Förtida inlösen av bostadslån

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 27 och 28) erinras om att riksdagen bemyndigat regeringen att som villkor för bostadslån till ombyggnad kräva att äldre små lån löses in. Kravet bör enligt bostadsministern innebära att tidigare beviljade lån skall lösas in om de sammanlagt inte överstiger 15 % av låneunderlaget i ombyggnadsärendet. Krav på inlösen bör dock ej ställas i de fall beloppet för gamla lån överstiger 30 000 kr. för egnahem och 500 000 kr. för hyres- och bostadsrättshus. Inte heller bör krav ställas på inlösen av lån för vilka räntebidrag utgår. Inlösen av smålån beräknas uppgå till ca 25 milj. kr. per år varav ca 20 milj. kr. för flerbostadshusen.

Vad i propositionen i denna del anförts har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I motion Bo257 (c) yrkande 4 föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att åtgärder bör vidtas i avsikt att öka amorteringarna på statliga lån till bostadssektorn. Motionärerna erinrar om att den *förtida inlösen av bostadslån* under budgetåret 1985/86 uppgick till drygt 6 miljarder kronor bl. a. beroende på relationen under år 1986 mellan marknadens räntor och den statliga bostadslåneräntan. Mot bakgrund av att denna relation förändrats under år 1987 – den statliga bostadslåneräntan är numera lägre än de räntor marknaden allmänt erbjuder – anförs i motionen att inlösenverksamheten kommer att minska. Skulle dock ränterelationerna återigen förändras bör det enligt motionärernas uppfattning vara realistiskt med inlösen av lån i samma omfattning som under 1986.

Utskottet vill erinra om att inlösenverksamheten under budgetåret 1985/86 ökade också på grund av att kommunerna erbjöds en viss rabatt på kvarstående skuld för sådana bostadslån, tomträttslån och markförvärvslån m. m. som löstes in före utgången av budgetåret 1985/86. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om att åtgärder bör vidtas för att stimulera till en ökad inlösenverksamhet, dock måste som också i motionen framhålls ränterelationerna mellan marknadsräntorna och statens bostadslåneränta under kommande år vara den som rått under stora delar av 1986 för att ett förverkligande av motionärernas förslag skall få önskvärd effekt. Om detta blir förhållandet förutsätter utskottet att regeringen vidtar åtgärder i syfte att få till stånd en ökad inlösenverksamhet under 1987 och 1988 och lämnar riksdagen sin syn på frågan. Något tillkännagivande därom är utskottet inte berett att föreslå riksdagen att göra. Med det nu anförda avstyrker utskottet motion Bo257 (c) yrkande 4.

5.3 Räntebidrag m. m.

5.3.1 Gällande ordning m. m.

Räntebidrag enligt nybyggnadslåne-, ombyggnadslåne- resp. bostadsfinansieringsförordningen lämnas med belopp som motsvarar skillnaden mellan verklig räntekostnad för bottenlån och bostadslån inom låneunderlaget för bostäder och en garanterad ränta för dessa lån. För vissa låntagarkategorier lämnas räntebidrag dessutom för en beräknad årlig räntekostnad med ett belopp som motsvarar 3 % av låneunderlaget för bostäder. Vid ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus kan räntebidrag lämnas för markkostnader, även om de inte ingår i låneunderlaget. Den garanterade räntesatsen för det första året av lånetiden varierar mellan 2,15 och 4,8 % beroende på låntagarkategori.

Den garanterade räntan höjs årligen på visst sätt genom s. k. upptrappningar. Dessa utgör 0,5 procentenheter för egnahemsägare och 0,25 procentenheter för övriga låntagarkategorier. Under senare år har dessutom extra upptrappningar av den garanterade räntan skett för vissa årgångar.

Räntebidrag lämnas även för flerbostadshus som har uppförts eller byggts om med stöd av lån enligt 1967 års bostadslånekungörelse eller motsvarande äldre bestämmelser, om huset har blivit färdigt efter år 1957 och låntagaren inte erhåller räntelån.

Den som erhåller räntelån får en motsvarande subvention genom att den del av räntelånet som avser ränta på bostadslån och underliggande kredit omedelbart eftergcs.

Räntebidrag enligt förordningen om räntebidrag för underhållslån i vissa fall lämnas till allmännyttiga bostadsföretag och studentbostadsföretag, som för år 1983 beviljades lån på den allmänna lånemarknaden till underhåll av bostadshus. Räntebidraget lämnas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan räntekostnaden för lånet, beräknad på aktuell låneskuld och en särskild garanterad ränta. Denna garanterade ränta skall vara 7,5 % för det första året av lånetiden och höjs för varje följande år med 0,5 procentenheter.

Räntebidrag lämnas också för vissa tidigare beslutade lån för energibesparande åtgärder samt för lån för byggnadstekniska åtgärder i bostadshus.

Utgifterna för räntebidrag m. m. under budgetåret 1985/86 uppgick till knappt 11 miljarder kronor vilket är knappt 1 miljard mindre än budgetåret 1984/85.

5.3.2 Förslagen i budgetpropositionen

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 15 och 32) anför bostadsministern att de ekonomiska förutsättningarna för statens stöd till olika samhällssektorer innebär krav på åtgärder också inom bostadssektorn för att minska belastningen på statsbudgeten. I budgetpropositionen läggs fram förslag i syfte att minska statens utgifter för räntebidragen. Förslag läggs också fram som ökar statens kostnader för räntebidragen. Förslagen i budgetpropositionen beträffande räntebidragsanslaget innebär följande.

5.3.2.1 Sänkt garanterad ränta till följd av höjd fastighetsskatt för konventionellt beskattade hyreshus

Riksdagen beslöt våren 1986 (BoU 1985/86:13) om s. k. extra upptrappningar per den 1 juli 1986 för bl. a. flerbostadshus färdigställda åren 1958–1978. Vidare beslöt riksdagen hösten 1986 (SkU 1986/87:16) att höja fastighetsskatten med 0,5 procentenheter för bl. a. konventionellt beskattade hyreshus. I samband med sistnämnda beslut uttalade bostadsutskottet (BoU 1986/87:1 y) att fastighetsägare som träffades av höjd fastighetsskatt och som år 1986 fått extra upptrappning av de garanterade räntorna borde kompenseras för den höjda fastighetsskatten. I budgetpropositionen läggs fram ett förslag till kompensation för den höjda fastighetsskatten innebärande att de garanterade räntorna för den aktuella gruppen hyreshus sänks med 0,45–0,95 procentenheter för hus färdigställda t. o. m. år 1978.

Sänkningen anges i propositionen innebära att statens utgifter för räntebidragen ökar med ca 25 milj. kr. år.

5.3.2.2 Höjd garanterad ränta till följd av slopad garantiskatt för hyreshus ägda av fysiska personer och för egnahem

Riksdagen har beslutat att garantibeskattningen av fysiska personers fastigheter skall slopas den 1 januari 1987. Garantibeskattningen för juridiska

personers fastigheter avskaffades den 1 januari 1985. Den skattelättnad som därvid uppstod beaktades när de garanterade räntorna justerades i samband med fastighetsskattens införande (prop. 1984/85: bil. 1, BoU 9). Skilda garanterade räntor gäller sålunda för närvarande för hyreshus ägda av konventionellt beskattade juridiska personer resp. av fysiska personer.

I avsikt att – i samband med att garantibeskattningen helt tas bort – eliminera dessa skillnader föreslås i propositionen att de garanterade räntorna för hyreshus ägda av fysiska personer höjs till den nivå som kommer att gälla för konventionellt beskattade juridiska personer. Med beaktande av de ovan redovisade sänkningarna av de garanterade räntorna på grund av höjd fastighetsskatt och höjningarna till följd av slopad garantiskatt blir de sammanlagda förändringarna enligt regeringens förslag följande för hyreshus ägda av fysiska personer.

Färdigställda år	Sänkning p. g. a. höjd fastighets-skatt	Höjning till nivån för juridiska personer	Nettoändring	
	1	2	3	4
	procent-enheter	procent-enheter	procent-enheter	kr./m²
–1960	–0,95	+0,85	–0,10	–0:35–0:50
1961–1965	–0,75	+0,65	–0,10	–0:60–0:70
1966–1970	–0,70	+0,65	–0,05	–0:40–0:50
1971–1975	–0,60	+0,60	0	0
1976–1978	–0,45	+0,40	0	0
1979–1980	0	+0,40	+0,40	+11:60–12:80
1981–1983	0	+0,25	+0,25	+10:10–12:50
1984–	0	+0,20	+0,20	+12:30–

Ett accepterande av regeringens förslag skulle alltså innebära att de garanterade räntorna för hyreshus ägda av konventionellt beskattade juridiska personer ändras i enlighet med kolumn 1 och för sådana hyreshus ägda av fysiska personer i enlighet med kolumn 3. Nettoeffekten när justeringen av fastighetsskatten har beaktats blir enligt propositionen ca 25 milj. kr. i minskade räntebidrag.

De föreslagna ändringarna av de garanterade räntorna avser räntebidrag enligt bostadsfinansieringsförordningen, nybyggnadslåneförordningen, ombyggnadslåneförordningen eller förordningen om statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. Motsvarande ändringar föreslås i fråga om basannuiteterna enligt bostadslånekungörelsen samt basräntorna enligt räntelånekungörelsen. Ändringarna av de garanterade räntorna föreslås gälla i fråga om ärenden med bostadslån som har betalats ut före den 1 juli 1987. För ärenden med bostadslån som betalas ut fr. o. m. den 1 juli 1987 föreslås den garanterade räntan för hyreshus ägda av fysiska personer höjas från 2,15 till 2,35 procentenheter för det första året.

Även beträffande egnahemmen föreslås i propositionen förändringar med anledning av att garantiskatten slopats. För ägare av egnahem har dessutom det extra avdraget slopats. Den slopade garantiskatten anges i propositionen vara ett skäl att höja den garanterade räntan även för egna-

hemsägarna. De föreslagna förändringarna har beräknats med utgångspunkt i de skattelättnader som enligt bostadsministern regelmässigt torde uppkomma för ägare av egnahem med räntebidrag.

Vad nu redovisats om upptrappningar för ägare av egnahem innebär enligt propositionen en minskning av utgifterna för räntebidrag med ca 210 milj. kr. det första helåret som ändringen får budgeteffekt.

5.3.2.3 Ytterligare extra upptrappning för egnahemmen

Räntebidragen bör enligt propositionen av statsfinansiella skäl minskas ytterligare genom s. k. extra upptrappningar för egnahemmen. Upptrappningen minskar anslaget för räntebidragen med ytterligare 120 milj. kr. Den sammanlagda höjningen till följd av de i propositionen föreslagna ändringarna av de garanterade räntorna för egnahemmen framgår av följande tablå.

Färdigställda år	Höjd garanterad ränta p. g. a.		Totalt	
	slopad garantiskatt	extra upptrappning	procentenheter	kr. per m²
	procentenheter	procentenheter		
–1979	0,4	0,3	0,7	7:60–16:70
1980	0,3	0,4	0,7	19:10
1981	0,3	0,15	0,45	14:10
1982	0,25	0,20	0,45	16:00
1983	0,25	–	0,25	10:40
1984	0,2	0,05	0,25	11:40
1985–1986	0,2	–	0,2	10:10–10:50
1987–	0,1	–	0,1	5:50

Höjningarna av de garanterade räntorna föreslås avse ärenden med bostadslån eller energisparlån vilka har betalats ut före den 1 juli 1987. För ärenden med bostadslån till egnahem som betalas ut fr. o. m. den 1 juli 1987 föreslås den garanterade räntan för det första året höjas från 4,8 till 4,9 procentenheter.

5.3.2.4 Sammanfattning av regeringens förslag om förändringar i räntebidragssystemet

Kompensationen för fastighetsskatten innebär ökade räntebidrag om 25 milj. kr. per helår. Samtidigt innebär förändringar av räntebidragen på grund av ändringarna i garantibeskattningen en minskad belastning på räntebidragsanslaget med 50 milj. kr. för hyreshusen och med 210 milj. kr. för egnahemmen allt räknat per helår. Förslaget om extra upptrappning för egnahemmen innebär en minskad belastning om 120 milj. kr. Totalt föreslås i budgetpropositionen besparingar om 355 milj. kr. per helår (–25+50+210+120). Budgeteffekten för nästa budgetår av de nu behandlade förslagen kan beräknas innebära en besparing om 180 milj. kr. Den totala anslagsbelastningen avseende räntebidragsanslaget har i propositionen beräknats till 12 400 milj. kr. för nästa budgetår.

5.3.3 Motionsförslag om ändringar i räntebidragssystemet

I motioner väckta under allmänna motionstiden 1987 förs fram förslag om ändringar i räntebidragssystemet. Vissa av förslagen innebär minskade räntebidrag medan andra innebär krav på ökat anslag. Förslag om minskade räntebidrag förs fram i moderata samlingspartiets partimotion Bo205 samt i motionerna Bo246 (m), Bo257 (c) och Bo258 (fp).

I moderata samlingspartiets partimotion kritiseras förslaget i budgetpropositionen bl. a. i vad avser den extra upptrappningen för egnahemmen. Nackdelarna med engångsupptrappningarna är många. Stor ryckighet och osäkerhet drabbar låntagarna eftersom de inte från ett år till ett annat vet hur bostadskostnaderna kommer att ändras. Ett bostadsfinansieringssystem fritt från räntebidrag bör på sikt vara målet. Detta anses endast kunna åstadkommas i kombination med skattesänkningar och familjepolitiska reformer. Minskningen av bostadssubventionerna får inte medföra snabba och kraftiga förändringar i villkoren för boendet. I den nu refererade motionen tas också upp vissa andra frågor om bostadssubventioner; frågor som genom yrkanden i motion Bo246 (m) ställs under utskottets och riksdagens prövning.

I motion Bo246 (m) tas också upp frågan om räntebidragssystemet från en mera principiell utgångspunkt. I motionen redogörs tämligen ingående för det förslag motionärerna önskar förverkliga. Förslaget kan sammanfattas på följande sätt. Inledningsvis anförs att eftersom motionärerna vill avskaffa fastighetsskatten bör upptrappningen av den garanterade räntan ske från den "gamla" nivån på 3,0 % för flerbostadshusen och 5,5 % för egnahemmen.

För nyproducerade och ombyggda hyres- och bostadsrättshus föreslås i motionen att den garanterade räntan uppräknas med en tiondel per år. För nya och ombyggda hus görs höjningen från en garanterad ränta på 3,0 %, vilket innebär följande ingångsräntesatser för hus som byggs resp. år.

3,0 %	1987
3,30 %	1988
3,63 %	1989
3,99 %	1990
4,39 %	1991

För äldre årgångar beräknas en ingående garanterad ränta för år 1987. Höjningen med en tiondel görs för varje år av husets ålder eller ombyggnadsår t. o. m. år 1987. Detta sker med utgångspunkt i en garanterad ränta på 3,0 % under byggnadsåret. Fr. o. m. år 1987 höjs den garanterade räntan med en tiondel om året såsom för nya hus. Motionärerna anger att förslaget för de flesta hus innebär en enligt deras uppfattning måttlig kostnadsökning för fastighetsägaren – 10–15 kr./m^2.

En spärregel finns inbyggd i systemet av innebörden att uppräkningen av den garanterade räntan aldrig blir högre än 30 kr./m^2 för hyreshus. En liknande spärregel föreslås för bostadsrätterna. Avslutningsvis anför motionärerna i detta avsnitt att effekterna av ränteupptrappningarna väl uppvägs av deras förslag till skattesänkningar, bl. a. avskaffande av fastighetsskatten och sänkta marginalskatter samt högre grundavdrag vid den kommunala beskattningen för barnfamiljer.

Motionärerna beräknar den sammanlagda besparingen av sina förslag till räntebidrag till 1 805 milj. kr. under nästa budgetår i förhållande till regeringens förslag.

I samma motion föreslås också att statliga lån och räntebidrag skall utgå med 95 % av beräknad kostnad för ett byggprojekt – lika för alla låntagarkategorier. Bostadsstyrelsen fastställer varje år ett schablonbelopp på vilket lån och bidrag skall beräknas. Schablonen som skall bygga på ett visst basbelopp skall kunna variera mellan olika regioner. Till schablonen skall läggas ett tilläggsbelopp per m^2 lägenhetsyta. En lägenhetsyta om maximum 120 m^2 skall inräknas när lånet och bidraget bestäms. Motionärerna anser att det nu beskrivna schablonsystemet innebär att den produktionskostnadsanpassade (pk) belåningen avskaffas. Ett liknande yrkande förs fram i motion Bo221 (m).

Även i motion Bo258 (fp) förs fram förslag i avsikt att minska belastningen på anslaget till räntebidrag. Motionärerna anser att bostadssubventionerna bör reduceras kraftigt och att ett finansieringssystem bör skapas där kostnaderna fördelas över tiden på ett bättre sätt än i dag. Ett riktmärke bör vara att subventionerna minskar med 4–6 miljarder kronor inom några år. Lån på kreditmarknaden bör kunna vara ett alternativ till statliga lån. Räntebidrag bör inte beviljas för kostnader över pantvärdet. Ett tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om minskade bostadssubventioner begärs i motionens yrkande 22.

I samma motion föreslås, yrkande 18, ett riksdagens tillkännagivande av innebörden att lägre räntebidrag bör utgå i samband med ombyggnad av bostäder än vid nyproduktion.

Ytterligare förslag i fp-motionen står direkt emot de förslag om ändrade räntebidrag som förs fram i budgetpropositionen. Motionärernas förslag innebär följande. Regeringsförslaget om att de extra upptrappningarna endast skall gälla egnahem bör inte genomföras. Dock bör extra upptrappningar genomföras som träffar både egnahem och flerfamiljshus och detta så att en besparing om 450 milj. kr. på räntebidragsanslaget för nästa budgetår förverkligas, dvs. 330 milj. kr. mera än regeringens förslag till besparing på grund av den extra upptrappningen för egnahemmen. Inte heller bör anslag till räntelån eller till eftergift av räntelån beviljas. En ytterligare besparing om 120 milj. kr. beräknas för nästa budgetår.

I motion Bo111 (fp) anförs att i den aviserade skatteomläggningen effekterna på bostadssubventionerna bör beaktas. En målsättning bör därvid vara att uppnå en kraftig reducering av dem. Ett riksdagens tillkännagivande därom förs fram i yrkande 2. I yrkande 3 i samma motion föreslås att åtgärder vidtas som ger bostadsinstituten möjligheter att erbjuda lån som fördelar kostnaderna över tiden.

Motionärerna beräknar besparingarna för nästa budgetår till 460 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Vidare finns bland de motioner i vilka besparingar utöver regeringens förslag förs fram, som framgått ovan, även motion Bo257 (c). I motionens yrkande 6 hemställs att riksdagen beslutar att räntebidrag enligt äldre låneformer avvecklas. Kostnaderna för räntebidragen minskar därigenom med 350 milj. kr. för nästa budgetår. Besparingarna torde i huvudsak avse

avveckling av räntebidrag enligt bostadslånekungörelsen och av eftergift av räntelån m. m. enligt räntelånekungörelsen. I samma motion föreslås, yrkande 7, riksdagen besluta att räntebidrag endast bör utgå till 100 % av låneunderlaget. Förslaget innebär att den s. k. lånetrappan avvecklas. Motionärerna beräknar att en besparing på räntebidragsanslaget härav i storleksordningen 200 milj. kr. blir möjlig nästa budgetår. Även i andra motioner som redovisas nedan behandlas denna fråga.

Ytterligare sex motionsyrkanden bör behandlas i detta avsnitt. Det gäller vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 5 samt motionerna Bo111 (fp) yrkande 1, Bo228 (s), Bo243 (s) och Bo251 (m).

I den förstnämnda motionen begärs i yrkande 5 ett riksdagens tillkännagivande att den s. k. normala upptrappningen av de garanterade räntorna för de allmännyttiga bostadsföretagen upphör tills vidare och fryses vid 1986 års nivå samt att den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av dessa företag sänks med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr. o. m. år 1987. Kostnaderna för förslaget har av motionärerna beräknats till 350 milj. kr. för nästa budgetår.

I motion Bo228 (s) tas upp de ändringar i pk-belåningen som genomfördes år 1986 och som innebar att den s. k. lånetrappan infördes. Motionärerna hävdar att de ändrade låneförutsättningarna drabbar de allmännyttiga bostadsföretagen i hög grad. Dessa kan inte, enligt motionärerna, som t. ex. en bostadsrättsförening, finansiera den del av kostnaden som överstiger pantvärdet med egna insatser från dem som köper bostadsrätterna. Större räntebidrag skulle t. ex. kunna utgå för hyreslägenheter och egnahem som är prioriterade. Ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om pk-belåningen yrkas i motionen.

I motion Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga förs fram ett liknande yrkande om pk-belåningen och med i stort sett samma motivering som i den nyss redovisade motionen Bo228 (s).

I motion Bo111 (fp) yrkande 1 föreslås att räntebidraget, i avvaktan på att genomgripande förändringar av bostadsfinansieringssystemet genomförs, utgår oavsett upplånat belopp.

En ändring i bostadsfinansieringsförordningen påyrkas i motion Bo251 (m). Motionärerna anför att överkostnaderna ofta är så stora att byggnadsprojekt inte kommer till utförande utan att omprojekteringar görs. I värsta fall kommer byggandet inte alls till stånd. Genom att tillåta överkostnader som finansieras på den ordinarie kapitalmarknaden skulle de nu beskrivna olägenheterna, enligt motionärernas uppfattning, kunna begränsas.

5.3.4 Utskottets ställningstagande beträffande räntebidragen m. m.

5.3.4.1 Räntebidragssystemets principiella utformning m. m.

Inledningsvis behandlar utskottet motioner i vilka förordas att räntebidragssystemet ges en principiellt annorlunda utformning än det har i dag. Vissa av motionsyrkandena har flera år tidigare prövats av utskottet. I vissa andra yrkanden görs en koppling mellan skattesystemets och räntebidragssystemets utformning.

Förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga innebär som

framgått ovan att räntebidragssystemet avvecklas på sikt genom att den garanterade räntan för nya årgångar successivt räknas upp med en tiondel per år.

Bostadsutskottet som flera år tidigare (se bl. a. BoU 1984/85:13 s. 46–47) haft att ta ställning till motsvarande motionsförslag om *ett nytt räntebidragssystem* har inte funnit anledning frångå sin tidigare uppfattning som sammanfattningsvis innebär att ett förverkligande av motionärernas förslag skulle betyda helt oacceptabla kostnadsökningar för de boende och därmed innebära att bostadsfinansieringssystemet till stor del skulle förlora sin bostadssociala betydelse. Bostadsbyggandet skulle praktiskt taget upphöra om motionärernas förslag förverkligades. Det bör räcka med att erinra om att statens stöd i form av räntebidrag uppgår till ca 2 miljarder kronor det första året efter färdigställandet. Även om det i och för sig kan finnas anledning att sträva efter ett ökat kostnadsmedvetande i bostadsproduktionen är utskottet främmande för att stödja ett förslag som slår så hårt mot så stora grupper av de boende. Dessutom anförs i motionen att motionärernas förslag till ränteupptrappning med råge uppvägs av deras förslag till skattesänkningar, bl. a. avskaffandet av fastighetsskatten och sänkta marginalskatter samt högre grundavdrag vid den kommunala beskattningen för barnfamiljer. Dessa skatteförslag har nyligen avstyrkts av skatteutskottet (SkU 1986/87:31 och SkU 1986/87:33). Ett riksdagens beslut enligt skatteutskottets förslag innebär sålunda att vissa av de förutsättningar för ett reformerat räntebidragssystem som motionärerna angivit inte längre är för handen. Utskottet avstyrker med hänvisning till vad nu anförts motion Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga. Anslagsfrågan samt motionen i vad den direkt står mot förslagen i budgetpropositionen behandlas nedan.

De statliga *bostadssubventionernas roll i ett nytt skattesystem* tas upp i motion Bo111 (fp) yrkande 2. Motionärerna anser att effekten på bostadssubventionerna bör beaktas i den skatteomläggning som enligt motionärerna har aviserats varvid ett centralt mål bör vara att bostadssubventionerna kraftigt reduceras. Ett tillkännagivande härom förordas av motionärerna.

Det får enligt utskottets mening förutsättas att bostadssubventionernas utformning ingår som en del i de eventuellt kommande övervägandena om ett nytt skattesystem utan en riksdagens begäran därom. Redan på denna grund avstyrks motionsförslaget. Utskottet saknar underlag för att bedöma den av motionärerna framförda uppfattningen att bostadssubventionerna kraftigt skall reduceras när ett nytt skattesystem införs. Det kan inte vara lämpligt att genom ett riksdagens tillkännagivande därom binda eventuella överväganden om ett nytt skattesystem. Dessa överväganden bör ske förutsättningslöst. Även av detta skäl är det olämpligt med ett tillkännagivande enligt förslaget i motion Bo111 (fp) yrkande 2. Motionen avstyrks.

I samma motion tas också upp frågan om *räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m.* I yrkande 1 framförs sålunda ett förslag om att räntebidrag på kort sikt skall utgå oavsett upplånat belopp. Motionärerna anför att den som satsar eget kapital inte erhåller räntebidrag eftersom räntebidraget är knutet till lånen. Detta anges innebära att lånemöjligheten utnyttjas maximalt och att några extra amorteringar inte sker av lån som är

förenade med subventioner. Den ordning som motionärerna för fram tillämpas när räntebidrag utgår vid förbättring av bostäder. Sålunda finns inget krav på att kredit faktiskt skall vara upptagen för att räntebidrag skall utgå till underhålls-, reparations- och energisparåtgärder samt för åtgärder mot radon.

Även i motionerna Bo221 (m) och Bo246 (m) yrkande 4 detta yrkande såvitt nu är i fråga och Bo251 (m) förs fram förslag som delvis innebär att det direkta sambandet mellan byggkostnader å ena sidan och lån och räntebidrag å den andra övervägs och att i stället ett mera schablonmässigt system införs.

I detta sammanhang finns anledning erinra om att en arbetsgrupp inom regeringens kansli bildats med uppgift att ta fram underlag bl. a. om en begränsning av räntebidragens följsamhet till kostnadsutvecklingen. Resultatet av detta arbete bör enligt utskottets mening inte föregripas genom ett riksdagens tillkännagivande i frågan enligt förslaget i motion Bolll (fp) yrkande 1. Detta yrkande avstyrks liksom förslagen i motionerna Bo221 (m) och Bo246 (m) yrkande 4 detta yrkande såvitt nu är i fråga samt 251 (m).

I detta avsnitt behandlar utskottet avslutningsvis frågan om *storleken av räntebidragen vid ombyggnad*. I motion Bo258 (fp) yrkande 18 föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att lägre räntebidrag skall utgå i samband med ombyggnadslån. Motionärerna framhåller att lägre räntebidrag för lån till ombyggnader skulle innebära en ökning av nyproduktionen.

Utskottet har så sent som i december 1986 (BoU 1986/87:7) föreslagit riksdagen åtgärder i avsikt att öka nyproduktion; åtgärder som har givits en annan utformning än den motionärerna förordar. Det finns inte tillräckliga skäl att nu – fyra månader efter riksdagens ovan åsyftade beslut – föreslå riksdagen att bifalla motion Bo258 (fp) yrkande 18 om lägre räntebidrag i ombyggnadsfallen och därmed frångå sitt nyligen fattade beslut om vilka åtgärder som bör vidtas för att bl. a. öka nyproduktionen av bostäder i vissa regioner. Riksdagens beslut ger utrymme för en mer nyanserad syn på fördelningen mellan nyproduktion och ombyggande än motionärernas förslag. Motionsyrkandet avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

5.3.4.2 Räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning

I avsikt att begränsa räntebidragens följsamhet till kostnadsutvecklingen beslöt riksdagen år 1986 (BoU 1985/86:13) vissa ändringar i fråga om den produktionskostnadsanpassade belåningen (pk-belåningen). Ändringarna medför att det statliga stödet till bostadsprojekt med höga kostnader begränsas. Tekniskt innebär ändringarna att helt räntebidrag lämnas endast för produktionskostnader upp till 110% av det schablonberäknade pantvärdet. För hyres- och bostadsrättshus lämnas räntebidrag motsvarande halva räntekostnaden för återstående del av produktionskostnaderna, dock högst 15% av det schablonberäknade pantvärdet. För produktionskostnader därutöver, dvs. kostnader som överstiger 125% av detta pantvärde, lämnas inget räntebidrag. För sådana småhus som byggs för försälj-

ning lämnas med hänsyn till ägarens avdragsrätt för räntor vid beskattningen inget räntebidrag för produktionskostnader som överstiger 110 % av det schablonberäknade pantvärdet.

I fyra motioner behandlas den s.k. lånetrappan. I motion Bo258 (fp) yrkande 22 föreslås riksdagen ge till känna vad i motionen anförts om minskade bostadssubventioner. Enligt motionärerna talar mycket för att räntebidrag inte skall utgå för kostnader över pantvärdet. Motsvarande förslag förs fram i motion Bo257 (c) yrkande 7.

I motion Bo228 (s) begärs ett tillkännagivande om att räntebidragen bör ökas så att hyrorna kan hållas på en rimlig nivå. Kostnadspressen i byggandet måste uppnås med andra medel än minskade räntebidrag. Speciellt angeläget är det att ge större räntebidrag för hyreslägenheter, egnahem och bostadsrätter som är prisreglerade. I motion Bo243 (s) förs ett liknande resonemang som motiv för yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

De av motionärerna aktualiserade frågorna om *räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning* övervägs av den ovannämnda arbetsgruppen. Riksdagen bör inte genom av motionärerna förordade tillkännagivanden och beslut föregripa resultatet och den fortsatta beredningen av gruppens förslag. Motionerna Bo228 (s), Bo243 (s) yrkande 1, Bo257 (c) yrkande 7 de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga samt Bo258 (fp) yrkande 22 avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete m.m.

5.3.5 Förslag i propositionen och i motioner om räntebidragen

Ovan har tämligen ingående redogjorts för regeringens förslag till ändringar i räntebidragssystemet. Förslaget innebär sammanfattningsvis sänkt garanterad ränta till följd av höjd fastighetsskatt för konventionellt beskattade hyreshus, höjd garanterad ränta till följd av slopad garantiskatt för hyreshus ägda av fysiska personer och för egnahem samt ytterligare extra upptrappning för egnahem.

Som också framgått ovan har i motioner rests invändningar mot regeringens förslag till förändringar i räntebidragssystemet. I moderata samlingspartiets partimotion Bo205 yrkande 7 såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om subventionerna på bostadsmarknaden. Motionärerna anser att nackdelarna med engångsupptrappningar av räntan för äldre fastigheter är många. Stor ryckighet och osäkerhet drabbar låntagarna. Ett system fritt från räntebidrag är målet. Detta mål kan endast förverkligas successivt och under lång tid. Motionärerna anknyter bl.a. till förslag i motion Bo246 (m) yrkande 4. Denna motion har utskottet delvis behandlat ovan.

I motion Bo258 (fp) yrkandena 30 och 31 avvisas de extra upptrappningarna avseende egnahemmen och föreslås extra upptrappningar på 450 milj. kr. omfattande både flerfamiljshus och egnahem. I yrkande 26 såvitt nu är i fråga föreslås att räntelån inte skall beviljas. Dessutom föreslås i yrkande 29 att riksdagen beslutar att eftergift av räntelån inte skall beviljas fr.o.m. budgetåret 1987/88.

I motion Bo257 (c) yrkande 6 såvitt nu är i fråga föreslås att räntebidrag

inte skall beviljas för äldre låneformer. Inte heller bör eftergift av räntelån medges.

Slutligen föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 5 att den s. k. normala upptrappningen av de garanterade räntorna fryses vid 1986 års nivå samt att den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av dessa företag sänks med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr. o. m. år 1987.

Utskottet vill för sin del anföra följande i fråga om *de garanterade räntorna*. Förslaget i budgetpropositionen om sänkt garanterad ränta till följd av höjd fastighetsskatt för vissa bostadshus läggs fram efter en direkt begäran därom från riksdagen på förslag av bostadsutskottet. Vad åter rör förslaget om höjd garanterad ränta för hyreshus ägda av fysiska personer är detta förslag framlagt med syftet att eliminera de skillnader som tidigare motiverades av skillnaderna i garantiskatt som under några år förelegat beträffande hyreshus ägda av konventionellt beskattade juridiska resp. fysiska personer. Denna skillnad föreligger inte längre. Även beträffande egnahemmen har garantiskatten tagits bort, detta i kombination med att det extra avdraget som ägare av egnahem kan göra i sin deklaration slopats. Vad slutligen rör förslaget om ytterligare extra upptrappning av den garanterade räntan för egnahemmen motiveras detta med statsfinansiella skäl.

Mot uppfattningen i propositionen att justeringar av de garanterade räntorna bör vidtas i avsikt att undanröja vissa oklarheter som uppkommit inom skattesystemet kan enligt utskottets mening inte berättigad kritik riktas. Ett av regeringens förslag har dessutom förelagts riksdagen efter det att bostadsutskottet förordat att riksdagen hos regeringen begärde att vissa kompensatoriska åtgärder vidtogs med anledning av beslutet i december 1986 om höjd fastighetsskatt. Vad rör de övriga regeringsförslagen anser utskottet att riksdagen, på skäl som anförts i budgetpropositionen, bör ansluta sig till dem. Ett sådant ställningstagande låter sig inte förenas med vad som förordats i moderata samlingspartiets partimotion Bo205 yrkande 7 samt i motionerna Bo246 (m) yrkande 4 och i Bo258 (fp) yrkandena 30 och 31. Motionerna avstyrks sålunda, motion Bo246 (m) yrkande 4, såvitt nu är i fråga.

Vad rör förslagen i motionerna Bo257 (c) yrkande 6 såvitt nu är i fråga och Bo258 (fp) yrkande 29 om att *eftergift av räntelån* enligt räntelånekungörelsen inte skall beviljas vill utskottet anföra följande. Vid behandling av motsvarande motionsyrkanden år 1986 erinrade bostadsutskottet (BoU 1985/86:13 s. 27) om att eftergift av räntelån ges för att de med räntelån belånade fastigheterna med avseende på kapitalkostnaderna skall jämställas med de fastigheter av äldre årgång för vilka räntebidrag utgår.

Utskottet har inte funnit anledning inta annat ställningstagande i frågan. Motionerna avstyrks.

Inte heller kan utskottet stödja förslaget i motion Bo257 (c) yrkande 6 i motsvarande del om att *räntebidrag för äldre låneformer* inte skulle beviljas, dvs. i princip räntebidrag för fastigheter färdigställda före år 1974. Dessa fastigheter har under de senaste åren fått vidkännas kostnadsökningar på grund av extra upptrappningar. Bl. a. mot bakgrund härav är utskottet inte berett att föreslå riksdagen att bifalla motionsförslaget.

Utskottet avstyrker med samma motivering förslaget i motion 258 (fp) yrkande 26 såvitt nu är i fråga om *avskaffande av räntelånen*.

Vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 anförts om de allmännyttiga bostadsföretagens roll på bostadsmarknaden delas av utskottet. Det finns ingen erinran mot en politik som syftar till att ge dessa företag möjligheter att utvecklas inom ramen för de bostadspolitiska beslut statsmakterna fattat. Riksdagen har vid olika tillfällen uttalat sig för en politik i vilken de allmännyttiga bostadsföretagen givits en självklar och central roll. Genom olika riksdagsbeslut har denna politik manifesterats.

Utskottet anser det emellertid mindre lämpligt att genom sådana förändringar i räntebidragssystemet som föreslagits av vänsterpartiet kommunisterna nu ge *ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen:* detta i all synnerhet som lånesystemet är föremål för överväganden som snart kommer att presenteras. Yrkande 5 i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 bör sålunda avslås av riksdagen.

5.3.6 Räntebidrag till tomträttsavgäld

Rubricerade fråga tas upp i motion Bo210 (s). Motionärerna anser att neutraliteten mellan olika upplåtelseformer rubbas genom att tomträttsinstitutet enligt deras uppfattning missbrukas. De anför, med exempel från Malmö kommun, att räntesatsen för tomträttsavgälden sänkts med uppemot 2 procentenheter samtidigt som beräkningsgrunden för avgälden ökat med över 300 %. Genom räntesänkningen har den effekten uppstått att det statliga räntebidraget bortfaller och att boendekostnaderna höjs genom den ökade avgälden. Genom olikheter beträffande avdragsmöjligheterna i skattesystemet kommer t.ex. bostadsrätten ytterligare i sämre läge gentemot upplåtelseformen privat ägande. Motionärerna begär förslag till åtgärder som förhindrar den i motionen redovisade ordningen.

De regler som tillämpas vid *räntebidrag till tomträttsavgäld* kan få den av motionärerna uppmärksammade konsekvensen i enskilda fall. Att besluta hur avgälden skall bestämmas och tas ut är en kommunal uppgift. Det bör inte komma i fråga att ändra denna ordning. Statsmakterna har beslutat en ordning för när räntebidrag för avgälden skall kunna lämnas och ställt finansiella möjligheter till förfogande. Det kan inte anses vara en riksdagens eller regeringens uppgift att påverka de kommunala besluten i dessa frågor. Inte heller kan utskottet finna det erforderligt att begära förslag till åtgärder hos regeringen i avsikt att förhindra vad motionärerna kallar ett missbruk av tomträttsinstituten. Motion Bo210 (s) avstyrks sålunda.

5.4 Vissa förutsättningar och villkor för bostadslån m. m.

5.4.1 Stöd till konstnärlig utsmyckning

I samband med ny- och ombyggnad av bostäder kan stöd utgå för konstnärlig utsmyckning. Stödet utgår i form av ett tillägg till låneunderlaget om högst 25 kr./m^2. Tillägget har hittills utnyttjats endast i mycket begränsad utsträckning. Med anledning av motionsförslag har också riksdagen senast

år 1985 (BoU 1984/85:13 s. 27) begärt att regeringen skall göra en översyn av finansieringsbestämmelserna.

I proposition 1986/87:48 framhålls att konstnärliga insatser är av stort värde i arbetet med att skapa bra och tilltalande bostadsmiljöer. För att stimulera arbetet med konstnärlig utsmyckning föreslås därför att tillägget till låneunderlaget för dessa åtgärder skall ersättas av ett bidrag. Bidraget skall enligt förslaget lämnas till projekt som uppförs eller byggs om med stöd av bostadslån och motsvara 40 % av kostnaderna för utsmyckningen. Stödet skall vidare förutsätta ett motsvarande kommunalt bidrag. Fastighetsägaren har sedan att svara för den resterande kostnaden.

Den nya ordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1987. I de fall lånesökanden begär det skall dock äldre bestämmelser tillämpas på ansökningar som ges in till kommunen före den 1 januari 1988. För verksamheten föreslås en beslutsram om 15 milj. kr. fastställd för budgetåret 1987/88.

Förslaget om införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning har mött invändningar i motion Bo119 (m) yrkande 7 f. Enligt motionärerna medför kravet på ett motsvarande kommunalt stöd att kommunerna kommer att prioritera sina egna fastighetsbolag framför andra. Någon direkt bidragsgivning skall enligt deras mening därför inte förekomma, utan kostnaderna får liksom hittills ingå i låneunderlaget.

I motionerna Bo110 (s) och Bo233 (s) ställer sig motionärerna i och för sig bakom förslaget om att ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning skall införas. Däremot motsätter de sig att det statliga bidraget skall förutsätta ett motsvarande kommunalt stöd. Enligt den sistnämnda motionen bör den del av kostnaden som inte omfattas av det statliga bidraget kompletteras med en lånemöjlighet genom ett tillägg till låneunderlaget om högst 25 kr./m^2. Dessutom förordas att bidrags- och långivningen inte skall styras av några ramar.

Bostadsutskottet tar först upp frågan om *införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning*.

I arbetet med att skapa bra och tilltalande bostadsmiljöer är det konstnärliga arbetet av stort värde. Bostadsutskottet vill därför understryka vikten av att det i våra bostadsområden finns konstverk som skänker liv åt miljön och som gör bostadsområdena omväxlande och mer tilltalande. Att regeringen nu lägger fram förslag om införande av ett statligt bidrag för att stimulera arbetet med den konstnärliga utsmyckningen är därför positivt. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill förslaget om att ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning skall införas. Till den närmare utformningen av och villkoren för detta bidrag m. m. återkommer dock utskottet nedan. Vad utskottet nu anfört innebär att motion Bo119 (m) yrkande 7 f avstyrks.

I fråga om *villkoren m. m. för det statliga bidraget till konstnärlig utsmyckning* vill utskottet anföra följande.

Som utskottet ovan framhållit är det naturligtvis av mycket stort värde att åtgärder vidtas för att stimulera den konstnärliga utsmyckningen i bostadsmiljön. Enligt bostadsutskottets mening bör dock en något annorlunda ordning än den av regeringen förordade väljas för att uppnå det eftersträvade syftet.

I enlighet med utskottets ställningstagande ovan bör ett statligt bidrag införas för konstnärlig utsmyckning. Till detta bidrag bör dock inte kopplas något krav på ekonomiska insatser från berörda kommuner och bostadsföretag. I stället bör enligt bostadsutskottets mening den del av kostnaden som inte omfattas av det statliga bidraget kompletteras med en lånemöjlighet. Enligt utskottets mening bör bidrags- och lånesystemet i korthet utformas på följande sätt. Statligt bidrag skall utgå med 40 % av kostnaden för den konstnärliga insatsen. För resterande kostnad skall ett tillägg till låneunderlaget få göras i princip på samma sätt som enligt dagens regler. Underlaget för stödet bör dock maximeras på så sätt att tilläggsbeloppet för lån får uppgå till högst 25 kr./m^2, vilket skall motsvara 60 % av kostnaden.

Med hänvisning till den konstruktion av stödet som utskottet nu förordat bör den nuvarande administrativa ordningen tillämpas även fortsättningsvis.

Vad utskottet nu med anledning av regeringens förslag samt motionerna Bo110 (s) och Bo233 (s) såvitt nu är i fråga anfört om villkoren m. m. för det statliga bidraget till konstnärlig utsmyckning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet delar vad i propositionen anförts om att en *ram för stödet till konstnärlig utsmyckning* om 15 milj. kr. bör begränsa bidragsgivningen under budgetåret 1987/88. I den mån bidragsramen förbrukats bör nu gällande regler styra. Motion Bo233 (s) avstyrks såvitt nu är i fråga.

5.4.2 Mark- och konkurrensvillkoren

I samband med statlig bostadslångivning gäller det s. k. markvillkoret. Detta villkor innebär enligt huvudregeln att bostadslån i princip bara beviljas om kommun har förmedlat den mark på vilken byggnadsföretaget skall genomföras. Bostadslån får dock lämnas även i annat fall om kommun tillstyrkt det. I saneringsområden gäller dessutom vissa undantag från huvudregeln.

Vid ny- och ombyggnad av s. k. låntagarbyggda egnahem (tidigare kallade styckebyggda småhus) gäller dock villkoret bara om sökandens markförvärv är förenat med villkor som binder sökanden till en viss byggintressent vid upphandling av material eller byggnadsarbete. Undantag från markvillkoret i dessa fall har medgivits av riksdagen vid flera tillfällen sedan år 1981. För närvarande gäller undantaget t. o. m. utgången av juni 1987. Motivet för att medge detta undantag var sysselsättningsläget inom trähusindustrin.

Genom proposition 1986/87:67 föreslår regeringen att undantaget från markvillkoret för ny- och ombyggnad av småhus som skall bebos av lånesökanden skall förlängas med ett år, dvs. till utgången av juni 1988. Enligt bostadsministern är sysselsättningsläget inom trähusindustrin fortfarande mycket ansträngt. Även efterfrågan på småhus får enligt hans mening anses vara låg för närvarande.

I de under den allmänna motionstiden väckta motionerna Bo205 (m) yrkande 2, Bo413 (m) yrkande 12 och Bo423 (m) yrkande 6, samtliga

motionsyrkanden såvitt nu är i fråga, Bo258 (fp) samt i den med anledning av proposition 1986/87:67 väckta motionen Bo125 (m) föreslås att markvillkoret skall avskaffas. Enligt m-motionerna är markvillkoret ägnat att starkt försämra möjligheterna för enskilt byggande. Det har också allvarligt försvårat exploatering i privat regi. Detta har i sin tur lett till högre kostnader och en mindre konsumentstyrd produktion. Enligt fp-motionen innebär markvillkoret numera i praktiken främst att kommunen ges möjlighet att ställa en mängd krav på byggnationen utöver plan- och bygglagens bestämmelser innan dispens från markvillkoret lämnas. Kommunernas möjligheter att styra byggandet anges vidare som tillräckliga även detta villkor förutan.

I de med anledning av proposition 1986/87:67 avgivna motionerna Bo123 (fp) och Bo124 (c) föreslås att markvillkoret skall avskaffas för låntagarbyggda egnahem. Enligt den förstnämnda motionen är kommunernas möjligheter att styra byggandet fullt tillräckliga, varför något ytterligare instrument i form av markvillkoret inte behövs. I den sistnämnda motionen framhålls att motivet för att de styckebyggda småhusen i dag är undantagna från markvillkoret bl. a. är strävandena att öka produktionen av småhus. Det är enligt motionärerna uppenbart att efterfrågesituationen på marknaden är sådan att markvillkoret inte fyller någon funktion och att det därför bör upphävas.

Bostadsutskottet tar först upp förslaget om en *avveckling av markvillkoret* i sin helhet.

Bostadsutskottet har vid en rad tidigare tillfällen haft att behandla motionsyrkanden om att markvillkoret skall avskaffas (se bl. a. BoU 1984/85:13 s. 25 och BoU 1985/86:13 s. 38). Utskottet har härvid hävdat uppfattningen att markvillkoret är ett instrument av flera när det gäller kommunernas möjligheter att förverkliga den bostadspolitiska målsättningen. Utskottet har inte på de skäl som anförts i de nu behandlade motionerna funnit skäl frångå dessa sina tidigare ställningstaganden. Motionerna Bo125 (m), Bo205 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga, Bo258 (fp) yrkande 10, Bo413 (m) yrkande 12 såvitt nu är i fråga samt Bo423 (m) yrkande 6 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning härtill.

Utskottet övergår nu till att behandla frågan om en *avveckling av markvillkoret för låntagarbyggda egnahem*.

Vad utskottet ovan anfört om behovet av ett markvillkor som sådant gäller också för låntagarbyggda egnahem. Även förslagen i motionerna Bo123 (fp) och Bo124 (c) avstyrks sålunda med hänvisning härtill. Till frågan om en förlängning av det temporära undantaget från markvillkoret för dessa hus återkommer dock utskottet nedan.

Avslutningsvis tar utskottet upp frågan om en *förlängning av undantaget från markvillkoret för vissa egnahem*.

Riksdagen har vid flera tillfällen under 1980-talet medgivit undantag från markvillkoret för låntagarbyggda egnahem med hänvisning till dels behovet av att stimulera bostadsinvesteringarna, dels sysselsättningsläget inom trähusindustrin. Som framhålls i proposition 1986/87:67 är sysselsättningsläget inom trähusindustrin fortfarande mycket ansträngt samtidigt som efterfrågan på nybyggda småhus får anses som låg. Bostadsutskottet delar

sålunda bostadsministerns uppfattning att dessa skäl sammantaget talar för att undantaget från markvillkoret bör förlängas för de nu aktuella småhusen. Däremot bör förlängningen enligt bostadsutskottets mening avse två år, dvs. till utgången av juni 1989. Vad utskottet med anledning av regeringens förslag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vid nybyggnad av annat hus än småhus som skall bebos av lånesökanden utgår bostadslån i princip bara om byggnadsarbetena upphandlats genom infordrande av anbud och genom prövning av anbud utan föregående förhandling med anbudsgivare; det s. k. *konkurrensvillkoret*.

I motionerna Bo205 (m) yrkande 2, Bo413 (m) yrkande 12 samt Bo423 (m) yrkande 6, samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga, hemställs att konkurrensvillkoret skall avskaffas. Enligt motionärerna har konkurrensvillkoret, i likhet med markvillkoret, bl. a. allvarligt försvårat exploatering i privat regi och samtidigt minskat konkurrensen på byggsektorn vilket enligt deras mening lett till högre kostnader.

Även i fråga om konkurrensvillkoret har utskottet tidigare (se bl. a. BoU 1984/85:13 s. 25 och BoU 1985/86:13 s. 38) haft att behandla motionsyrkanden om att det skall avskaffas. Vad utskottet härvid anfört om att detta låneförbehåll ökar kommunernas möjligheter att aktivt ta det ansvar för bostadsförsörjningen som de tilldelats står fast. Motionerna Bo205 (m) yrkande 2, Bo413 (m) yrkande 12 samt Bo423 (m) yrkande 6, samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga, avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden.

5.4.3 Orts- och tidskoefficienten

För att anpassa låneunderlaget för det statliga bostadslånet till kostnadsskillnader mellan olika regioner, främst i fråga om frakter och löner, används av bostadsstyrelsen fastställda ortskoefficienter. Koefficienterna gäller oförändrade under två år från fastställelsen, om det inte finns särskild anledning till tidigare omprövning.

Med hänvisning till obalansen på bostadsmarknaden i Stockholms län föreslås i motion Bo227 (c) att en ortskoefficient bör fastställas som omfattar hela länet. Enligt motionären innebär den nuvarande situationen – med en för Norrtälje kommun lägre ortskoefficient än den för hela det övriga länet gällande – att framför allt Norrtälje kommun drabbats. Genom spridningseffekter från obalansen på Storstockholms bostadsmarknad har enligt motionären också Norrtälje under de senaste åren kommit att få i princip samma obalans på sin tidigare balanserade bostadsmarknad.

I motion Bo239 (c) begärs att en utredning snarast tillsätts i syfte att ta fram lägre, men ändå rimliga ortskoefficienter för de tätorter där inflyttningstrycket är starkt. Av motiveringen, som återfinns i motion A466, framgår att det är förhållandena på bostadsmarknaden i Östergötlands län som bildar utgångspunkt för förslaget. Motionärerna anser sålunda att den inflyttning som Linköpings kommun har på alla andra Östgötakommuners bekostnad bör leda till att en diskussion förs om en lägre ortskoefficient för Linköpings tätort.

Utskottet tar inledningsvis upp frågan om *ortskoefficienterna i vissa regioner.*

Som framgår av utskottets kortfattade framställning ovan används ortskoefficienten för att anpassa låneunderlaget till kostnadsskillnader mellan olika regioner, främst i fråga om frakter och löner. Utskottet har inte heller grund för annat antagande än att ortskoefficienterna i stort fyller detta sitt avsedda syfte. Systemet med en anpassning av låneunderlaget till den lokala prisnivån med hjälp av ortskoefficienter har i sig inte heller satts i fråga. De invändningar som rests i motion Bo227 (c) gäller sålunda de faktiska ortskoefficienterna i Stockholms län. Den aktuella motionen aktualiserar även enligt bostadsutskottets mening de särskilda problem som kan finnas att fastställa för storstadsområdena rättvisande ortskoefficienter. De balansproblem som finns på bostadsmarknaden i storstadsområdena och i andra områden med brist på bostäder har gett upphov till en ökad efterfrågan på byggkapacitet i dessa regioner. Det kan enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav inte uteslutas att överhettningen i dessa bristområden har gett upphov till spridningseffekter också i angränsande kommuner och områden som normalt sett inte betraktas som en del av den aktuella regionen. Enligt vad bostadsutskottet erfarit är också ortskoefficienterna föremål för överväganden i anslutning till det arbete med en förenkling av bostadslånereglerna m. m. som pågår inom bostadsdepartementet. Vad i motion Bo227 (c) föreslagits avstyrks av utskottet med hänvisning härtill.

Avslutningsvis tar utskottet i denna del upp förslaget om en *översyn av ortskoefficienterna för tätorter med inflyttningstryck.*

Förslaget i motion Bo239 (c) om att ortskoefficienterna för tätorter med inflyttningstryck skall ses över synes främst syfta till att med hjälp av ortskoefficienterna styra bostadsbyggandets regionala fördelning. Bostadsutskottet vill mot bakgrund härav erinra om att ortskoefficienterna, som framgår ovan, är avsedda att anpassa låneunderlaget till kostnadsskillnader mellan olika regioner. Att använda ortskoefficienterna som ett regionalt styrmedel framstår enligt utskottets mening med hänvisning härtill som mindre lämpligt. Motionen avstyrks.

För att anpassa låneunderlaget för ett projekt till det aktuella kostnadsläget används en särskild tidskoefficient. *Tidskoefficienten* fastställs med ledning av faktorprisindex för gruppbyggda småhus exkl. löneglidning och med hänsyn tagen till ett fast avdrag på 0,2 procentenheter per månad för beräknad rationalisering. Koefficienten fastställs av bostadsstyrelsen månadsvis i efterhand. Under år 1985 maximerades den totala ökningen av tidskoefficienten till i princip 3 %.

Med hänvisning till att tidskoefficienten inte har ändrats sedan den 1 juli 1985 hemställs i motion Bo235 (c) att riksdagen skall ge regeringen till känna att tidskoefficienten bör följa kostnadsutvecklingen.

Som framgår av utskottets ovanstående redovisning skall vid beräkningen av tidskoefficienten ett fast avdrag på 0,2 procentenheter per månad göras för beräknad rationalisering. Förutom att tidskoefficienten beaktar denna beräknade rationaliseringsfaktor följer den sålunda prisutvecklingen som denna kommer till uttryck i det aktuella faktorprisindexet. Enligt vad

utskottet erfarit är tidskoefficienten föremål för överväganden i anslutning till det förenklingsarbete med avseende på låneregler m. m. som pågår inom bostadsdepartementet. Vad i motion Bo235 (c) föreslagits avstyrks av utskottet med hänvisning härtill.

5.4.4 Förutsättningar och villkor i övrigt för bostadslån

Frågan om *finansieringen av parkeringsplatser och garage* vid den statliga bostadslångivningen tas upp i motion Bo211 (s). Enligt förslaget i motionen bör lånereglerna ändras så att även kostnaderna för garage kommer att ingå i låneunderlaget för bostäder och därmed bli räntebidragsberättigade.

Bostadsutskottet har vid flera tidigare tillfällen och senast våren 1986 (BoU 1985/86:13 s. 38) avstyrkt motsvarande motionsyrkanden med hänvisning till redan gjorda ändringar i bostadslånereglerna. Vad i motion Bo211 (s) nu anförts har inte givit utskottet anledning till annat ställningstagande. Motionen avstyrks.

Krav på *försäkring mot byggskador m. m.* som villkor för statligt bostadslån vid byggande av flerbostadshus ställs i två motioner.

Mot bakgrund av problemen med byggskador och byggfel i det s. k. miljonprogrammets bostäder begärs i motion Bo214 (s) yrkande 2 att initiativ tas till insatser som syftar till att förhindra att liknande problem uppkommer i dagens nyproduktion. En enligt motionärerna möjlig lösning vore härvid att som villkor för statliga bostadslån till flerbostadshus införa krav på en tioårig försäkring mot byggfel och byggskador i likhet med vad som redan gäller för gruppbyggda småhus.

I motion Bo514 (s) läggs fram förslag som syftar till att säkerställa kvaliteten i bostadsbyggandet. Med hänvisning till den långsiktiga investering som en byggnad utgör förordar motionärerna att det för alla bostadsbyggen skall ställas krav på att byggaren lämnar en tioårig garantitid. För att säkerställa finansieringen av framtida byggskador föreslås dessutom att en särskild byggskadefond inrättas. Fonden skall enligt förslaget finansieras genom att det blir obligatoriskt för alla byggherrar att avsätta 1 % av byggkostnaderna vid varje bygge till fonden.

Som villkor för statligt bostadslån till vissa småhus gäller att det skall finnas en tioårig ansvarsutfästelse att avhjälpa väsentliga skador på huset till följd av fel eller brister i konstruktion, utförande eller material. Lånevillkoret anses uppfyllt om utfästelsen lämnats av AB Bostadsgaranti med försäkring i Konsortiet för försäkring av småhusgaranti eller av HSB, Riksbyggen eller BPA med försäkring i Folksam. Villkoret är uppfyllt även i andra fall om motsvarande garanti och försäkring lämnas. I samband med att riksdagen beslutade (BoU 1983/84:8) om införande av det nu redovisade lånevillkoret bemyndigades regeringen att utvidga villkoret till att gälla även bostadslån för småhus som skall bebos av lånesökanden (s. k. låntagarbyggda småhus). Inom bostadsdepartementet pågår också ett arbete med att skapa förutsättningar för att utvidga lånevillkoret i enlighet med det givna bemyndigandet.

Införandet av garanti och försäkring som ett villkor för statligt bostadslån till vissa småhus har i första hand motiverats av konsumentskyddsskäl.

Avsikten är således primärt att genom detta lånevillkor tillförsäkra köpare av småhus ett tillfredsställande konsumentskydd. Detta motiv gör sig av naturliga skäl inte gällande på samma sätt när det gäller garanti och försäkring som villkor för lån till flerbostadshus. Det är ju här inte fråga om en enskild som av en byggherre köper ett färdigt hus, utan det är i stället fråga om två parter som bl. a. i ett upphandlingsförfarande träffar avtal om uppförande av en fastighet. Utskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förorda att krav på garanti och försäkring skall införas som lånevillkor även för flerbostadshus. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motionerna Bo214 (s) yrkande 2 och Bo514 (s) avstyrks.

Enligt motion Bo223 (c) innebär utbyggnaden av elbaserade värmesystem en säkerhetsrisk bl. a. vid stark kyla eftersom de riskerar att överbelasta elnätet. I motionen föreslås därför att *kostnaden för alternativ/extra värmeproduktion* som inte är beroende av el skall få räknas in i låneunderlaget vid ny- eller ombyggnad av fastighet.

Inom ramen för det nuvarande bostadsfinansieringssystemet utgår bostadslån för kostnaden för bl. a. värmeanläggning. Lånets storlek är beroende av vilken typ av anläggning som installeras. För extra värmeanläggningar eller värmekällor utgår dock inga lån. Förslaget i den nu behandlade motionen innebär däremot att stöd skulle lämnas för mer än en värmeanläggning vid den statliga bostadslångivningen. Enligt bostadsutskottets mening finns det inte tillräckliga skäl för staten att inom bostadslånesystemets ram stödja installation av extra värmekällor i enlighet med motionsförslaget. Motion Bo223 (c) avstyrks med hänvisning härtill.

Med hänvisning till tidigare motioner i ämnet tas i motion Bo250 (m) upp *belåningen av flergenerationsbostäder*. I motionen hävdas uppfattningen att det låga byggandet av flergenerationsbostäder till icke oväsentlig del ligger i de statliga lånebestämmelserna. Enligt motionärerna skulle möjligheten att utnyttja denna form av byggande avsevärt befrämjas om resp. generation kunde söka statliga lån var för sig för sin del av fastigheten.

Utskottet har tidigare (se bl. a. BoU 1983/84:23 s. 17) understrukit värdet av bostäder för flergenerationsboende. Det torde inte heller ha satts i fråga att denna typ av bostäder fyller en viktig funktion. Flergenerationsbostäder bör enligt utskottets mening sålunda kunna produceras inom ramen för den efterfrågan som finns efter denna bostadstyp. Liksom tidigare kan dock utskottet konstatera att reglerna för erhållande av statliga lån i sig inte utgör något hinder i detta avseende. Det får enligt utskottets mening sålunda förutsättas att en berättigad efterfrågan på flergenerationsbostäder kan tillgodoses inom ramen för nuvarande bostadsfinansieringssystem. Bostadsutskottet vidhåller således sin tidigare uppfattning att flergenerationsbostäder kan produceras fullt ut redan med den utformning som dagens finansieringssystem har. Motion Bo250 (m) avstyrks med hänvisning härtill.

I detta avsnitt tar utskottet också upp frågan om *ett "fritt" byggande inför bostadsmässan år 1988*.

Med hänvisning till att det sommaren 1988 kommer att anordnas en stor bostadsmässa i Gävle föreslås i motion Bo209 (m) att försök med ett "fritt" byggande skall genomföras i anslutning till mässan. Enligt motionä-

ren utgör bostadsmässan ett lämpligt tillfälle att pröva ett byggande där avsteg görs från de statliga bestämmelserna för enstaka projekt.

Bostadsutskottet delar motionärens uppfattning att en bostadsmässa kan vara ett lämpligt tillfälle att pröva ett byggande med en ny och annorlunda utformning. De två bostadsmässor som genomförts sedan år 1985 har också visat att det finns intresse för ett byggande med denna inriktning. Som ett led i ett sådant byggande kan det naturligtvis också bli aktuellt att göra avvikelser från en del av de regler som gäller för byggandet. Det gäller i första hand byggnormer och reglerna för bostadslån.

Den 1 juli 1987 träder en ny plan- och bygglag (PBL) i kraft. Enligt 16 kap. 1 § denna lag får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i enskilda fall medge undantag från kraven på byggnader i 3 kap. i samma lag. Sådant undantag får dock inte omfatta reglerna om handikapptillgänglighet m. m. i 3 kap. 7 §. Med stöd av detta bemyndigande kan alltså regeringen medge att bostadsprojekt genomförs trots att de i vissa avseenden innebär avsteg från kraven på byggnader och med stöd härav utfärdade byggnormer. Det faktum att undantag inte kan medges från kraven på handikappanpassning får enligt bostadsutskottets mening ses mot bakgrund av den ökade tyngd dessa krav kommit att få. Samtidigt bör enligt utskottets uppfattning även ett byggande med en mera experimentell och framåtblickande karaktär ges en sådan utformning att det kan tjäna som exempel för ett framtida byggande. Som en naturlig del i ett sådant framtida byggande måste naturligtvis ingå att det ger för alla boende tillgängliga och användbara bostäder. Även med utgångspunkt häri bör det dock enligt utskottets mening vara möjligt att genomföra ett byggande med den i motionen förordade inriktningen.

Det nu behandlade motionsförslaget innefattar också krav på att regeringen skall bemyndigas att medge undantag från reglerna för bostadslån. Utskottet har i princip ingen erinran mot att så sker och föreslår att regeringen i det enskilda fallet och i huvudsak enligt motionärens förslag bemyndigas besluta om vissa avsteg. Emellertid vill utskottet framhålla att avsteg inte får göras från tillgänglighetsnormerna. Undantaget bör avse något eller några projekt av den karaktär motionären beskrivit. Det finns enligt utskottets mening också anledning betona att det förordade undantaget inte bör innebära alltför stora avvikelser från de regler och tillämpningsföreskrifter m. m. som vägleder bedömningen i låneärenden. Ytterst ankommer det på regeringen att avgöra vilka avsteg som är möjliga och lämpliga för att syftet med den i motion Bo209 (m) aktualiserade frågan skall kunna realiseras med den inriktning som utskottet nu angivit.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av motion Bo209 (m) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Frågan om *aktieutdelning i allmännyttiga bostadsföretag* tas upp i motion Bo248 (s).

Enligt motionärerna har flera kommuner under senare år begärt utdelning på aktier i de av kommunerna ägda allmännyttiga bostadsföretagen. Beslut om aktieutdelning anges emellertid gå stick i stäv med det bostadssociala ansvar kommunerna har. Så snart aktieutdelning kommer till stånd innebär detta enligt motionärerna att hyresgästerna drabbas av omedelbara

hyreshöjningar motsvarande kostnaden för aktieutdelningen. Med hänvisning härtill förordas därför att regeringen bör överväga förslag med syfte att förhindra aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag.

De allmännyttiga bostadsföretagen är organiserade antingen som aktiebolag eller som självständiga stiftelser. Företagen som sådana är härigenom inte underkastade kommunallagen, bostadsförsörjningslagen eller annan lagstiftning som är inriktad på kommunens verksamhet. Företagen är därmed bl. a. inte bundna av självkostnads- och likställighetsprincipen, deras beslut kan inte överklagas och deras handlingar är inte underkastade offentlighetsprincipen. Däremot lyder naturligtvis de företag som är aktiebolag under aktiebolagslagens regler. För de företag som är stiftelser saknas det emellertid normalt sett en närmare lagreglering.

Beslut som meddelas av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller av kommunal nämnd och som berör de allmännyttiga bostadsföretagen är dock underkastade de kommunalrättsliga reglerna. Det kan t.ex. gälla beslut om aktieteckning, kapitaltillskott och instruktioner för kommunens företroendeman på bolagsstämman. En första förutsättning är härvid att kommunens beslut att utöva viss verksamhet genom bolag eller stiftelse inte sträcker sig längre än den kommunala kompetensen. De allmännyttiga företagens ställning som ett instrument för kommunerna inom bostadsförsörjningen kommer till uttryck i den ändamålsbestämning som finns i bolagsordning eller stadgar. Enligt SABO:s normalbolagsordning och -stadgar skall ändamålet vara att "förvärva fastigheter eller tomträtt för att på dem uppföra och förvalta bostadshus med tillhörande affärslägenheter och kollektiva anordningar". Inom ramen för denna allmänna ändamålsbeskrivning kan sålunda kommunen i sin roll som ägare fatta beslut som rör dessa företag.

För att ett bostadsföretag skall kunna godkännas, som allmännyttigt skall det uppfylla vissa i förordningen (1986:694) om handläggning, förvaltning m. m. av bostadslån och räntebidrag uppställda villkor. Enligt förordningens 32 § skall företaget för att kunna godkännas utan enskilt vinstsyfte förvalta fastigheter. Om villkoren i denna del inte längre är uppfyllda skall godkännandet som allmännyttigt bostadsföretag återkallas.

De allmännyttiga bostadsföretagen skall sålunda inte vara vinstsyftande och i princip bedrivas på självkostnadsbasis. En viss aktieutdelning har dock ansetts vara förenlig med detta villkor. Enligt av bostadsstyrelsen tidigare tillämpade bedömningar har sålunda en aktieutdelning motsvarande långfristig upplåningsränta betraktats som förenlig med det nämnda villkoret.

Som framgår av utskottets redovisning ovan måste det i dag anses råda en betydande osäkerhet i fråga om regleringen av aktieutdelningen från allmännyttiga bostadsföretag. Det kan enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav finnas anledning att se över den hittillsvarande regleringen och dess tillämpning. I en sådan översyn bör enligt bostadsutskottets mening ingå i vilken omfattning dagens regler för godkännande av bostadsföretag som allmännyttigt bör förtydligas. Regeringen bör för riksdagen redovisa sin syn på frågan.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo248 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp två motionsförslag om *priskontroll av byggnadsmaterial m.m.*

Mot bakgrund av det minskade bostadsbyggandet föreslås i motion Bo215 (vpk) yrkande 3 att en effektiv prisövervakning och priskontroll på byggnadsmaterial och övriga byggkostnader skall införas. Enligt motionärerna utgör den höga prisnivån ett av hindren för ett ökat byggande.

Även i motion Bo408 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga förordas att produktionskostnaderna för nyproduktion och ombyggnadsverksamhet måste hållas nere genom priskontroll och skärpt prisövervakning.

Mot bakgrund av prisökningarna inom bostadsproduktionen har riksdagen beslutat (prop. 1985/86:95, BoU 13) om ändrade regler för räntebidrag vid produktionskostnadsbelånade projekt. Dessa regler, som beskrivits ovan (avsnitt 5.3.4.2), innebär att räntebidraget minskar vid höga kostnader för att helt upphöra vid den andel av produktionskostnaden som för hyres- och bostadsrättshus överstiger 125 % av pantvärdet. Den arbetsgrupp inom bostadsdepartementet som haft till uppgift att vidareutveckla metoden för beräkning av låne- och räntebidragsunderlag m. m. har också studerat vilka ytterligare möjligheter som kan finnas att begränsa räntebidragsökningarna till följd av ökade produktionskostnader. Utskottet har erfarit att arbetsgruppen inom kort kommer att lägga fram ett sådant förslag. Förslaget kommer att gå ut på remiss till berörda parter.

Som framgår av ovanstående framställning har åtgärder vidtagits inom lånesystemet för att begränsa räntebidragens följsamhet till kostnadsutvecklingen. Enligt bostadsutskottets mening bör dessa åtgärder kunna medverka till ett ökat kostnadsmedvetande inom byggproduktionen. Vad i motionerna Bo215 (vpk) yrkande 3 och Bo408 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga föreslagits avstyrks med hänvisning till vad som nu anförts. Ytterligare underlag för bedömningen av de av motionärerna aktualiserade frågorna kommer att finnas när den ovan nämnda arbetsgruppen presenterat sina överväganden. Bostadsutskottet vill för sin del i detta sammanhang också peka på det allmänna prisstopp, omfattande bl. a. byggnadsmaterial, som nu gäller.

5.5 Stöd för fastighetsförvärv m. m.

5.5.1 Stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem

Genom proposition 1986/87:48 föreläggs riksdagen förslag om ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem. Enligt förslaget skall stödet förbehållas barnfamiljer med fler än ett barn och med låga inkomster. Stödet föreslås sålunda riktat till sådana hushåll som med hänsyn till sina inkomster och övriga förhållanden skulle komma att få bostadsbidrag efter inflyttning i den nya bostaden. Den förordade behovsprövningen knyter således an till det system som används för bostadsbidragen. Stödet skall enligt förslaget utformas på ett likartat sätt som när det gäller lån för ny- och ombyggnad av egnahem. I varje enskilt ärende skall bestämmas ett låneunderlag, ett förvärvslån och ett räntebidragsunderlag. Låneunderlaget föreslås motsvara den av kommunen godkända

köpeskillingen för huset. Förvärvslånet föreslås i sin tur motsvara 25 % av låneunderlaget. Den egna insatsen kommer därmed att uppgå till 5 % av det godkända priset.

Förvärvslånet skall enligt förslaget vara förenat med räntebidrag. Räntebidragsunderlaget föreslås uppgå till 95 % av det godtagna priset. Den garanterade räntesatsen det första året föreslås satt till 1 procentenhet högre än vad som gäller vid ny- och ombyggnad, dvs. till 5,8 % vid den nu gällande garanterade räntesatsen för egnahem. Upptrappningen skall därefter ske med 0,5 procentenheter per år. De nya bestämmelserna bör enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1987 och tillämpas på ansökningar som ges in till kommunen efter ikraftträdandet. Enligt regeringsförslaget skall förslaget på grundval av vunna erfarenheter prövas på nytt efter en försöksperiod på tre år.

Förslaget om införande av behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem har mött invändningar i två med anledning av propositionen väckta motioner.

I motion Bo111 (fp) yrkande 5 framförs den principiella uppfattningen att barnfamiljerna skall stödjas genom generella bidrag. Enligt motionärerna har dessutom den avreglering av kreditmarknaden som kommit till stånd gjort det lättare och billigare att låna för köp av småhus också för barnfamiljer.

Enligt motion Bo119 (m) yrkande 7 a kan de av regeringen förordade förvärvslånen, om de skulle få någon större omfattning, leda till prisökningar på småhus. Subventionen skulle enligt motionärerna därigenom i realiteten tillfalla nuvarande husägare. Enligt motionärerna finns det dessutom en risk att barnfamiljer som erhåller denna subvention satsar på ett boende som de egentligen inte har råd med. Avslutningsvis anför dock motionärerna att de delar den grundläggande uppfattningen att även barnfamiljer med lägre inkomster måste ges ökade möjligheter till ett boende i eget hem. Detta bör dock enligt motionärernas mening ske bl. a. genom förändringar i skatte- och familjepolitiken och inte genom införande av nya subventioner.

Motionärerna i motion Bo112 (c) yrkande 12 har inget att erinra mot förslaget om införande av ett behovsprövat förvärvslån. Däremot finns det enligt deras mening en risk att den administrativa hanteringen av stödet tar en sådan tid att en säljare av en äldre fastighet inte avvaktar om den aktuella familjen får stöd, utan genomför försäljningen till någon annan köpare medan prövningen ännu pågår. I motionens yrkande 12 hemställs därför att den familj som är intresserad av ett fastighetsköp skall kunna få förhandsbesked huruvida stöd kan komma att utgå vid ett eventuellt köp av ett äldre småhus.

Utskottet tar först upp frågan om *införande av ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem.*

Som också bostadsministern framhåller (prop. 48 s. 64) konstaterade bostadskommittén att det, trots den allmänt höjda utrymmesstandarden, finns ett stort antal barnhushåll som bor trångt eller med lägre utrymmesstandard än det stora flertalet. Majoriteten av dessa hushåll bor i flerbostadshus, där lägenheterna i allmänhet är små. Större lägenheter finns

främst i småhus. Samtidigt bebos äldre småhus i stor utsträckning av mindre hushåll utan barn. Nya barnhushåll har därför oftast varit hänvisade till nyproduktionen av småhus.

Det är enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund av den ovan skisserade situationen som förslaget om ett behovsprövat stöd för barnfamiljer för köp av äldre egnahem skall ses. För att även barnfamiljer med låga inkomster skall kunna efterfråga och få tillgång till större bostäder bör sålunda enligt utskottets mening införas ett stöd med den av bostadsministern förordade inriktningen. Utskottet kan ställa sig bakom den förordade utformningen av stödet, något som bl.a. innebär att den garanterade räntesatsen det första året sätts 1 procentenhet högre än för ny- och ombyggnadsfallen. Till frågan om den administrativa hanteringen av stödet i vissa avseenden återkommer dock utskottet nedan. Vad utskottet nu anfört innebär att motionerna Bo111 (fp) yrkande 5 och Bo119 (m) yrkande 7 a avstyrks.

Avslutningsvis tar utskottet upp frågan om *den administrativa hanteringen av de behovsprövade förvärvslånen*.

Till grund för beslut om och utbetalning av de nu förordade förvärvslånen måste naturligtvis ligga en prövning av huruvida den aktuella barnfamiljen uppfyller villkoren för stöd. Denna prövning måste dock enligt bostadsutskottets mening ske på ett sådant sätt att den i sig inte motverkar att lånen kommer att kunna utnyttjas, t. ex. genom att den tar för lång tid. Prövningsförfarandet liksom låneadministrationen i övrigt måste sålunda göras så enkel som möjligt utifrån de olika krav som måste ställas på verksamheten. Enligt bostadsutskottets mening bör det mot bakgrund härav övervägas om och i vilken utsträckning ett förfarande med förhandsbesked kan användas i låneprövningen. Genom ett förhandsbesked skulle lånemyndigheten bl. a. ta ställning till om familjens inkomstförhållanden är sådana att förvärvslån kan utgå. Det bör dock ankomma på regeringen att med utgångspunkt i gjorda överväganden besluta om den närmare administrativa hanteringen av förvärvslånen.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av regeringens förslag och motion Bo112 (c) yrkande 12 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5.2 Stöd för fastighetsförvärv i övrigt

Särskilda *förvärvslån* kan bl.a. utgå för förvärv av bostadsfastighet för permanentboende som säljs av staten och för fastighet som avstyckats i samband med rationalisering av jordbruk. Förvärvslån kan också lämnas för förvärv av vissa inlösta eller förköpta fastigheter. Den senare typen av lån lämnas för förvärv av fastigheter för permanent bruk i områden där efterfrågan på fritidshus är betydande. För den sistnämnda typen av lån gäller att de är förenade med räntesubventioner i samma utsträckning som statliga bostadslån. Övriga lånetyper är däremot inte förenade med direkta räntesubventioner.

Med hänvisning till besparingsskäl föreslås i motionerna Bo246 (m)

yrkande 2 såvitt nu är i fråga och Bo258 (fp) yrkande 26 såvitt nu är i fråga att förvärvslånen skall avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1987.

Bostadsutskottet behandlade under föregående riksmöte (BoU 1985/86:13 s. 22) motsvarande motionsyrkanden. Vad utskottet härvid anfört om att dessa lån bl. a. utgör en nödvändig förutsättning för den systematiska avveckling av statens bestånd av hyresbostäder som riksdagen godkänt riktlinjerna för (CU 1980/81:35) står fast. Härutöver vill utskottet framhålla vikten av att behålla förvärvslånen som ett av medlen för att i vissa utsatta områden motverka omvandlingen från permanentbostäder till fritidshus. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna Bo246 (m) yrkande 2 och Bo258 (fp) yrkande 26, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga.

I detta sammanhang behandlar utskottet också motionsförslag om stöd för vissa andra typer av fastighetsförvärv m. m.

Enligt motion Bo217 (c) såvitt nu är i fråga är det angeläget att finna ett system som skapar större rättvisa mellan dem som bygger nytt och dem som väljer att satsa på ett äldre hus för att sedan förbättra det. Med hänvisning härtill föreslås att *statliga lån vid köp av äldre egnahem* skall kunna utgå.

Bostadsutskottet har vid flera tidigare tillfällen haft att behandla motsvarande motionsyrkanden (se bl. a. BoU 1984/85:13 s. 30 och BoU 1985/86:13 s. 40) och därvid avvisat förslagen med hänvisning till möjligheterna att på den allmänna kreditmarknaden erhålla långfristiga lån för ändamålet. Utskottets principiella ställningstagande i denna del står fast. Inte minst den avreglering av kreditmarknaden som nu kommit till stånd bör ha bidragit till att finansieringen av äldre egnahem underlättats. Något behov av en generell statlig långivning för förvärv av äldre egnahem finns enligt bostadsutskottets mening sålunda inte. Samtidigt vill dock utskottet peka på sitt ställningstagande ovan i fråga om införande av ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem. För hushåll med en sämre betalningsförmåga, och därmed också med sämre möjligheter att finansiera ett husköp med lån från den konventionella kreditmarknaden, kommer således en möjlighet till statlig belåning att öppnas. Vad i motion Bo217 (c) hemställts får sålunda anses i inte ringa grad tillgodosett. Motionen såvitt nu är i fråga avstyrks.

Även i den med anledning av proposition 1986/87:48 väckta motionen Bo111 (fp) yrkande 3 tas upp frågan om *lån till äldre småhus*. I motionen anförs att det på kort sikt är önskvärt att möjliggöra lån på marknaden där kostnaderna kan omfördelas över tiden. Om sådana lån kan erbjudas kan det enligt motionärerna i många fall underlätta köp av äldre småhus som har inga eller låga statliga lån.

Utskottet har ovan uttalat uppfattningen att det i dag finns goda möjligheter att på kreditmarknaden erhålla långfristiga lån för förvärv av småhus. Även om dessa lån inte är så konstruerade att de omfördelar kostnaderna i tiden får de genom att de har en förhållandevis lång löptid anses ge rimliga finansieringsförutsättningar vid köp av äldre småhus. För de familjer med sämre betalningsförmåga och därmed också sämre möjligheter att finansiera ett husköp vill utskottet dessutom peka på det förslag till behovsprövа-

de statliga förvärvslån som utskottet ställt sig bakom ovan. Vad utskottet nu anfört innebär att motion Bo111 (fp) yrkande 3 avstyrks.

I motion Bo414 (c) yrkande 2 hemställs om införande av *förmånliga lån för förvärv av äldre fastigheter för permanentboende* i vissa skärgårdssamhällen. Enligt motionären har det sedan en lång tid pågått en utveckling i många kustsamhällen mot att åretruntbostäder omvandlas till fritidshus, vilket bl.a innebär att många samhällen är i stort sett obebodda under tio av årets tolv månader. Detta är en enligt motionen olycklig utveckling som måste brytas. En av åtgärderna härför anges vara att införa lån med samma förmånliga villkor som vid kommunalt förköp också när en fastighet säljs direkt till en köpare som avser att nyttja den som permanentbostad.

Bostadsutskottet delar motionärens principiella uppfattning om vikten av att samhället medverkar till att permanentbostäder inte omvandlas till fritidsbostäder i områden där det råder en avsevärd efterfrågan på sådana bostäder. Som även framhålls i motionen har också riksdagen beslutat (BoU 1983/84:27) om ändringar i förköpslagen som innebär att förköpsrätt föreligger för fastigheter som är bebyggda med hus som behövs som permanentbostäder – detta oavsett hur husen används vid tiden för försäljningen. Till denna förköpsrätt har också kopplats en möjlighet att få särskilda förvärvslån. Utskottet är dock inte nu berett förorda att dessa lån skall kunna utgå även vid köp där frågan om förköp inte aktualiserats. Frågan om förköpslagstiftningens utformning m. m. i det aktuella avseendet kommer utskottet att överväga i ett kommande betänkande. Motion Bo414 (c) yrkande 2 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp två motionsyrkanden om *stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 6 hemställs att allmännyttiga bostadsföretag skall få räntestöd till förvärv av äldre hyresfastigheter och egnahem. Enligt motionärerna har de allmännyttiga bostadsföretagen och den allmännyttiga bostadsrätten omistliga värden för svensk bostadsmarknad. Riksdag och regering bör därför slå vakt om och bidra till att utveckla allmännyttan. Ett av medlen anges vara det av motionärerna förordade stödet för fastighetsförvärv.

Även i motion Bo415 (s) förs fram förslag som syftar till att förstärka de allmännyttiga bostadsföretagens roll. I motionens yrkande 1 hemställs sålunda om införande av ett stöd för allmännyttiga bostadsföretags förvärv av bostadsfastigheter. Enligt motionärerna bör statligt räntestöd för dessa företag utgå vid köp av äldre hus, så att företagen får samma möjligheter att hävda sig ekonomiskt som t.ex. enskilda fastighetsägare eller bostadsrättshavare.

Bostadskommittén har i sitt slutbetänkande fört fram förslag om att de allmännyttiga bostadsföretagen skall få räntestöd vid köp av äldre hus. Enligt kommittén har de allmännyttiga bostadsföretagen i vissa fall särskilda svårigheter att förvärva äldre hyresfastigheter beroende bl. a. på att dessa företag inte kan utnyttja underskottsavdrag vid beskattningen. På kort sikt drabbas därför de allmännyttiga företagen hårdare av driftsunderskott som är vanliga under ett antal år efter förvärvet. Detta förslag behandlas av bostadsministern i proposition 1986/87:48 (s. 68). Han avvi-

sar dock förslaget med hänvisning till det långsiktiga perspektivet för de allmännyttiga företagens bostadsförvaltning och till förhållandet att ett inte obetydligt antal företag i dag har stora likvida tillgångar.

Bostadsutskottet har i det föregående poängterat den centrala roll som de allmännyttiga bostadsföretagen har i den sociala bostadspolitiken. För att allmännyttiga företag skall kunna fylla denna sin roll på avsett sätt måste de naturligtvis kunna verka på bostadsmarknaden på lika villkor som övriga aktörer. I huvudsak får också en god neutralitet anses föreligga inom dagens system. Bostadsutskottet är mot bakgrund härav och med hänvisning till de av bostadsministern anförda skälen inte nu berett förorda att ett förvärvsstöd införs för de allmännyttiga bostadsföretagen. Motionerna Bo215 (vpk) yrkande 6 och Bo415 (s) yrkande 1 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

5.6 Bostadsbidrag

5.6.1 Inledning

I proposition 1986/87:48 om bostadspolitiken lägger regeringen fram förslag om bostadsbidrag till hushåll med barn. I proposition 1986/87:93 föreslås att bostadsbidrag fr. o. m. den 1 januari 1988 skall lämnas till vissa hushåll utan barn. I denna proposition läggs också fram vissa gemensamma regler avseende bostadsbidragen. I budgetpropositionen (prop. 100, bil. 13) behandlas fördelningen mellan staten och kommunerna avseende kostnaderna för bostadsbidragen samt anslaget till bostadsbidrag för budgetåret 1987/88.

Utskottet disponerar avsnittet om bostadsbidrag så att först behandlas vissa allmänna överväganden, därefter frågan om huruvida bostadsbidrag till vissa hushåll skall införas. Sedan behandlas regler om inkomstprövningen, bidragshushållet samt bidragsgrundande bostadskostnad. Slutligen behandlas bl. a. vissa administrativa frågor samt de i budgetpropositionen aktualiserade spörsmålen om bostadsbidragen.

5.6.2 Allmänna överväganden

I proposition 1986/87:48 (s. 50–51) anför bostadsministern att det individuella bostadsstödet, dvs. bostadsbidragen, även i fortsättningen måste ha en klar bostadspolitisk inriktning och att de inte bör ersättas av ett mer allmänt inkomstprövat konsumtionsstöd. Bostadsbidragen måste lämnas i betydligt högre kostnadslägen än i dag; detta för att de hushåll som är beroende av bidragen skall kunna få del av den standard som är en självklarhet för övriga medborgare.

Vad nu refererats innebär delvis en omläggning så att de delar av det nuvarande stödet som närmast har karaktären av inkomstprövat konsumtionsstöd minskas. Om emellertid en sådan omläggning genomförs omedelbart skulle, enligt propositionen, bidragen för en del hushåll komma att minska med stora belopp. En omläggning i avsikt att ge bidragen en mera

renodlad bostadspolitisk inriktning måste enligt bostadsministerns uppfattning därför genomföras successivt.

I detta avsnitt behandlar utskottet moderata samlingspartiets partimotion Bo206 såvitt nu är i fråga. I motionen föreslås att en plan läggs fram enligt vilken bidragen stegvis och så långt möjligt ersätts med grundavdrag för barn samt lägre skattetryck i övrigt. Motiveringen till yrkandet, som återfinns i motion So610 (m) bygger enligt motionärerna på en genomgripande reformering av inkomstbeskattningen.

Skatteutskottet har nyligen avstyrkt (SkU 1986/87:31) motioner om det förändrade skattesystem på vilket förslagen i den nu behandlade motionen vilar. Vid ett riksdagens beslut enligt skatteutskottets förslag är inte längre de av motionärerna antagna förutsättningarna för ett reformerat bostadsbidragssystem för handen. En sakgranskning av deras förslag kan därför inte nu anses meningsfull. Bostadsutskottet avstyrker sålunda förslaget om *grundavdrag m. m. i stället för bostadsbidrag* i moderata samlingspartiets partimotion Bo206 såvitt nu är i fråga.

Vad i propositionen anförts om att ge bostadsbidragen en klar bostadspolitisk inriktning m. m. delas av utskottet. Denna inriktning bör vara vägledande för utformningen av bidragen under de närmaste åren.

5.6.3 Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn

I proposition 1986/87:93 om bostäder åt unga föreslås att *bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn* skall få lämnas fr. o. m. den 1 januari 1988 till ensamstående och makar/samboende som har fyllt 18 år. Bidraget lämnas t. o. m. det år då bidragstagaren fyller 28 år. När det gäller makar/samboende föreslås åldern för den äldsta av dem vara avgörande för om bidrag skall lämnas.

I centerpartiets partimotion Bo132 yrkande 9 samt i motionerna Bo128 (m) yrkande 2 och Bo 129 (fp) yrkande 8 föreslås att riksdagen skall avslå regeringens förslag om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn. I samtliga motioner anges att bidragets konstruktion enligt regeringens förslag kan innebära marginaleffekter på mera än 100 %. Motionärerna anför också att några bostäder inte skapas genom regeringens förslag.

Utskottet kan inte ställa sig bakom motionärernas avvisande inställning till att införa bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn. Även om det i och för sig kan hävdas att genom bidraget inga nya lägenheter skapas finns det anledning att ta fasta på vad i propositionen anförts om att det finns starka skäl att ge ekonomiskt stöd i form av bostadsbidrag till den grupp av ungdomar som har mycket låga inkomster. Därigenom underlättas möjligheterna för dem att skaffa sig en bra bostad.

Med det anförda tillstyrks förslaget i propositionen och avstyrks centerpartiets partimotion Bo132 yrkande 9 samt motionerna Bo128 (m) yrkande 2 och Bo129 (fp) yrkande 8 om att bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn inte skall införas.

I motion Bo131 (c) yrkande 2 såvitt nu är i fråga föreslås, under förutsättning att makarnas sammanlagda inkomst berättigar till bidrag, att *halvt bostadsbidrag* bör utgå om en av makarna fyllt 28 år men inte den andra.

Den i propositionen föreslagna ordningen för hur länge bostadsbidrag för makar/samboende skall kunna utgå bör inte frångås. Motion Bo131 (c) yrkande 2 såvitt nu är i fråga avstyrks.

I detta avsnitt behandlar utskottet även vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo115 yrkande 3, Bo130 och Bo408 yrkande 1 de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga samt motion Bo109 (s). I vpk-motionerna yrkas att riksdagen skall begära att förslag till utformning av *bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag* föreläggs riksdagen. I s-motionen anförs att särskilt ungdomar med låga inkomster har växande svårigheter att hävda sig på bostadsmarknaden. Motionären anför att en stor grupp som tidigare fanns i systemet var studerandehushåll utan barn. Bostadsbidragen var för denna grupp ett mycket viktigt komplement till de generella studiemedlen. Beslut om att återinföra bostadsbidrag till hushåll utan barn bör nu tas även om ikraftträdandet bör ligga något längre fram i tiden så att en samordning av bostadsbidraget med framtida förändringar av studiemedlen kommer till stånd.

Två av motionerna väcktes år 1986 med anledning av proposition 1986/87:48 om bostadspolitiken, dvs. innan det ovan behandlade regeringsförslaget om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn ännu var framlagt.

Som ovan framgått avstyrks i motioner från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet regeringsförslaget om att bostadsbidrag till ungdomar mellan 18 och 28 år utan barn skall utgå. Det finns heller inte i vårt fall inte för närvarande tillräcklig anledning att föreslå att bostadsbidrag skall införas för hushåll utan barn över huvud taget. Vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo115 yrkande 3, Bo130 och Bo408 yrkande 1 de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga samt motion Bo109 (s) avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

5.6.4 Bostadsbidragens utformning

5.6.4.1 Inkomstprövningen och förmögenhetsregeln

5.6.4.1.1 Barnfamiljer

För gruppen hushåll med barn föreslås i proposition 1986/87:48 att behovet av bidrag i första hand skall bedömas med hänsyn till den sammanräknade inkomsten enligt taxeringen året före bidragsåret. Om det vid ansökningstillfället emellertid står klart att detta inkomstbegrepp uppenbarligen inte är möjligt att använda, t.ex. för att det över huvud taget inte finns uppgifter från taxeringen, skall behovsprövningen grundas på aktuella inkomstförhållanden. Till den bidragsgrundande inkomsten läggs vad som uppbärs i underhållsbidrag eller bidragsförskott. För bidragsåret 1988 föreslås detta tillägg maximeras till värdet av ett bidragsförskott för varje berört hushåll.

I moderata samlingspartiets partimotion Bo206 föreslås såvitt nu är i fråga att bostadsbidragen prövas mot disponibel inkomst efter skatt. I motion Bo119 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslås riksdagen avslå regeringens förslag om riktlinjer avseende inkomstgränserna. I motion Bo222 (c) yrkande 1 såvitt nu är i fråga hemställs att det allmänna avdraget ej skall beaktas när den bostadsbidragsgrundande inkomsten bestäms.

På de skäl som anförts i propositionen och som nu sammanfattningsvis redovisats tillstyrker utskottet regeringens förslag om *inkomstprövningsbegreppet* och avstyrker moderata samlingspartiets partimotion Bo206 (m) och motionerna Bo119 (m) yrkande 4, Bo222 (c) yrkande 1, samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga. Till frågan om när den aktuella inkomsten bör läggas till grund för beräkning av bostadsbidraget återkommer utskottet nedan.

Enligt nu gällande regler läggs en femtedel av förmögenheten överstigande 50 000 kr. till den bidragsgrundande inkomsten. Värdet av fastighet eller tomträtt med en- eller tvåfamiljshus skall inte räknas med om den bidragssökande stadigvarande bor i huset.

I avsikt att anpassa *förmögenhetsregeln* till de nya reglerna om förmögenhetsredovisning vid taxering till förmögenhetsskatt föreslås i proposition 1986/87:93 att en femtedel av den del av hushållets förmögenhet som överstiger 90 000 kr. för ensamstående och 180 000 kr. för makar läggs till den bidragsgrundande inkomsten.

I motionerna Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga och Bo131 (c) yrkande 3 föreslås att en femtedel av sammanlagd förmögenhet över 100 000 kr. skall läggas till den taxerade inkomsten när den bidragsgrundande inkomsten bestäms. Från sakliga och administrativa utgångspunkter finns skäl tillstyrka regeringens förslag om utformningen av förmögenhetsregeln när den bostadsbidragsgrundande inkomsten skall bestämmas. Motionerna Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga och Bo131 (c) yrkande 3 avstyrks sålunda.

Beträffande *avtrappning* av bostadsbidrag till barnfamiljerna föreslås i proposition 1986/87:48 att bidraget skall reduceras med 20 % av den del av inkomsten som för bidragsåret 1988 överstiger 59 000 kr. Som framgått ovan föreslås att underhållsbidrag och bidragsförskott i viss omfattning skall läggas till den bidragsgrundande inkomsten.

Mot förslaget i propositionen görs invändningar i motion Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga. I denna motion föreslås att dagens regler med olika inkomstgränser beroende på om bidragshushållet är ett ensamförälderhushåll eller består av makar/samboende skall behållas. För ensamstående föreslås den vara 59 000 kr. och för makar/samboende 71 000 kr.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att inkomstgränsen bör vara lika för bidragshushållen. Utskottet tillstyrker den för år 1988 föreslagna inkomstgränsen och reduktionsregeln. Motion Bo117 (c) yrkande 5 avstyrks såvitt nu är i fråga.

5.6.4.1.2 Vissa hushåll utan barn

Vad ovan anförts om *inkomstprövningsbegreppet* gäller även för den rubricerade gruppen. Förslaget i propositionen tillstyrks och moderata samlingspartiets partimotion Bo206 och motion Bo222 (c) yrkande 1 båda såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till vad i föregående avsnitt anförts.

Utskottet kan inte se några påtagliga fördelar med den ordning som föreslås i motion Bo131 (c) och som går ut på att inkomstprövningen i

normalfallet skall ske utifrån aktuell inkomst och med en slutreglering i samband med avlämnad självdeklaration för bidragsåret. En anslutning till regeringens förslag innebär dessutom att det i det enskilda fallet blir möjligt att göra bidragsprövningen utifrån aktuell inkomst i stället för den sammanräknade inkomsten enligt taxeringen året före bidragsåret. Vad i motion Bo131 (c) yrkande 2 föreslagits om *aktuell inkomst som bidragsunderlag* bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

Även vad i propositionen föreslagits om *förmögenhetsregeln* tillstyrks såvitt nu är i fråga med hänvisning till vad ovan anförts. Motion Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga avstyrks sålunda.

Vad gäller *inkomstprövningsreglerna för år 1988* föreslås för hushåll utan barn att bidraget reduceras med en tredjedel av den inkomst som överstiger 26000 kr. för ensamstående och 36000 kr. för makar/samboende.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 föreslås såvitt nu är i fråga att bidraget reduceras som för hushåll med barn, dvs. med 20% av en inkomst över 59000 kr./år. I motion Bo131 (c) yrkande 2 såvitt nu är i fråga hemställs att reduceringen för makar/samboende skall ske vid en inkomst över 38000 kr./år.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Bo128 (m), Bo129 (fp) och Bo132 (c) om att bostadsbidrag till hushåll utan barn inte skall införas. Skäl saknas därför att i sak ta ställning till förslagen i proposition 1986/87:93 och i motionerna Bo130 (vpk), Bo131 (c) om inkomstprövningsreglerna för år 1988. De aktuella förslagen avstyrks.

5.6.4.2 Hyresgränserna m. m. för år 1988

5.6.4.2.1 Barnfamiljer

I proposition 1986/87:48 föreslås att den nedre hyresgränsen höjs från 800 kr./mån till 900 kr./mån.

1987 års övre hyresgränser är följande

- 2075 kr. för hushåll med ett eller två barn,
- 2600 kr. för hushåll med tre eller fyra barn,
- 3125 kr. för hushåll med fem eller flera barn.

Mellan den nedre hyresgränsen för år 1988 alltså 900 kr./mån och de ovan angivna övre hyresgränserna föreslås i propositionen bostadsbidrag utgå med 80% av bostadskostnaden.

För bostadskostnaden mellan de nu angivna övre hyresgränserna och nedanstående gränser föreslås bidrag utgå med 60%. Dessa gränser är

- 2400 kr./mån för hushåll med ett barn,
- 2600 kr./mån för hushåll med två barn,
- 2800 kr./mån för hushåll med tre barn,
- 3000 kr./mån för hushåll med fyra barn,
- 3300 kr./mån för hushåll med fem eller flera barn.

Det icke bostadsanknutna stödet som för närvarande är 265 kr. per barn och månad föreslås under 1988 lämnas med oförändrat belopp. För familjer

med tre eller flera barn föreslås bidraget fr. o. m. det fjärde barnet ersättas av ökade flerbarnstillägg inom barnbidragssystemet.

Bostadsbidragen har utformats i avsikt att minska det enskilda hushållets merkostnader för en dyrare bostad och att begränsa det belopp som lämnas som inkomstprövat stöd.

Hyresgränserna avseende barnfamiljerna tas upp i fem motioner. I tre motioner föreslås besparingar i förhållande till regeringens förslag. I motion Bo119 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslås riksdagen avslå regeringens förslag om ändrade hyresgränser. I motion Bo111 (fp) yrkande 4 tas upp bostadsbidragen för åren 1987 och 1988 och föreslås att riksdagen skall besluta att hos regeringen begära ett nytt förslag om bostadsbidrag för dessa år. Förslaget bör utformas så att den undre hyresgränsen höjs till 900 kr. i enlighet med regeringens förslag och de övre hyresgränserna sätts så att de totala kostnaderna för bostadsbidragen till barnfamiljer uppgår till samma belopp som om nu gällande regler hade fortsatt att gälla. I motion Bo258 (fp) yrkande 23 framförs ett liknande förslag.

I två motioner – vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo115 yrkande 2 och motion Bo117 (c) yrkande 5, detta yrkande såvitt nu är i fråga – förs fram förslag om hyresgränserna som innebär ökade kostnader jämfört med regeringens förslag beträffande bostadsbidragen till barnfamiljerna.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion föreslås den nedre hyresgränsen ligga kvar på nuvarande nivå – 800 kr./mån – medan de övre hyresgränserna redan fr. o. m. den 1 juli 1987 bestäms enligt förslaget i propositionen. Detta förslag har redovisats ovan. Fr. o. m. den 1 januari 1988 föreslår motionärerna att bostadsbidrag utgår med 80 % av bostadskostnaden mellan den nedre hyresgränsen 800 kr./mån och en övre hyresgräns enligt regeringens "60 %:s nivå". I motion Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga föreslås för år 1988 att den nedre hyresgränsen hålls oförändrad och att den övre hyresgränsen sätts till

– 2 400 kr./mån för hushåll med ett och två barn,
– 2 800 kr./mån för hushåll med tre och fyra barn,
– 3 300 kr./mån för hushåll med fem eller flera barn.

Bidrag föreslås utgå med 80 % av bostadskostnaden mellan den nedre och övre hyresgränsen.

Utskottet behandlar först förslagen i m- och fp-motionerna om minskade bostadsbidrag till barnfamiljerna.

Utskottet har ovan anslutit sig till principen att bostadsbidragen skall utformas så att de får en klar bostadspolitisk inriktning. En anslutning till de nu behandlade motionerna skulle i inte ringa grad innebära att denna princip övergavs. Riksdagen bör inte medverka härtill. Motionerna Bo111 (fp) yrkande 4, Bo119 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga och Bo258 (fp) yrkande 23 avstyrks därför.

Inte heller är utskottet berett tillstyrka förslagen i vpk- och c-motionerna om *hyresgränserna för år 1988*. Vad i dessa motioner anförts kan antas innebära ökade ekonomiska anspråk på staten och kommunerna av inte ringa omfattning. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo216 beräknas ett halvt års ökade anslag till 225 milj. kr. för staten med anledning

av den av samma parti förordade utformningen av hyresgränserna. Totalt för samhället innebär motionärernas förslag ökade årliga kostnader om ca 900 milj. kr. En sådan kraftig ökning av kostnaderna för bidragen kan utskottet inte ställa sig bakom. Även förslagen i motion Bo117 (c) yrkande 5 innebär kostnadsökningar utöver regeringens förslag. Utskottet avstyrker sålunda denna motion såvitt nu är i fråga och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo115 yrkande 2.

5.6.4.2.2 Vissa hushåll utan barn

Regeringen föreslår att bostadsbidragen för ensamstående utan barn skall utgå med 80 % av bostadskostnaden mellan 600 kr./mån och 1 700 kr./mån. För makar/samboende utan barn föreslås bidraget utgå med 80 % av bostadskostnaden mellan 600 kr./mån och 2 200 kr./mån.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 föreslås de övre *hyresgränserna för år 1988* vara för ensamstående 2 000 kr./mån och för makar/samboende 2 400 kr./mån.

Bostadsbidrag till hushåll utan barn bör inte införas. Skäl saknas därför att i sak behandla regeringsförslaget och förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion. Förslagen avstyrks sålunda.

Vad i propositionen föreslagits om *bostadsbidrag för* ensamstående eller makar/samboende som har s. k. *umgängesrättsbarn* tillstyrks av utskottet.

5.6.5 Vissa gemensamma regler avseende bostadsbidragen

5.6.5.1 Bidragshushållet

Sammanfattningsvis föreslås i propositionen att gällande regler om *vilka som skall anses ingå i bidragshushållet* i stort sett skall vara oförändrade. Med makar jämställs sådan man och kvinna som lever tillsammans och har eller har haft gemensamma barn eller är kyrkobokförda på samma adress. Bidragsmyndigheterna skall inte bedriva någon självständig bosättningskontroll.

Mot regeringens förslag har i motioner inte riktats invändningar. Utskottet tillstyrker förslaget.

5.6.5.2 Den bidragsgrundande bostadskostnaden

Den bostadskostnad som läggs till grund för bostadsbidraget föreslås i proposition 1986/87:48 beräknas på samma sätt som i dag. Dagens regler är i korthet följande.

Bostadskostnaden för en bostad som innehas med bostadsrätt är den fastställda årsavgiften. Räntan på egen insats eller på kapital som lånats upp för att förvärva bostadsrätten räknas inte med.

För egnahem motsvarar bostadskostnaden räntan på det i fastigheten nedlagda upplånade kapitalet. Ränta på eget kapital räknas inte med. Effekten av skatteminskning och fastighetsskatt beaktas. Driftskostnaden beräknas efter schablon. Bostadskostnaden för bostadshus på jordbruks-

fastigheter anses motsvara förmånsvärdet vid taxering med tillägg för uppvärmningskostnader.

Bostadsministern finner nuvarande regler i huvudsak lämpliga. Propåer om att viss del av räntekostnaden för lån som tagits upp för att finansiera egen insats i eller förvärvet av en bostadsrättslägenhet skall räknas med när bostadskostnaden bestäms avvisas i propositionen med motiveringen att bostadskostnaderna för nyproducerade hyres- och bostadsrättslägenheter numera är ungefär lika.

Utskottet ansluter sig till vad i propositionen anförts om den *bidragsgrundande bostadskostnaden avseende bostadsrättslägenheter* och avstyrker motionerna Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga och Bo119 (m) yrkande 5 om att 50 % av räntekostnaden skall få tas upp när bostadskostnaden för bostadsrättslägenheter bestäms samt motion Bo257 (c) yrkande 14 såvitt nu är i fråga om att viss del av räntekostnaden för köp av bostadsrätt skall få räknas in i bostadskostnaden.

Med hänvisning till att dagens regler får anses lämpliga avstyrker utskottet också motion Bo257 (c) yrkande 14 såvitt nu är i fråga beträffande den *bidragsgrundande bostadskostnaden avseende egnahem*. Utskottet kan inte ansluta sig till motionärernas förslag om att i kostnaden ett belopp motsvarande normal avskrivning skall ingå.

5.6.5.3 Omprövning av bostadsbidragen

Enligt dagens regler gäller att bostadsbidraget omprövas om inkomsten väsentligt förändras. Enligt bostadsstyrelsens tillämpningsföreskrifter skall en inkomständring i princip anses vara väsentlig om den aktuella inkomsten är 20 000 kr. högre eller 10 000 kr. lägre än den oftast två år gamla inkomsten som bidraget grundats på.

I proposition 1986/87:48 föreslås att ett fastställt bostadsbidrag inte skall omprövas till följd av senare inkomständringar. Bidraget skall heller inte omprövas om kostnaden för bostaden ändras. Omprövning skall däremot göras om hushållets sammansättning förändras eller om hushållet byter bostad.

I propositionen anförs att de fördelar som onekligen finns med att använda ett inkomstbegrepp från taxeringen ger möjlighet till en mycket snabb och rationell hantering; fördelar som förloras om man tillför inkomstprövningssystemet regler i avsikt att nå större aktualitet vid bidragsprövningen.

Med dagens regler åligger det bidragsmottagarna att ta ställning till om väsentliga inkomstförändringar inträffat och om en omprövning av bidragen därför skall ske. En felaktig värdering härvidlag kan i vissa fall leda till straffpåföljd.

Bl. a. mot bakgrund av vad nu refererats föreslås i propositionen att omprövningen mot inkomständringarna avskaffas. Detta betyder att inkomstprövningen är slutligt avklarad i och med att bidraget fastställs för budgetåret.

Reglerna för omprövning av bostadsbidragen behandlas i tre motioner. I motion Bo111 (fp) anförs motivledes att det är en önskvärd förändring att

ett fastställt bostadsbidrag normalt inte skall omprövas under året. I motion Bo119 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslås riksdagen avslå regeringens förslag om omprövning av bostadsbidraget. Förslaget anges medföra betydande nackdelar. Om en inkomst plötsligt faller bort blir påfrestningen på familjeekonomin stor.

I motion Bo222 (c) yrkande 1 såvitt nu är i fråga föreslås att bostadsbidragen skall omprövas enligt nu gällande regler. Motionären anför bl. a. att regeringsförslaget är fördelningspolitiskt oacceptabelt och innebär att staten kommer att få vidkännas stora kostnadsökningar.

Med anledning av förslagen i propositionen och motionerna vill bostadsutskottet anföra följande. Utskottet instämmer med vad bostadsministern anför i propositionen om att det där framlagda förslaget innebär avsevärda förenklingar både för bidragsmottagarna och för bidragsmyndigheterna. Förslaget bör också, som i propositionen framhålls, ses mot bakgrund av att det finns möjligheter att, med hänvisning till den s. k. generalklausulen, som finns i de bestämmelser som reglerar bidragen, besluta att bidrag inte skall lämnas eller att det skall återbetalas även om villkoren för bidrag är uppfyllda. Med användande av dessa bestämmelser bör det, enligt propositionen, vara möjligt att minska eller helt dra in det bidrag den sökande formellt kan ha rätt till t. ex. om den bidragssökande trots att hans inkomst tillfälligtvis går ned till noll det inte innebär att han saknar medel för sin försörjning under bidragsåret.

Vad i motionerna Bo119 (m) och Bo222 (c) anförts om att ett förverkligande av förslaget i propositionen medför att inkomständringarnas påverkan på utgående bidrag inte kommer att beaktas under löpande budgetår är korrekt. Denna i och för sig mindre tilltalande effekt får dock vägas mot de fördelar som ett genomförande av regeringens förslag om omprövningsreglerna innebär. Vid en sammanvägning av förslaget i propositionen och i motionerna har utskottet kommit till uppfattningen att regeringens förslag har sådana fördelar att det bör genomföras. De däremot ställda motionsyrkandena avstyrks såvitt nu är i fråga.

Utskottet vill stryka under vikten av att den s. k. generalklausulen, enligt vad som redovisats ovan, kan användas för att i vissa fall minska eller dra in ett bidrag som sökanden formellt har rätt till. Utskottet vill emellertid betona vad i propositionen anförs om att denna möjlighet måste användas med försiktighet och omdöme.

Ytterligare en fråga behandlar utskottet i detta sammanhang. Ovan (avsnitten 5.6.4.1.1 och 5.6.4.1.2) har utskottet anslutit sig till uppfattningen i propositionen om att den sammanräknade inkomsten enligt taxeringen året före bidragsåret med i förekommande fall vissa tillägg skall läggas till grund för behovsprövningen av bidragen. Emellertid vill utskottet instämma med vad i propositionen anförts om att det i vissa fall kan vara motiverat att på sökandens begäran grunda behovsprövningen på hushållets aktuella inkomst. I proposition 1986/87:48 anges att så bör ske när arbetsinkomsten har minskat till mindre än hälften av den tidigare inkomsten. Den aktuella årsinkomsten bör givetvis också användas när ringa uppgifter om den enskilda sökanden finns från taxeringen.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo115 yrkande 1 föreslås

ett riksdagens tillkännagivande till regeringen av innebörden att en prövning mot aktuell inkomst skall ske när arbetsinkomsten väntas minska med 25 % eller mera. I övrigt riktas i motionen ingen erinran mot de i propositionen förordade omprövningsreglerna.

Utskottet, som tillstyrker förslaget i motionen, föreslår ett riksdagens tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad motionärerna förordat.

Utskottet ansluter sig till vad i propositionen anförts och avstyrker motionerna Bo117 (c) yrkande 5 såvitt nu är i fråga och Bo119 (m) yrkande 5 om att 50 % av räntekostnaden skall få tas upp när bostadskostnaden för bostadsrättslägenheter bestäms samt motion Bo257 (c) yrkande 14 såvitt nu är i fråga om att viss del av räntekostnaden för köp av bostadsrätt skall få räknas in i bostadskostnaden.

Med hänvisning till att dagens regler får anses lämpliga avstyrker utskottet också motion Bo257 (c) yrkande 14 såvitt nu är i fråga beträffande beräkningsgrunderna när bostadskostnaden för egnahem skall bestämmas. Utskottet kan inte ansluta sig till motionärernas förslag om att i kostnaden ett belopp motsvarande normal avskrivning skall ingå.

5.6.6 Administrationen av bostadsbidragen m. m.

Beslut om bostadsbidrag till barnfamiljer och hushåll utan barn föreslås fattas av kommunens förmedlingsorgan.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 48) anförs att den framtida *administrationen av bostadsbidragen* är föremål för beredning inom regeringskansliet. Bl. a. pågår överläggningar med Kommunförbundet.

I motion Bo222 (c) yrkande 2 föreslås att ansvaret för administrationen av bidragen även i fortsättningen bör ligga på kommunerna. Någon överföring till försäkringskassorna bör inte diskuteras.

Enligt utskottets mening bör resultatet av den pågående beredningen avvaktas. Något riksdagens tillkännagivande enligt förslaget i motion Bo222 (c) yrkande 2 bör därför inte göras.

Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen att begära att regeringen skall låta utreda förutsättningarna för och effekterna av ett i motion Bo237 (c) framfört förslag om att *ett utökat skattejämkningssystem i stället för bostadsbidrag*. Det kan inte anses lämpligt att lägga uppgifter på skatteadministrationen av den karaktär motionärerna förordar.

Enligt nu gällande regler betalas inte bidragsbelopp som understiger 50 kr./mån ut.

I proposition 1986/87:93 föreslås att *det minsta bidragsbelopp som betalas ut* skall vara 100 kr. per månad för barnfamiljer och för hushåll utan barn.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin partimotion Bo130 såvitt nu är i fråga att dagens regler skall gälla även efter den 1 januari 1988.

Det får, bl. a. av administrativa skäl, anses motiverat att genomföra den höjning av lägsta bidragsbelopp som föreslås i propositionen. Det däremot stående motionsyrkandet avstyrks sålunda.

5.6.7 Statsbidrag

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 47–48) föreslås att bostadsbidraget till barnfamiljer i sin helhet omvandlas till ett kommunalt bidrag och att

statsbidrag lämnas under förutsättning att kommunerna vid sin bidragsgivning följer de av riksdagen och regeringen fastställda reglerna. Statsbidraget föreslås fastställas till 50 %.

I proposition 1986/87:93 föreslås motsvarande ordning beträffande bostadsbidrag till hushåll utan barn.

Utskottet tillstyrker förslagen avseende *statsbidrag till kommunernas kostnader för bostadsbidrag*.

5.7 Reparation, om- och tillbyggnad

5.7.1 ROT-programmets omfattning m. m.

Riksdagen beslutade år 1983 (BoU 1983/84:11) om ett tioårigt bostadsförbättringsprogram, det s. k. ROT-programmet. I enlighet med riksdagens beslut genomfördes under år 1986 en utvärdering av programmets utformning. Resultatet av denna utvärdering samt olika överväganden och förslag med anledning härav förelades riksdagen i en bostadspolitisk proposition hösten 1986 (prop. 1986/87:48). Riksdagen beslutade i december 1986 (BoU 1986/87:7) om vissa förändringar i bostadsförbättringsprogrammet och tog i detta sammanhang även ställning till motioner vari programmet behandlades utifrån mera principiella synpunkter. Också i samband med årets budgetproposition har motioner med denna inriktning väckts. I motion Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslås således en *avveckling av ROT-programmet* från den 1 juli 1987.

I bostadsutskottets betänkande BoU 1986/87:7 avstyrks ett yrkande med motsvarande innebörd. Vid detta tillfälle anförde utskottet bl. a. att erfarenheterna av ROT-programmet i huvudsak varit goda och att programmet sammantaget väl fyllt sin tilltänkta uppgift. Utskottet har inte haft anledning att ompröva detta ställningstagande varför motion Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga avstyrks.

I två motioner tas upp frågor avseende *ett utvidgat ROT-program*.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 4 anförs att underhållet av olika kommunala och statliga byggnader inte får eftersättas. Även behovet av insatser då det gäller de kommunala VA-näten måste uppmärksammas. Mot denna bakgrund föreslås en utvidgning av ROT-programmet till att även avse offentliga byggnader. Räntebidragen till kommunerna bör emellertid i dessa fall begränsas till hälften.

I motion Bo503 (c) behandlas frågan om skolmåltidslokalernas utformning. Många av dagens måltidslokaler anses på grund av eftersatt underhåll ge en undermålig matmiljö och bidra till stress och oro. Riksdagen föreslås därför att hos regeringen begära förslag i syfte att inordna bl. a. skolmåltidslokalerna i ROT-programmet.

De överväganden om det statliga ROT-stödets omfattning som gjordes under hösten 1986 gav varken regering eller riksdag anledning att föreslå någon mera genomgripande förändring av ROT-programmets omfattning i den riktning som föreslås i de aktuella motionerna. Utskottet delar emellertid motionärernas oro över det växande behovet av underhåll, reinvesteringar och förnyelse i framför allt det kommunala byggnads- och anlägg-

ningsbeståndet. Det bör dock betonas att det i hög grad ligger i kommunernas eget intresse att öka underhållsvolymen i detta bestånd. Ökade insatser på detta område är också nödvändiga för att bryta tendenser till kapitalförstöring och samtidigt på sikt leda till minskade driftskostnader. En utvidgning av ROT-åtgärderna i det kommunala byggnads- och anläggningsbeståndet bör således kunna komma till stånd även utan det i motionerna föreslagna statliga stödet. Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna Bo215 (vpk) yrkande 4 och Bo503 (c).

I centerpartiets partimotion Bo256 föreslås att ett långsiktigt *program för VA-nätets restaurering* skall tas fram. Programmet bör inriktas på att fram till år 2000 förnya ledningar som lades ned före 1965.

Utskottets ovanstående ställningstagande avseende ett utvidgat ROT-program får även anses gälla förslaget om ett program för VA-nätets restaurering. Det finns anledning att anta att en strategi för dessa kommunalekonomiskt väl motiverade åtgärder kommer att övervägas utan en särskild begäran från riksdagen därom. Även motion Bo256 (c) avstyrks sålunda.

I syfte att skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder bemyndigade riksdagen hösten 1986 regeringen att införa *rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter* (BoU 1986/87:7). Regeringen har därefter beslutat att sådana ramar under 1987 skall gälla i de tre storstadsområdena. Regeringsbeslutet innebär att ombyggnadsvolymen i dessa områden skall begränsas till 30 % av 1986 års volym. Länsbostadsnämnderna har emellertid givits möjlighet att höja ramarna med motsvarande 20 % av 1986 års ombyggnadsvolym om det behövs av sysselsättningsskäl.

Enligt vad som anförs i motion Bo258 (fp) har de ovan angivna rambegränsningarna sannolikt ingen inverkan på nybyggnadsverksamheten. I motionens yrkande 19 föreslås därför riksdagen återkalla sitt bemyndigande till regeringen att införa rambegränsningar för ombyggnadsverksamheten.

De ramar för ombyggnadsverksamheten på vissa orter som regeringen införde efter riksdagens bemyndigande har ännu endast tillämpats under några månader. Enligt utskottets mening är det därför för tidigt att dra några säkra slutsatser om rambegränsningens effekt på nyproduktionen av bostäder. Bostadsutskottet avstyrker mot denna bakgrund yrkande 19 i motion Bo258 (fp) men vill i detta sammanhang samtidigt anföra följande.

När bostadsutskottet hösten 1986 tillstyrkte att möjlighet till begränsningar av ombyggnadsvolymen skulle införas framhölls samtidigt att stor hänsyn måste tas till såväl den pågående som den förestående ombyggnadsverksamheten. Vidare anfördes att eventuella beslut som innebär att den av kommunen planerade ombyggnadsverksamheten skjuts upp noga bör övervägas för att undvika att väl dokumenterade ombyggnadsbehov får stå tillbaka. Detta blev också riksdagens tillkännagivande i frågan. Utskottet förutsätter att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på frågan och att de av riksdagen föreslagna hänsynstagandena kommer att påverka omfattning och inriktning av verksamheten. Om så ej skulle ske antar utskottet att regeringen för riksdagen redovisar de behov av ändrade

föreskrifter m. m. som föreligger för att syftet med riksdagens ovannämnda beslut skall förverkligas.

5.7.2 Vissa övriga frågor angående ombyggnadslån

För att öka möjligheterna till prisbilligt semesterboende inom landet bör enligt motion Bo516 (c) privata fritidshus i större utsträckning än i dag användas för turistboende. Många fritidshus har emellertid en för låg standard för att vara attraktiva för uthyrning. I motionen föreslås därför att förmånliga *lån för upprustning av fritidshus* skall utgå under förutsättning att husen kontrakteras för uthyrning under minst fem år.

Bostadsutskottet är inte berett att medverka till att det statliga stödet inom bostadssektorn utvidgas till att även innefatta fritidsboendet. Eventuella samhälleliga insatser för att underlätta uthyrningen av fritidshus i enlighet med vad som anförs i motionen får övervägas i samband med olika regionala turistsatsningar. Utskottet avstyrker således motion Bo516 (c).

Enligt motion Bo217 (c) såvitt nu är i fråga utgår statliga ombyggnadslån endast till de småhusägare som gör genomgripande reparationer av sina hus. I motionen föreslås därför att *villkoren för ombyggnadslån till småhus* ändras så att även en mindre genomgripande upprustning kan belånas.

För att ombyggnadslån till småhus skall kunna utgå krävs i de flesta fall (undantaget bostadsanpassningsåtgärder) att kostnaden för åtgärderna uppgår till minst 40 000 kr. Denna gräns har inrättats för att undvika att det statliga bostadslånesystemet belastas med en mängd smålån och därmed en omfattande låneadministration. Bostadsutskottet delar inte motionärernas åsikt att kraven för långivningen i detta avseende är för högt ställda och avstyrker således motion Bo217 (c) såvitt nu är i fråga.

Vid ombyggnad av flerbostadshus är det enligt motion Bo258 (fp) yrkande 16 angeläget att noga överväga hur många smålägenheter som bör sparas. Mot denna bakgrund föreslås i motionen att *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar* endast skall få utgå då fastighetsägaren kunnat visa att överskott råder på sådana lägenheter i det aktuella bostadsområdet.

Med anledning av motion Bo258 (fp) yrkande 16 vill bostadsutskottet anföra följande. Bostadsförsörjningslagen ger kommunerna ett övergripande ansvar för bostadsförsörjningens inriktning. Detta inbegriper också ett ansvar för att ombyggnadsverksamheten ges en lämplig inriktning. Genom det s. k. markvillkoret för bostadslån har kommunerna givits möjlighet att utöva ett reellt inflytande över bostadsförsörjningen så att sociala, miljömässiga och andra mål som kommunen ställer upp kan nås. Detta styrmedel kan även användas för att förhindra oönskade förändringar av lägenhetssammansättningen med hjälp av statliga ombyggnadslån. Redan i dag finns således möjlighet för kommunerna att förhindra lägenhetssammanslagningar i de fall som anges i motion Bo258 (fp) yrkande 16. Mot den ovan redovisade bakgrunden avstyrks motionsyrkandet.

Hyresgästinflytandet vid ombyggnad av bostäder diskuteras i två motioner.

Enligt vad som anförs i motion Bo413 (m) yrkande 10 är det självklart att

en fastighetsägare som avser att renovera sin fastighet skall informera berörda hyresgäster om sina planer. Hyresgästerna skall sedan själva få avgöra i vilken form som de vill samråda med fastighetsägaren. Kravet på ett speciellt yttrande från hyresgästorganisation som en förutsättning för ombyggnadslån bör emellertid upphöra.

Även i motion Bo258 (fp) tas frågan om hyresgästinflytandet vid ombyggnad av hyreshus upp. I motionens yrkande 20 såvitt nu är i fråga anförs att hyresgästyttrandet vid ansökan om ombyggnadslån bör lämnas av de hyresgäster som berörs av ombyggnaden och inte av hyresgästorganisation. I yrkande 21 föreslås att ombyggnad inne i lägenheten normalt endast skall få genomföras efter lägenhetsinnehavarens tillstyrkan. Underhåll som måste samordnas i hela fastigheten såsom exempelvis byte av rörstammar skall emellertid kunna genomföras utan sådan tillstyrkan.

Beslutet att införa hyresgästyttrande som villkor för ombyggnadslån fattades av riksdagen i december 1986 (BoU 1986/87:7). Det nya villkoret är avsett att träda i kraft den 1 juli 1987 och tillämpas på ansökningar som ges in till kommunen efter ikraftträdandet. Beslutet om hyresgästyttrande fattades mot bakgrund av hittillsvarande erfarenheter av bostadsförbättringsprogrammet, som bl. a. givit vid handen att hyresgästernas inflytande vid ombyggnaderna varit alltför begränsat. Vid detta tillfälle avstyrkte bostadsutskottet motsvarande motionsyrkande som nu förs fram i motion Bo413 (m) yrkande 10. Utskottet ser inget skäl att ompröva detta ställningstagande.

Även förslag motsvarande dem som förs fram i motion Bo258 (fp) i fråga om hyresgästinflytande övervägdes vid den ovan angivna riksdagsbehandlingen och avstyrktes därvid av bostadsutskottet. Utskottet anser således inte att de skäl som förs fram i motion Bo258 (fp) föranleder något behov att ompröva nuvarande ordning för hyresgästinflytande, där hyresgästerna företräds av en organisation. Det bör emellertid ånyo understrykas att bestämmelserna om detta inflytande är avsedda att vara neutrala till hyresgästernas val av intresseorganisation. Motion Bo258 (fp) yrkandena 20 och 21 avstyrks sålunda av utskottet.

5.8 Viss bostadsförbättring m. m.

I syfte att förbättra möjligheterna för äldre och handikappade att leva ett självständigt liv i vanliga bostäder har ett flertal olika låne- och *bidragsformer för bostadsförbättring* inrättats. För åtgärder i bostadslägenheter utgår exempelvis bostadsanpassningsbidrag. Vidare utgår bidrag till installation av hiss i vissa fastigheter, och stöd lämnas även för att förbättra tillgängligheten i den yttre miljön samt för att stimulera utvecklingen av sådan service som förbättrar kvarboendemöjligheterna för bl. a. äldre och handikappade.

I motion Bo246 (m) anförs att det i första hand är bostadsföretagen och kommunerna som har ansvaret för att bostäderna är lämpligt utformade även för äldre och handikappade. Mot denna bakgrund föreslås i motionens yrkande 8, såvitt nu är i fråga, att flera bidragsformer med inriktning mot dessa grupper avskaffas. Detta gäller hissbidraget, statsbidraget för att

återställa bostadsanpassningsåtgärder, bidraget till tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark samt bidraget till visst utvecklingsarbete i fråga om boendeservice.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen (senast i BoU 1986/87:7) starkt understrukit vikten av en god tillgänglighet i bostadsbeståndet. Riksdagen har också beslutat om olika stödformer för att uppnå detta mål. Dessa stödformer utgör en viktig del i den politik som syftar till att underlätta kvarboende i vanliga bostadslägenheter för bl.a. äldre och handikappade. Utskottet har inte genom den aktuella motionen tillförts underlag som föranlett en omprövning av de diskuterade stödformerna. Motion Bo246 (m) yrkande 8 såvitt nu är i fråga avstyrks sålunda.

I motion Bo226 (s) understryks vikten av ett fortsatt statligt *stöd för hissinstallationer* och föreslås ett riksdagens tillkännagivande med denna innebörd.

Bostadsutskottet behandlade nyligen (BoU 1986/87:7) frågan om det statliga stödet för hissinstallationer och föreslog därvid att bidrag skall kunna utgå även fortsättningsvis. Riksdagen beslutade i enlighet med detta. Yrkandet i motion Bo226 (s) får således redan anses vara tillgodosett.

I folkpartiets partimotion Bo203 framhålls att statens bidrag för installationer för ökad tillgänglighet inte utnyttjas i önskvärd omfattning. Av denna anledning föreslås en ökad *information om bidragen för ökad tillgänglighet.*

Bostadsutskottet anser liksom motionärerna att framför allt möjligheten till hissbidrag tidigare utnyttjades i alltför liten utsträckning av fastighetsägare och kommuner. Utskottet har emellertid erfarit att intresset för bidraget ökat kraftigt under år 1986, framför allt mot slutet av året, då ca 70 milj. kr. beviljades i bidrag. Även bostadsanpassningsbidraget har under det senaste budgetåret utnyttjats i betydligt större omfattning än tidigare. Vad beträffar bidraget för att förbättra tillgängligheten i den yttre miljön får beslut om bidrag under innevarande budgetår meddelas av regeringen inom en ram av 10 milj. kr. Denna bidragsform har emellertid hittills knappast alls kommit att utnyttjas. Bostadsministern har i budgetpropositionen aviserat att han avser föreslå regeringen att bostadsstyrelsen ges rätt att besluta i ärenden om dessa bidrag. Enligt vad bostadsutskottet erfarit är ett av syftena med denna förändring att förbättra informationen om bidragen för tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark genom att bostadsverkets informationskanaler i fortsättningen kan utnyttjas.

Yrkandet i folkpartiets partimotion Bo203 kan mot den ovan redovisade bakgrunden antas bli i allt väsentligt tillgodosett utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motionen avstyrks sålunda.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för anpassningsåtgärder i en handikappad persons bostad. Allergisanering är en av de åtgärder som berättigar till bidrag. Bidrag kan lämnas för att byta ut eller avlägsna sådant material som innehåller allergiframkallande ämnen, dock inte för utbyte av lösa inventarier. Detta är enligt motion Bo225 (s) en brist. Motionärerna anser att även kostnaderna för nödvändig nyanskaffning av personligt lösöre i samband med en allergisanering bör täckas av bidraget. I motionen före-

slås därför att den pågående allergiutredningen ges i uppdrag att överväga en *utvidgning av bostadsanpassningsbidraget* med denna inriktning.

I de direktiv som allergiutredningen arbetar efter anges särskilt att man bör studera om åtgärderna från samhällets sida för att förhindra en allergiframkallande boendemiljö är tillräckliga. Skulle så ej vara fallet har utredningen att lämna förslag till åtgärder. Enligt vad bostadsutskottet erfarit kommer i detta sammanhang även de ekonomiska problemen vid allergisanering av bostäder att uppmärksammas. Utskottet är dock inte berett att medverka till att utredningens överväganden i denna fråga begränsas till att gälla bostadsanpassningsbidraget. En förutsättningslös prövning i enlighet med direktiven bör göras även av denna fråga. Motion Bo225 (s) avstyrks med hänvisning till pågående utredning.

I budgetpropositionen redovisas vissa överväganden angående reglerna för bostadsanpassningsbidrag, bl. a. diskuteras frågan om bidragets finansiering. Enligt bostadsministern medför den nuvarande ordningen med kommunal beslutanderätt i fråga om stöd till bostadsanpassning många fördelar. Denna ordning anses emellertid motivera att kommunerna även ges ett ekonomiskt ansvar för de beslut som fattas. Bostadsministern förordar därför att som förutsättning för statligt bidrag till bostadsanpassning skall gälla att kommunen lämnar bidrag med 40 % av den godkända kostnaden för anpassningsåtgärder till den del den finansieras med bidrag. Statligt bidrag skall alltså lämnas till 60 % av kostnaden. Kommunal delfinansiering bör vara en förutsättning för bostadsanpassningsbidrag även i sådana ärenden i vilka länsbostadsnämnden fattar beslut. Den nya ordningen med kommunal delfinansiering föreslås införas den 1 januari 1988.

Frågan om *kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget* behandlas i tre motioner. I samtliga tre motioner yrkas avslag på regeringens förslag i denna fråga. I motion Bo252 (c) anförs att en kommunal delfinansiering kommer att drabba vissa glesbygdsregioner med många åldringar hårt. Anpassningsbidraget är enligt motion Bo257 (c) yrkande 10 i första hand en statlig åtgärd inom boendet. Även i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 yrkande 1, såvitt nu är i fråga, framhålls att bostadsanpassningsbidraget måste utgå oavsett kommuntillhörighet.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringens förslag om fördelning av det ekonomiska ansvaret för bostadsanpassningsbidraget. Utskottet anser liksom bostadsministern att den nuvarande ordningen med kommunal beslutanderätt i bostadsanpassningsfrågor motiverar att kommunerna också ges visst ekonomiskt ansvar för sina beslut. I motionsyrkandena anförs att en delfinansiering innebär en stor ekonomisk belastning för vissa kommuner. Regeringsförslaget bör emellertid också ses mot bakgrunden av att bostadsanpassningsbidraget underlättar kvarboende i vanliga lägenheter och därigenom minskar kommunens utgifter för olika former av institutionsboende. Motionerna Bo252 (c), Bo257 (c) yrkande 10 samt Bo408 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Bostadsanpassningsbidraget lämnas med ett belopp som motsvarar skälig kostnad för anpassningsåtgärden. För s. k. standardhöjande åtgärder får dock bidrag lämnas med högst 20 000 kr. Med hänvisning till kostnadsutvecklingen föreslås i budgetpropositionen att maximibeloppet för *bostads-*

anpassningsbidrag till standardhöjande åtgärder höjs från 20 000 kr. till 30 000 kr. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Enligt riksdagens beslut (BoU 1984/85:24, rskr. 347) med anledning av proposition 1984/85:142 om förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka har ett statligt bidrag införts för tillgänglighetsbefrämjande åtgärder på kvartersmark. Beslut om bidrag meddelas av regeringen. En medelsram om 10 milj. kr. har fastställts för ändamålet för vart och ett av budgetåren 1985/86 och 1986/87. I årets budgetproposition föreslås att *ramen för bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder* bestäms till 10 milj. kr. också för budgetåret 1987/88. Även detta regeringsförslag tillstyrks av bostadsutskottet.

5.9 Tilläggslån m. m.

Tilläggslån kan utgå för ombyggnad av vissa kulturhus och för grundförstärkningsåtgärder i kulturhistoriskt värdefulla bostadshus, för åtgärder mot radon, röta, fukt, mögel och rost m. m. samt för ändrad lägenhetssammansättning i hus med många outhyrda lägenheter. Tilläggslånet ges för att täcka kostnader som överstiger husets ekonomiska bärkraft. Som regel är lånet ränte- och amorteringsfritt i minst fem år.

Riksdagen fastställer årligen två ramar avseende tilläggslångivningen. Den ena är en s. k. tillstyrkanderam som förutom tilläggslån för ombyggnad av vissa kulturhus även avser förhöjt låneunderlag för ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Ramen för budgetåret 1986/87 har av riksdagen bestämts till 80 milj. kr. Den andra ramen är en s. k. beslutsram som avser åtgärder mot röta, fukt, mögel och rost m. m., ändrad lägenhetssammansättning samt grundförstärkning av kulturhistoriskt värdefulla hus. Denna ram uppgår under innevarande budgetår till 40 milj. kr. För tilläggslån till åtgärder mot radon gäller dock ingen rambegränsning.

Bostadsministern föreslår i budgetpropositionen att *tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse* fastställs till 80 milj. kr. för budgetåret 1987/88, dvs. till samma belopp som för innevarande budgetår. I fem motioner framställs yrkanden om att tillstyrkanderamen skall höjas i olika omfattning. Förslagen motiveras med att behoven av medel för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse klart anses överstiga den av regeringen föreslagna ramen. Tillstyrkanderamen föreslås i motion Bo246 (m) yrkande 7 höjas till 100 milj. kr., i motionerna Bo249 (m) samt Bo254 (c, fp) till 110 milj. kr., i motion Bo257 (c) yrkande 8 till 90 milj. kr. och i motion Bo258 (fp) yrkande 35 till 95 milj. kr.

Bostadsutskottet betonade vid behandlingen av 1986 års budgetproposition (BoU 1985/86:13) vikten av ett statligt stöd till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse utöver det stöd som lämnas till övrig bebyggelse. Utskottet föreslog också i detta sammanhang en ökning av tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med sammanlagt 30 milj. kr. för perioden den 1 januari 1986–den 30 juni 1987 utöver regeringens förslag. Det förslag om tillstyrkanderam som bostadsministern lämnar i årets budgetproposition innebär en anpassning till denna nivå på tillstyrkanderamen. Även i år har emellertid de myndigheter som handlägger statens stöd

till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse redovisat ett behov av tilläggslån och förhöjt låneunderlag som klart överstiger den av regeringen föreslagna tillstyrkanderamen. Det kan samtidigt konstateras att en mycket stor del av den tillstyrkanderam som fastställts under de senaste åren har behövt tas i anspråk för ett fåtal kostsamma projekt, bl. a. för ombyggnader av stadsdelen Haga i Göteborg. Detta har inneburit att ett flertal angelägna projekt i övriga delar av landet helt eller delvis fått skjutas på framtiden i avvaktan på tillgängliga medel.

Bostadsutskottet delar bostadsministerns uppfattning om nödvändigheten av en sträng prioritering av de objekt som bör komma i fråga för statligt stöd även vad avser den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Utskottet anser emellertid att särskilda hänsyn även i år måste tas till den ovan redovisade situationen. Enighet har därför uppnåtts kring ett förslag om att höja tillstyrkanderamen för budgetåret 1987/88 med 10 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Bostadsutskottet föreslår således med anledning av motionerna Bo246 (m) yrkande 7, Bo249 (m), Bo254 (c, fp), Bo257 (c) yrkande 8 samt Bo258 (fp) yrkande 35 och regeringens förslag att riksdagen medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkan av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggslån bestäms till 90 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Vid byggande på mark med fornlämningar måste enligt fornminneslagen arkeologiska undersökningar genomföras. Kostnaden för dessa undersökningar skall byggherren svara för. Arkeologikostnaderna kan dock inte kompenseras genom uttag av en hyra som ryms inom det s. k. bruksvärdet enligt hyreslagens regler. Detta innebär att bostadsbyggande i framför allt de medeltida städernas centrala delar medför kostnader som ibland inte är möjliga att förränta i sin helhet. I budgetpropositionen föreslås åtgärder för att komma till rätta med dessa finansieringsproblem. Den föreslagna lösningen innebär att tilläggslån skall kunna medges för vissa *kostnader för arkeologiska undersökningar.*

Tilläggslån bör enligt bostadsministern inte lämnas generellt till arkeologiska undersökningar vid bostadsbyggande. Långivningen bör i stället begränsas till områden med samlad äldre bebyggelse där dels allmänintresset av att byggnader kommer till stånd är störst, dels möjligheter saknas att anpassa exploateringen så att fornlämningar inte berörs och dels de arkeologiska undersökningskostnaderna är relativt sett höga. Prioriteringen av vilka byggnadsprojekt som skall stödjas med tilläggslån bör ske av riksantikvarieämbetet utifrån dessa grunder. Långivningen föreslås beviljas inom en årlig ram av 2,5 milj. kr. som bör tillskapas genom en omprioritering inom tillstyrkanderamen för lån till ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Frågan om finansiering av kostnaderna vid arkeologiska undersökningar behandlas i två motioner.

I motion Bo255 (m) framhålls att tilläggslånen för arkeologiska undersökningar inte bör vara begränsade till byggande av bostadsfastigheter. Lånemöjligheten föreslås gälla oberoende av byggnadens ändamål.

I motion Bo201 (c) yrkandena 1 och 3 föreslås stödet till arkeologiska

undersökningar utgå i form av statliga bidrag i stället för tilläggslån samt att 2,5 milj. kr. anvisas för detta ändamål. Motionärerna påpekar vidare att reparation av VA-nät är extra kostsamt för städer med gamla stadskärnor eftersom hänsyn måste tas till fornlämningar även i detta sammanhang. I motionens yrkande 2 föreslås därför även kostnaden för byte och reparation av VA-nät beaktas vid beräkning av det statliga bidraget.

Finansieringen av arkeologiska undersökningar har sedan länge inneburit ett problem vid bostadsbyggande i vissa delar av landet. Bostadsutskottet ser därför positivt på att regeringen nu lägger fram ett förslag med lösning på detta problem. Genom att stödet till arkeologiska undersökningar utgår inom tilläggslånesystemet erhålls enhetliga former för samhällets stöd till antikvariska och arkeologiska merkostnader vid bostadsbyggande. Utskottet anser vidare att de föreslagna grunderna för stödet är väl avvägda och innebär att tilläggslånen kommer att kanaliseras till de områden där behoven är störst.

Det nu anförda innebär att utskottet ställer sig avvisande till att som föreslås i motion Bo201 (c) införa en speciell bidragsform för de arkeologiska undersökningarna. Inte heller förslagen i motionerna Bo201 (c) och Bo255 (m) om att i detta sammanhang utvidga stödgivningen till att gälla även annat än byggande av bostäder kan tillstyrkas av utskottet. Den föreslagna konstruktionen med tilläggslån är avsedd att anpassa samhällets stöd till bostadsbyggandet, till de speciella förhållanden som råder i vissa fornlämningsrika områden. Bostadsutskottet tar således inte ställning till hur samhällets stöd till arkeologiska undersökningar i övrigt bör utformas. Detta är en fråga som närmast faller inom kulturutskottets beredningsområde. Motionerna Bo201 (c) och Bo255 (m) avstyrks med hänvisning till det nu anförda. Regeringsförslaget tillstyrks.

I budgetpropositionen föreslås att beslutsramen för tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel, ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning bestäms till 40 milj. kr. för budgetåret 1987/88. Omfördelningar inom beslutsramen och förändringar av ramens storlek föreslås i fyra motioner. Lånemöjligheterna för ändrad lägenhetssammansättning föreslås upphöra i motionerna Bo246 (m) yrkande 6, Bo253 (fp) yrkande 3, Bo257 (c) yrkande 9 samt Bo258 (fp) yrkande 36. I motion Bo246 (m) yrkande 6 föreslås vidare att den därigenom frigjorda låneramen utnyttjas för lån till grundförstärkning. Den slopade lånemöjligheten för ändrad lägenhetssammansättning föreslås i två av motionerna i stället medföra att storleken på beslutsramen skärs ned, i motion Bo257 (c) yrkande 9 till 30 milj. kr. och i motion Bo258 (fp) yrkande 36 till 25 milj. kr.

Bostadsutskottet har vid flera tidigare tillfällen (senast BoU 1985/86:13) behandlat och avstyrkt yrkanden om att *tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning* inte skall utgå. Vid dessa tillfällen har bl.a. framhållits tilläggslånets betydelse för att ge vissa bostadsområden en mer varierad befolkningssammansättning. I de nu aktuella motionsyrkandena har inget nytt framkommit som föranleder utskottet att ändra sitt tidigare ställningstagande. Motionerna Bo246 (m) yrkande 6, Bo253 (fp) yrkande 3, Bo257 (c) yrkande 9 samt Bo258 (fp) yrkande 36, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, avstyrks sålunda.

Det nu anförda innebär att utskottet även avstyrker de nedskärningar av *beslutsramen för tilläggslån* som föreslås i motionerna Bo257 (c) yrkande 9 och Bo258 (fp) yrkande 36, båda yrkandena såvitt nu är i fråga. Regeringens förslag tillstyrks.

Regeringen föreslår att tillstyrkanderamen och beslutsramen avseende tilläggslångivningen m. m. skall få överskridas även under det kommande budgetåret om det behövs av sysselsättningsskäl. I motion Bo258 (fp) yrkande 37 föreslås att riksdagen inte ger regeringen ett sådant bemyndigande.

Riksdagen har under en följd av år medgivit ett *överskridande av ramarna för tilläggslån m. m.* om det behövs av sysselsättningsskäl. Även om sysselsättningen på byggarbetsmarknaden för närvarande är god kan förhållandena ändras relativt snabbt. Utskottet anser inte tillräckliga skäl föreligga att frånta regeringen detta bemyndigande. Regeringens förslag om att ramarna får överskridas av sysselsättningsskäl tillstyrks och motion Bo258 (fp) yrkande 37 avstyrks av utskottet.

Riksdagen beslutade hösten 1986 (BoU 1986/87:7) att en särskild ram för beslut om tilläggslån för ombyggnadsåtgärder i hyres- och bostadsrättshus som är 30 år eller yngre skulle finnas. Beslutet föranleddes framför allt av förbättringsbehoven i de bostadsområden som byggdes under det s. k. miljonprogrammets dagar. Ramen fastställdes till 50 milj. kr. under det första halvåret 1987 och till 100 milj. kr. under budgetåret 1987/88. I motionerna Bo214 (s) yrkande 1 och Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga föreslås ökade *ramar för tilläggslån till miljonprogrammets bostäder*. Förslagen om höjda ramar motiveras med att byggskadorna i miljonprogrammets bostäder uppges vara större än vad som från början beräknats.

De nya bestämmelserna avseende ombyggnadslån och tilläggslån trädde i kraft den 1 januari 1987. Det är därför ännu för tidigt att bedöma om storleken på ramen för tilläggslån till bl. a. miljonprogrammets bostäder är väl avvägd. Bostadsutskottet finner det således inte rimligt att redan nu ompröva sitt beslut från hösten 1986. Motionerna Bo214 (s) yrkande 1 och Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga avstyrks av denna orsak.

5.10 Åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter

Riksdagen beslutade våren 1986 (BoU 1985/86:13) att ett statsbidrag för förnyelseåtgärder i vissa bostadsområden (det s. k. förnyelsebidraget) skulle införas. För beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1986/87 fastställdes en ram om 60 milj. kr. Förnyelsebidraget ersatte den 1 juli 1986 två andra bidragsformer som utgått till liknande åtgärder i bostadsområden. Bidragen som utgick fram t. o. m. den 30 juni 1986 avsåg dels bidrag till åtgärder i syfte att förbättra boendemiljön, dels bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter.

Förnyelsebidraget kan lämnas till sådana åtgärder i allmännyttiga bostadsföretags flerbostadshusområden som syftar till att minska antalet outhyrda lägenheter och förbättra den sociala miljön i området. En förutsättning för bidrag är att bostadsföretaget och kommunen har upprättat ett gemensamt åtgärdsprogram för området som även omfattar sociala åtgär-

der. Vidare ställs krav på att kommunen lämnar ett bidrag som motsvarar minst hälften av det statliga bidraget.

I budgetpropositionen anförs att tillräckliga erfarenheter ännu saknas för att göra en säker bedömning av åtgången av medel för förnyelsebidrag. Bostadsministern föreslår därför att *ramen för beslut om förnyelsebidrag* under budgetåret 1987/88 fastställs till oförändrat 60 milj. kr.

I motion Bo246 (m) yrkande 5 föreslås att förnyelsebidragen avskaffas den 1 juli 1987. Motionärerna anser att bostadsföretagen själva måste ta det fulla ansvaret för sin verksamhet. Om en satsning på boendemiljön är motiverad underlättas också uthyrningen och åtgärderna blir därmed företagsekonomiskt lönsamma. I dessa fall bör därför olika åtgärder i boendemiljön kunna komma till stånd utan statliga bidrag.

Enligt bostadsutskottets uppfattning hade de bidragsformer som den 1 juli 1986 ersattes med förnyelsebidraget stor betydelse för att få i gång olika förbättringar av boendemiljön. Ett stort antal bostadsområden har med hjälp av dessa bidrag kunnat rustas upp. Förnyelsebidraget kan på motsvarande sätt bidra till att lösa de problem som fortfarande finns i många bostadsområden. Bidragsvillkorens utformning med krav på bl. a. åtgärdsprogram som även omfattar sociala åtgärder talar för att så blir fallet. Förnyelsebidraget är således avsett att stödja ett brett åtgärdsprogram där kommunen och bostadsföretaget tillsammans arbetar aktivt för att komma till rätta med uthyrningssvårigheter och sociala problem i ett bostadsområde. Utskottet anser inte att denna typ av problem kan angripas utifrån ett snävt företagsekonomiskt synsätt på det sätt som föreslås i motion Bo246 (m) yrkande 5. Motionsyrkandet avstyrks således. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ram för beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1987/88.

I motion Bo258 (fp) yrkande 34 behandlas frågan om *förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag*. Bidragsgivningen bör enligt motionärerna även kunna utgå till andra bostadsföretag.

De allmännyttiga bostadsföretagen har, som utskottet framhållit ovan, länge intagit en särställning när det gäller den sociala bostadspolitikens genomförande. Det ansvar som de allmännyttiga företagen har tagit för att trygga bostadsförsörjningen i landet har emellertid medfört att de i större utsträckning än andra bostadsföretag tidvis har drabbats av uthyrningssvårigheter och sociala problem i vissa bostadsområden. Utskottet finner det bl. a. mot denna bakgrund rimligt att de allmännyttiga bostadsföretagen i viss utsträckning särbehandlas vid statlig bidragsgivning för att komma till rätta med dessa problem. Motion Bo258 (fp) yrkande 34 avstyrks.

Som en del i stödet till bostadsområden med uthyrningssvårigheter kan också särskilda lokallån lämnas för ombyggnad till andra lokaler än boendeservicelokaler, t.ex. kontor, verkstäder och sjukvårdsinrättningar. I motionerna Bo246 (m) yrkande 2, såvitt nu är i fråga, samt Bo258 (fp) yrkande 33 föreslås en *avveckling av de särskilda lokallånen* den 1 juli 1987.

Bostadsutskottet behandlade under föregående år (BoU 1985/86:13) liknande yrkanden som förs fram i de nu aktuella motionerna och gjorde då bedömningen att det även under de närmaste åren finns behov av de särskilda lokallånen. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Motionerna

Bo246 (m) yrkande 2, såvitt nu är i fråga, samt Bo258 (fp) yrkande 33 avstyrks därför.

Under åren 1982–1985 utgick under vissa förutsättningar statsbidrag till hyresrabatter i bostadshus med hyres- eller bostadsrättslägenheter. Till ägare av sådana bostadshus som var berättigade att erhålla bidrag till hyresrabatter kan statlig hyresförlustgaranti i form av lån utgå. Hyresförlustgarantilånen lämnas med upp till 90 % av hyresförlusterna under en tid av högst tre år räknat från dagen för husets färdigställande.

I motion Bo258 (fp) yrkande 26, såvitt nu är i fråga, föreslås att *hyresförlustgarantilån* inte skall beviljas fr. o. m. den 1 juli 1987.

Under de två senaste budgetåren har inga beslut om hyresförlustgarantilån behövt fattas. Endast några år återstår nu av den period under vilken staten åtagit sig att lämna hyresförlustgarantilån. Utskottet anser det mot denna bakgrund inte vara rimligt att frånträda tidsbegränsade åtaganden på det sätt som motionärerna föreslår. Motion Bo258 (fp) yrkande 26, såvitt nu är i fråga, avstyrks sålunda.

Till ägare av hus som uppförts med stöd av statliga lån kunde under åren 1971–1980 utgå lån för utebliven hyra, s. k. hyresförlustlån. Långivningen till hyresförluster upphörde i och med utgången av år 1980. Under förutsättning av bl. a. att de hyresförlustlån som utgått för låntagarens hus i kommunen uppgår till minst 2 % av byggnadsvärdet för de aktuella husen kan eftergift av dessa lån medges. Enligt motion Bo258 (fp) yrkande 32, såvitt nu är i fråga, bör emellertid *eftergift av hyresförlustlån* fortsättningsvis inte beviljas.

Inte heller vad avser möjligheten att bevilja eftergift av hyresförlustlånen ser utskottet någon anledning att ändra på gällande regler. Motionsyrkandet avstyrks.

5.11 Hyresrabatter och kvarboendegaranti m. m.

Efter beslut av riksdagen (CU 1982/83:8) infördes hösten 1982 ett system med temporära hyresrabatter i form av särskilda statsbidrag vid ny- eller ombyggnad. Statsbidrag till hyresrabatter i bostadshus lämnas under vissa förutsättningar till ägare av bostadshus med hyres- eller bostadsrättslägenheter. Villkoret är att huset har uppförts eller byggts om med stöd av lån enligt bostadsfinansieringsförordningen och att byggnadsarbetena har påbörjats under senare delen av år 1982 eller under något av åren 1983 och 1984. Maximalt bidrag under det första året av bidragstiden är 60 kr./m^2 för hus där byggnadsarbetena har påbörjats under åren 1982–1983 och 45 kr./m^2 för hus där byggnadsarbetena har påbörjats under år 1984. Bidraget minskar med en femtedel per år. För ombyggnad av hus i Norrbottens län har bidrag kunnat utgå även för byggnadsarbeten som påbörjades under år 1985.

Förslag om *avveckling av de temporära hyresrabatterna* lämnas i motionerna Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga samt Bo258 (fp) yrkande 28.

Som framgår av utskottets framställning ovan lämnas inga nya hyresrabatter i och med utgången av år 1985. Med avseende på den årliga avtrappningen av de temporära hyresrabatterna innebär detta att rabatterna i

princip kommer att vara helt avvecklade inom fem år. Utskottet vidhåller bl. a. med hänvisning härtill sin tidigare redovisade uppfattning (se bl. a. BoU 1985/86:13 s. 41) att det måste anses rimligt att statsmakterna står fast vid sitt beslut om att hyresrabatter skall kunna utgå under den trots allt begränsade tidsperiod som ursprungligen avsetts. Bostadsutskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga samt Bo258 (fp) yrkande 28.

Riksdagen beslutade hösten 1986 (BoU 1986/87:7) om dels en försöksverksamhet med bidrag till bostadskostnader efter ombyggnad, kvarboendegaranti, dels ett bidrag vid nybyggnad av vissa bostäder, hyresrabatt. Kvarboendegaranti skall enligt beslutet lämnas under tre år fr. o. m. år 1987 för att dämpa höjningarna av bostadskostnaderna för de hyresgäster och bostadsrättshavare som bor kvar efter en ombyggnad. Bidrag vid nybyggnader av hyres- och bostadsrättshus på vissa orter – hyresrabatt – lämnas om preliminärt lånebeslut eller dispens för påbörjande meddelats efter den 4 november 1986 och byggnadsarbetena påbörjas före utgången av år 1988. Bidragen skall vara 60 kr./m^2 under det första året och 30 kr./m^2 under det andra året efter husets färdigställande. Bidragen lämnas till nybyggnader på bl. a. de orter där begränsningar har lagts i fråga om igångsättning av ombyggnader.

I motion Bo257 (c) yrkande 5 hemställs om en *avveckling av kvarboendegarantier och hyresrabatter* – detta med hänvisning till att motionärerna motsatt sig införandet av dessa båda stödformer.

Även i motion Bo258 (fp) förs motivledes fram motsvarande krav på en avveckling.

Vad utskottet så sent som hösten 1986 anfört om behovet av kvarboendegarantier och hyresrabatter står fast. Motion Bo257 (c) yrkande 5 avstyrks.

5.12 Energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.

Det statliga stödet till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet kan utgå dels i samband med bostadslån till ombyggnadsåtgärder, dels när räntestöd till underhålls- och reparationsåtgärder lämnas och dels i form av riktade energibidrag. De riktade bidragen lämnas under budgetåret 1986/87 till byggnadstekniskt inriktade åtgärder i hyres- och bostadsrättshus med i genomsnitt 10 % av den godkända kostnaden. Riksdagen har emellertid beslutat (BoU 1986/87:7) att riktade energibidrag inte skall lämnas under budgetåren 1987/88 och 1988/89.

I tre motioner föreslås att energisparbidrag skall kunna utgå även efter den 30 juni 1987. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 7 anförs således att energibidragen är en förutsättning för att nödvändiga energisparinvesteringar i flerbostadshus skall komma till stånd. Bidrag enligt nu gällande regler föreslås därför utgå även fortsättningsvis. Motsvarande förslag lämnas i centerpartiets partimotion Bo112 yrkande 11 samt i motion Bo257 (c) yrkande 12, båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

I samband med bostadsutskottets behandling av frågan om *riktade energibidrag* hösten 1986 anfördes i utskottets betänkande BoU 1986/87:7 bl. a. att det stöd till energihushållning som lämnas inom ramen för bostadsförbättringsprogrammet för närvarande får bedömas vara tillräckligt för att energihushållningsåtgärder i samband med bostadsförbättringsverksamheten skall komma till stånd i önskad omfattning. Även i årets budgetproposition redovisas uppgifter som tyder på att energianvändningen i bostäder fortsätter att minska. Bostadsutskottet anser det därför inte i nuvarande läge vara motiverat att ompröva riksdagens beslut att inte lämna riktade energibidrag under budgetåren 1987/88 och 1988/89. Motionerna Bo215 (vpk) yrkande 7, Bo112 (c) yrkande 11 samt Bo257 (c) yrkande 12, de två sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, avstyrks sålunda.

Under anslaget till energibesparande åtgärder finns en reservation som enligt bostadsdepartementets bedömning kommer att uppgå till omkring 216 milj. kr. den 1 juli 1987. Reservationen kommer även efter denna tidpunkt att behöva tas i anspråk för tidigare beslutat stöd till energisparåtgärder. Enligt motion Bo246 (m) bör det emellertid vara möjligt att dessutom återföra en del av *reservationen på anslaget för energibesparande åtgärder* till statsbudgeten. I motionens yrkande 12 såvitt nu är i fråga föreslås således 40 milj. kr. återföras till statsbudgeten som inkomst.

Riksdagens beslut om att riktade energibidrag inte skall lämnas under de två närmaste budgetåren innebär som nämnts ovan inte att utbetalningarna till sådana åtgärder upphör den 1 juli 1987. Utbetalningar av redan beslutat stöd kommer sannolikt att göras under hela budgetåret 1987/88 och delvis även under 1988/89. En säker bedömning av storleken på dessa utbetalningar samt deras fördelning över tiden är inte möjlig att göra på nuvarande stadium. Förslaget i motion Bo246 (m) om att, efter en beräknad avsättning för framtida utbetalningar, helt tömma reservationen på medel anser utskottet därför inte vara välbetänkt. Ett sådant förfarande kan mycket väl leda till att behov av extra anslagstilldelning uppstår under löpande budgetår. Motion Bo246 (m) yrkande 12 såvitt nu är i fråga avslås sålunda mot bakgrund av vad utskottet nu anfört.

5.13 Information och utbildning m. m.

Från anslaget för information och utbildning betalas utgifter som rör bl. a. genomförandet av bostadsförbättringsprogrammet och energisparprogrammet. Vidare betalas utgifter för speciella utbildningsinsatser i samband med introduktionen av den nya plan- och bygglagen samt för att utveckla tjänsteexporten inom bostadsdepartementets ansvarsområde. Tidigare bekostades från detta anslag även ett statligt stöd till kommunerna för besiktning och rådgivning m. m. avseende energibesparande åtgärder och annan bostadsförbättringsverksamhet. Efter riksdagens beslut upphörde detta stöd vid utgången av år 1985. I tre motioner föreslås emellertid att *stödet till den kommunala energirådgivningen* återinförs.

Både i centerpartiets partimotion Bo112 yrkande 11 såvitt nu är i fråga och i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 8 anförs

att den kompetens som byggts upp i kommunerna för att kunna ge råd i energihushållningsfrågor nu är på väg att försvinna. Detta anses vara en oroande utveckling mot bakgrund av att frågan om energihushållning även framgent kommer att ha stor betydelse. Även i motion Bo257 (c) yrkande 12 såvitt nu är i fråga föreslås ett återinfört stöd till kommunerna för energirådgivningsverksamheten.

Med anledning av de ovan refererade motionerna vill bostadsutskottet anföra följande. Det statliga bidraget till kommunernas besiktnings- och rådgivningsverksamhet utgick under ett antal år i syfte att stimulera uppbyggnaden av en långsiktig verksamhet av tillräcklig omfattning under kommunalt ansvar. Det var emellertid klart uttalat att stödet var tidsbegränsat och skulle upphöra efter budgetåret 1985/86. Utskottet anförde också i samband med att stödet upphörde (BoU 1984/85:17) att det får förutsättas att kommunerna sedan uppbyggnadsskedet avslutats dimensionerar besiktningsverksamheten m. m. så att denna motsvarar de varaktiga lokala behoven. Det betonades även i detta sammanhang att kommunerna genom bostadsförsörjningslagen och lagen om kommunal energiplanering givits ett ökat ansvar på bostadsförsörjningens och energihushållningens område. Bostadsutskottet vidhåller uppfattningen att kommunernas ansvar för det egna bostads- och byggnadsbeståndet även bör inbegripa ansvaret för den diskuterade rådgivningsverksamheten. Motionerna Bo215 (vpk) yrkande 8, Bo112 (c) yrkande 11 och Bo257 (c) yrkande 12, de två sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, avstyrks sålunda mot denna bakgrund.

Enligt en redovisning i budgetpropositionen återstår på reservationen under anslaget till information och utbildning vissa medel som ursprungligen anvisats till besiktning och rådgivning m. m. Reservationen beräknas vid utgången av budgetåret 1986/87 uppgå till drygt 20 milj. kr. Regeringen föreslår att 20 milj. kr. av reservationen skall få användas till *finansieringen av en ny svensk nationalatlas*.

Bostadsutskottets närmare övervägande vad gäller förslaget att producera en ny svensk nationalatlas kommer att redovisas i samband med utskottets behandling av anslagen till lantmäteriverkets verksamhet. Det kan emellertid redan nu fastslås att utskottet delar bostadsministerns positiva inställning till projektet. Förslaget om formerna för finansieringen av nationalatlasen har inte heller mött några invändningar i utskottet eller motionsledes. Regeringsförslaget tillstyrks sålunda.

I motion Bo246 (m) yrkandena 12 och 14, det förstnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, lämnas vissa förslag om den vidare användningen av *reservationen på anslaget till information och utbildning m. m.* I motionen föreslås således att 5,5 milj. kr. från reservationen anvisas för allmän utrednings- och rådgivningsverksamhet, bl. a. avseende den nya plan- och bygglagen. Vidare föreslås att 37,5 milj. kr. återförs till statsbudgeten som inkomst.

Som ovan redan framhållits kommer enligt regeringskansliets beräkningar reservationen under anslaget till information och utbildning m. m. den 1 juli 1987 att uppgå till drygt 20 milj. kr. Utskottet har redan tillstyrkt att större delen av detta belopp skall få användas för finansieringen av en ny

svensk nationalatlas. Tillräckliga medel för att kunna genomföra de i motionen föreslagna dispositionerna kommer således sannolikt inte finnas att tillgå vid budgetårsskiftet. Motion Bo246 (m) yrkandena 12 och 14, det förstnämnda såvitt nu är i fråga, avstyrks.

5.14 Allmänna samlingslokaler

5.14.1 Samlingslokalsstödets inriktning m. m.

Med hänvisning till den goda tillgången på samlingslokaler och till en hårt ansträngd offentlig ekonomi läggs i motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga fram förslag om en *avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler*. Enligt motionärerna har anskaffandet och upprustningen av allmänna samlingslokaler mycket på grund av det generösa statliga stödet haft hög prioritet i kommunerna. Motionärerna ifrågasätter därför om ambitionerna varit alltför höga eftersom lokalerna utnyttjas dåligt.

Bostadsutskottet har under en rad av år haft att behandla motionsförslag om en avveckling av samlingslokalsstödet (se bl. a. BoU 1983/84:20 s. 2, BoU 1984/85:11 s. 2 samt BoU 1985/86:14 s. 2). Vad utskottet härvid har anfört bl. a. om de allmänna samlingslokalernas betydelse i samhället och om statens ansvar i sammanhanget står fast. Bostadsutskottet vidhåller sålunda sin tidigare uppfattning att samhället även fortsättningsvis bör ge ett stöd som möjliggör att allmänna samlinglokaler kommer till stånd, förbättras och bevaras. Motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till vad utskottet nu anfört.

Det statliga stödet till de allmänna samlingslokalerna utgår i form av såväl lån som bidrag. Enligt bostadsministerns uppfattning skulle stödet kunna förbättras om långivningen slopades i utbyte mot en ökning av bidragen. Med hänvisning härtill förordar bostadsministern en *avveckling av lånen till allmänna samlingslokaler* vid utgången av innevarande budgetår. I anslutning härtill förordar han vidare att ramen för beslut om upprustningsbidrag höjs från 20 milj. kr. innevarande budgetår till 28 milj. kr. nästa budgetår.

På de av bostadsministern anförda grunderna tillstyrker bostadsutskottet att de statliga lånen till de allmänna samlingslokalerna avvecklas i och med utgången av innevarande budgetår. Till frågan om ramar för anordningsbidragen återkommer utskottet nedan.

För lokalanpassning och inventarieanskaffning som avser handikappades särskilda behov utgår upprustningsbidrag med ett belopp som motsvarar utgiften för åtgärden. Utan regeringens medgivande får dock bidraget inte överstiga 100000 kr. Bidraget är dessutom i huvudsak begränsat till allmänna samlingslokaler för vilka byggnadslov har beviljats före den 1 juli 1977. Bidragsgivningen är inte begränsad av några ramar.

Enligt bostadsministern är det önskvärt att en upprustning sker av folkparksteatrarna. I första hand anges det vara angeläget att vidta åtgärder som gör dessa lokaler tillgängliga för personer med handikapp av olika slag. Med hänvisning härtill förordar han därför att ett nytt bidrag avseende *handikappanpassning av folkparksteatrarna* skall införas. Enligt försla-

get skall det nya bidraget lämnas enligt samma regler som gäller för bidrag till handikappanpassning av allmänna samlingslokaler.

Förslaget som inte har mött invändningar i motioner eller annorledes tillstyrks av utskottet.

I detta sammanhang tar utskottet också upp två motionsförslag om en *vidgning av tillämpningsområdet för stödet till handikappanpassning av allmänna samlingslokaler*. I motion Bo213 (s) föreslås att stöd för installation av hiss i museer bör utgå. Enligt motionärerna är museer levande kulturinstitutioner som i hög grad samarbetar med föreningslivet och därför bör vara berättigade till stöd enligt samma regler som gäller för allmänna samlingslokaler.

I motion Bo245 (c) föreslås att statsbidrag skall kunna utgå för handikappanpassning av vissa allmänna lokaler. Enligt motionärerna är det en angelägen uppgift att anpassa offentliga miljöer och allmänna lokaler så att de blir tillgängliga för besökare med olika handikapp. De allmänna lokaler som i dag saknar stöd, dvs. föreningslokaler och andra liknande lokaler, föreslås därför få ett stöd med samma utformning som stödet för upprustning av allmänna samlingslokaler.

Bostadsutskottet delar den principiella uppfattning som kommer till uttryck i motionerna Bo213 (s) samt Bo245 (c) – att det är en viktig och angelägen uppgift att anpassa bl. a. offentliga miljöer så att de blir tillgängliga också för personer med olika handikapp. Enligt utskottets mening kan betydelsen av att öka tillgängligheten i såväl lokaler som bostäder och i den omgivande miljön inte tillräckligt betonas. Det ligger ett enligt bostadsutskottets mening stort värde i att också handikappade kan delta i samhälls- och föreningslivet i samma utsträckning och på samma villkor som övriga samhällsmedborgare. Handikappade har naturligtvis samma rättigheter som andra att kunna leva ett fritt och oberoende liv som ger möjlighet till självförverkligande och gemenskap med andra. Samhället har också vidtagit en rad åtgärder för att åstadkomma en ökad tillgänglighet. Dessa åtgärder har avsett såväl tvingande lagregler som ekonomiska stimulansåtgärder. Det statliga stödet till handikappanpassning är också ett av uttrycken härför. I detta sammanhang vill utskottet också peka på sitt ställningstagande ovan i fråga om att införa ett sådant stöd också för folkparksteatrarna.

Enligt bostadsutskottets mening har bl. a. genom de ovan redovisade åtgärderna förutsättningar skapats för de handikappade att i ökad utsträckning ta del i föreningsaktiviteter liksom andra gemensamma aktiviteter. I takt med att nya lokaler kommer till och befintliga lokaler renoveras förbättras också tillgängligheten i lokalbeståndet. Utskottet är mot bakgrund härav och mot bakgrund av de anspråk som redan ställs på samlingslokalsstödet inte nu berett att förorda ett utökat ekonomiskt stöd för handikappanpassning av föreningslokaler m. m. Motionerna Bo213 (s) och Bo245 (c) avstyrks med hänvisning till vad som ovan anförts.

För energibesparande åtgärder i byggnader m. m. som tillhör organisationer eller stiftelser som inte bedriver näringsverksamhet och som inte har landstingskommun eller kyrkan som huvudman utgår energisparbidrag med 35 % av kostnaden för åtgärderna. Bidrag lämnas dock inte för åtgär-

der för vilka stöd kan utgå i annan ordning, t.ex. inom ramen för stödet till allmänna samlingslokaler.

Enligt bostadsministern måste energisparåtgärder anses så lönsamma i sig att det inte behövs någon ytterligare stimulans i form av bidrag. Tillgången på krediter anges dessutom vara tillfredsställande. Bostadsministern förordar därför en *avveckling av energisparbidragen till vissa lokaler m. m.* i och med utgången av innevarande budgetår.

Förslaget om en avveckling av de aktuella energisparbidragen har mött invändningar i två motioner.

Enligt motion Bo238 (c) är inte de anförda skälen för en avveckling av energisparbidragen tillräckligt bärande och motionärerna föreslår därför att de behålls – yrkande 1.

Även i motion Bo257 (c) yrkande 13 föreslås att energisparbidragen för vissa lokaler m. m. skall bibehållas och att ett anslag om 4,2 milj. kr. skall anvisas för ändamålet. Enligt motionärerna är inte de aktuella föreningarnas ekonomi sådan att bidragen kan undvaras.

Bostadsutskottet delar, på de av bostadsministern anförda skälen, uppfattningen att energisparbidragen till vissa lokaler m. m. kan avvecklas i och med utgången av innevarande budgetår. Regeringens förslag tillstyrks. Motionerna Bo238 (c) yrkande 1 och Bo257 (c) yrkande 13 avstyrks.

Som ett andrahandsyrkande hemställs i motion Bo238 (c) yrkande 5 – för den händelse riksdagen inte bifaller yrkandet om att energisparbidragen till vissa lokaler m. m. skall behållas – att energibesparande åtgärder skall få ingå i *de bidragsgrundande åtgärderna för upprustningsbidrag och anordningsbidrag*.

För energibesparande åtgärder i befintliga allmänna samlingslokaler kan bidrag lämnas med högst 50 % av den godkända kostnaden. Med hänsyn till rådande medelsbrist samt åtgärdernas lönsamhet har dock bostadsstyrelsen begränsat bidraget till 25 % av samma kostnad. Bidrag lämnas företrädesvis för åtgärder som avser förbättring av värmeisoleringen. Däremot utgår inte bidrag för tillförsel av energi som används för uppvärmning och beredning av tappvarmvatten. En förutsättning för bidrag är vidare att statligt stöd för åtgärderna inte lämnas i annan ordning.

De energisparbidrag som nu föreslås avvecklade avser lokaler som inte är allmänna samlingslokaler. Något stöd utöver de hittillsvarande energisparbidragen utgår sålunda inte för dessa lokaler. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett förorda en utökning av den bidragsberättigade kretsen samlingslokaler utöver de allmänna samlingslokaler som redan nu erhåller stöd. Motion Bo238 (c) yrkande 5 avstyrks med hänvisning härtill.

Till de fyra riksorganisationerna för allmänna samlingslokaler – Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets hus-föreningarnas riksorganisation, Riksföreningen Våra gårdar samt Folkparkernas riksorganisation – utgår verksamhetsbidrag för sådant arbete som de utför i anslutning till det statliga stödet till allmänna samlingslokaler. *Verksamhetsbidraget till riksorganisationerna*, som belastar anslaget Bidrag till allmänna samlingslokaler, föreslås i budgetpropositionen utgå med 2 920 000 kr. för budgetåret 1987/88.

Med hänsyn till de alltmer omfattande rådgivnings- och serviceinsatser

som riksorganisationerna ger sina medlemmar, och med hänsyn till att verksamhetsbidraget varit oförändrat under ett antal år, föreslås i motion Bo238 (c) yrkande 3 att bidraget skall ökas till 3 100 000 kr.

På de av motionärerna anförda skälen är inte bostadsutskottet berett biträda förslaget i motion Bo238 (c) yrkande 3 om en ökning av verksamhetsbidraget till riksorganisationerna. Motionen avstyrks.

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp frågan om *väntetiderna för erhållande av samlingslokalsstöd.*

I motion Bo242 (c) läggs fram förslag till insatser som alla syftar till att åstadkomma ett bättre samutnyttjande av föreningsägda allmänna samlingslokaler i glesbygd. Enligt motionärerna finns det i dag ett väsentligt hinder som hämmar samutnyttjandet av de allmänna samlingslokalerna i glesbygd, nämligen de orimligt långa väntetiderna för erhållande av statligt stöd via bostadsstyrelsen. Det är enligt motionärerna inte möjligt att upprätthålla entusiasmen för projekt som tar mellan fyra och sju år att förverkliga.

Som anförs i motion Bo242 (c) måste väntetiderna för erhållande av statligt samlingslokalsstöd betecknas som långa. Enligt vad bostadsutskottet inhämtat uppgår den genomsnittliga väntetiden för närvarande till mellan fyra och fem år. Av denna tid åtgår dock i normalfallet endast en mycket begränsad del till själva handläggningen av ansökan. I allt väsentligt beror väntetiden på att stöd inte kan lämnas förrän medel finns tillgängliga. Tillgången på medel för verksamheten är i sin tur beroende av de ramar som styr verksamheten. För att nedbringa väntetiden måste alltså ramarna vidgas och anvisas i budgeten, något som utskottet inte är berett att medverka till. Motionen avstyrks.

5.14.2 Ramarna för samlingslokalsstödet m. m.

Vad i budgetpropositionen föreslagits beträffande *ramar* för beslut om anordningsbidrag m. m., upprustningsbidrag m. m. samt bidrag för handikappanpassning av folkparksteatrarna tillstyrks av utskottet. Motion Bo246 (m) yrkande 9 avstyrks med hänvisning till vad som anförts ovan (avsnitt 5.14.1).

Med hänvisning till att energisparbidragen för vissa lokaler m. m. inte bör avvecklas föreslås i motion Bo238 (c) yrkande 2 att en *ram för beslut om energisparbidrag* om 4,2 milj. kr. skall fastställas för budgetåret 1987/88.

Utskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag om att energisparbidragen för vissa lokaler m. m. skall avvecklas i och med utgången av innevarande budgetår. Vad i motion Bo238 (c) yrkande 2 föreslagits beträffande ramar för dessa bidrag avstyrks med hänvisning härtill.

Regeringen begär i budgetpropositionen ett riksdagens *bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl* i vad gäller anordnings- och upprustningsbidrag m. m.

Enligt motion Bo258 (fp) är det inte önskvärt att riksdagen avhänder sig möjligheten att styra utvecklingen genom att ge regeringen det begärda bemyndigandet. I motionens yrkande 38 hemställs sålunda att något be-

myndigande att vidga de aktuella ramarna av sysselsättningsskäl inte skall ges.

I motion Bo246 (m) riktas motivledes principiella invändningar mot att regeringen ges den begärda typen av bemyndiganden.

Enligt bostadsutskottets mening bör den långsiktiga nivå för samhällets stöd till samlingslokalerna som de ordinarie ramarna ger uttryck för kunna frångås om det behövs av sysselsättningsskäl. Som utskottet tidigare framhållit (BoU 1985/86:14 s. 5) finns det hos samlingslokaldelegationen ansökningar avseende byggprojekt som med förhållandevis kort varsel kan sättas i gång om de ekonomiska ramarna för stödet vidgas. Detta betyder att projekten är väl lämpade för att snabbt öka sysselsättningen på byggarbetsmarknaden i en situation med vikande sysselsättning. Regeringen bör enligt bostadsutskottets mening med hänsyn härtill lämnas det begärda bemyndigandet att vidga ramarna för anordnings- och upprustningsbidrag m. m. om det behövs av sysselsättningsskäl. Regeringsförslaget tillstyrks i nu aktuell del. Motion Bo258 (fp) yrkande 38 avstyrks.

Förslag om ett *ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning* av sysselsättningsskäl lämnas i motion Bo238 (c) yrkande 4. Enligt motionärerna talar starka skäl för att riksorganisationerna skall kompenseras för de utökade rådgivnings- och serviceinsatser som erfordras vid en eventuell ramvidgning.

Det finns enligt bostadsutskottets mening inte nu skäl att ta ställning till huruvida ytterligare medel behöver tillföras riksorganisationernas centrala verksamhet vid en eventuell ramvidgning. Det torde få ankomma på regeringen att överväga huruvida någon ökning av bidraget bör komma till stånd. Motion Bo238 (c) yrkande 4 avstyrks.

5.15 Anslag

5.15.1 Anslag till vissa lån till bostadsbyggande

Enligt regeringsförslaget bör anslaget till vissa lån till bostadsbyggande föras upp med ett belopp av 110 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Med hänvisning till framlagda förslag om avveckling av förvärvslånen och de särskilda lokallånen föreslås i motion Bo246 (m) yrkande 3 att anslaget skall minskas med 15 milj. kr.

I motion Bo258 (fp) yrkande 25 föreslås att anslaget endast förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Detta anses möjliggöras genom de i samma motion framlagda förslagen om att inte bevilja räntelån, hyresförlustgarantilån samt förvärvslån fr. o. m. budgetåret 1987/88.

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt de förslag som grundar de i motionerna Bo246 (m) yrkande 3 och Bo258 (fp) yrkande 25 framlagda yrkandena om minskade anslag till vissa lån till bostadsbyggande. De nu aktuella yrkandena avstyrks med hänvisning härtill. Regeringsförslaget tillstyrks.

5.15.2 Anslag till räntebidrag

Anslaget till räntebidrag föreslås i budgetpropositionen uppfört med 12 400 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 9 a föreslås anslaget ökat med 350 milj. kr. med hänvisning till förslag om ökade räntebidrag till de allmännyttiga bostadsföretagen.

I de tre motionerna Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga, Bo257 (c) yrkandena 6 och 7, båda dessa yrkanden såvitt nu är i fråga, och Bo258 (fp) yrkande 27 föreslås minskningar i förhållande till regeringens förslag för nästa budgetår med 1 805 milj. kr., 550 milj. kr. resp. 460 milj. kr. med hänvisning till vad i motionerna anförts om räntebidrag. Dessa förslag framgår av avsnitt 5.3 ovan.

Utskottet har avstyrkt de förslag som grundar motionärernas förslag till anslagsberäkning för nästa budgetår och tillstyrkt regeringens förslag till förändringar i räntebidragssystemet. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet anslagsberäkningen i budgetpropositionen och avstyrker vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 9 a samt i motionerna Bo246 (m) yrkande 4, Bo257 (c) yrkandena 6 och 7 samt Bo258 (fp) yrkande 27 föreslagits om anslag till räntebidrag, m- och c-motionerna såvitt nu är i fråga.

5.15.3 Anslag till bostadsbidrag

I budgetpropositionen föreslås riksdagen anvisa 1 573 milj. kr. till bostadsbidrag för budgetåret 1987/88.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo216 föreslås att anslaget höjs med 225 milj. kr. utöver regeringens förslag med anledning av ett förslag från motionärerna om ändring i bidragsreglerna fr. o. m. halvårsskiftet 1987.

Detta motionsyrkande har avstyrkts ovan. Med hänvisning härtill avstyrks den nu behandlade motionen. Regeringens förslag om anslag tillstyrks.

5.15.4 Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.

I budgetpropositionen föreslås att anslaget till viss bostadsförbättringsverksamhet uppförs med 345 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Anslaget föreslås i motion Bo246 (m) yrkande 8 såvitt nu är i fråga minskat med 75 milj. kr. till 270 milj. kr. med hänvisning till samtidigt framlagda förslag om avveckling av olika bidragsformer som belastar anslaget.

I motion Bo408 (vpk) yrkande 2 föreslås ett i förhållande till regeringens förslag med 30 milj. kr. förhöjt anslag. Förslaget är en följd av yrkandet i samma motion om att regeringsförslaget om kommunal delfinansiering som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag skall avslås.

De förslag som ligger till grund för anslagsyrkandena i motionerna Bo246 (m) yrkande 8 såvitt nu är i fråga samt Bo408 (vpk) yrkande 2 har avstyrkts av utskottet. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motionerna också i nu behandlad del. Regeringens förslag tillstyrks.

5.15.5 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.

För budgetåret 1987/88 föreslås i budgetpropositionen att anslaget till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter skall föras upp med 198 milj. kr. I motion Bo258 (fp) yrkande 32 såvitt nu är i fråga föreslås ett i förhållande till regeringsförslaget med 40 milj. kr. minskat anslag. Enligt motionen möjliggörs denna anslagsminskning genom att eftergift av hyresförlustlån fortsättningsvis inte bör medges.

Bostadsutskottet har ovan uttalat som sin mening att eftergift av hyresförlustlån även fortsättningsvis bör kunna medges. Någon minskning av det aktuella anslaget som föreslås i motion Bo258 (fp) är således inte möjlig att göra, varför motionens yrkande 32 såvitt nu är i fråga avstyrks. Regeringsförslaget tillstyrks.

5.15.6 Anslag till information och utbildning m. m.

Anslaget till information och utbildning bör enligt regeringens förslag föras upp med ett belopp av 20,5 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

I motion Bo246 (m) yrkande 13 föreslås att regeringsförslaget avslås. Med hänvisning till förslag i motionen om användande av reservationen under anslaget anser motionärerna att staten inte behöver anslå medel till information och utbildning.

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 9 b bör reservationsanslaget höjas med 105 milj. kr. i förhållande till regeringsförslaget. Detta yrkande motiveras av det i samma motion framlagda förslaget om återinförande av statsbidrag till den kommunala energirådgivningen.

De förslag som ligger till grund för yrkandena i motion Bo246 (m) och Bo215 (vpk) angående anslaget till information och utbildning har ovan behandlats och avstyrkts av utskottet. Med hänvisning härtill avstyrks även de nu aktuella motionsyrkandena. Regeringens förslag om anslaget till information och utbildning tillstyrks sålunda.

5.15.7 Anslag till allmänna samlingslokaler

Anslaget till bidrag till allmänna samlingslokaler m. m. föreslås i budgetpropositionen uppfört med 140 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

I motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga föreslås anslaget minskat med 16 milj. kr. med hänvisning till att stödet till de allmänna samlingslokalerna föreslås avvecklat fr. o. m. den 1 juli 1987.

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt förslaget om en avveckling av samlingslokalsstödet. Förutsättningar saknas sålunda att minska anslaget i enlighet med förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga. Motionen avstyrks. Regeringens förslag tillstyrks.

Utskottet har ovan (avsnitt 5.9) föreslagit en ökning av den s. k. tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Något ökat anslagsbehov med anledning härav torde dock inte uppkomma under budgetåret 1987/88. Ett trots detta eventuellt tillkommande anslagsbehov torde få tillgodoses genom överskridande eller genom anvisande av anslag på tilläggsbudget. Utskottet förutsätter att regeringen, om så erfordras, för riksdagen lägger fram förslag i frågan.

Vad i budgetpropositionen i övrigt föreslagits beträffande anslag tillstyrks av utskottet.

5.16 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bostadspolitikens utformning och inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo112 yrkande 2 och 1986/87:Bo257 yrkandena 1 och 3,

2. beträffande *den framtida bostadspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo408 yrkande 1 såvitt nu är i fråga,

3. beträffande *bostadsbyggandets omfattning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo215 yrkande 2,

4. beträffande *bostadsbyggandets regionala fördelning*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo219 yrkande 5, 1986/87:Bo240, 1986/87:Bo243 yrkande 1 och 1986/87:Bo253 yrkande 2, det andra och det tredje motionsyrkandet såvitt nu är i fråga,

5. beträffande *åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo219 yrkande 3 och 1986/87:Bo403,

6. beträffande *åtgärder för att underlätta omvandling från hyresrätt till bostadsrätt m. m.*:
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo258 yrkande 1 och 1986/87:Bo423 yrkande 2,

7. beträffande *prioritering av byggandet av flerbostadshus i vissa kommuner*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo219 yrkande 4,

8. beträffande *neutralitet mellan olika upplåtelseformer m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo240 såvitt nu är i fråga,

9. beträffande *äldres och handikappades boende*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo207 och 1986/87:Bo518 yrkande 2, den förstnämnda motionen såvitt nu är i fråga,

10. beträffande *bostadsplanering för en mer allsidig hushållssammansättning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo212,

11. beträffande *ett nytt system för finansieringen av bostadslån*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 3 och 1986/87:Bo258 yrkande 24,

12. beträffande *inrättande av en samhällelig bostadsbank*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo204,

13. beträffande *förtida inlösen av bostadslån*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo257 yrkande 4,

14. beträffande *ett nytt räntebidragssystem*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga,

15. beträffande *bostadssubventionernas roll i ett nytt skattesystem*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo111 yrkande 2,

16. beträffande *räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 1, 1986/87:Bo221, 1986/87:Bo246 yrkande 4, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo251,

17. beträffande *storleken av räntebidragen vid ombyggnad*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 18,

18. beträffande *räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo228, 1986/87:Bo243 yrkande 1, 1986/87:Bo257 yrkande 7 och 1986/87:Bo258 yrkande 22, det andra och tredje yrkandet såvitt nu är i fråga,

19. beträffande *de garanterade räntorna*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 7, 1986/87:Bo246 yrkande 4, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1986/87:Bo258 yrkandena 30 och 31 medger att de garanterade räntorna ändras i enlighet med vad i budgetpropositionen förordats,

20. beträffande *eftergift av räntelån*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo257 yrkande 6 såvitt nu är i fråga och 1986/87:Bo258 yrkande 29,

21. beträffande *räntebidrag för äldre låneformer*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo257 yrkande 6 såvitt nu är i fråga,

22. beträffande *avskaffande av räntelånen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 26 såvitt nu är i fråga,

23. beträffande *ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo215 yrkande 5,

24. beträffande *räntebidrag till tomträttsavgäld*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo210,

25. beträffande *införandet av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på

motion 1986/87:Bo119 yrkande 7 f godkänner vad i proposition 1986/87:48 förordats om införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning,

26. beträffande *villkoren för det statliga bidraget till konstnärlig utsmyckning m. m.*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1986/87:48 och motionerna 1986/87:Bo110 och 1986/87:Bo233, den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. beträffande *ram för stödet till konstnärlig utsmyckning*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Bo233 såvitt nu är i fråga medger att bidrag får beviljas intill ett belopp av 15 000 000 kr. under budgetåret 1987/88,

28. beträffande *avveckling av markvillkoret*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo125, 1986/87:Bo205 yrkande 2, 1986/87:Bo258 yrkande 10, 1986/87:Bo413 yrkande 12 och 1986/87:Bo423 yrkande 6, det andra och de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga,

29. beträffande *avveckling av markvillkoret för låntagarbyggda egnahem*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo123 och 1986/87:Bo124,

30. beträffande *förlängning av undantaget från markvillkoret för vissa egnahem*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1986/87:67 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. beträffande *konkurrensvillkoret*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 2, 1986/87:Bo413 yrkande 12 och 1986/87:Bo423 yrkande 6, samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga,

32. beträffande *ortskoefficienterna i vissa regioner*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo227,

33. beträffande *översyn av ortskoefficienterna för tätorter med inflyttningstryck*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo239,

34. beträffande *tidskoefficienten*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo235,

35. beträffande *finansieringen av parkeringsplatser och garage*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo211,

36. beträffande *försäkring mot byggskador m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo214 yrkande 2 och 1986/87:Bo514,

37. beträffande *kostnaden för alternativ/extra värmeproduktion*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo223,

38. beträffande *belåningen av flergenerationsbostäder*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo250,

39. beträffande *ett "fritt" byggande inför bostadsmässan år 1988*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo209 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. beträffande *aktieutdelning i allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo248 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

41. beträffande *priskontroll av byggnadsmaterial m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 3 och 1986/87:Bo408 yrkande 1, det sistnämnda motionsyrkandet såvitt nu är i fråga,

42. beträffande *införande av ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 5 samt 1986/87:Bo119 yrkande 7 a godkänner vad som i proposition 1986/87:48 förordats om införande av ett behovsprövat stöd,

43. beträffande *den administrativa hanteringen av de behovsprövade förvärvslånen*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1986/87:48 och motion 1986/87:Bo112 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

44. beträffande *förvärvslån*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 2 och 1986/87:Bo258 yrkande 26, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga,

45. beträffande *statliga lån vid köp av äldre egnahem*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo217 såvitt nu är i fråga,

46. beträffande *lån till äldre småhus*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo111 yrkande 3,

47. beträffande *förmånliga lån för förvärv av äldre fastigheter för permanentboende*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo414 yrkande 2,

48. beträffande *stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 6 och 1986/87:Bo415 yrkande 1,

49. beträffande *grundavdrag m. m. i stället för bostadsbidrag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo206 såvitt nu är i fråga,

50. beträffande *bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga föreslagits avslår motionerna 1986/87:Bo128 yrkande 2, 1986/87:Bo129 yrkande 8 och 1986/87:Bo132 yrkande 9,

51. beträffande *halvt bostadsbidrag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo131 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

52. beträffande *bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo109, 1986/87:Bo115 yrkande 3, 1986/87:Bo130 och 1986/87:Bo408 yrkande 1, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

53. beträffande *inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer*
att riksdagen med godkännande av proposition 1986/87:48 yrkande 6 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1986/87:Bo119 yrkande 4, 1986/87:Bo206 och 1986/87:Bo222 yrkande 1, samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga,

54. beträffande *förmögenhetsregelns utformning vid bostadsbidrag till barnfamiljer*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslagits avslår motionerna 1986/87:Bo117 yrkande 5, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo131 yrkande 3,

55. beträffande *avtrappning av bostadsbidrag till barnfamiljer*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:48 yrkande 6 såvitt nu är i fråga föreslagits avslår motion 1986/87:Bo117 yrkande 5 såvitt nu är i fråga,

56. beträffande *inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga förordats avslår motionerna 1986/87:Bo206 och 1986/87:Bo222 yrkande 1, båda yrkandena såvitt nu är i fråga,

57. beträffande *aktuell inkomst som bidragsunderlag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo131 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

58. beträffande *förmögenhetsregelns utformning vid bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslagits avslår motion 1986/87:Bo117 yrkande 5 såvitt nu är i fråga,

59. beträffande *inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen avslår vad i proposition 1986/87:93 yrkandena 3 och 4, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, och i motionerna 1986/87:Bo130 och 1986/87:Bo131 yrkande 2, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, föreslagits,

60. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:48 yrkande 9 föreslagits avslår motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 4, 1986/87:Bo115 yrkandena 2 a och 2 b, 1986/87:Bo117 yrkande 5, 1986/87:Bo119 yrkande 4, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkande 23,

61. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen avslår proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga och motion 1986/87:Bo130 såvitt nu är i fråga,

62. beträffande *bostadsbidrag till bidragstagare med s.k. umgängesrättsbarn*
att riksdagen godkänner vad i proposition 1986/87:48 yrkande 7 såvitt nu är i fråga förordats,

63. beträffande *vilka som skall anses ingå i bidragshushållet*
att riksdagen godkänner vad i proposition 1986/87:48 yrkande 7 föreslagits,

64. beträffande *bidragsgrundande bostadskostnad avseende bostadsrättslägenheter*
att riksdagen lämnar vad i proposition 1986/87:48 anförts utan erinran samt avslår motionerna 1986/87:Bo117 yrkande 5, 1986/87:Bo119 yrkande 5 och 1986/87:Bo257 yrkande 14, det förstnämnda och det sistnämnda motionsyrkandet såvitt nu är i fråga,

65. beträffande *bidragsgrundande bostadskostnad avseende egnahem*
att riksdagen lämnar vad i proposition 1986/87:48 anförts utan erinran samt avslår motion 1986/87:Bo257 yrkande 14 såvitt nu är i fråga,

66. beträffande *reglerna för omprövning av bostadsbidragen*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:48 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1986/87:Bo119 yrkande 4 samt 1986/87:Bo222 yrkande 1, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, godkänner vad i regeringsprotokollet föreslagits om omprövning och indragning av bostadsbidrag,

b) med anledning av motion 1986/87:Bo115 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om prövning av bostadsbidragen mot aktuell inkomst,

67. beträffande *administrationen av bostadsbidragen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo222 yrkande 2,

68. beträffande *ett utökat skattejämkningssystem i stället för bostadsbidrag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo237,

69. beträffande *det minsta bidragsbelopp som betalas ut*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkande 5 föreslagits avslår motion 1986/87:Bo130 såvitt nu är i fråga,

70. beträffande *statsbidrag till kommunernas kostnader för bostadsbidrag*
att riksdagen godkänner vad i proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga och i budgetpropositionen föreslagits,

71. beträffande *bostadsbidragen såvitt frågan inte behandlats ovan*
att riksdagen godkänner vad i propositionerna 1986/87:48 och 1986/87:93 föreslagits,

72. beträffande *avveckling av ROT-programmet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga,

73. beträffande *ett utvidgat ROT-program*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 4 och 1986/87:Bo503,

74. beträffande *program för VA-nätets restaurering*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo256,

75. beträffande *rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 19,

76. beträffande *lån för upprustning av fritidshus*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo516,

77. beträffande *villkoren för ombyggnadslån och småhus*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo217 såvitt nu är i fråga,

78. beträffande *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 16,

79. beträffande *hyresgästinflytandet vid ombyggnad*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo258 yrkandena 20 och 21, det förstnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, samt 1986/87:Bo413 yrkande 10,

80. beträffande *bidragsformer för bostadsförbättring*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo246 yrkande 8 såvitt nu är i fråga,

81. beträffande *stöd för hissinstallationer*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo226,

82. beträffande *information om bidrag för ökad tillgänglighet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo203,

83. beträffande *utvidgning av bostadsanpassningsbidraget*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo225,

84. beträffande *kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget*
att riksdagen med godkännande av vad i budgetpropositionen föreslagits avslår motionerna 1986/87:Bo252, 1986/87:Bo257 yrkande 10 och 1986/87:Bo408 yrkande 1, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

85. beträffande *bostadsanpassningsbidrag till standardhöjande åtgärder*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats,

86. beträffande *ramen för bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen medger att beslut om bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder på kvartersmark får beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr. under budgetåret 1987/88,

87. beträffande *tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo257 yrkande 8 och med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen och motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 7, 1986/87:Bo249, 1986/87:Bo254 samt 1986/87:Bo258 yrkande 35 medger att ramen för de anti-

kvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggslån bestäms till 90 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

88. beträffande *kostnader för arkeologiska undersökningar*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo201 och 1986/87:Bo255 medger att av den under 87 angivna ramen högst 2 500 000 kr. får disponeras för tilläggslån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande i enlighet med vad i budgetpropositionen förordats,

89. beträffande *tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 6, 1986/87:Bo253 yrkande 3, 1986/87:Bo257 yrkande 9 samt 1986/87:Bo258 yrkande 36, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga,

90. beträffande *beslutsramen för tilläggslån*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo257 yrkande 9 och 1986/87:Bo258 yrkande 36, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, medger att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggnadslov och byggfel, ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 40 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

91. beträffande *överskridande av ramarna för tilläggslån m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo258 yrkande 37 medger att de under 87 och 90 angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,

92. beträffande *ramar för tilläggslån till miljonprogrammets bostäder*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo214 yrkande 1 och 1986/87:Bo243 yrkande 1, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

93. beträffande *ramen för beslut om förnyelsebidrag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo246 yrkande 5 medger att beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1987/88 får meddelas inom en ram av 60 000 000 kr.,

94. beträffande *förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 34,

95. beträffande *avveckling av de särskilda lokallånen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 2 såvitt nu är i fråga och 1986/87:Bo258 yrkande 33,

96. beträffande *hyresförlustgarantilån*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 26 såvitt nu är i fråga,

97. beträffande *eftergift av hyresförlustlån*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo258 yrkande 32 såvitt nu är i fråga,

98. beträffande *avveckling av de temporära hyresrabatterna*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga och 1986/87:Bo258 yrkande 28,

99. beträffande *avveckling av kvarboendegarantier och hyresrabatter*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo257 yrkande 5,

100. beträffande *riktade energibidrag*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo112 yrkande 11, 1986/87:Bo215 yrkande 7 samt 1986/87:Bo257 yrkande 12, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

101. beträffande *reservationen på anslaget för energibesparande åtgärder*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo246 yrkande 12 såvitt nu är i fråga,

102. beträffande *stödet till den kommunala energirådgivningen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo112 yrkande 11, 1986/87:Bo215 yrkande 8 samt 1986/87:Bo257 yrkande 12, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

103. beträffande *finansiering av en ny svensk nationalatlas*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen medger att 20 000 000 kr. av reservationen på anslaget till Information och utbildning m. m. får användas för produktion av en ny svensk nationalatlas,

104. beträffande *reservationen på anslaget till information och utbildning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo246 yrkandena 12 och 14, det förstnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

105. beträffande *avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo246 yrkande 9 såvitt nu är i fråga,

106. beträffande *avveckling av lånen till allmänna samlingslokaler*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats,

107. beträffande *handikappanpassning av folkparksteatrarna*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats,

108. beträffande *vidgning av tillämpningsområdet för stödet till handikappanpassning av allmänna samlingslokaler*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Bo213 och 1986/87:Bo245,

109. beträffande *avveckling av energisparbidragen till vissa lokaler m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1986/87:Bo238 yrkande 1 samt 1986/87:Bo257 yrkande 13 godkänner vad som i budgetpropositionen förordats.

110. beträffande *de bidragsgrundande åtgärderna för upprustningsbidrag och anordningsbidrag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo238 yrkande 5,

111. beträffande *verksamhetsbidraget till riksorganisationerna*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo238 yrkande 3,

112. beträffande *väntetiderna för erhållande av samlingslokalsstöd*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo242,

113. beträffande *ramarna för samlingslokalsstödet*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo246 yrkande 9 såvitt nu är i fråga medger att beslut om

a) anordningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1987/88 meddelas inom en ram av 28 000 000 kr.,

b) upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1987/88 meddelas inom en ram av 24 000 000 kr.,

c) bidrag till handikappanpassning av folkparksteatrarna under budgetåret 1987/88 meddelas inom en ram av 1 200 000 kr.,

114. beträffande *ram för beslut om energisparbidrag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo238 yrkande 2,

115. beträffande *bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo258 yrkande 38 medger att de under 113 a och 113 b angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,

116. beträffande *ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo238 yrkande 4,

117. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 3 och 1986/87:Bo258 yrkande 25 till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.,

118. beträffande *anslag till räntebidrag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 9 a, 1986/87:Bo246 yrkande 4, 1986/87:Bo257 yrkande 6 samt 1986/87:Bo258 yrkande 27, det andra och tredje yrkandet såvitt nu är i fråga, till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 12 400 000 000 kr.,

119. beträffande *anslag till bostadsbidrag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo216 till *Bostadsbidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 573 000 000 kr.,

120. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 8 och 1986/87:Bo408 yrkande 2, det förstnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 345 000 000 kr.,

121. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo258 yrkande 32 såvitt nu är i fråga till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 198 000 000 kr.,

122. beträffande *anslag till information och utbildning m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 9 b och 1986/87:Bo246 yrkande 13, till *Information och utbildning m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 20 500 000 kr.,

123. beträffande *anslag till allmänna samlingslokaler*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motion 1986/87:Bo246 yrkande 9 såvitt nu är i fråga till *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 140 000 000 kr.,

124. beträffande *anslag i övrigt*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i budgetpropositionen för budgetåret 1987/88 anvisar

a) till *Tilläggslån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,

b) till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.,

c) till *Lån till allmänna samlingslokaler* ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.,

d) till *Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

e) till *Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador* ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.

Stockholm den 2 april 1987

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Magnus Persson (s), Per Olof Håkansson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Rune Evensson (s), Tore Claeson (vpk), Berit Bölander (s), Siw Persson (fp), Britta Sundin (s) och Kjell A. Mattsson (c).

1. Bostadspolitikens utformning och inriktning (mom. 1, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Dagens bostadspolitik" och på s. 24 slutar med "utskottet motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Som anförs i moderata samlingspartiets partimotion Bo205 måste bostadspolitiken ges en ny inriktning som innebär en minskad offentlig styrning och en ökad valfrihet för den enskilde. Bostadsmarknaden är i dag så genomreglerad att den enskildes vilja får ett mycket litet spelutrymme.

Det är ett obestridligt faktum att många boende önskar förändra sin bostadssituation. Det kan gälla det äldre paret vars barn har flyttat hemifrån och som vill byta till en mindre och bekvämare bostad. Det kan också vara fråga om ungdomar som vill flytta hemifrån till en egen bostad, eller familjen som fått tillökning och behöver en större bostad. Alla dessa har dock ett gemensamt, nämligen svårigheten att utifrån sina behov finna en för dem lämplig bostad. Vad som behövs för att komma till rätta med dessa problem är enligt bostadsutskottets mening en bostadspolitik som ökar valfriheten på bostadsmarknaden. Eftersom nyproduktionen, åtminstone på kort sikt, endast marginellt kan bidra till en sådan ökad valfrihet måste åtgärder vidtas för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.

De viktigaste inslagen i en bostadspolitik för ökad valfrihet är följande:

- minskad reglering och detaljstyrning genom normer och låneregler m. m.
- rationalisering av bostadsbyråkratin
- tillskapande av ett nytt bostadsfinansieringssystem och avveckling av SBAB
- reformering av hyressättningssystemet
- stimulans av bostadsrätt och tillskapande av ägarlägenheter
- förändringar i mark- och planpolitiken för att förstärka den enskilda äganderätten

Vad i motionerna Bo112 (c) yrkande 2 samt Bo257 (c) yrkandena 1 och 3 förordats får i allt väsentligt anses tillgodosett med vad utskottet ovan anfört.

2. Bostadspolitikens utformning och inriktning (mom. 1)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Sedan hösten" och slutar med "utskottet motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo257 (c) måste den grundläggande målsättningen för bostadspolitiken vara att skapa förutsättningar för att alla skall kunna få en bostad till rimlig kostnad i en god miljö. Utformningen av boendemiljön vad gäller såväl bostadslägenheten som bostadsområdet i

dess helhet måste ta sikte på att skapa bra och fungerande bostäder. Detta förutsätter i sin tur möjligheter till flexibilitet och anpassbarhet i de regler och normer som gäller för såväl bostadens som bostadsområdets utformning vid både nyproduktion och ombyggnad. Den avgörande förutsättningen för att kunna ge människorna tillgång till en bra bostad till en överkomlig kostnad är enligt utskottets mening att bostadspolitiken präglas av enkelhet och långsiktighet i de åtgärder som vidtas. Reformerna bör därför inriktas mot att skapa en långsiktig bostadspolitik. Av särskild betydelse är att enkla och lätthanterliga villkor för finansiering av och statligt stöd till byggande skapas. Bostadspolitiken i dess helhet måste ha en grundläggande inriktning som ger möjligheter till varierande bostadsbestånd i syfte att tillgodose vars och ens önskemål om hur man vill bo till en rimlig kostnad i landets alla delar.

Den hittillsvarande bostadspolitiken har i hög grad präglats av ryckighet och brist på långsiktiga regler. Ett flagrant exempel härpå är det sätt på vilket de garanterade räntorna först trappats upp för att sedan sänkas för att kompensera för fastighetsskatten. Ett annat exempel är bostadsförbättringsverksamheten där statsmakterna först prioriterar denna genom ett omfattande statligt stöd för att sedan nästan helt strypa den på vissa orter genom rambegränsningar. Vad som behövs är enligt bostadsutskottets mening i stället en politik som kännetecknas av långsiktighet och en minskad detaljstyrning och byråkrati.

Med utgångspunkt i de ovan redovisade förhållandena bör enligt bostadsutskottets mening i en framtida bostadspolitik ingå

- att bostadsstödet i större utsträckning riktas till dem som bäst behöver det
- en samordning av bostadspolitiken med skatte- och familjepolitiken
- att fler skall få möjlighet att äga sin bostad
- att bostadsrättsformen stimuleras
- att inflytandet för hyresgästerna ökar genom kooperativa lösningar
- att ungdomars behov av bostäder till rimliga kostnader skall tillgodoses
- ett nytt lånesystem med mindre generella subventioner
- ett ökat småhusbyggande
- att Statens bostadsfinansieringsaktiebolag avvecklas
- att lånevillkoren förenklas.

Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i motionerna Bo112 (c) yrkande 2 och Bo257 (c) yrkandena 1 och 3 anfört om bostadspolitikens utformning och inriktning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *bostadspolitikens utformning och inriktning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo112 yrkande 2 och 1986/87Bo257 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Den framtida bostadspolitiken (mom. 2, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Förslaget i" och slutar med "fråga förordats" bort ha följande lydelse:

Vad i motion Bo408 (vpk) yrkande 1 föreslagits avstyrks med hänvisning till vad utskottet ovan anfört om bostadspolitikens utformning och inriktning.

4. Den framtida bostadspolitiken (mom. 2)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Förslaget i" och slutar med "fråga förordats" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt bostadsutskottets mening en rad åtgärder som behöver vidtas för att ge den framtida bostadspolitiken en mera markerad bostadssocial profil. Bostadsutskottet delar sålunda vad som anförts i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 om behovet av förbättringar med avseende på hyresgästinflytande, boendemiljö, boendeservice och kollektiva boendeformer m. m.

Enligt bostadsutskottets mening är hyresgästernas inflytande över sin egen bostad och över sin bostadsmiljö alldeles för svagt. Detta är en enligt bostadsutskottets mening en oacceptabel situation. Hyresgästerna måste sålunda ges ett ökat inflytande så att de exempelvis kan ta initiativ till hissinstallationer, tillskapande av närlokaler och kolonilotter samt förbättringar i den yttre miljön. I detta sammanhang bör också förutsättningar skapas för att åstadkomma hyresgäststyrda projekt och självbyggeri av flerbostadshus.

Som framhålls i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 måste stor uppmärksamhet ägnas åt det befintliga bostadsbeståndet och då inte minst åt de bostäder som tillkom under det s. k. miljonprogrammet. Det finns i dag stora problem i detta bostadsbestånd, problem som blir alltmer märkbara i och med att beståndet åldras. Naturligtvis måste förbättringar göras också i miljonprogrammets bostäder, men detta måste ske på ett sådant sätt att inte de boende drabbas av stora hyreshöjningar. Det är enligt bostadsutskottets mening inte rimligt att de boende i dessa områden återigen skall tvingas betala nybyggnadshyra för att få bo i en miljö som har de kvaliteter som redan finns i andra områden och som borde ha tillskapats redan då området byggdes.

Avslutningsvis vill utskottet också peka på behovet av ett ökat bostadsbyggande – till denna fråga återkommer dessutom utskottet nedan. Det sjunkande bostadsbyggandet har medfört att vi i dag har bostadsbrist på många orter. Detta har inte minst drabbat de unga, men även andra grupper som invandrare och äldre har drabbats av svårigheter att få en egen fullvärdig bostad. För att komma till rätta med dessa problem bör enligt bostadsutskottets mening bostadsbyggandet öka. Målsättningen bör härvid vara att nyproduktionen skall omfatta minst 50 000 och ombyggnadsverksamheten minst 25 000 lägenheter per år. Av nyproduktionen bör huvuddelen utgöras av hyreslägenheter i allmännyttig ägo.

Sammanfattningsvis bör sålunda den framtida bostadspolitiken ges en sådan inriktning att

- hyresgäststyrda projekt och självbyggeri av hyreslägenheter stimuleras
- nyproduktion och ombyggnad av bostäder ökar
- bostadssubventionerna förbättras
- kvaliteten på den gemensamma, kollektiva miljön förbättras
- hyresgästinflytandet ökar.

Vad utskottet nu med anslutning till vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 yrkande 1 såvitt nu är i fråga anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *den framtida bostadspolitiken*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo408 yrkande 1 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Bostadsbyggandets omfattning (mom. 3)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Syftet med" och slutar med "med motionsförslaget" bort ha följande lydelse:

Visserligen kan en mindre uppgång i bostadsbyggandet, mätt i antalet påbörjade lägenheter, noteras för år 1986. Fram till detta år har dock nyproduktionen varit i ständigt sjunkande sedan år 1978. Detta innebär att nyproduktionen i dag ligger på en enligt bostadsutskottets mening alltför låg nivå. Detta bevisas inte minst av den i det närmaste katastrofala bostadssituation som råder på många orter, med hundratusentals hushåll som saknar en egen bostad. Denna utveckling är enligt bostadsutskottets mening helt oacceptabel. Åtgärder måste därför vidtas för att skapa en offensiv bostadspolitik som i sin tur leder till ett ökat byggande. Bostadsutskottet vill i detta sammanhang också peka på vad som med anslutning till vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 anförts om inriktningen av en sådan bostadspolitik.

Utskottet anser att som ett första steg mot den förordade bostadspolitiken bör ett mål formuleras för omfattningen av ny- och ombyggnadsverksamheten av bostäder. Det förslag till mål för igångsättning av ny- och ombyggnader som förs fram i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 är enligt bostadsutskottets mening härvid både rimligt och realistiskt. Motionens yrkande 2 tillstyrks således av utskottet.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *bostadsbyggandets omfattning*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo215 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Som bostadsutskottet" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo240 (m) är behovet av bostäder mycket stort i Stockholmsregionen. Detta framgår inte minst av de växande bostadsköerna i regionen. Samtidigt har bostadsbyggandet, som framgår av framställningen ovan (avsnitt 4.1) minskat. Effekterna av den uppkomna bostadsbristen i Storstockholm är många och besvärande. Inte minst ungdomar har drabbats genom att de inte kan flytta hemifrån och bilda familj i en utsträckning de skulle kunnat göra vid en god tillgång på bostäder. Även näringslivet i regionen har drabbats hårt av bostadsbristen genom att företag inte har kunnat rekrytera erforderlig personal därför att bostadsfrågan inte har kunnat lösas.

Mot bakgrund av den besvärliga bostadssituationen i Stockholmsregionen behöver enligt bostadsutskottets mening en rad åtgärder vidtas. Det gäller dels åtgärder för att motverka den trögrörlighet som finns på dagens bostadsmarknad, dels åtgärder för att sänka kostnaderna i nyproduktionen.

Genom en förbättrad rörlighet på bostadsmarknaden förbättras också de ungas möjligheter att komma ut på marknaden. Bland de åtgärder som härvid kan komma i fråga märks införande av ägarlägenheter och rätt att uppskjuta reavinstbeskattningen vid byte mellan bostadsrätt och småhus.

De stigande byggkostnaderna kan enligt bostadsutskottets mening motverkas genom att bostadsföretagen tillåts experimentera på olika sätt i t. ex. olika s. k. fribyggeprojekt. Det torde enligt bostadsutskottets mening vara en lämplig uppgift för den nyligen tillsatta delegationen för ökat bostadsbyggande i Stockholm att på ett aktivt sätt medverka till att finna formerna för ett arbete med denna inriktning.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo240 (m) såvitt nu är i fråga anfört om bostadsbyggandets regionala fördelning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motionerna Bo219 (vpk) yrkande 5, Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och Bo253 (fp) yrkande 2 avstyrks.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 4. beträffande *bostadsbyggandets regionala fördelning*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo240 såvitt nu är i fråga och med avslag på motionerna 1986/87:Bo219 yrkande 5, 1986/87:Bo243 yrkande 1 och 1986/87:Bo253 yrkande 2, det näst sista motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Bostadsbyggandets regionala fördelning (mom. 4, motiveringen)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Som bostadsutskottet" och slutar med "yrkande 2" bort lyda:

Det finns i dag en regional obalans som naturligtvis också påverkar bostadsbyggandets regionala fördelning. Vad som i första hand behövs är därför regionalpolitiska insatser som minskar belastningen på storstadsområdena och som främjar den regionala utvecklingen i övriga delar av landet. Genom en regionalpolitik med denna inriktning kommer också de regionala obalanserna på bostadsmarknaden att på sikt rättas till.

Utöver de regionalpolitiska insatser som utskottet förordat ovan behöver också bostadspolitiken som sådan ges en utformning som medverkar till att ge en regional balans på bostadsmarknaden. Utskottet har också ovan anslutit sig till motioner (c) som innefattar förslag om en bostadspolitik med denna inriktning.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionerna Bo219 (vpk) yrkande 5, Bo240 (m) såvitt nu är i fråga, Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga samt Bo253 (fp) yrkande 2.

8. Bostadsbyggandets regionala fördelning (mom. 4)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Som bostadsutskottet" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen av bostadsmarknaderna i landets storstadsområden liknar i dag alltmer den som gäller för västeuropeiska och amerikanska storstäder. De allt högre hyrorna och priserna på bostadsrätter och villor gör att endast de med pengar har möjlighet att skaffa sig bra bostäder i attraktiva lägen. I praktiken råder nu en fri marknad där lägesfördelar får slå igenom helt på prisutvecklingen. De redan gynnade gynnas ännu mer genom att de kan köpa in sig i de attraktiva områdena.

Bostadsutskottet anser att den nu beskrivna utvecklingen med all kraft måste motverkas och stoppas. Utskottet har också ovan ställt sig bakom en rad förslag i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 som alla syftar till att ge bostadspolitiken en mera markerad bostadssocial profil. Utöver dessa generella åtgärder måste enligt bostadsutskottets uppfattning den regionala styrningen av bostadsbyggandet förstärkas. Inte minst i storstadsområdena utgör en sådan styrning en absolut förutsättning för att bostadsbyggandet skall få den inriktning och fördelning som krävs för att förverkliga de bostadssociala målen fullt ut.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo219 (vpk) yrkande 5 anfört om den regionala styrningen av bostadsbyggandet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motionerna Bo240 (m), Bo243 (s) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och Bo253 (fp) yrkande 2 avstyrks.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *bostadsbyggandets regionala fördelning*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo219 yrkande 5 och med avslag på motionerna 1986/87:Bo240, 1986/87:Bo243 yrkande 1, 1986/87:Bo253 yrkande 3, det första och det andra motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt (mom. 5, motiveringen)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "på upplåtelseformer" bort ha följande lydelse:

Bostadsrätten utgör en för många människor attraktiv boendeform. Detta förhållande bevisas bl. a. av att efterfrågan på lägenheter som upplåts med bostadsrätt har ökat under senare år. Många människor uppskattar uppenbarligen den förening av enskilt ägande och gemensamt ansvarstagande i demokratiska former för fastigheten som bostadsrättsboendet erbjuder. Bostadsrätten är också en boendeform som passar många ungdomar och kan leda till en ökad sparstimulans i dessa grupper. Det har visat sig att en rad positiva effekter kan uppnås då upplåtelseformen i en fastighet eller i ett bostadsområde förändras från hyresrätt till bostadsrätt. Ofta har sådana ombildningar fört med sig minskade sociala problem och en större gemenskap i bostadsområdet. Vidare har bostadskostnaderna kunnat reduceras genom minskat slitage och genom egna insatser i förvaltningen av bostäderna. Bostadsutskottet anser att de ovan berörda förhållandena talar för att olika restriktioner som i dag gäller för bostadsrättsboendet bör avskaffas.

De restriktioner och förhållanden som enligt utskottets mening snarast bör föranleda ändrad lagstiftning samt åtgärder i övrigt gäller bl. a. hyresgästernas förköpsrätt vid försäljning, hembudsreglerna, särbehandlingen av vissa riksorganisationer för bostadsrättsföreningar samt realisationsvinstbeskattningen. Även reglerna för finansiering av bostadsrätter bör ses över. Till de frågor av bl. a. fastighetsrättslig natur som här redovisats återkommer utskottet i ett senare betänkande.

10. Åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt (mom. 5)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "till bostadsrätt" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående med anslutning till förslag i motion Bo219

(vpk) beskrivit utvecklingen på bostadsmarknaden i framför allt våra storstäder. Som framgår av denna beskrivning har vi i dag en i praktiken fri marknad där det är den boendes ekonomiska ställning som styr vilken bostad denne kan välja. Denna utveckling förstärks av det ökande antalet bostadsrätter/insatslägenheter i centrala och attraktiva lägen, både genom nyproduktion och genom ombildning av hyresrätter. Enligt bostadsutskottets mening måste denna utveckling mot ökad segregation och klassuppdelning motverkas.

I motion Bo219 (vpk) föreslås en rad åtgärder som syftar till att försvara den sociala bostadspolitiken och motverka utvecklingen mot en ökad segregation. Utskottet anser att de föreslagna åtgärderna, som här återges i korthet, snarast bör vidtas.

Omvandlingen av hyresrätt till bostadsrätter i centrala och attraktiva lägen bör stoppas. Fler och billigare hyresrätter bör i stället komma till i dessa områden. En väg att gå kan vara att sätta en gräns för hur stor del av de centrala flerbostadshusen som skall få utgöras av bostadsrätter. I Stockholm bör den gränsen sättas till 30 %. Lagstiftningen bör ändras så att icke önskvärd omvandling av hyresrätt till bostadsrätt förhindras.

Vad bostadsutskottet nu anfört om åtgärder för att motverka segregationen i storstadsområdena m. m. bör riksdagen med anledning av motionerna Bo219 (vpk) yrkande 3 och Bo403 (s) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo219 yrkande 3 och 1986/87:Bo403 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Åtgärder för att underlätta omvandling från hyresrätt till bostadsrätt m. m. (mom. 6)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "På de" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Vad utskottet ovan anfört om behovet av åtgärder för att underlätta ett ökat boende i bostadsrätt innebär en anslutning till förslagen i motionerna Bo258 (fp) yrkande 1 samt Bo423 (m). Utskottets ställningstagande om åtgärder för att underlätta omvandling till bostadsrätt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *åtgärder för att underlätta omvandling från hyresrätt till bostadsrätt m. m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo258 yrkande 1 och 1986/87:Bo423 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Prioritering av byggandet av flerbostadshus i vissa kommuner (mom. 7)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Även i" och på s. 28 slutar med "4 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan beskrivit utvecklingen mot en ökad segregation på bostadsmarknaden i framför allt landets storstadsområden. Mot bakgrund härav har också utskottet ställt sig bakom förslag i motion Bo219 (vpk) som syftar till att motverka denna utveckling. Enligt bostadsutskottets mening måste dock ytterligare åtgärder vidtas.

Utvecklingen mot en ökad segregation förstärks av en stor dominans för småhus i vissa delar av storstadsområdena. Detta leder till en ensidig åldersmässig och social struktur med en hög andel barnhushåll med goda inkomster och få låginkomsttagare, ensamstående och äldre. I områden med denna struktur behövs enligt bostadsutskottets mening ett tillskott av flerbostadsbebyggelse upplåten med hyresrätt.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo219 (vpk) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 7. beträffande *prioritering av byggandet av flerbostadshus i vissa kommuner*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo219 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Neutralitet mellan olika upplåtelseformer m. m. (mom. 8)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Med anslutning till motion Bo408 (m) har utskottet ovan redovisat grunddragen i en bostadspolitik för minskad reglering och ökad valfrihet för den enskilde. Ett nödvändigt inslag i en sådan politik är naturligtvis att det finns ett tillräckligt utbud av bostäder med olika upplåtelseformer på bostadsmarknaden. Olika upplåtelseformer passar olika bra vid olika perioder i en människas liv och det är därför viktigt att kunna välja upplåtelseform efter de egna behoven och önskemålen.

För att möjliggöra ett utbud av bostäder med olika upplåtelseformer som svarar mot den efterfrågan som finns måste en absolut neutralitet i fråga om bl. a. finansieringsförutsättningarna och skattereglerna föreligga – ett förhållande som i dag inte råder. Åtgärder måste sålunda vidtas för att åstadkomma den nu förordade neutraliteten.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo240 (m) såvitt nu är i fråga anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *neutralitet mellan olika upplåtelseformer m. m.*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo240 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "De ovan" och på s. 29 slutar med "och förverkligas" bort ha följande lydelse:

Den egna bostaden och boendet är för alla avgörande för vilken livskvalitet man upplever sig ha. Inte minst gäller detta för äldre och handikappade som måste ställa särskilda krav på sin bostad, och som ofta tillbringar en stor del av sin tid i den. Det är enligt bostadsutskottets mening därför viktigt att de ovan redovisade målen för äldres, handikappades och långvarigt sjukas boende på olika sätt utvecklas och konkretiseras. Sådana konkretiseringar förs också fram i motionerna Bo207 (c) och Bo518 (c), bl.a. i vad gäller åtgärder för att möjliggöra kvarboende, valfrihet i fråga om boendeform och möjlighet till påverkan.

Äldre och handikappade människor har ofta inte elementära möjligheter att utforma sitt boende och sitt liv. Ännu återstår mycket innan boendet för dessa grupper kan utformas så att de får tillgång till den självständighet och delaktighet i samhället som de har rätt till. Alltför många tvingas fortfarande vårdas på institution trots att de med bostadsanpassning och hemservice skulle kunna klara ett eget boende. Enligt utskottets mening bör det vara självklart att ett anpassat boende för grupperna handikappade och äldre skall präglas av självbestämmande vad gäller val av bostadsort, boendeform och serviceinsats. En förutsättning för att ge möjlighet till ett utökat boende i vanliga bostäder är bl.a. en utbyggd hemtjänst och hemsjukvård. De institutioner som behöver finnas kvar skall erbjuda olika grad av service. Valfriheten bör vara stor.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna Bo207 (c) såvitt nu är i fråga och Bo518 (c) yrkande 2 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 9. beträffande *äldres och handikappades boende*
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo207 och 1986/87:Bo518 yrkande 2, den förstnämnda motionen såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Bostadsplanering för en mer allsidig hushållssammansättning (mom. 10, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "När de" och slutar med "motionärerna aktualiserat" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i moderata samlingspartiets partimotion Bo205 måste bostadspolitiken ges en inriktning som minskar den offentliga styrningen och ökar den enskildes valfrihet. En bostadspolitik med denna inriktning ger en ökad rörlighet, något som i sin tur medför att bostadsbeståndet utnyttjas bättre. Bostadsutskottet avstyrker med hänvisning härtill motion Bo212 (s).

16. Ett nytt system för finansieringen av bostadslån (mom. 11)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Alltsedan SBAB" och slutar med "Bo258 (fp) yrkande 24" bort ha följande lydelse:

Långivningen till bostadsbyggandet bör förändras. Dagens system bör ersättas med ett kreditgarantisystem administrerat av bottenlåneinstituten. Bostadslånekommittén konstaterade år 1981 att det är möjligt att inom ramen för ett sådant system föra över de statliga lånen till dessa institut. En sådan ordning är till fördel för såväl långivare som låntagare. I ett kreditgarantisystem blir det möjligt att genomföra avsevärda förenklingar jämfört med den nuvarande ordningen. Bottenlåneinstituten är ju redan för närvarande i stor omfattning långivare till dem som får statliga bostadslån.

Ytterligare bör framhållas att statens roll i bostadsfinansieringssystemet starkt minskat genom det år 1986 fattade beslutet av avskaffa det s. k. prioriteringssystemet för bostadsobligationer. Därmed togs ytterligare ett steg mot en mera marknadsanpassad bostadslångivning. Det finns goda skäl att gå vidare i denna riktning och helt låta bottenlåneinstituten och med dem jämställda ta ansvaret för och administrera bostadslångivningen. I ett sådant system saknas skäl att ha kvar SBAB.

Vad utskottet nu anfört om bostadslångivningen och om SBAB:s roll bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 11. beträffande *ett nytt system för finansieringen av bostadslån* att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 3 och 1986/87:Bo258 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Inrättande av en samhällelig bostadsbank (mom. 12, motiveringen)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Rune Evensson, Berit Bölander och Britta Sundin (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Förslaget i" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo204 om inrättande av en samhällelig bostadsbank avstyrks av utskottet. Erfarenheter bör vinnas av de nyligen genomförda ändringarna i systemet för anskaffande av krediter till bostadsbyggandet.

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Förslaget i" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar uppfattningen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo204 om att en samhällelig bostadsbank bör inrättas. Därigenom blir det möjligt att erhålla lån till låg och fast ränta, något som i sin tur i inte ringa grad är en förutsättning för det av motionärerna framförda förslaget om avskaffande av underskottsavdragen.

Utskottet vill erinra om att riksdagen tidigare på förslag av civilutskottet (CU 1971:12 och CU 1972:9) ställt sig bakom uttalanden om att fördelarna med en statlig totalfinansiering "är så påtagliga att de bör avslås endast av mycket tungt vägande skäl".

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen föreslå regeringen att föranstalta om att en översyn görs varvid bör övervägas såväl s. k. fullständig finansiering, dvs. samordning av bottenlån och bostadslån, som s. k. integrerad finansiering dvs. samordning av byggnadskrediter och fastighetslån.

Upplåningen i det nu förordade finansieringssystemet bör anförtros SBAB medan bostadsverket bör svara för utlåningen.

Vad utskottet nu med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo204 anfört om överväganden om kreditanskaffningen för bostadsbyggandet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 12. beträffande *inrättande av en samhällelig bostadsbank*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo204 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Förtida inlösen av bostadslån (mom. 13)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "Bo257 (c) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Som framgår av budgetpropositionen (bil. 13. s. 26) har inlösen av lån till bostadsbyggandet under budgetåret 1985/86 uppgått till 6,2 miljarder kronor vilket är ca 4 miljarder kronor mera än som beräknats. Detta beror delvis på att lån lösts in i förtid bl. a. på grund av att regeringen avseende vissa låneformer erbjöd en rabatt om lånen löstes in före utgången av budgetåret 1985/86.

Det finns, som framhålls i motion Bo257 (c) skäl att regeringen fattar beslut om stimulans för att därmed uppnå en förtida inlösen av mindre lån även under kommande budgetår. Skulle räntorna på kapitalmarknaden under senare delen av år 1987 och under år 1988 sjunka bör det vara realistiskt att anta att den förtida inlösningen får samma omfattning som under förra budgetåret.

Riksdagen bör med anledning av yrkande 4 i motionen som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om stimulans i avsikt att få till stånd en förtida inlösen av bostadslån.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *förtida inlösen av bostadslån*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo257 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Ett nytt räntebidragssystem (mom. 14)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Bostadsutskottet som" och slutar med "behandlas nedan" bort ha följande lydelse:

Det nuvarande bostadsfinansieringssystemet visar på stora brister och problem. Vid hög räntenivå blir subventionerna orimligt stora, vilket visat sig under den senaste tioårsperioden, då statens kostnader för räntebidragen nästan tiodubblats.

Orättvisan mellan dem som fått statliga lån med räntebidrag och dem som har finansierat sin bostad utan statens medverkan är uppenbar. Detta har fått till följd att det i dag i stort sett inte byggs några bostäder utan statligt stöd.

I motioner (m) har under en följd av år föreslagits ändringar i nuvarande räntebidragssystem med sikte på en avveckling av systemet.

I motionerna har presenterats ett genomarbetat förslag till avtrappning av de garanterade räntorna för flerfamiljshus. Hade förslagen bifallits, skulle statens kostnader för räntebidrag i dag ha varit någon miljard lägre än vad som nu är fallet. Förslaget i årets motion kan sammanfattas på följande sätt.

För nyproducerade och ombyggda hyres- och bostadsrättshus uppräknas den garanterade räntan med en tiondel per år. För nya och ombyggda hus görs alltså höjningen från en garanterad ränta på 3,0%, vilket innebär följande ingångsräntesatser för hus som byggs resp. år.

3,00%	1987
3,30%	1988
3,63%	1989
3,99%	1990
4,39%	1991

För äldre årgångar beräknas en ingående garanterad ränta 1987. Höjningen med en tiondel görs för varje år av husets ålder eller ombyggnadsår t. o. m. 1987. Detta sker med utgångspunkt i en garanterad ränta på 3,0% under byggnadsåret. Fr. o. m. 1987 höjs den garanterade räntan med en tiondel om året såsom för nya hus. För de flesta hus innebär vårt förslag en måttlig kostnadsökning för fastighetsägaren – 10–15 kr./m^2.

Dessutom finns i förslaget en spärregel som säger att uppräkningen av den garanterade räntan aldrig blir högre än 30 kr./m^2. Genom bruksvärdes-

systemet utjämnas dock den hyreshöjning som blir följden av den ökande kapitalkostnaden. Denna kommer förmodligen att stanna runt 15 kr./m^2 eller 100 kr./månad för en normal trerummare.

För bostadsrätter finns motsvarande spärregel. Upptrappningen av den garanterade räntan begränsas till maximalt 30 kr./m^2.

Utskottet tillstyrker med det ovan anförda förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga. En utformning av räntebidragssystemet enligt motionärernas förslag bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ett nytt räntebidragssystem*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Bostadssubventionernas roll i ett nytt skattesystem (mom. 15)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Det får" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det finns anledning för riksdagen att genom ett tillkännagivande klargöra sin uppfattning om bostadssubventionernas roll i ett nytt skattesystem. Målet måste vara att dessa skall reduceras kraftigt. En sådan inriktning bör alltså ingå som en del i kommande överväganden.

Motion Bo111 (fp) yrkande 2 tillstyrks.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *bostadssubventionernas roll i ett nytt skattesystem*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo111 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m. (mom. 16)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "I detta" och slutar med "samt Bo251 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det finns goda skäl att överväga hur ett bostadsfinansieringssystem skall utformas där det direkta sambandet mellan byggkostnader och räntebidrag ersätts med ett mera schablonmässigt system i huvudsak i enlighet med vad motionärerna föreslagit. Förslag i frågan bör skyndsamt föreläggas riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 1, 1986/87:Bo221, 1986/87:Bo246 yrkande 4 och 1986/87:Bo251, det näst sista yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Storleken av räntebidragen vid ombyggnad (mom. 17, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Utskottet har" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan föreslagit ett riksdagens tillkännagivande om att regeringen snarast bör lägga fram förslag i avsikt att minska räntebidragens följsamhet till byggkostnadernas utveckling.

Det får förutsättas att den i motion Bo258 (fp) aktualiserade frågan om storleken av räntebidragen vid nybyggnader kommer att ingå i regeringens förslag till riksdagen. Vid denna uppfattning saknas skäl att tillstyrka yrkande 18 i motionen.

24. Storleken av räntebidragen vid ombyggnad (mom. 17)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Utskottet har" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Bo258 (fp) om att det – i avsikt att öka nyproduktionen – finns goda skäl för uppfattningen att lägre räntebidrag skall utgå i samband med ombyggnadslån. Även denna fråga bör övervägas av den ovannämnda arbetsgruppen. Förslag bör skyndsamt föreläggas riksdagen.

Ett tillkännagivande i enlighet med motionärernas förslag förordas.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *storleken av räntebidragen vid ombyggnad*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

25. Räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning (mom. 18)

Agne Hansson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "De av" och slutar med "pågående utredningsarbete m. m." bort ha följande lydelse:

Vad i motionerna Bo257 (c) och Bo258 (fp) föreslagits om att räntebidrag inte skall utgå för kostnader över pantvärdet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet delar motionärernas uppfattning att ytterligare åtgärder bör vidtas i avsikt att pressa byggkostnaderna.

Riksdagen bör föreläggas förslag i frågan.

Däremot kan utskottet inte ställa sig bakom förslagen i motionerna Bo228 (s) och Bo243 (s) om större räntebidrag för vissa hyreslägenheter, bostadsrättslägenheter och egnahem.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 18. beträffande *räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning*
>
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo257 yrkande 7, 1986/87:Bo258 yrkande 22 och med avslag på motionerna 1986/87:Bo228 och 1986/87:Bo243 yrkande 1, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. De garanterade räntorna (mom. 19)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan med anledning av motion Bo246 (m) föreslagit ett riksdagens tillkännagivande om att räntebidragssystemet bör utformas i enlighet med motionärernas förslag. Ett sådant system är att föredra framför regeringens "årsvisa räntebidragspolitik" med engångsupptrappningar som drabbar än den ena än den andra boendegruppen.

En successiv avtrappning av räntebidragen enligt förslaget i den ovannämnda motionen och enligt moderata samlingspartiets partimotion Bo205 bör vara målet. I avsikt att minska kostnaderna för räntebidragen redan under nästa budgetår bör systemet utformas enligt förslaget i motion Bo246 (m). Partimotionen samt motion Bo258 (fp) är tillgodosedda med vad nu anförts. Regeringens förslag till förändring av de garanterade räntorna avstyrks av utskottet.

Vad utskottet nu anfört om räntebidragssystemet för budgetåret 1987/88 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet behandlar nedan frågan om eftergift av räntelån, räntebidrag för äldre låneformer och avskaffande av räntelånen. Beträffande dessa lånesystem m.m. bör systemen utformas så att kapitalkostnadsparitet råder mellan dessa och dagens räntebidragssystem.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 19. beträffande *de garanterade räntorna*
>
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 7, 1986/87:Bo246 yrkande 4, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkandena 30 och 31 samt med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om de garanterade räntorna för budgetåret 1987/88,

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i motion Bo258 (fp) att de extra upptrappningarna av de garanterade räntorna för nästa budgetår bör göras så att de omfattar både flerbostadshusen och egnahemmen och så att den totala besparingen på anslaget blir ca 450 milj. kr. Den extra upptrappningen bör inte begränsas till enbart egnahem. Motsvarande extra upptrappning bör göras även för övriga upplåtelseformer. Hänsyn bör även tas till husets ålder. Regeringen bör alltså ge systemen en sådan utformning som föreslås i motionen. Därigenom kommer förslaget i budgetpropositionen samt i moderata samlingspartiets partimotion Bo205 i motion Bo246 (m) till viss del att tillgodoses.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *de garanterade räntorna*

att riksdagen med anledning av förslaget i budgetpropositionen och i motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 7, 1986/87:Bo246 yrkande 4, detta yrkande såvitt nu är i fråga, samt 1986/87:Bo258 yrkandena 30 och 31 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om de garanterade räntorna för budgetåret 1987/88,

28. Eftergift av räntelån, räntebidrag för äldre låneformer och avskaffande av räntelånen (mom. 20–22, motiveringarna)

Under förutsättning av bifall till reservation 20

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Vad rör" och slutar med "räntebidrag utgår",

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Inte heller" och slutar med "bifalla motionsförslaget",

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "av räntelånen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tillstyrkt motion Bo246 (m) yrkande 4 om ändringar av de garanterade räntorna redan fr. o. m. budgetåret 1987/88. Därvid har utskottet förutsatt att systemet med räntelån, eftergift av sådana lån och räntebidrag enligt äldre låneformer utformas så att kapitalkostnadsparitet råder mellan dessa lånesystem och det system som blir följden av ett bifall till den ovan nämnda motionen.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet de motioner som behandlar räntelånen och räntebidragen enligt äldre låneformer.

Agne Hansson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Vad rör" och slutar med "räntebidrag utgår" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Bo257 (c) och Bo258 (fp) om att eftergift av räntelån inte längre skall medges. Bl. a. av statsfinansiella skäl är det motiverat att avskaffa möjligheten till eftergift.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionerna som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförts om att eftergift av räntelånen inte bör beviljas efter utgången av innevarande budgetår.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *eftergift av räntelån*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo257 yrkande 6 såvitt nu är i fråga och 1986/87:Bo258 yrkande 29 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

30. Räntebidrag för äldre låneformer (mom. 21)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Inte heller" och slutar med "bifalla motionsförslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar bedömningen i motion Bo257 (c) att det är möjligt att helt avveckla räntebidragen för fastigheter färdigställda före år 1975. Dessa fastigheter har producerats till väsentligt lägre kostnader än dagens nyproduktion. Fastigheter med lån enligt äldre låneformer torde väl kunna bära den ökning av kapitalkostnaderna som en avveckling av räntebidragen innebär. Utskottet tillstyrker yrkande 6 i motionen såvitt nu är i fråga.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *räntebidrag för äldre låneformer*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo257 yrkande 6 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

31. Avskaffande av räntelånen (mom. 22)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "av räntelånen" bort ha följande lydelse:

Räntelån bör inte längre beviljas. Låneskulden per lägenhet är relativt låg. Om den totala utgiften slås ut på samtliga lägenheter som har räntelån blir låneskulden ca 900 kr. per lägenhet. Det kan inte i ett kärvt statsfinansiellt läge hävdas att räntelån fortfarande skall utgå.

Riksdagen bör med anledning av motion Bo258 (fp) som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *avskaffande av räntelånen*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkande 26 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen (mom. 23, motiveringen)

Under förutsättning av bifall till reservation 20

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Vad i" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan anslutit sig till motion Bo246 (m) om hur räntebidragssystemet bör utformas och då även för de allmännyttiga bostadsföretagen. Skäl saknas därför att i sak granska förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 5 om ett riktat stöd till allmännyttan.

33. Ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen (mom. 23)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av vad nu anförts finns goda skäl för utskottet att ställa sig bakom förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215. Räntebidragssystemet avseende de allmännyttiga bostadsföretagen bör utformas så att den "normala" upptrappningen av de garanterade räntorna upphör tills vidare och fryses på den nivå de hade vid utgången av år 1986. Vidare bör den garanterade räntan sänkas för de av allmännyttan under 1987 producerade husen. Sänkningen skall vara 0,5 %.

Vad utskottet nu förordat bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets förslag är en anslutning till vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 5.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo215 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning m. m. (mom. 25–27)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "I arbetet" och på s. 44 slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening kan en rad starka invändningar resas mot att införa ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning. Sålunda talar såväl statsfinansiella som rent principiella skäl mot att ytterligare utöka den redan alltför rikhaltiga floran av statliga subventioner. Strävan bör enligt bostadsutskottets mening i stället vara att begränsa den statliga bidragsgivningen. Någon direkt bidragsgivning till konstnärlig utsmyckning bör således inte förekomma. Däremot är det enligt bostadsutskottets mening naturligt att kostnaderna för sådan utsmyckning även fortsättningsvis skall kunna ingå i låneunderlaget vid statlig belåning.

Med bifall till motion Bo119 (m) yrkande 7 f avstyrker utskottet regeringens förslag om införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning och om fastställande av en ram härför. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att förslagen i motionerna Bo110 (s) och Bo233 (s) saknar aktualitet. Motionerna avstyrks.

dels att momenten 25–27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25–27. beträffande *införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo119 yrkande 7 f avslår regeringens förslag i proposition 1986/87:48 samt motionerna 1986/87:Bo110 och 1986/87:Bo233,

35. Avveckling av markvillkoret (mom. 28–30)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med "Bostadsutskottet har" och på s. 46 slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har markvillkoret inneburit att kommunerna fått en alltför dominerande ställning gentemot det enskilda byggandet. Kommunernas inflytande genom bl. a. den fysiska planeringen är fullt tillräckligt. Markvillkoret har närmast skapat en total kommunal planhushållning på bostadsområdet. Byggföretag och byggherrar har förlorat möjligheten att genom planering av eget markinnehav få fram egna plan- och projekteringsalternativ. Skall smidigheten och anpassningsförmågan i bostadsbyggandet kunna stärkas förutsätter det att enskilda markägare och byggnadsföretag ges ökade möjligheter att medverka.

Vid byggandet i förnyelseområden är det orealistiskt att kommunen först skall lösa in marken för att därefter fördela den efter kommunalt beslut. Detta förfaringssätt endast förlänger och fördyrar bostadsproduktionen utan att några fördelar vinns. Markvillkoret motverkar härigenom sitt avsedda syfte och bör därför avskaffas per den 1 juli 1987. Vad utskottet med anledning av motionerna Bo125 (m), Bo205 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga, Bo258 (fp) yrkande 10, Bo413 (m) yrkande 12 såvitt nu är i fråga samt Bo423 (m) yrkande 6 såvitt nu är i fråga anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande ovan innebär att skäl saknas att ta ställning till förslagen avseende undantag från markvillkoret för vissa egnahem. Regeringens förslag avstyrks. Motionerna Bo123 (fp) och Bo124 (c) avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda genom utskottets ställningstagande ovan.

dels att momenten 28–30 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28–30. beträffande *avveckling av markvillkoret*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo125, 1986/87:Bo205 yrkande 2, 1986/87:Bo258 yrkande 10, 1986/87:Bo413 yrkande 12 och 1986/87:Bo423 yrkande 6, det andra och de två sistnämnda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, samt med avslag på regeringens förslag i proposition 1986/87:67 och motionerna 1986/87:Bo123 samt 1986/87:Bo124 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

36. Konkurrensvillkoret (mom. 31)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Även i" och slutar med "tidigare ställningstaganden" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan anslutit sig till motionsförslag från m, c och fp om avskaffande av markvillkoret. Vad som härvid anförts bl. a. om effekterna i form av ett starkt försämrat enskilt byggande och en fördyrad byggnadsproduktion äger giltighet även i vad avser konkurrensvillkoret. För att öka flexibiliteten och förbättra produktutvecklingen inom byggsektorn bör därför även konkurrensvillkoret avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1987 i enlighet med förslagen i motionerna Bo205 (m) yrkande 2, Bo413 (m) yrkande 12 samt Bo423 (m) yrkande 6, samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga.

Vad bostadsutskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 31 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

31. beträffande *konkurrensvillkoret*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo205 yrkande 2, 1986/87:Bo413 yrkande 12 och 1986/87:Bo423 yrkande 6, samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

37. Kostnaden för alternativ/extra värmeproduktion (mom. 37)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Inom ramen" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo223 (c) måste en energipolitik för att ersätta olja, kol och kärnkraft grundas på energihushållning och en energiförsörj-

ning baserad på inhemska och förnybara energikällor. En sådan inriktning av energipolitiken minskar också på ett påtagligt sätt sårbarheten i energiförsörjningen.

Inte minst den sistnämnda aspekten på energiförsörjningen måste enligt bostadsutskottets mening beaktas i ökad utsträckning. Den gångna vintern har på ett mycket påtagligt sätt påvisat vilken säkerhetsrisk som det stora elberoendet vid bostadsuppvärmningen utgör. Det är inte bara de fastigheter som värms upp med direktverkande el som drabbas vid störningar i elförsörjningen utan även fastigheter med konventionella oljepannor och med värmepumpar etc.

Med hänvisning till det nu anförda behöver enligt bostadsutskottets mening åtgärder vidtas för att trygga värmeförsörjningen i våra bostäder även vid överbelastning eller andra störningar på elnätet. Sålunda bör enligt utskottets mening installation av alternativa/extra värmekällor som inte är elberoende stimuleras. I enlighet med förslaget i motion Bo223 (c) bör således kompletterande värmeanläggningar av denna typ få inräknas i låneunderlaget för bostäder vid såväl ny- som ombyggnad.

dels att moment 37 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

37. beträffande *kostnaden för alternativ/extra värmeproduktion* att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo223 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Aktieutdelning i allmännyttiga bostadsföretag (mom. 40)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Som framgår" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Som framgår av bostadsutskottets framställning ovan styrs de allmännyttiga bostadsföretagens verksamhet i den mån de är organiserade som aktiebolag av aktiebolagslagens regler. Att på det sätt som föreslås i motion Bo248 (s) härutöver reglera dessa företags verksamhet är enligt bostadsutskottets mening varken nödvändigt eller önskvärt. I de fall de allmännyttiga företagen är organiserade som stiftelser bör det ankomma på kommunen som ägare att bestämma vilken avkastning det i företaget insatta kapitalet bör ge. Motionen avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

dels att moment 40 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

40. beträffande *aktieutdelning i allmännyttiga bostadsföretag* att riksdagen avslår motion 1986/87:Bo248,

39. Priskontroll av byggnadsmaterial m. m. (mom. 41)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Som framgår" och slutar med "nu gäller" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom en rad förslag i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo215 och Bo408 som alla syftar till att ge bostadspolitiken en mera markerad bostadssocial profil. Ett viktigt inslag i en sådan politik är enligt bostadsutskottets mening att skapa förutsättningar för en bostadsproduktion till för alla boende rimliga kostnader. Trots minskat räntebidrag vid höga kostnader tycks dock inte prisnivån ha hållits tillbaka. Vad som behövs är därför införande av en effektiv prisövervakning och priskontroll på byggnadsmaterial och övriga byggkostnader i enlighet med vad som föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo215 yrkande 3 och Bo408 (s), yrkandet 1 såvitt nu är i fråga.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 41 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

41. beträffande *priskontroll av byggnadsmaterial m. m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 3 och 1986/87:Bo408 yrkande 1, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. Införande av ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem m. m. (mom. 42–43)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Som också" och på s. 54 slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening måste även barnfamiljer med lägre inkomster ges ökade möjligheter att efterfråga småhus med äganderätt. Detta måste dock ske genom generella åtgärder inom bl. a. skatte- och familjepolitiken och inte genom att ytterligare stödformer tillskapas. Inte minst ett stöd med den nu förordade utformningen riskerar att ge upphov till oavsedda effekter bl. a. i form av prisökningar på småhusmarknaden. Strävan bör i stället vara att skapa ett ekonomiskt utrymme för barnfamiljerna så att de av egen kraft kan skaffa sig en för dem lämplig bostad. Som ovan anförts bör detta i första hand ske genom generella åtgärder inom skatte- och familjepolitiken. En ytterligare avreglering av kreditmarknaden kan enligt utskottets mening dessutom göra det billigare för alla att skaffa ett eget hus. Den avreglering som redan kommit till stånd har också bidragit till en utveckling i denna riktning. Utskottet vill i detta sammanhang dessutom påminna om de förslag till bosparande som lagts fram i motioner (m) och (fp).

Med hänvisning till det nu anförda tillstyrker utskottet förslagen i motionerna Bo111 (fp) yrkande 5 samt Bo119 (m) yrkande 7 a om att de aktuella förvärvslånen inte skall införas. Regeringens förslag samt motion Bo112 (c) yrkande 12 avstyrks.

dels att momenten 42–43 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

42–43. beträffande *införande av ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 5 och 1986/87:Bo119 yrkande 7 a avslår regeringens förslag i proposition 1986/87:48 samt motion 1986/87:Bo112 yrkande 12,

41. Förvärvslån (mom. 44)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Förvärvslånen har bl. a. utgjort en av förutsättningarna för den av riksdagen (CU 1980/81:35) beslutade systematiska avvecklingen av statens bestånd av uthyrningsbostäder. Denna avveckling är nu i betydande omfattning genomförd, och behovet av särskilda förvärvslån har därför minskat. Därtill vill utskottet framhålla de möjligheter som finns att på dagens kreditmarknad erhålla lån bl. a. för förvärv av äldre fastigheter. Den avreglering av kreditmarknaden som har inletts har inneburit att förhållandevis förmånliga villkor kan erhållas även utan statlig belåning.

Med hänvisning till vad utskottet nu anfört och till nödvändigheten av ytterligare besparingar på statsbudgeten tillstyrker utskottet förslagen i motionerna Bo246 (m) yrkande 2 och Bo258 (fp) yrkande 26, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, om att förvärvslånen bör avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1987.

dels att moment 44 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

44. beträffande *förvärvslån*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 2 och 1986/87:Bo258 yrkande 26, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. Statliga lån vid köp av äldre egnahem (mom. 45, motiveringen)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "fråga avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan avvisat förslaget om införande av ett särskilt behovsprövat lån för förvärv av äldre egnahem – detta bl. a. med hänvisning till att det på den reguljära kreditmarknaden finns lån till rimliga villkor att tillgå. Vad utskottet i detta sammanhang anfört gäller naturligtvis även de nu aktuella lånen. Det får enligt bostadsutskottets mening förutsättas att berättigade lånebehov för förvärv av äldre småhus även fortsättningsvis får tillgodoses på den normala kreditmarknaden. Motion Bo217 (c) såvitt nu är i fråga avstyrks.

43. Lån till äldre småhus (mom. 46, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Utskottet har" och på s. 56 slutar med "3 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan uttalat uppfattningen att det i dag finns goda möjligheter att på kreditmarknaden erhålla långfristiga lån för förvärv av småhus. Även om dessa lån inte är så konstruerade att de omfördelar kostnaderna i tiden får de genom att de har en förhållandevis lång löptid anses ge rimliga finansieringsförutsättningar vid köp av äldre småhus. Bostadsutskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förorda införandet av ytterligare låneformer på kreditmarknaden. Vad utskottet nu anfört innebär att motion Bo111 (fp) yrkande 3 avstyrks.

44. Lån till äldre småhus (mom. 46)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Utskottet har" och på s. 56 slutar med "3 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som bostadsutskottet framhållit i det föregående är ett väsentligt mål att minska bostadssubventionerna och reformera det nuvarande bostadsfinansieringssystemet. En sådan reducering av subventionerna förutsätter emellertid ett finansieringssystem där kostnaderna kan fördelas över tiden. En lösning som härvid bör utredas närmare är en övergång till realbeskattning kombinerad med lägre bostadssubventioner.

Som framhålls i motion Bo111 (fp) måste dock åtgärder vidtas även på kort sikt. En sådan åtgärd är att bostadsfinansieringsinstituten ges möjlighet att erbjuda lån som omfördelar kostnaderna över tiden. Om instituten kan erbjuda sådana lån kan detta i flertalet fall underlätta köp av äldre småhus med inga eller små statliga lån.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo111 (fp) yrkande 3 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 46 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 46. beträffande *lån till äldre småhus*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo111 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

45. Förmånliga lån för förvärv av äldre fastigheter för permanentboende (mom. 47, motiveringen)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan med anslutning till förslag i motioner (m) och (fp) uttalat att förvärvslånen bör avvecklas. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion Bo414 (c) yrkande 2 om att tillämpningsområdet för dessa lån skall vidgas.

46. Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (mom. 48, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Bostadsutskottet har" och på s. 57 slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

De allmännyttiga bostadsföretagen måste naturligtvis verka på bostadsmarknaden på samma villkor som övriga fastighetsägare. Bostadsutskottet är mot bakgrund härav inte berett medverka till att det för dessa företag införs särskilda förvärvslån som ytterligare skulle poängtera dessa företags särställning med avseende på de utgående bostadssubventionernas fördelning på fastighetsägare.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionerna Bo215 (vpk) yrkande 6 och Bo415 (s) yrkande 1.

47. Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (mom. 48)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Bostadsutskottet har" och på s. 57 slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 tillför de allmännyttiga bostadsföretagen och den allmännyttiga hyresrätten den svenska bostadsmarknaden omistliga värden. En viktig uppgift är därför att slå vakt om och bidra till att utveckla allmännyttan. Bostadsutskottet har också i det föregående liksom i andra sammanhang starkt betonat den centrala roll dessa företag har i den sociala bostadspolitiken. Det är enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav av största vikt att de allmännyttiga företagen ges ekonomiska och andra möjligheter att ta detta sitt ansvar. Ett led i dessa strävanden är de av utskottet ovan förordade åtgärderna för att förhindra en utförsäljning av allmännyttiga bostäder. Härutöver behövs dock offensiva åtgärder som ytterligare stärker de allmännyttiga bostadsföretagens ställning och därmed också den sociala bostadspolitiken.

Med hänvisning till det nu anförda tillstyrker bostadsutskottet förslagen i motionerna Bo215 (vpk) yrkande 6 och Bo415 (s) yrkande 1 om att ett stöd för fastighetsförvärv bör införas för de allmännyttiga bostadsföretagen. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 48 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 48. beträffande *stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*
>
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo215 yrkande 6 och 1986/87:Bo415 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

48. Grundavdrag m. m. i stället för bostadsbidrag (mom. 49) BoU 1986/87:10

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Skatteutskottet har" och slutar med "närmaste åren" bort ha följande lydelse:

De inkomstprövade bostadsbidragen har en viss betydelse för vissa i ekonomiskt hänseende hårt drabbade barnfamiljer. Emellertid innebär höjningar av dessa inkomstprövade bidrag att det blir svårare för de flesta barnfamiljer att själva kunna förbättra sin ekonomi. Detta beror på marginalskatteeffekter som finns inbyggda i systemet. Denna effekt drabbar också familjeekonomin när en hemarbetande make tar förvärvsarbete. Ju flera barn det finns i familjen desto mindre blir i allmänhet behållningen av detta förvärvsarbete sedan skatt och minskade bostadsbidrag räknats bort.

Regeringens förslag i proposition 1986/87:48 innebär en hårdare knytning till boendekostnader, vilket innebär en ökad styrning av familjerna och en mindre valfrihet i fråga om boendet. Regeringsförslaget ökar progressiviteten i systemet. Förslaget bör avslås.

En plan bör i stället utarbetas för hur bostadsbidragen för merparten av bidragstagarna successivt skall ersättas med andra åtgärder så att barnfamiljerna som betalar skatt normalt inte skall behöva uppbära inkomstprövade bostadsbidrag. Av störst betydelse är en skattereform som radikalt sänker inkomstskatterna och därmed undanröjer de stora marginaleffekter som bl. a. bostadsbidragssystemet ger upphov till.

Vad nu anförts om en plan där bostadsbidragen stegvis och så långt möjligt ersätts med grundavdrag för barn, lägre skattetryck i övrigt samt flerbarnstillägg bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär en anslutning till förslaget i moderata samlingspartiets partimotion Bo206 såvitt nu är i fråga.

dels att moment 49 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 49. beträffande *grundavdrag m. m. i stället för bostadsbidrag*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo206 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

49. Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn m. m. (mom. 50, 51, 56 och 57)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "skall införas" bort utgå

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Den i" och slutar med "fråga avstyrks" bort utgå

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "Vad ovan" och på s. 61 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Förslaget i proposition 1986/87:93 om bostadsbidrag till ungdomar utan barn är illa genomtänkt och bör avslås. Den konstruktion bidragen fått kommer att ge minst sagt besvärande marginaleffekter, något som påpekas i motioner (m), (fp) och (c). Frågan om regeringsförslagets marginaleffekter har nyligen behandlats i en frågedebatt i riksdagen. Därvid framgick att regeringens förslag kunde ge marginaleffekter om 118 % genom de regler som finns inom skattesystemet, studiemedelssystemet och det nu behandlade bostadsbidragssystemet. Detta är inte acceptabelt. Vidare kan anföras att det väsentliga för att skaffa bostäder åt ungdomar är att öka nyproduktionen och ombyggandet av mindre lägenheter. Genom bostadsbidragssystemet skapas inga lägenheter.

Utskottet tillstyrker förslagen i motionerna Bo128 (m) yrkande 2 och i Bo129 (fp) yrkande 8 samt i centerpartiets partimotion Bo132 yrkande 9 om att regeringens förslag om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn bör avslås.

Inte heller bör bostadsbidrag införas till övriga hushåll utan barn. Denna fråga behandlar utskottet ytterligare nedan.

Mot bakgrund av vad nu anförts saknas skäl att i sak granska vad i vissa motioner närmare föreslagits om utformningen av bostadsbidragssystemet avseende bostadsbidragen till hushåll utan barn. Dessa motioner avstyrks sålunda.

dels att momenten 50, 51, 56 och 57 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 50, 51, 56 och 57. beträffande *bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn m. m.*
>
> att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo128 yrkande 2, 1986/87:Bo129 yrkande 8 och 1986/87:Bo132 yrkande 9 avslår proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga, samt motionerna 1986/87:Bo131 yrkande 2, 1986/87:Bo206 och 1986/87:Bo222 yrkande 1 samtliga tre motionsyrkanden såvitt nu är i fråga,

50. Bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag (mom. 52, motiveringen)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Rune Evensson, Berit Bölander och Britta Sundin (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Som ovan" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motion Bo109 (s) om att speciellt ungdomar kan ha växande svårigheter på bostadsmarknaden; inte minst är detta förhållandet i områden med relativt stor brist på bostäder. Utskottet, som också delar motionärens uppfattning att bostadsbidrag till ungdomar skall införas, är inte nu berett förorda att bostadsbidragsgivningen till hushåll utan barn vidgas till att avse sådana hushåll över huvud taget. Regeringens förslag innebär att syftet med motionen får anses tillgodosett i allt väsentligt. I den mån motion Bo109 (s) inte kan anses tillgodo-

sedd med vad nu anförts avstyrker utskottet den. Utskottet förutsätter emellertid att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på frågan. Utskottet erinrar om sitt ställningstagande i frågan år 1986 (BoU 1985/86:12 s. 4).

Vad nu anförts om inriktningen av bidragsgivningen till hushåll utan barn låter sig inte heller förenas med förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo115 yrkande 3, Bo130 och Bo408 yrkande 1, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, om att bostadsbidrag skall utgå till hushåll utan barn utöver vad som föreslagits i propositionen. Motionerna avstyrks med hänvisning till utskottets ställningstagande till regeringens förslag och till utskottets förmodan att regeringen förutsätts uppmärksamma den av motionärerna aktualiserade frågan.

51. Bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag (mom. 52)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Som ovan" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

I sitt i februari 1986 justerade betänkande om bostadsbidragen förutsatte bostadsutskottet (BoU 1985/86:12 s. 4) att frågan om att återinföra bostadsbidrag till hushåll utan barn skulle komma att aktualiseras vid den fortsatta beredningen av bostadskommitténs betänkande. Utskottet förutsatte att riksdagen skulle föreläggas förslag i frågan. I budgetpropositionen (bil. 13 s. 49) som lades fram så sent som i januari i år anförde bostadsministern att han ämnade återkomma till regeringen i frågan senare under innevarande riksmöte.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört och vad i budgetpropositionen redovisats är det minst sagt förvånande att regeringen inte lämnar riksdagen något förslag om utformning av bostadsbidrag till hushåll utan barn i de fall bidragsmottagarna är äldre än 28 år. Det är oacceptabelt att lämna denna grupp utanför bidragssystemet. I gruppen finns många hushåll med låga inkomster. Inte minst den senaste tidens snabba ökning av boendekostnaderna gör det mycket angeläget att bostadsbidragen återinförs också för denna grupp fr. o. m. år 1988. Riksdagen bör därför hos regeringen begära att förslag i frågan skyndsamt föreläggs riksdagen.

Vad nu anförts innebär en anslutning till vad i vänsterpartiet kommunisterna partimotioner Bo115 yrkande 3, Bo130 och Bo408 yrkande 1, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, samt i motion Bo109 (s) förordats. Riksdagen bör med anledning av motionerna som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anfört.

dels att moment 52 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 52. beträffande *bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag*
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo109, 1986/87:Bo115 yrkande 3, 1986/87:Bo130 och 1986/87:Bo408 yrkande 1, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

52. Inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer (mom. 53)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "På de" och slutar med "utskottet nedan" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tämligen ingående redogjort för de marginaleffekter som belastar bostadsbidragssystemet. Att sådana icke önskvärda konsekvenser inträffar beror bl. a. på att inkomstprövningen sker mot familjens bruttoinkomst utan hänsyn till hur mycket som går bort i skatt. Denna olägenhet bör elimineras. Bidragen bör prövas mot disponibel inkomst efter skatt. Förslaget i moderata samlingspartiets partimotion Bo206 såvitt nu är i fråga tillstyrks sålunda. Detta innebär att syftet med motion Bo119 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga får anses tillgodosett. Förslaget i motion Bo222 (c) yrkande 1 avstyrks däremot. Detta förslag är oförenligt med förslagen i m-motionerna.

dels att moment 53 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 53. beträffande *inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer*
> att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo119 yrkande 4 och 1986/87:Bo206 samt med avslag på proposition 1986/87:48 yrkande 6 och motion 1986/87:Bo222 yrkande 1, samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

53. Inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer (mom. 53)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "På de" och slutar med "utskottet nedan" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Bo222 (c) om att tillräckliga skäl saknas att addera även det allmänna avdraget till den sammanräknade inkomsten när bostadsbidragen skall bestämmas. Det torde heller inte innebära någon större besparing för staten och kommunerna.

Riksdagen bör med anledning av motionen som sin mening ge regeringen till känna att de allmänna avdragen inte skall ingå i den sammanräknade inkomsten när bidragen bestäms. Vad i moderata samlingspartiets partimotion Bo206 och motion Bo119 (m) yrkande 4 föreslagits låter sig inte förenas med vad nu anförts. Dessa motioner avstyrks därför.

dels att moment 53 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 53. beträffande *inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo222 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1986/87:48 yrkande 6 och motionerna 1986/87:Bo119 yrkande 4 och 1986/87:Bo206, samtliga yrkanden

såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

54. Inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (mom. 59)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Rune Evensson, Berit Bölander och Britta Sundin (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "förslagen avstyrks" bort ha följande lydelse:

De i propositionen föreslagna inkomstgränserna tillstyrks av utskottet. Förslaget i motion Bo131 (c) yrkande 3 såvitt nu är i fråga avstyrks.

Med anledning av vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion anförts om förslagets marginaleffekter vill utskottet erinra om att denna fråga nyligen behandlades av bostadsministern i ett frågesvar i riksdagen. I svaret anfördes bl. a. att de marginaleffekter som onekligen finns i systemet får uppmärksammas inom ramen för studiemedelskommitténs arbete. I avvaktan på resultatet av detta arbete och på regeringens bedömning därav finner sig utskottet kunna godta den i propositionen förordade reduktionsregeln. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 såvitt nu är i fråga avstyrks därför.

dels att moment 59 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 59. beträffande *inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
> att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkandena 3 och 4, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, föreslagits avslår motionerna 1986/87:Bo130 och 1986/87:Bo131, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga,

55. Inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (mom. 59)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "förslagen avstyrks" bort ha följande lydelse:

De avtrappningsregler som föreslås beträffande bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn innebär oacceptabla marginaleffekter. Det bör betonas att i den grupp som kan komma att erhålla bostadsbidrag finns många ungdomar med låga inkomster och höga boendekostnader. Marginaleffekter på ca 120 % har påvisats.

För den nu diskuterade gruppen bör inkomstprövningsreglerna för år 1988 bli lika med dem som gäller för barnfamiljerna, dvs. avtrappningen skall göras med 20 % av den del av årsinkomsten som överstiger 59 000 kr. Detta bör riksdagen med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 som sin mening ge regeringen till känna. Motion Bo131 (c) är därmed delvis tillgodosedd.

dels att moment 59 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

59. beträffande *inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:93 yrkandena 3 och 4 samt motionerna 1986/87:Bo130 och 1986/87:Bo131 yrkande 2, samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

56. Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna (mom. 60)[1]

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet har" och på s. 63 slutar med "Bo115 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Bostadsbidragen bör begränsas. Barnfamiljer som betalar skatt skall normalt inte behöva uppbära inkomstprövade bidrag. En första målsättning är att inte öka bidragen. Dessa bör i stället successivt avvecklas och, som förordats ovan, ersättas med grundavdrag för barn.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår regeringens förslag och förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo115 samt i motionerna Bo111 (fp), Bo117 (c) och Bo258 (fp).

Förslaget i motion Bo119 (m) tillstyrks sålunda.

dels att moment 60 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

60. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo119 yrkande 4 såvitt nu är i fråga och med avslag på proposition 1986/87:48 yrkande 9 samt motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 4, 1986/87:Bo115 yrkandena 2 a och 2 b, 1986/87:Bo117 yrkande 5, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

57. Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna (mom. 60)[1]

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet har" och på s. 63 slutar med "Bo115 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Bostadsbidragen är av stor betydelse bl. a. för många barnfamiljer. Utskottet har ovan ställt sig bakom en utformning av bidragsgivningen som innebär att den ges en klar bostadspolitisk inriktning. En sådan målsättning ges ett reellt innehåll genom en riksdagens anslutning till vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo115 föreslagits. Detta förslag innebär höjda övre hyresgränser redan fr. o. m. halvårsskiftet 1987 och därefter en

[1] Mom. 60 behandlas även i reservation 122. Se s. 168.

höjning även den 1 januari 1988. Den nedre hyresgränsen bör inte höjas. Fr. o. m. halvårsskiftet 1987 utgår bostadsbidrag med 80 % mellan den nedre hyresgränsen och en hyresgräns, som är olika beroende på antalet barn i bidragshushållet. Mellan denna gräns och en "ny" övre hyresgräns utgår bidrag med 60 %. Fr. o. m. den 1 januari 1988 utgår bidrag med 80 % mellan den nedre hyresgränsen – 800 kr./mån – och den "nya" övre hyresgränsen. Vad nu förordats åskådliggörs i följande tabell.

Hushåll med	Övre hyresgräns 1987 Bidrag med 80 % upp till	andra halvåret Bidrag med 60 % upp till	Övre hyresgräns år 1988 Bidrag med 80 % upp till
1 barn	2 075	2 400	2 400
2 barn	2 075	2 600	2 600
3 barn	2 600	2 800	2 800
4 barn	2 600	3 000	3 000
5 eller flera barn	3 125	3 300	3 300

Regeringens förslag samt övriga motionsförslag om ändrade hyresgränser bör avslås av riksdagen.

dels att moment 60 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

60. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo115 yrkandena 2 a och 2 b samt med avslag på proposition 1986/87:48 yrkande 9 och motionerna 1986/87:Bo111 yrkande 4, 1986/87:Bo117 yrkande 5, 1986/87:Bo119 yrkande 4, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

58. Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (mom. 61)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Rune Evensson, Berit Bölander och Britta Sundin (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Bostadsbidrag till" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Vad i propositionen föreslagits om hyresgränser finner utskottet sig kunna godta. Det kan naturligtvis, såsom görs i vpk-motionen, förordas att bidragen skall vara större. Vid en avvägning mellan vad som kan anses lämpligt och samhällsekonomiskt möjligt har utskottet inte kommit till annan uppfattning än den i propositionen. De där förordade hyresgränserna bör tillämpas. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 såvitt nu är i fråga avstyrks.

dels att moment 61 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

61. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen med godkännande av vad i proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga avslår motion 1986/87:Bo130 såvitt nu är i fråga,

59. Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (mom. 61)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Bostadsbidrag till" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det finns goda skäl för riksdagen att ansluta sig till förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 beträffande de övre hyresgränserna när det gäller bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn. Ett accepterande av motionärernas förslag innebär för makar/samboende ökade bostadsbidrag om maximalt 240 kr./mån och för ensamstående en maximal ökning om 160 kr./mån. Det är i högsta grad motiverat att ge den nu diskuterade gruppen ett bättre bostadsstöd.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller motionärernas förslag.

dels att moment 61 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

61. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga och motion 1986/87:Bo130 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

60. Bidragsgrundande bostadskostnad avseende bostadsrättslägenheter (mom. 64)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "i bostadskostnaden" bort ha följande lydelse:

I skilda utredningssammanhang har förordats att i den bidragsgrundande bostadskostnaden skall medräknas 50% av räntekostnaden för lån som tagits upp för att förvärva en bostadsrättslägenhet. Utskottet delar i princip denna uppfattning. De ofta dryga kapitalkostnaderna bör sålunda delvis grunda rätt till bostadsbidrag. Denna fråga har vunnit stöd i motioner (m) och (c), men avvisats av regeringen med motiveringen att bostadskostnaderna för nyproducerade hyres- och bostadsrättslägenheter numera ungefär är lika. Emellertid anser utskottet att de inte sällan mycket höga

överlåtelsevärdena motiverar att beräkningsgrunden beträffande boendekostnaderna för bostadsbidrag bör utformas i huvudsak såsom föreslagits i motionerna Bo119 (m), Bo117 (c) och Bo257 (c), dvs. en viss del av kapitalkostnaderna för lån för inköp av bostadsrättslägenhet bör få räknas med när den bostadsbidragsgrundande inkomsten bestäms.

dels att moment 64 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

64. beträffande *bidragsgrundande bostadskostnad avseende bostadsrättslägenheter*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo117 yrkande 5, 1986/87:Bo119 yrkande 5 och 1986/87:Bo257 yrkande 14, det förstnämnda och sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, samt med avslag på vad i proposition 1986/87:48 förordats som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

61. Bidragsgrundande bostadskostnad avseende egnahem (mom. 65)

Agne Hansson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "skall ingå" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan anslutit sig bl. a. till motion Bo257 (c) om att en viss del av kapitalkostnaden för inköp av bostadsrättslägenhet skall få räknas med när bostadskostnaden för sådana lägenheter bestäms.

För egnahemmen bör i den bidragsgrundande kostnaden få inräknas ett belopp motsvarande normal avskrivning. Den ovannämnda motionen tillstyrks sålunda.

dels att moment 65 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

65. beträffande *bidragsgrundande bostadskostnad avseende egnahem*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo257 yrkande 14 såvitt nu är i fråga samt med avslag på vad i proposition 1986/87:48 förordats som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

62. Reglerna för omprövning av bostadsbidragen (mom. 66)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Med anledning" och på s. 66 slutar med "motionärerna förordat" bort ha följande lydelse:

Vad i proposition 1986/87:48 anförts om reglerna för omprövning av bostadsbidrag är långt ifrån övertygande. Regeringens förslag medför vissa

administrativa fördelar men innebär stora nackdelar och betyder att stora orättvisor mellan olika bidragstagare kommer att inträffa. Regeringens förslag innebär också stora kostnadsökningar för staten och kommunerna.

Enligt förslaget skall inkomstförändringar under bidragsåret i princip inte beaktas. Detta innebär att en inkomstminskning av viss minsta storlek inte som i dag medför ökade bostadsbidrag. Inte heller skall en inkomstökning som i dag innebära minskade bidrag. Inte heller skall ökade boendekostnader innebära ökade bostadsbidrag. Att regeringens förslag får sådana effekter är direkt stötande och helt oacceptabelt. Att riksdagen skulle medverka till att skapa en så uppenbart orättvis ordning kan inte komma i fråga. Dessutom torde ett avskaffande av nu gällande omprövningsregler innebära ökade kostnader netto för staten och kommunerna i storleksordningen 250 milj. kr.

Många skäl talar sålunda för att dagens ordning tills vidare behålls. Det finns skäl att begära en översyn av hur omprövningen i framtiden skall göras. Regeringens förslag bör avslås. Vad nu förordats innebär en anslutning till vad i motionerna Bo119 (m) och Bo222 (c) föreslagits.

dels att moment 66 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

66. beträffande *reglerna för omprövning av bostadsbidragen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo119 yrkande 4 och 1986/87:Bo222 yrkande 1, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, samt med avslag på proposition 1986/87:48 yrkande 8 och motion 1986/87:Bo115 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

63. Administrationen av bostadsbidragen (mom. 67)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "inte göras" bort ha följande lydelse:

Det finns grundad anledning för riksdagen att uttala sig för att administrationen av bostadsbidragen skall ligga kvar hos kommunerna. Denna fråga har övervägts under lång tid och i skilda sammanhang. Den ovisshet och osäkerhet som blivit följden av regeringens tveksamhet bör alltså undanröjas genom ett riksdagens uttalande om att administrationen skall ligga kvar hos kommunerna.

Utskottet tillstyrker sålunda motion Bo222 (c) yrkande 2.

dels att moment 67 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

67. beträffande *administrationen av bostadsbidragen*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo222 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Utskottet är" och slutar med "motionärerna förordar" bort ha följande lydelse:

Även om det under det senaste året skett en del förenklingar avseende ansökan och fastställelse av bostadsbidragen, kvarstår uppenbara olägenheter med bristande överensstämmelser med verklig inkomst och möjligheter till fusk med bidragen. Om nuvarande bostadsbidragsansökan omformas till en "skattejämkningsansökan" skulle vi vinna många fördelar.

Den bidragssökande får en skatteminskning motsvarande beräknat bostadsbidrag. I samband med beräkning av slutlig skatt justeras "skatteminskningen" till exakt belopp i förhållande till då helt känd inkomst, bostadskostnad, familjeförhållande m. m. Har reduceringen varit för hög blir det "restskatt" och om den varit för låg blir det återbäring. Den som råkar ut för oförutsedda inkomstbortfall eller hyreshöjningar får på detta sätt ett retroaktivt bostadsbidrag, utan någon extra omprövning. Reducering sker med samma automatik om inkomsten blir högre än beräknat.

- Möjligheterna till bidragsmissbruk försvinner, om man inte deklarerar falskt.
- Sammantaget för skatt och bostadsbidrag måste administrationen bli enklare och billigare.
- Hyran betalas med den egna lönen i stället för med bidrag.
- De offentliga utgifterna minskar.

Många har redan i dag skattejämkning på grund av t. ex. räntekostnader. Alla skall deklarera och för alla skall beräknas slutlig skatt. Merarbetet för skattemyndigheten genom det "utvidgade" skattejämkningssystemet bör motsvara endast en ringa del av nuvarande bidragshantering. I varje fall första åren borde huvuddelen av arbetet med "skattejämkningen" kunna utföras av nuvarande personal på kommunernas förvaltningsorgan om de får en kompletterande utbildning. Överflyttningen skulle därmed kunna ske successivt till skattemyndigheter och i takt med nödvändig resursuppbyggnad.

Ekonomiskt finns minst två fördelar:

- Lägre administrationskostnader.
- Mindre eller inget bidragsmissbruk.

Sannolikt kan detta innebära stora besparingar.

Det är viktigt att poängtera att förslaget inte innebär en återgång till de gamla inkomstavdragen utan att det är fråga om en skattereducering som helt styrs av de bidragsbestämmelser som riksdagen kommer att besluta om.

Vad nu anförts är en anslutning till förslaget i motion Bo237 (c). Riksdagen bör med anledning av motionen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu utfört.

dels att moment 68 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

68. beträffande *ett utökat skattejämkningssystem i stället för bostadsbidrag*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo237 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

65. Det minsta bidragsbelopp som betalas ut (mom. 69)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Det får" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet avstyrker förslaget i proposition 1986/87:93 om att lägsta belopp som skall betalas ut i bostadsbidrag skall vara 100 kr./mån i stället för som för närvarande 50 kr./mån. En anslutning till regeringens förslag kan innebära att vissa bidragstagare kan gå miste om ett bostadsbidrag om knappt 1 200 kr./år. Att så sker kan inte accepteras. Dagens regler bör gälla. Utskottet ansluter sig till vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo130 förordats.

dels att moment 69 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

69. beträffande *det minsta bidragsbelopp som betalas ut*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo130 såvitt nu är i fråga och med avslag på proposition 1986/87:93 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

66. Statsbidrag till kommunernas kostnader för bostadsbidrag (mom. 70)

Under förutsättning av bifall till reservation 49

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den mening i utskottets yttrande på s. 67 som lyder "Utskottet tillstyrker förslagen avseende statsbidrag till kommunernas kostnader för bostadsbidrag" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan avstyrkt regeringens förslag om bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn. Skäl saknas därför att tillstyrka regeringsförslaget i proposition 1986/87:93 avseende kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beträffande dessa hushåll.

Motsvarande förslag i budgetpropositionen avseende kostnadsfördelningen beträffande bostadsbidragen till barnfamiljerna tillstyrks.

dels att moment 70 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

70. beträffande *statsbidrag till kommunernas kostnader för bostadsbidrag*

att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen föreslagits och avslår proposition 1986/87:93 yrkande 3 såvitt nu är i fråga,

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "I bostadsutskottets" och slutar med "fråga avstyrks" bort ha följande lydelse:

Från olika håll har stark kritik förts fram mot konstruktionen av de s. k. ROT-lånen. De anses uppmuntra fastighetsägare till onödigt omfattande reparationer och ombyggnader. Samtidigt används lånen och de därtill knutna bidragen till att finansiera vanligt eftersatt underhåll. Resultatet blir kraftigt höjda hyror som bl. a. hindrar många tidigare hyresgäster att återflytta till sina gamla lägenheter.

För att komma till rätta med bl. a. de ovan beskrivna missförhållandena på bostadsområdet behövs enligt bostadsutskottets mening en politik som främjar valfriheten och de boendes inflytande över sitt eget boende. Samtidigt måste valfriheten kopplas till ett ökat ansvarstagande. Det är enligt utskottets mening sålunda självklart att fastighetsägarna skall utföra nödvändigt underhåll och reparationer. Det skall inte krävas statliga subventioner för detta. Enligt bostadsutskottets mening torde ett ökat ansvarstagande från fastighetsägarnas sida för bostadsförbättringsverksamheten bidra till att underhålls- och reparationsåtgärder genomförs mera varsamt, något som inte minst gagnar de boende och på sikt leder till lägre boendekostnader.

Ombyggnad av hus är således en åtgärd som skall motiveras av fastighetsekonomiska skäl och inte av statliga bidrag, vilket är fallet i dag. Däremot bör fastighetsägare få möjlighet att göra skattefria avsättningar till reparationsåtgärder. Härigenom stimuleras en långsiktig planering av fastighetens underhåll samtidigt som det skapas ett finansiellt utrymme för att genomföra planerade åtgärder. Ett system med reparationsfonder blir dessutom billigare för staten än dagens kraftigt subventionerade system.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga om att ROT-programmet bör avvecklas från den 1 juli 1987. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 72 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 72. beträffande *avveckling av ROT-programmet*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

68. Ett utvidgat ROT-program och program för VA-nätets restaurering (mom. 73–74, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "De överväganden" och på s. 68 slutar med "och Bo503 (c)" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan uttalat sig för att ROT-programmet bör avvecklas. Skäl saknas därför att i sak behandla motionerna Bo215 (vpk) yrkande 4 och Bo503 (c). Motionsyrkandena avstyrks sålunda.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Utskottets ovanstående" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Även motion Bo256 (c) avstyrks med hänvisning till utskottets ställningstagande vad avser statens engagemang i ombyggnadsverksamheten.

69. Ett utvidgat ROT-program och program för VA-nätets restaurering (mom. 73–74)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "De överväganden" och på s. 68 slutar med "och Bo503 (c)" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har genom ett beslut hösten 1986 (BoU 1986/87:7) givit regeringen möjlighet att begränsa bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter i syfte att öka nyproduktionen. Detta får emellertid enligt bostadsutskottets mening inte innebära att man underlåter att ta itu med eftersatt underhåll och eftersläpningar bl. a. då det gäller samhällsservicen. Det gäller underhåll och nybyggnader av olika kommunala, landstingskommunala och statliga objekt som barnstugor, skolor och sjukvårdsinrättningar, bibliotek, idrottsanläggningar, förvaltningsbyggnader och samlingslokaler. Det finns också ett sedan länge eftersatt behov av upprustning av VA-nätet i kommunerna. För varje månad, för varje år som går blir detta nät allt sämre. Man gör allt större förluster genom trasiga vattenledningar osv. Det kommer att bli dyrare ju längre man skjuter de nödvändiga åtgärderna framför sig. Här kommer också kravet på en bättre vattenkvalitet in i bilden.

Det ovan redovisade eftersatta underhållet m. m. representerar en stor och viktig sysselsättningspotential främst inom byggnadsmateriel- och byggnadsindustrin. Denna potential måste enligt bostadsutskottets mening tas till vara. Det är varken rimligt eller möjligt att begära att kommunerna ensamma skall svara för finansieringen. Staten bör därför ta sitt ekonomiska ansvar genom att utvidga det tioåriga bostadsförbättringsprogrammet till att omfatta också åtgärder i offentliga byggnader och anläggningar m. m.

Villkoren för lån och bidrag bör för den utvidgade ROT-sektorn utformas med ledning av nu gällande villkor för ombyggnad av bostäder och vissa lokaler. Räntebidrag till kommunerna bör emellertid kunna begränsas till hälften av vad som nu utgår.

Vad utskottet med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 yrkande 4 anfört om ett utvidgat ROT-program bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande i denna fråga innebär att även förslaget i motion Bo503 (c) får anses vara tillgodosett.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Utskottets ovanstående" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Även förslaget i motion Bo256 (c) får anses vara tillgodosett genom utskottets ovan redovisade ställningstagande till ett utvidgat ROT-program.

dels att momenten 73–74 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

73. beträffande *ett utvidgat ROT-program*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo215 yrkande 4 och 1986/87:Bo503 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

74. beträffande *program för VA-nätets restaurering*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo256 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

70. Program för VA-nätets restaurering (mom. 74)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Utskottets ovanstående" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet avstyrkte föregående år (BoU 1985/86:13) ett motsvarande motionsyrkande från centerpartiet. Utskottet ansåg då att det föreslagna programmet för VA-nätets restaurering visserligen var angeläget men att det torde kunna komma till stånd utan riksdagens begäran därom. Under det gångna året har emellertid inga initiativ tagits i syfte att långsiktigt lösa VA-nätets underhåll. Utskottet är därför nu berett att biträda yrkandet i centerpartiets partimotion och vill i sammanhanget anföra följande.

Utskottet anser det vara av central betydelse att det problemområde som behandlas i motion Bo256 (c) i fortsättningen ägnas större uppmärksamhet. Risken är annars mycket stor för samhällsekonomisk misshushållning vad gäller vatten- och avloppssystemet i många tätorter. Omkring hälften av avloppsnätet är byggt före år 1965. Den sårbaraste delen är avloppsledningarna som till 85 % består av betongrör. Betongrören har en begränsad livslängd. Nästan alla äldre rör av betong läcker i fogarna. Dessutom finns det ofta sprickor i rörsystemen. Läckage från och till avloppssystem medför inte sällan erosion i omgivande markskikt och till följd därav sättningar i vägar och gator.

Förnyelse av de äldre systemen är kostnadskrävande medan underhållskostnaden sjunker på grund av de nya materialens större hållbarhet. Bristande underhåll av VA-näten innebär slöseri med vattenresurserna och läckage som menligt kan påverka grundvattnet.

Värdet på det svenska VA-nätet har uppskattats till ca 150–200 miljarder kronor. Nuvarande renoveringstakt om 150 milj. kr. per år är orimligt låg.

Ett målmedvetet åtgärdsprogram för att undanröja ett framtida sammanbrott av VA-nätet skulle kunna innebära att man inriktar sig på att fram till

år 2000 förnya det VA-nät som anlagts före år 1965. Ett sådant program skulle ha betydande sysselsättningseffekt. Beräkningar finns som innebär att ca 10000 arbetstillfällen kan skapas vid årliga investeringar i VA-nätet om ca 3 miljarder kronor.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts om behovet av underhåll och förnyelse av VA-nätet bör riksdagen ge sin anslutning till motion Bo256 (c) och hos regeringen begära förslag till ett långsiktigt program i syfte att säkerställa att detta underhållsarbete förverkligas.

dels att moment 74 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

74. beträffande *program för VA-nätets restaurering*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo256 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

71. Rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter (mom. 75, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "De ramar" och på s. 69 slutar med "skall förverkligas" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt ett förslag om att hela ROT-programmet skall avvecklas den 1 juli 1987. Vid ett riksdagsbeslut i enlighet med utskottets ställningstagande kommer frågan om rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten att sakna aktualitet. Yrkande 19 i motion Bo258 (fp) avstyrks av denna orsak.

72. Rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter (mom. 75)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "De ramar" och på s. 69 slutar med "skall förverkligas" bort ha följande lydelse:

När bostadsutskottet hösten 1986 tillstyrkte att möjlighet till begränsningar av ombyggnadsvolymen skulle införas framhöll folkpartiet och moderata samlingspartiet i en reservation att ett sådant system endast bidrar till att skapa ytterligare störningar på bostadsmarknaden. Vidare framhölls att rambegränsningarna sannolikt skulle leda till svåra problem för ombyggnadsverksamheten i storstäderna. Dessa farhågor har redan kommit att besannas. Regeringen har således infört rambegränsningar i storstadsregionerna som i princip innebär att ombyggnadsverksamheten begränsas till 30 % av 1986 års ombyggnadsvolym. Dessa rambegränsningar har medfört att långt framskridna ombyggnadsprojekt stoppats och att stor osäkerhet nu råder beträffande möjligheterna att planenligt genomföra angelägna ombyggnader i bostadsbeståndet.

Med anledning av förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 19 vill bostadsutskottet anföra följande. Enighet torde råda om vikten av ett nytillskott av bostäder på vissa orter. Enligt utskottets mening är det emellertid inte

möjligt att uppnå sådana tvära kast i inriktningen av byggnadsverksamheten som regeringen åsyftar. Det enda säkra resultatet av de beslutade rambegränsningarna är att ombyggnadsverksamheten minskar. De begränsningar av ombyggnadsverksamheten som nu införts har dessutom enligt vad utskottet anfört ovan fått oacceptabla följdverkningar och kan delvis komma att motverka sitt eget syfte.

Bostadsutskottet anser mot den redovisade bakgrunden att rambegränsningar av ombyggnadsverksamheten fortsättningsvis inte skall tillämpas. Riksdagen bör således återkalla sitt bemyndigande till regeringen att besluta om rambegränsningar i denna fråga. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Bo258 (fp) yrkande 19 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna,

dels att moment 75 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 75. beträffande *rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

73. Lån för upprustning av fritidshus (mom. 76, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Bostadsutskottet är" och slutar med "motion Bo516 (c)" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet är inte berett att medverka till att det statliga stödet inom bostadssektorn utvidgas till att innefatta även fritidsboendet. Tvärtom förordar utskottet, som redovisas i annat sammanhang, en successiv avtrappning av de statliga subventionerna på bostadsmarknaden. Utskottet avstyrker således motion Bo516 (c).

74. Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (mom. 78, motiveringen)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m) och Kjell A. Mattsson (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Med anledning" och slutar med "avstyrks motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Redan när bostadsförbättringsprogrammet infördes restes kritik mot att inom programmets ram lån skulle kunna utgå för sammanslagning av lägenheter. Under den tid programmet funnits har det besannats att fog fanns för denna kritik. Under de senaste åren har utbudet på mindre lägenheter minskat samtidigt som efterfrågan på sådana ökat inte minst därför att många ungdomar gärna efterfrågar mindre lägenheter vid sitt inträde på bostadsmarknaden. Att i en sådan situation med statliga medel subventionera en lägenhetssammanslagning är olämpligt. De lägenheter som blir resultatet av en sammanslagning får ofta så hög hyra att det inte finns ekonomiska möjligheter för ungdomar i allmänhet att efterfråga dem.

Vad utskottet ovan anfört innebär ett ställningstagande mot statliga subventioner av lägenhetssammanslagningar, dvs. även i de fall som åberopas i motion Bo258 (fp). Utskottet vill emellertid inte förneka att det i det enskilda fallet kan finnas motiv att lägga samman lägenheter. Om en sammanläggning anses lämplig får finansieringen därav ske på den ordinarie kreditmarknaden. Mot den ovan redovisade bakgrunden avstyrks motion Bo258 (fp) yrkande 16.

75. Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (mom. 78)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Med anledning" och slutar med "avstyrks motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motion Bo258 (fp) yrkande 16 vill bostadsutskottet anföra följande. Många smålägenheter har försvunnit genom lägenhetssammanslagningar i samband med ombyggnader. Samtidigt har emellertid insikten vuxit om vikten av att behålla en viss andel smålägenheter när ett bostadsområde byggs om. Efterfrågan på mindre lägenheter har ökat inte minst därför att många ungdomar gärna efterfrågar mindre lägenheter vid sitt inträde på bostadsmarknaden. Det är därför nödvändigt att vid saneringar noga överväga hur många smålägenheter som bör sparas. I enskilda fall, exempelvis i bostadsområden med helt övervägande andel smålägenheter, kan motiv finnas att lägga samman lägenheter. I normalfallet bör emellertid lägenhetssammanslagningar inte subventioneras med statliga medel.

Bostadsutskottet anser med hänvisning till vad ovan anförts att det i motion Bo258 (fp) yrkande 16 föreslagna kriteriet för när ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar skall kunna utgå bör läggas till grund för den fortsatta långivningen på detta område. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 78 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 78. beträffande *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar* att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

76. Hyresgästinflytandet vid ombyggnad (mom. 79)

Agne Hansson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Även förslag" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Ovanstående ställningstagande till motion Bo413 (m) yrkande 10 innebär inte att utskottet anser att den av riksdagen beslutade ordningen för hyres-

gästernas yttrande vid ombyggnadslån är lämpligt utformad. Som anförs i motion Bo258 (fp) yrkande 20, såvitt nu är i fråga, bör hyresgästyttrandet lämnas av de hyresgäster som berörs av ombyggnaden och inte av en central hyresgästorganisation. Enligt utskottets mening är kravet på att hyresgästinflytandet skall utövas av hyresgästerna själva en förutsättning för att de boende skall kunna ta ansvar för den egna bostaden.

Utskottet instämmer även i förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 21 om att lägenhetsinnehavarens tillstyrkan normalt skall krävas för ombyggnad inne i lägenheten. En sådan ordning torde kunna medverka till att ombyggnader sker med större varsamhet. Det bör dock betonas att nödvändiga reparationsåtgärder på olika tekniska system, exempelvis byte av rörstammar, måste kunna genomföras utan att varje enskild lägenhetsinnehavare tar ställning i frågan.

dels att moment 79 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 79. beträffande *hyresgästinflytandet vid ombyggnad*
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkandena 20 och 21, det förstnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, och med avslag på motion 1986/87:Bo413 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

77. Hyresgästinflytandet vid ombyggnad (mom. 79)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Beslutet att" och på s. 71 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Beslutet att införa hyresgästinflytande som villkor för ombyggnadslån fattades av riksdagen hösten 1986. I motion Bo413 (m) yrkande 10 redovisas emellertid flera skäl som talar för att riksdagen skall återkalla sitt beslut om hyresgästyttrande. Utskottet vill med anledning härav anföra följande.

Genom riksdagsbeslutet om hyresgästyttrande som villkor för ombyggnadslån ges i praktiken Hyresgästernas riksförbund vetorätt vid ombyggnad av bostadsfastigheter. Denna ordning innebär således att beslutet om huruvida en fastighet skall byggas om eller inte kan komma att fattas av människor som inte ens bor i fastigheten. Det kan rent av vara så att de människor som bor i den berörda fastigheten inte ens är medlemmar i den organisation – hyresgästföreningen – som fattar beslutet för deras räkning.

Enligt bostadsutskottets mening är ombyggnaden av en fastighet främst en angelägenhet för fastighetsägaren och berörda hyresgäster, som bäst sköts utan inblandning av olika organisationer och myndigheter. Det bör i stället vara självklart att en fastighetsägare som avser att renovera sin fastighet skall informera berörda hyresgäster om sina planer. Hyresgästerna bör sedan själva få avgöra i vilken form de vill samråda och diskutera med fastighetsägaren.

Vad som ovan anförts med anledning av motion Bo413 (m) yrkande 10 innebär att utskottet anser att kravet på yttrande från hyresgästföreningen

vid ombyggnad skall upphöra. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande i frågan om hyresgästyttrande vid ombyggnad och tidigare redovisade ställningstaganden till förslag om avveckling av ROT-programmet innebär att förslagen i motion Bo258 (fp) yrkandena 20 och 21, det förstnämnda såvitt nu är i fråga, inte är aktuella att behandla i sak. Motionsyrkandena avstyrks sålunda.

dels att moment 79 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

79. beträffande *hyresgästinflytandet vid ombyggnad*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo413 yrkande 10 och med avslag på motion 1986/87:Bo258 yrkande 20 och 21, det förstnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

78. Bidragsformer för bostadsförbättring (mom. 80)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 71 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att betydande belopp anslås till en rad ändamål i syfte att förbättra bostäderna, deras tillgänglighet och service. Bostadsutskottet har vid flera tillfällen under senare år framhållit önskvärdheten av att möjligheterna för äldre och handikappade att bo kvar i sina egna bostäder förbättras. Utskottet ifrågasätter emellertid om staten med selektiva stödformer skall ställa betydande belopp till förfogande för denna typ av verksamhet. Det kommunala huvudmannaskapet för bl. a. äldreboendet får inte göras innehållslöst genom att staten med bidrag på en rad detaljområden styr vilka åtgärder i bostadsområdena som blir ekonomiskt möjliga att genomföra. Det bör i detta sammanhang även understrykas att det i första hand åligger bostadsföretagen att bygga, underhålla och anpassa sina fastigheter på sådant sätt att de fyller rimliga krav på funktion och trivsel.

Vad utskottet nu anfört innebär ett instämmande i förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 8 såvitt nu är i fråga. Således anser utskottet att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att följande bidragsformer bör avskaffas: bidrag till installation av hiss, bidrag för att återställa bostadsanpassningsåtgärder, bidrag till tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark samt bidrag till visst utvecklingsarbete i fråga om boendeservice.

dels att moment 80 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

80. beträffande *bidragsformer för bostadsförbättring*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo246 yrkande 8 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

79. Stöd för hissinstallationer och information om bidragen för ökad tillgänglighet (mom. 81–82, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 71 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "vara tillgodosett" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan uttalat sig för att hissbidraget bör avskaffas. Motion Bo226 (s) avstyrks av denna orsak.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 72 börjar med "Bostadsutskottet anser" och slutar med "kan utnyttjas" bort ha följande lydelse.

Även yrkandet i motion Bo203 (fp) saknar aktualitet i och med att utskottet tagit ställning för att de aktuella bidragen bör avskaffas. Motionen avslås sålunda.

80. Information om bidragen för ökad tillgänglighet (mom. 82)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 71 börjar med "Yrkandet i" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser att den ovan redovisade utvecklingen vad avser utnyttjandet av de olika tillgänglighetsbidragen är glädjande. Flera skäl talar emellertid för att förslaget i motion Bo203 (fp) om ett tillkännagivande från riksdagen om behovet av ökad information om tillgänglighetsbidragen är befogat. Hissbidragen har först under det senaste året kommit att utnyttjas i någon större utsträckning. Utnyttjandegraden varierar fortfarande starkt mellan olika kommuner. Vidare har som framgår av redovisningen ovan bidraget för tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark knappast alls utnyttjats. Detta beror sannolikt på att bidragsformen i det närmaste varit okänd för berörda beslutsfattare ute i kommunerna.

Mot den redovisade bakgrunden anser bostadsutskottet att riksdagen med bifall till motion Bo203 (fp) som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet nu anfört.

dels att moment 82 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 82. beträffande *information om bidragen för ökad tillgänglighet*
> att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo203 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

81. Kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget (mom. 84)

Agne Hansson (c), Tore Claeson (vpk) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 72 börjar med "Bostadsutskottet tillstyrker" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Med anledning av regeringens förslag och de ovan refererade motionsyrkandena vill bostadsutskottet anföra följande. En anpassning av bostäderna så att alla äldre och handikappade kan bo hemma så länge som möjligt är en angelägen uppgift för samhället att stimulera. Det bör vara en rättighet för alla att få bo hemma så länge som möjligt i sin invanda miljö oavsett var i landet man bor. En åtgärd som innebär att man beträffande de viktiga anpassningsåtgärderna lägger kostnaderna på kommunerna kan medföra att denna rättighet eftersätts.

Enligt utskottets mening är det således självklart att rätten till bostadsanpassningsbidrag inte får göras beroende av kommuntillhörighet eller resp. kommuners ekonomiska situation. Det bör även framhållas att den finansieringsform som regeringen föreslår skulle slå särskilt hårt mot vissa delar av landet. I glesbygdsregioner, som exempelvis Jämtlands och Kalmar län, är andelen åldringar i befolkningen betydligt större än i landet som helhet. Kravet på kommunal delfinansiering skulle därför också innebära större ekonomisk belastning på dessa redan hårt ansträngda regioner.

Vad som nu anförts innebär att bostadsutskottet avstyrker regeringens förslag om kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget. Motionerna Bo252 (c), Bo257 (c) yrkande 10 samt Bo408 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga tillstyrks sålunda.

dels att moment 84 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

84. beträffande *kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo252, 1986/87:Bo257 yrkande 10 och 1986/87:Bo408 yrkande 1, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, avslår regeringens förslag i budgetpropositionen,

82. Ramen för bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder (mom. 86)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Enligt riksdagens" och slutar med "av bostadsutskottet" bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen föreslår regeringen att bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder på kvartersmark skall få beviljas inom en medelsram om 10 milj. kr. under det kommande budgetåret. Med hänvisning till att bostadsutskottet ovan uttalat sig för att den aktuella bidragsformen skall avskaffas, avstyrks regeringsförslaget om medelsram för bidraget.

dels att moment 86 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

86. beträffande *ramen för bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder*
att riksdagen avslår förslaget i budgetpropositionen,

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 75 börjar med "Finansieringen av" och slutar med "Regeringsförslaget tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Finansieringen av arkeologiska undersökningar har sedan länge inneburit ett problem vid bostadsbyggande i vissa delar av landet. Bostadsutskottet ser därför positivt på att regeringen nu lägger fram ett förslag med lösning på detta problem. Utskottet kan emellertid inte tillstyrka regeringens förslag vad avser formerna för stödgivning. Regeringsförslaget innebär att kostnaderna för arkeologiska undersökningar kommer att belasta den redan hårt ansträngda tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Utskottet förordar i stället den lösning som föreslås i motion Bo201 (c) yrkande 1 med statliga bidrag till arkeologiska undersökningar i samband med nybyggnad eller ombyggnad av bostadshus i äldre stadskärnor. Utskottets ställningstagande i denna fråga innebär även att förslaget i motionens yrkande 3 om att riksdagen bör anvisa 2,5 milj. kr. till arkeologiska undersökningskostnader tillstyrks.

Beträffande förslagen i motion Bo201 (c) yrkande 2 och motion Bo255 (m) delar utskottet motionärernas åsikt att även annat byggande än av bostäder kan försvåras av arkeologiska merkostnader. Mot bakgrund av de begränsade medel som kan ställas till förfogande för arkeologiska undersökningar i det nu behandlade sammanhanget bör emellertid undersökningar i samband med bostadsbyggande prioriteras. Bostadsutskottet tar således inte ställning till hur de arkeologiska undersökningarna vid andra former av byggnads- och anläggningsverksamhet bör finansieras. Det bör dock framhållas att överväganden om finansieringen av arkeologiska undersökningar i huvudsak faller inom kulturutskottets beredningsområde. Med hänvisning till vad ovan anförts avstyrker utskottet motion Bo201 (c) yrkande 2 och motion Bo255 (m).

dels att moment 88 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 88. beträffande *kostnader för arkeologiska undersökningar*
> att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo201 yrkandena 1 och 3 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen samt motionerna 1986/87:Bo201 yrkande 2 och 1986/87:Bo255 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

84. Tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning (mom. 89)

Agne Hansson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 75 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den ståndpunkt om tilläggslånens användningsområde

som förs fram i de ovan refererade motionerna. Det är således inte rimligt att använda denna låneform för att subventionera lägenhetssammanslagningar. I dagens läge, med stor brist på bl. a. ungdomslägenheter på vissa orter, är det tvärtom angeläget att bevara smålägenheter.

Genom att tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning inte längre bör beviljas kan enligt utskottets mening beslutsramen för tilläggslån minskas. Utskottet instämmer således inte i vad som anförs i motion Bo246 (m) yrkande 6 i detta avseende. Vad nu anförts innebär att utskottet tillstyrker motionerna Bo253 (fp) yrkande 3, Bo257 (c) yrkande 9 samt Bo258 (fp) yrkande 36, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga. Möjligheten att erhålla tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning bör således avskaffas vid utgången av innevarande budgetår.

dels att moment 89 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 89. beträffande *tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning* att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo253 yrkande 3, 1986/87:Bo257 yrkande 9 och 1986/87:Bo258 yrkande 36, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, samt med avslag på motion 1986/87:Bo246 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

85. Tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning (mom. 89)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 75 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Enligt en redovisning i budgetpropositionen användes under år 1986 hälften av de från beslutsramen för tilläggslån avräknade medlen till ändrad lägenhetssammansättning. Bostadsutskottet anser emellertid det inte vara rimligt att använda tilläggslån för att styra olika fastigheters lägenhetssammansättning. Denna typ av åtgärder skall i stället baseras på konsumenternas efterfrågan och fastighetsekonomiska bedömningar av resp. fastighetsägare. Enligt utskottets mening bör därför lånemöjligheten för ändrad lägenhetssammansättning upphöra fr. o. m. den 1 juli 1987.

Utskottets ställningstagande att tilläggslån fortsättningsvis inte skall utgå till ändrad lägenhetssammansättning innebär att en del av låneramen för tilläggslån frigörs. De medel som på detta sätt frigörs bör som föreslås i moderata samlingspartiets motion Bo246 unyttjas för lån till grundförstärkning. I vissa delar av vårt land är behovet av sådana lån mycket stort. Genom den av utskottet föreslagna omfördelningen inom beslutsramen för tilläggslån bör det bli möjligt att väsentligt öka långivningen för grundförstärkningsåtgärder under nästa budgetår.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna Bo246 (m) yrkande 6, Bo253 (fp) yrkande 3, Bo257 (c) yrkande 9 samt Bo258 (fp) yrkande 36, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att mom. 89 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

89. beträffande *tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo246 yrkande 6 samt med anledning av motionerna 1986/87:Bo253 yrkande 3, 1986/87:Bo257 yrkande 9 samt 1986/87:Bo258 yrkande 36, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

86. Beslutsramen för tilläggslån (mom. 90)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Det nu" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Det nu anförda innebär att utskottet avstyrker de nedskärningar av beslutsramen för tilläggslån som föreslås i motionerna Bo257 (c) yrkande 9 och Bo258 (fp) yrkande 36, båda yrkandena såvitt nu är i fråga. Den frigjorda ramen bör som ovan angivits användas för lån till grundförstärkning. Regeringens förslag kan således tillstyrkas vad avser beslutsramens storlek, men med de förbehåll om dess användning som utskottet redovisat.

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *beslutsramen för tilläggslån*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo257 yrkande 9 och 1986/87:Bo258 yrkande 36, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, medger att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 40 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

87. Beslutsramen för tilläggslån (mom. 90)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Det nu" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan förordat att tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning inte skall beviljas efter utgången av innevarande budgetår. Den del av beslutsramen för tilläggslån som på detta sätt frigörs bör i stället delvis användas för det utökade stöd till ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som utskottet ovan förordat. Detta innebär att beslutsramen kan minskas på det sätt som föreslagits i motion Bo258 (fp). Yrkande 36 såvitt nu är i fråga i motionen tillstyrks således av utskottet. Regeringens förslag om beslutsramens storlek samt motion Bo257 (c) yrkande 9 såvitt nu är i fråga avstyrks.

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *beslutsramen för tilläggslån*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 36 såvitt nu är i fråga och med avslag på regeringens förslag samt motion 1986/87:Bo257 yrkande 9 såvitt nu är i fråga medger att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 25 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

88. Beslutsramen för tilläggslån (mom. 90)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Det nu" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan uttalat sig för att möjligheten att erhålla tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning skall upphöra vid budgetårsskiftet. Som redan angivits bör detta föranleda en begränsning av beslutsramen för tilläggslån. Enligt utskottets mening är den i motion Bo257 (c) yrkande 9 såvitt nu är i fråga föreslagna ramen av 30 milj. kr. väl avvägd mot bakgrund av begränsningen av tilläggslånens användningsområde. Motionsyrkandet tillstyrks sålunda. Regeringens förslag samt motion Bo258 (fp) yrkande 36 såvitt nu är i fråga avstyrks.

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *beslutsramen för tilläggslån*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo257 yrkande 9 såvitt nu är i fråga och med avslag på regeringens förslag samt motion 1986/87:Bo258 yrkande 36 såvitt nu är i fråga medger att beslut om tilläggslån som avser åtgärder för att avhjälpa byggskador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 30 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

89. Överskridande av ramarna för tilläggslån m. m. (mom. 91)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Riksdagen har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Det har under senare år blivit allt vanligare att regeringen begär riksdagens bemyndigande att få vidga vissa ramar av sysselsättningsskäl. Detta betyder enligt utskottets uppfattning att riksdagen på ett oacceptabelt sätt frånsäger sig möjligheten att pröva stödgivningens totala omfattning och ibland också inriktning. Denna beslutsordning bör enligt utskottets uppfattning upphöra. I den mån ramvidgningar kan komma att aktualiseras av sysselsättningsskäl eller av andra skäl bör förslag härom i vanlig ordning

underställas riksdagen. Endast härigenom ges riksdagen möjlighet att förutsättningslöst pröva långivningens omfattning.

Det ovan anförda innebär att utskottet tillstyrker motion Bo258 (fp) yrkande 37 och avstyrker regeringens förslag om ramöverskridande av sysselsättningsskäl.

dels att moment 91 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 91. beträffande *överskridande av ramarna för tilläggslån m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 37 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen inte medger att de under 87 och 90 angivna ramarna får överskridas av sysselsättningsskäl.

90. Ramar för tilläggslån till miljonprogrammets bostäder (mom. 92, motiveringen)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "De nya" och slutar med "denna orsak" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser att de särskilda ramarna för tilläggslån till miljonprogrammets bostäder som riksdagen fattade beslut om hösten 1986 inte bör förnyas. Utskottet avser att återkomma i frågan. Det är mot denna bakgrund inte motiverat att i sak behandla motionerna Bo214 (s) yrkande 1 och Bo243 (s) yrkande 1. Motionsyrkandena avstyrks sålunda.

91. Ramen för beslut om förnyelsebidrag (mom. 93)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och slutar med "budgetåret 1987/88" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet instämmer i den uppfattning som redovisas i motion Bo246 (m) angående vilka överväganden som bör ligga till grund för beslut om förnyelse och förbättringar i olika bostadsområden. Förbättringar av boendemiljön är ofta företagsekonomiskt lönsamma att vidta eftersom de ökar ett bostadsområdes attraktionsvärde. Sådana satsningar bör rimligen komma till stånd utan statligt stöd. Satsningar som inte ger företagsekonomisk utdelning bör över huvud taget inte förverkligas. Denna typ av avvägningar bör bostadsföretagen få göra utan att beslutssituationen snedvrids genom att staten subventionerar vissa typer av åtgärder. Bostadsföretagen måste själva ta ansvar för fattade beslut och finna varaktiga lösningar för framtiden. Utskottet anser mot denna bakgrund att inga förnyelsebidrag bör utgå efter den 30 juni 1987.

Den inställning som utskottet nu givit uttryck för innebär en anslutning till motion Bo246 (m) yrkande 5. Regeringens förslag om ram för beslut om förnyelsebidrag avstyrks sålunda.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *ramen för beslut om förnyelsebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo246 yrkande 5 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

92. Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (mom. 94, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "De allmännyttiga" och slutar med "yrkande 34 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar motionärernas principiella inställning att de allmännyttiga bostadsföretagen inte med statliga lån och bidrag bör favoriseras på bekostnad av övriga bostadsföretag. Förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 34 om förnyelsebidragens användning avstyrks emellertid med hänvisning till att utskottet ovan uttalat sig för en avveckling av denna bidragsform.

93. Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (mom. 94)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.77 börjar med "De allmännyttiga" och slutar med "yrkande 34 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet tillstyrker förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 34 om att förnyelsebidragen bör utgå oberoende av om bostadsföretaget är allmännyttigt eller ej. Enligt bostadsutskottets mening finns inga skäl att begränsa bidragsgivningen till att enbart avse de allmännyttiga bostadsföretagens fastighetsbestånd. Det bör enligt utskottets mening vara behoven i det aktuella området som styr bidragsgivningen och inte företagsformen.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. beträffande *förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkande 34 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

94. Avveckling av de särskilda lokallånen (mom. 95)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och på s. 78 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Bo258 (fp) har efterfrågan på de särskilda lokal-

lånen minskat kraftigt under senare år. Det finns sålunda goda skäl anta att behovet av de aktuella lånen därmed också har minskat i en sådan utsträckning att de nu kan avvecklas. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill förslaget i motionerna Bo246 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga och Bo258 (fp) yrkande 33 om att de särskilda lokallånen skall avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1987. Genom att lånen inte är förenade med räntebidrag bör enligt utskottets mening en jämförbar finansiering för berättigade åtgärder kunna erhållas på den normala kreditmarknaden.

dels att moment 95 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

95. beträffande *avveckling av de särskilda lokallånen*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 2 såvitt nu är i fråga och 1986/87:Bo258 yrkande 33 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

95. Hyresförlustgarantilån (mom. 96)

Agne Hansson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Under de" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Under de två senaste budgetåren har inga beslut om hyresförlustgarantilån behövt fattas. Behovet av denna låneform synes alltså inte föreligga längre. Redan när möjligheten till hyresförlustgarantilån infördes angavs också att de endast skulle utgå under en begränsad tidsperiod. Utskottet kan mot denna bakgrund tillstyrka förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 26 såvitt nu är i fråga om att hyresförlustgarantilån inte skall beviljas fr. o. m. den 1 juli 1987.

dels att moment 96 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

96. beträffande *hyresförlustgarantilån*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 26 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

96. Eftergift av hyresförlustlån (mom. 97)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Inte heller" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

För hyresförlustlånen gäller mycket förmånliga ränte- och amorteringsvillkor. Enligt bostadsutskottets mening föreligger inget skäl att ytterligare subventionera de bostadsföretag som uppbär hyresförlustlån genom att helt efterskänka lånen. Utskottet instämmer således i förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 32 såvitt nu är i fråga om att eftergift av hyresförlustlån inte fortsättningsvis bör beviljas.

dels att moment 97 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

97. beträffande *eftergift av hyresförlustlån*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo258 yrkande 32 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

97. Avveckling av de temporära hyresrabatterna (mom. 98)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Som framgår" och på s. 79 slutar med "yrkande 28" bort ha följande lydelse:

Redan i samband med riksdagsbeslutet hösten 1982 om införande av de temporära stimulansåtgärderna i form av statsbidrag för hyresrabatter och hyresförlustgarantilån restes invändningar mot regeringsförslaget i motioner från m, c och fp. Därvid anfördes att eventuella stimulansåtgärder avseende bostadsbyggandet borde ges en inriktning som innebär att produktionen kommer att avse bostäder som verkligen efterfrågas. Även om inga fler bostadshus blivit berättigade till statsbidrag för hyresrabatter sedan utgången av år 1985 finns anledning hävda att statsbidragsgivningen avseende redan utgående rabatter bör upphöra vid halvårsskiftet år 1987.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motionerna Bo246 (m) yrkande 4 och Bo258 (fp) yrkande 28 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 98 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

98. beträffande *avveckling av de temporära hyresrabatterna*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga och 1986/87:Bo258 yrkande 28 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

98. Avveckling av kvarboendegarantier och hyresrabatter (mom. 99)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med "Vad utskottet" och slutar med "5 avstyrks" bort ha följande lydelse:

I reservationer (m, fp, c) till bostadsutskottets betänkande BoU 1986/87:7 riktades kritik mot förslagen att införa kvarboendegarantier och hyresrabatter. I fråga om kvarboendegarantierna anfördes sålunda följande:

Som framgår av vad utskottet ovan anfört har berättigad kritik riktats mot att bostadsförbättringsprogrammet lett till alltför omfattande och därmed också dyra ombyggnader. Det primära målet måste enligt bostadsutskot-

tets mening mot bakgrund härav vara att vidta åtgärder för att åstadkomma mera varsamma och därmed också mindre dyra ombyggnader.

Den av regeringen föreslagna kvarboendegarantin torde snarast verka i motsatt riktning. Det kan enligt bostadsutskottets mening på goda grunder antas att garantin kan komma att medverka till att fastighetsägaren blir mindre observant på möjligheterna att hålla kostnaderna nere, eftersom hyresgästen inte fullt ut får vidkännas de ökade boendekostnaderna förrän efter tre år. Kvarboendegarantin kommer således sannolikt att innebära en ytterligare ökning av boendekostnaderna i ett långsiktigt perspektiv.

Förutom de principiella invändningar som enligt bostadsutskottets mening kan riktas mot förslaget, kan även allvarliga invändningar resas mot den tilltänkta administrativa hanteringen av kvarboendegarantin. Förutom att förslaget i denna del förefaller synnerligen svåröverskådligt och svårhanterligt för alla inblandade parter, skulle det dessutom medföra avsevärda ränteförluster för fastighetsägaren genom att denne tvingas förskottera bidraget till hyresgästen under minst ett år.

I fråga om hyresrabatterna anfördes dessutom följande:

En obalans på vissa delar av bostadsmarknaden kan inte korrigeras genom att subventionsmomentet i bostadspolitiken ytterligare förstärks. Redan på denna grund avvisas förslaget i propositionen om införande av s. k. hyresrabatter. Som framgår av propositionen är avsikten att genom rabatterna förverkliga bostadsbyggnadsprojekt, som annars inte skulle komma till utförande. Det finns sålunda grundad anledning anta att ett införande av rabatterna kommer att verka kostnadshöjande. Det finns däremot naturligtvis ingen berättigad erinran mot en bostadspolitik vars utformning innebär att kostnadsstegringen i bostadsbyggandet verkligen avtar eller helt elimineras. Det är med beklagande utskottet nödgas konstatera att regeringen uppenbarligen saknar idéer om hur en sådan politik skall utformas. I stället medför regeringens bostadspolitik, som framgått ovan, att byggkostnaderna förmodligen höjs, något som i sin tur enligt regeringens bedömning tydligen skall mötas genom ytterligare subventioner. Denna utveckling måste brytas.

Genom ett system med hyresrabatter kommer man inte till rätta med bostadsproblemen i storstadsregionerna. Andra och betydligt mera grundläggande strukturella problem måste lösas. Inte minst viktigt är att bostadspolitiken utformas under hänsynstagande till de regionalpolitiska målen. Över huvud taget måste de bostadspolitiska reformerna sättas in i ett större sammanhang.

Vad i de nu refererade reservationerna anförts står fast. De nyligen införda stödformerna kvarboendegaranti och hyresrabatter bör sålunda avvecklas i enlighet med förslaget i motion Bo257 (c) yrkande 5. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 99 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 99. beträffande *avveckling av kvarboendegarantier och hyresrabatter*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo257 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Agne Hansson (c), Tore Claeson (vpk) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 80 börjar med "I samband" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

I och med den förestående avvecklingen av kärnkraftsprogrammet kommer de energipolitiska övervägandena om våra bostäders utformning och uppvärmning att få en central betydelse. I avvaktan på beslut om vilka ytterligare åtgärder som måste vidtas för att inom rimlig tid genomföra avvecklingen bör det riktade energibidraget till investeringar för energisparåtgärder under budgetåret 1987/88 lämnas med 10 % av godkänd kostnad för byggnadstekniskt inriktade åtgärder, dvs. enligt samma regler som gäller under innevarande budgetår.

Utskottets ställningstagande i denna fråga innebär en anslutning till förslagen i motionerna Bo215 (vpk) yrkande 7, Bo112 (c) yrkande 11 samt Bo257 (c) yrkande 12, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 100 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

100. beträffande *riktade energibidrag*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo112 yrkande 11, 1986/87:Bo215 yrkande 7 samt 1986/87:Bo257 yrkande 12, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

100. Reservationen på anslaget för energibesparande åtgärder (mom. 101)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 80 börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "nu anfört" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet instämmer i den bedömning av möjligheten att disponera reservationen på anslaget för energibesparande åtgärder som görs i motion Bo246 (m) yrkande 12 såvitt nu är i fråga. Motionsyrkandet tillstyrks sålunda. Riksdagen bör således som sin mening ge regeringen till känna att 40 milj. kr. av den aktuella reservationen bör återföras till statsbudgeten.

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *reservationen på anslaget för energibesparande åtgärder*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo246 yrkande 12 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

101. Stödet till den kommunala energirådgivningen (mom. 102)

Agne Hansson (c), Tore Claeson (vpk) och Kjell A. Mattsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med "Med anledning" och slutar med "denna bakgrund" bort ha följande lydelse:

På regeringens förslag upphörde det statliga bidraget till den kommunala energirådgivningen i och med utgången av 1985. Sedan dess har många aktiva energirådgivare omplacerats eller fått delvis andra uppgifter då kommunerna inte haft eller ansett sig ha haft råd att behålla den kommunala energirådgivningen sedan statens stöd upphört. Bostadsutskottet finner det oroväckande att den kompetens som under flera år byggts upp i kommunerna, för att bl. a. kunna ge råd till såväl allmänheten som kommunala organ om hur energihushållningen kunde förbättras, nu är på väg att försvinna. Detta sker samtidigt som tendenser finns till minskat intresse för energihushållning, bl. a. mot bakgrund av dagens låga oljepriser.

Enligt bostadsutskottets mening kommer emellertid den kommunala energirådgivningen även fortsättningsvis att ha en mycket viktig funktion i energisparverksamheten. Betydelsen av rådgivning kommer snarast att öka i samband med den förestående kärnkraftsavvecklingen och de energipolitiska konsekvenser som den för med sig.

Vad utskottet ovan anfört innebär en anslutning till förslagen i motionerna Bo112 (c) yrkande 11, Bo215 (vpk) yrkande 8 och Bo257 (c) yrkande 12, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, om att statsbidraget till kommunernas energirådgivning bör återinföras. Enligt utskottets mening bör således riksdagen begära att regeringen snarast lägger fram ett förslag om ett sådant bidrag.

dels att moment 102 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 102. beträffande *stödet till den kommunala energirådgivningen* att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo112 yrkande 11, 1986/87:Bo215 yrkande 8 samt 1986/87:Bo257 yrkande 12, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

102. Avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler (mom. 105, 106, 108 motiveringen, 111 motiveringen och 112 motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "nu anfört" bort ha följande lydelse:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "På de" och slutar med "utskottet nedan" bort ha följande lydelse:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "ovan anförts" bort ha följande lydelse:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "På de" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "Som anförs" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

I en reservation (m) till bostadsutskottets betänkande BoU 1985/86:14 anfördes följande:

Redan år 1942 fattade statsmakterna beslut om ett statligt ekonomiskt stöd till de allmänna samlingslokalerna. Alltsedan dess har samhället genom generösa bidrag och lån stimulerat byggandet och underhållet av sådana lokaler. Denna långvariga och kontinuerliga stödgivning har fått till följd att vi i dag har ett rikligt samlingslokalsbestånd av i huvudsak mycket god standard. Det framstår därmed som klart att stödet i stor utsträckning haft sin avsedda verkan att genom lokalerna praktiskt främja föreningslivet. Som framhålls i motion 2139 (m) har stödet bidragit till att åtgärder i samlingslokalsbeståndet fått hög prioritet i kommunerna. Det kan ifrågasättas om inte ambitionerna varit alltför höga. Inte minst har de under senare år av sysselsättningsskäl vidtagna ramvidgningarna medverkat härtill. Den höga ambitionsnivån har i många fall lett till en överetablering som medfört att lokalerna utnyttjas dåligt, vilket i sin tur skapat ekonomiska problem för många samlingslokalägande föreningar och stiftelser. Kommunerna har därför i allt större utsträckning tvingats att ta över ansvaret för samlingslokalerna. Det framstår mot bakgrund härav som nödvändigt att få till stånd en ökad användning av det befintliga lokalbeståndet. Detta kan t. ex. ske genom ett ökat samarbete och samutnyttjande mellan olika föreningar. Det torde enligt utskottets uppfattning finnas goda möjligheter att använda nuvarande lokaler på ett effektivare sätt. Utskottet vill i detta sammanhang också peka på den resurs som skolans lokalbestånd utgör. Skolans lokaler bör utanför ordinarie skoltid i ökad utsträckning kunna användas för föreningslivets behov.

Vad i den nu återgivna reservationen anförs står fast. Stödet till de allmänna samlingslokalerna bör sålunda i enlighet med förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1987.

Utskottets ställningstagande ovan innebär att regeringens förslag om en avveckling av lånen till allmänna samlingslokaler är i princip tillgodosett. Förslaget avstyrks.

Bostadsutskottets ställningstagande innebär vidare att förslagen i motionerna Bo213 (s), Bo245 (c), Bo238 (c) yrkande 3 och Bo242 (c) saknar aktualitet. Motionsförslagen avstyrks.

dels att momenten 105 och 106 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

105. beträffande *avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler m. m.*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo246 yrkande 9 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

106. beträffande *avveckling av lånen till allmänna samlingslokaler*
att riksdagen avslår regeringens förslag i budgetpropositionen,

103. Avveckling av energisparbidragen till vissa lokaler m. m. (mom. 109)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "13 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motionerna Bo238 (c) och Bo257 (c) kan det inte med fog hävdas att det nu skulle vara möjligt att avveckla energisparbidragen till de föreningslokaler m. m. som, utöver de allmänna samlingslokalerna, i dag erhåller sådana bidrag. De ekonomiska förutsättningarna för de aktuella föreningarna är inte sådana att energisparbidragen kan undvaras med mindre än att energisparverksamheten riskerar att avta kraftigt i deras lokalbestånd.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda regeringens förslag om en avveckling av energisparbidraget till vissa lokaler. Motionerna Bo238 (c) yrkande 1 och Bo257 (c) yrkande 13 tillstyrks därmed.

dels att momcnt 109 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 109. beträffande *avveckling av energisparbidragen till vissa lokaler m. m.*
>
> att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Bo238 yrkande 1 och 1986/87:Bo257 yrkande 13 avslår regeringens förslag i budgetpropositionen.

104. Verksamhetsbidraget till riksorganisationerna (mom. 111)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "På de" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning att verksamhetsbidraget till riksorganisationerna bör ökas – detta med hänsyn till organisationernas alltmer omfattande rådgivnings- och serviceinsatser gentemot sina anslutna medlemmar. I enlighet med förslaget i motion Bo238 (c) yrkande 3 bör sålunda verksamhetsbidraget öka till 3 100 000 kr., varav 300 000 kr. bör avse sådant tekniskt/ekonomiskt utrednings- och projekteringsarbete som utförs inom organisationerna. Utskottets ställningstagande i denna del bör ges regeringen till känna.

dels att moment 111 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 111. beträffande *verksamhetsbidraget till riksorganisationerna*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo238 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

105. Ramarna för samlingslokalsstödet (mom. 113)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "Vad i" och slutar med "(avsnitt 5.14.1)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan ställt sig bakom förslaget i motion Bo246 (m) om att samlingslokalsstödet skall avvecklas. Några ramar för verksamheten behöver därmed inte heller fastställas. Regeringens förslag till ramar avstyrks. Motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga tillstyrks.

dels att moment 113 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

113. beträffande *ramarna för samlingslokalsstödet*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87: Bo246 yrkande 9 såvitt nu är i fråga avstyrker regeringens förslag i budgetpropositionen,

106. Ram för beslut om energisparbidrag (mom. 114)

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "Utskottet har" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt förslaget i motion Bo238 (c) om att energisparbidrag till vissa lokaler skall kunna utgå även fortsättningsvis. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion Bo238 (c) yrkande 2 även i vad avser ram för bidragsverksamheten.

dels att moment 114 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

114. beträffande *ram för beslut om energisparbidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87: Bo238 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

107. Bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl (mom. 115)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och slutar med "38 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det har under de senaste åren blivit ett regelmässigt inslag i regeringens budgetpolitik att begära riksdagens bemyndigande att få vidga vissa ramar om det behövs av sysselsättningsskäl. Regeringen har också i en betydande omfattning utnyttjat givna bemyndiganden. Detta har enligt bostadsutskottets mening inneburit att riksdagen på ett oacceptabelt sätt frånsagt sig möjligheten att pröva stödgivningens totala omfattning och ibland också dess inriktning. Inte minst när det gäller stödet till de allmänna samlingslokalerna är det inte ovanligt att de av sysselsättningsskäl vidtagna ramvidgningarna fått en sådan omfattning att de beloppsmässigt överstiger de ordinarie och av riksdagen fastställda ramarna för resp. budgetår. Denna

beslutsordning bör enligt utskottets uppfattning upphöra. I den mån ramvidgningar kan komma att aktualiseras av sysselsättningsskäl eller av andra skäl bör förslag härom i vanlig ordning underställas riksdagen. Endast härigenom ges riksdagen möjlighet att förutsättningslöst pröva stödets totala omfattning.

Med hänvisning till det nu anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion Bo258 (fp) yrkande 38. Regeringens förslag avstyrks.

dels att moment 115 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

115. beträffande *bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 38 avslår regeringens förslag i budgetpropositionen,

108. Ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning (mom. 116, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "Det finns" och slutar med "4 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstagande ovan i fråga om en avveckling av samlingslokalsstödet innebär att förslaget i motion Bo238 (c) yrkande 4 saknar aktualitet. Motionen avstyrks.

109. Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (mom. 117)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 41 och 94

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "Regeringsförslaget tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom förslag i motion Bo246 (m) om att förvärvslånen och de särskilda lokallånen skall avvecklas. Anslaget till vissa lån till bostadsbyggande kan därmed beräknas i enlighet med förslaget i samma motion. Motion Bo246 (m) yrkande 3 tillstyrks. Regeringens förslag avstyrks.

dels att moment 117 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

117. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo246 yrkande 3 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen och motion 1986/87:Bo258 yrkande 25 till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 95 000 000 kr.,

110. Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (mom. 117)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 31, 41 och 95

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "Regeringsförslaget tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom förslag i motion Bo258 (fp) om att räntelånen, hyresförlustgarantierna och förvärvslånen skall avvecklas. Anslaget till vissa lån till bostadsbyggande kan därmed beräknas i enlighet med förslaget i samma motion.

Motion Bo258 (fp) yrkande 25 tillstyrks. Regeringens förslag avstyrks.

dels att moment 117 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

117. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 25 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen och motion 1986/87:Bo246 yrkande 3 till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

111. Anslag till räntebidrag (mom. 118)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 20, 22 och 26

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt ett motionsförslag (m) om utformning av räntebidragen för budgetåret 1987/88. Anslaget bör därför beräknas i enlighet med förslaget i motion Bo246 (m) yrkande 4. En besparing om 1 805 milj. kr. uppnås i förhållande till regeringens anslagsberäkning.

dels att moment 118 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

118. beträffande *anslag till räntebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo246 yrkande 4 såvitt nu är i fråga, med anledning av motionerna 1986/87:Bo257 yrkande 6, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkande 27 samt med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen och motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 a till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 10 595 000 000 kr.,

112. Anslag till räntebidrag (mom. 118)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 24, 25, 27, 29 och 31

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till att utskottet beslutat att räntebidragen skall beräknas i enlighet med vad i motion Bo258 (fp) förordats bör anslagsberäkningen göras i enlighet med motionärernas förslag. Detta innebär en besparing om 460 milj. kr. för budgetåret 1987/88 i förhållande till regeringens förslag.

dels att moment 118 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

118. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 27, med anledning av motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 4 och 1986/87:Bo257 yrkande 6, dessa båda yrkanden såvitt nu är i fråga, samt med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen och motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 a till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 11 940 000 000 kr.,

113. Anslag till räntebidrag (mom. 118)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 25, 29 och 30

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Anslaget till räntebidrag bör beräknas såsom motiveles i motion Bo257 (c) angivits; detta med hänvisning till vad utskottet ovan förordat med anslutning till denna motion. En besparing om ca 550 milj. kr. för budgetåret 1987/88 i förhållande till regeringens förslag blir därmed möjlig att förverkliga.

dels att moment 118 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

118. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 4, 1986/87:Bo257 yrkande 6, de båda yrkandena såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkande 27 samt med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen och motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 a till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 11 850 000 kr.,

114. Anslag till räntebidrag (mom. 118)

Under förutsättning av bifall till reservation 33

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt vänsterpartiet kommunisternas partimotion om ett riktat stöd till allmännyttan. Anslaget till räntebidrag bör därför beräknas enligt förslaget i samma motion, något som innebär en ökning av anslaget med 350 milj. kr. för nästa budgetår utöver regeringens förslag.

dels att moment 118 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

118. beträffande *anslag till räntebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 a samt med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Bo246 yrkande 4, 1986/87:Bo257 yrkande 6, dessa båda yrkanden såvitt nu är i fråga, och 1986/87:Bo258 yrkande 27 till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 12 750 000 kr.,

115. Anslag till bostadsbidrag (mom. 119)

Under förutsättning av bifall till reservation 57

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Detta motionsyrkande" och slutar med "anslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan anslutit sig till förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion om ökade bostadsbidrag till barnfamiljerna redan fr. o. m. halvårsskiftet 1987. Detta kan beräknas medföra en ökning av anslaget om 225 milj. kr. för nästa budgetår. Anslaget bör räknas upp med detta belopp.

dels att moment 119 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

119. beträffande *anslag till bostadsbidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo216 och med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen till *Bostadsbidrag m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 798 000 000 kr.,

116. Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (mom. 120)

Under förutsättning av bifall till reservation 78

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "De förslag" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

De förslag som ligger till grund för anslagsyrkandet i motion Bo246 (m) beträffande viss bostadsförbättringsverksamhet har ovan tillstyrkts av utskottet. Med hänvisning härtill tillstyrks således även motionens yrkande 8 såvitt nu är i fråga. Regeringens förslag till anslag liksom motion Bo408 (vpk) yrkande 2 avstyrks av utskottet.

dels att moment 120 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

120. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo246 yrkande 8 såvitt nu är i fråga och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen samt motion 1986/87:Bo408 yrkande 2 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 270 000 000 kr.,

117. Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (mom. 120)

Under förutsättning av bifall till reservation 81

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "De förslag" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget har med anledning bl. a. av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo408 tillstyrkts av bostadsutskottet. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill även det förslag till anslag som förs fram i motion Bo408 (vpk) yrkande 2. Detta innebär att regeringens förslag och motion Bo246 (m) yrkande 8 såvitt nu är i fråga avstyrks.

dels att moment 120 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

120. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo408 yrkande 2 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen samt motion 1986/87:Bo246 yrkande 8 såvitt nu är i fråga till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 375 000 000 kr.,

118. Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. (mom. 121)

Under förutsättning av bifall till reservation 96

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "Regeringsförslaget tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt förslaget i motion Bo208 (fp) om att eftergift av hyresförlustlån fortsättningsvis inte skall medges. Det aktuella anslaget kan därför minskas med 40 milj. kr. i förhållande till regeringsförslaget. Yrkande 32 såvitt nu är i fråga i motion Bo258 (fp) tillstyrks således av utskottet. Regeringsförslaget avstyrks.

dels att moment 121 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

121. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo258 yrkande 32 såvitt nu är i fråga och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 158 000 000 kr.,

119. Anslag till information och utbildning m. m. (mom. 122)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "De förslag" och slutar med "tillstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt vissa förslag i motion Bo246 (m) om i anspråktagande av reservationen under anslaget till information och utbildning med hänvisning till att reservationens storlek vid budgetårsskiftet sannolikt inte möjliggör den föreslagna omfördelningen. Utskottet ställer sig dock bakom bedömningen i motionen om att 5,5 milj. kr. torde vara en tillräcklig medelsfördelning för den utrednings- och rådgivningsverksamhet som under budgetåret 1987/88 bör belasta anslaget. Detta belopp bör således anvisas till anslaget för information och utbildning.

Regeringsförslaget liksom motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 b avstyrks av utskottet.

dels att moment 122 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

122. beträffande *anslag till information och utbildning m. m.*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Bo246 yrkande 13 samt med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen samt motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 b till *Information och utbildning m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 5 500 000 kr.,

120. Anslag till information och utbildning m. m. (mom. 122)

Under förutsättning av bifall till reservation 101

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "De förslag" och slutar med "tillstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo215 om att återinföra statsbidrag till den kommunala energirådgivningen har ovan tillstyrkts av bostadsutskottet. Med hänvisning härtill tillstyrks även det nu aktuella förslaget i motion Bo215 (vpk) yrkande 9 b om ett i förhållande till regeringsförslaget höjt anslag till information och utbildning. Detta innebär att regeringens förslag och motion Bo246 (m) yrkande 13 avstyrks.

dels att moment 122 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

122. beträffande *anslag till information och utbildning m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo215 yrkande 9 b och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen samt mo-

tion 1986/87 Bo246 yrkande 13 till *Information och utbildning m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 125 500 000 kr.,

121. Anslag till allmänna samlingslokaler (mom. 123)

Under förutsättning av bifall till reservation 102 eller 105

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom förslag i motion Bo246 (m) i vad avser avveckling av stödet till de allmänna samlingslokalerna. Anslaget Bidrag till allmänna samlingslokaler kan därmed minskas i enlighet med förslaget i samma motion. Utskottet tillstyrker motion Bo246 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga. Regeringens förslag avstyrks.

dels att moment 123 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

123. beträffande *anslag till allmänna samlingslokaler*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Bo246 yrkande 9 såvitt nu är i fråga och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen till *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 126 000 000 kr.,

122. Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna (mom. 60)

Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet har" och på s. 63 slutar med "Bo115 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Som anges i motionerna Bo111 (fp) och Bo258 (fp) bör de övre hyresgränserna för bostadsbidrag till barnfamiljer höjas och utgå med 80 % mellan den nedre och övre hyresgränsen. Den nedre hyresgränsen bör höjas enligt regeringens förslag. Den besparing som blir följden därav föreslås tas i anspråk för en höjning av de övre hyresgränserna för familjer med minst två barn. För 2-barnsfamiljer bör den övre hyresgränsen höjas med 125 kr. till 2 200 kr./månad. För 3-barnsfamiljer med 100 kr. till 2 700 kr./månad. För 4-barnsfamiljerna föreslås en höjning med 200 kr./månad till 2 800 kr./månad och för familjer med 5 eller flera barn med 175 kr. till 3 300 kr./månad. För familjer med 1 barn bör någon justering av hyresgränsen inte göras.

Vad nu föreslagits innebär alltså oförändrat anslag till bostadsbidrag för budgetåret 1987/88 jämfört med innevarande budgetår.

Det nu anförda innebär en anslutning till motionerna Bo111 (fp) yrkande 4 och Bo258 (fp) yrkande 23. Regeringsförslaget och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo115 yrkandena 2 a och 2 b samt motionerna Bo117 (c) yrkande 5 och Bo119 (m) yrkande 4 avstyrks, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

dels att moment 60 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

60. beträffande *hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87: Bo111 yrkande 4 och 1986/87: Bo258 yrkande 23 och med avslag på proposition 1986/87: 48 yrkande 9 samt motionerna 1986/87: Bo115 yrkandena 2 a och 2 b, 1986/87: Bo117 yrkande 5 och 1986/87: Bo119 yrkande 4, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m.

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anför:

Vi har ställt oss bakom utskottets ställningstagande att det finns skäl att avvakta resultatet av det arbete som den inom regeringens kansli verksamma arbetsgruppen gör när det gäller att begränsa räntebidragens följsamhet till kostnadsutvecklingen. Vi förutsätter att riksdagen, när arbetet är avslutat, skyndsamt föreläggs förslag i frågan.

2. Orts- och tidskoefficienterna

Agne Hansson och Kjell A. Mattsson (båda c) anför:

I betänkandet behandlas motioner (c) med förslag till justeringar av orts- och tidskoefficienterna i olika avseenden. Förslagen avvisas av utskottet med hänvisning till att koefficienterna är föremål för överväganden inom bostadsdepartementet. Vi har i avvaktan på resultatet av dessa överväganden avstått från att föra motionskraven vidare. Samtidigt vill vi dock poängtera vikten av att ortskoefficienterna för olika kommuner ligger på en rättvisande nivå med avseende på kostnadsläget i kommunen.

När det gäller tidskoefficienten har vi förutsatt att övervägandena också innefattar en översyn av dennas följsamhet till kostnadsutvecklingen. Det faktum att tidskoefficienten varit oförändrad sedan i juli 1985 påvisar enligt vår mening att starka skäl finns för en översyn.

3. Flergenerationsbostäder

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Siw Persson (fp) och Kjell A. Mattsson (c) anför:

Det finns enligt vår mening starka sociala och samhällsekonomiska motiv som talar för ett ökat flergenerationsboende. Ett boende med denna inriktning främjar kontakterna mellan anhöriga, och flergenerationsfamiljen kan

i många fall komplettera samhällsomsorgen. Det gäller omsorgen om de äldre och deras möjligheter att så länge som möjligt bo kvar i sitt hem. Också barnomsorgsaspekten är viktig i sammanhanget. Samtidigt kan konstateras att nuvarande bostadsbestånd är mycket dåligt anpassat till de speciella krav som måste ställas på en bostad för flergenerationsboende.

Som utskottet framhåller finns det i och för sig inga formella hinder för att bygga flergenerationsbostäder. Det kan dock inte uteslutas att bl. a. låncreglerna kan behöva överses med avseende på belåningen av flergenerationsbostäder – detta inte minst mot bakgrund av att lånemöjligheten utnyttjats i så pass ringa utsträckning. I första hand torde dock insatser av informativ karaktär erfordras från både lånemyndigheter och byggnadsnämnder för att öka kunskapen om möjligheterna till flergenerationsboende. Häri ingår också att myndigheterna på alla sätt medverkar till en smidig och enkel hantering i dessa liksom i andra ärenden.

Motionsyrkandenas behandling

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo109		59	52	50, 51
Bo110		43	26	34
Bo111	1	39	16	22
	2	38	15	21
	3	55	46	43, 44
	4	62	60	56, 57, 122
	5	53	42	40
Bo112	2	23	1	1, 2
	11	80, 81	100, 102	99, 101
	12	53	43	40
Bo115	1	65	66	62
	2 a	62	60	56, 57, 122
	2 b	62	60	56, 57, 122
	3	59	52	50, 51
Bo117	5	61, 62, 63, 64	54, 55, 58, 60, 64	56, 57, 60, 122
Bo119	4	60, 62, 65	53, 60, 66	52, 53, 56, 57, 62, 122
	5	64	64	60
	7 a	53	42	40
	7 f	43	25	34
Bo123		45	29	35
Bo124		45	29	35
Bo125		45	28	35
Bo128	2	58	50	49
Bo129	8	58	50	49
Bo130		59, 61, 62, 63, 66	52, 59, 61, 69	50, 51, 54, 55, 58, 59, 65
Bo131	2	58, 61	51, 57, 59	49, 54, 55
	3	60	54	
Bo132	9	58	50	49
Bo201	1	75	88	83
	2	75	88	83
	3	75	88	83
Bo203		71	82	79, 80
Bo204		30	12	17, 18
Bo205	2	45, 46	28, 31	35, 36
	3	30	11	16
	7	41	19	26, 27
Bo206		58, 60	49, 53, 56	48, 49, 52, 53
Bo207		28	9	14
Bo209		49	39	
Bo210		42	24	
Bo211		48	35	
Bo212		29	10	15
Bo213		82	108	102
Bo214	1	76	92	90
	2	48	36	
Bo215	2	25	3	5
	3	52	41	39
	4	67	73	68, 69
	5	42	23	32, 33
	6	56	48	46, 47
	7	80	100	99
	8	81	102	101
	9 a	87	118	111–114
	9 b	88	122	119, 120
Bo216		87	119	115
Bo217		55, 69	45, 77	42
Bo219	3	27	5	9, 10
	4	27	7	12
	5	26	4	6–8

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo221		39	16	22
Bo222	1	58, 60, 65	53, 56, 66	49, 52, 53, 62
	2	66	67	63
Bo223		49	37	37
Bo225		71	83	
Bo226		71	81	79
Bo227		46	32	
Bo228		40	18	25
Bo233		43, 44	26, 27	34
Bo235		47	34	
Bo237		66	68	64
Bo238	1	84	109	103
	2	85	114	106
	3	82, 83, 85	111	102, 104
	4	86	116	108
	5	84	110	
Bo239		46	33	
Bo240		26, 28	4, 8	6–8, 13
Bo242		85	112	102
Bo243	1	26, 40, 76	4, 18, 92	6–8, 25, 90
Bo245		82, 83, 85	108	102
Bo246	2	55, 77	44, 95	41, 94
	3	86	117	109, 110
	4	38, 39, 41, 67, 78, 87	14, 16, 19, 72, 98, 118	20, 22, 26, 27, 67, 97, 111–114
	5	77	93	91
	6	75	89	84, 85
	7	73	87	
	8	71, 87	80, 120	78, 116, 117
	9	82, 83, 85, 88	105, 113, 123	102, 105, 121
	12	80, 82	101, 104	100
	13	88	122	119, 120
	14	81	104	
Bo248		51	40	38
Bo249		74	87	
Bo250		49	38	
Bo251		39	16	22
Bo252		72	84	81
Bo253	2	26	4	6–8
	3	75	89	84, 85
Bo254		74	87	
Bo255		75	88	83
Bo256		67	74	68–70
Bo257	1	23	1	1, 2
	3	23	1	1, 2
	4	31	13	19
	5	79	99	98
	6	41, 81	20, 21, 118	28–30, 111–114
	7	40	18	25
	8	74	87	
	9	75	89, 90	84–88
	10	72	84	81
	12	80, 81	100, 102	99, 101
	13	84	109	103
	14	64	64, 65	60, 61
Bo258	1	27	6	11
	10	45	28	35
	16	69	78	74, 75
	18	39	17	23, 24
	19	68	75	71, 72
	20	70	79	76, 77
	21	70	79	76, 77
	22	40	18	25

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo258	23	62	60	56, 57, 122
	24	30	11	16
	25	86	117	109, 110
	26	41, 42, 55, 78	22, 44, 96	28, 30, 31, 41, 95
	27	87	118	111–114
	28	78	98	97
	29	41	20	28, 30
	30	41	19	26, 27
	31	41	19	26, 27
	32	78, 88	97, 121	96, 118
	33	77	95	94
	34	77	94	92, 93
	35	74	87	
	36	75	89, 90	84–88
	37	76	91	89
	38	86	115	107
Bo403		27	5	9, 10
Bo408	1	24, 52, 59, 72	2, 41, 52, 84	3, 4, 39, 50, 51, 81
	2	87	120	116, 117
Bo413	10	70	79	76, 77
	12	45, 46	28, 31	35, 36
Bo414	2	56	47	45
Bo415	1	56	48	46, 47
Bo423	2	27, 45	6, 28	11, 35
	6	47	31	36
Bo503		67	73	68, 69
Bo514		48	36	
Bo516		69	76	73
Bo518	2	29	9	14

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
1 Propositionerna 2
2 Motionerna 4
3 Skrivelser m. m. 14
4 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m. 14
4.1 Bostadsproduktionen 14
4.2 Bostadsinvesteringar 18
4.3 Byggnadskostnader 18
4.4 Bostadskostnaderna 21
4.5 Outhyrda lägenheter 22
5 Utskottet 22
5.1 Bostadsbyggandets omfattning och inriktning m. m. 22
5.1.1 Bostadspolitikens utformning och inriktning 22
5.1.2 Bostadsbyggandets omfattning och regionala fördelning 24
5.1.3 Bostädernas fördelning på upplåtelseformer m. m. 26
5.1.4 Åtgärder för vissa boendekategorier m. m. 28
5.2 Finansieringen av bostadslångivningen m. m. 29
5.2.1 Systemet för finansieringen av bostadslånen 29
5.2.2 Förtida inlösen av bostadslån 30
5.3 Räntebidrag m. m. 31
5.3.1 Gällande ordning m. m. 31
5.3.2 Förslagen i budgetpropositionen 32
5.3.2.1 Sänkt garanterad ränta till följd av höjd fastighetsskatt för konventionellt beskattade hyreshus 32
5.3.2.2 Höjd garanterad ränta till följd av slopad garantiskatt för hyreshus ägda av fysiska personer och för egnahem 32
5.3.2.3 Ytterligare extra upptrappning för egnahemmen 34
5.3.2.4 Sammanfattning av regeringens förslag om förändringar i räntebidragssystemet 34
5.3.3 Motionsförslag om ändringar i räntebidragssystemet ... 35
5.3.4 Utskottets ställningstagande beträffande räntebidragen m. m. 37
5.3.4.1 Räntebidragssystemets principiella utformning m. m. 37
5.3.4.2 Räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning 39
5.3.5 Förslag i propositionen och i motioner om räntebidragen 40
5.3.6 Räntebidrag till tomträttsavgäld 42
5.4 Vissa förutsättningar och villkor för bostadslån m. m. 42
5.4.1 Stöd till konstnärlig utsmyckning 42
5.4.2 Mark- och konkurrensvillkoren 44
5.4.3 Orts- och tidskoefficienten 46
5.4.4 Förutsättningar och villkor i övrigt för bostadslån 48
5.5 Stöd för fastighetsförvärv m. m. 52
5.5.1 Stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem 52
5.5.2 Stöd för fastighetsförvärv i övrigt 54
5.6 Bostadsbidrag 57
5.6.1 Inledning 57
5.6.2 Allmänna överväganden 57
5.6.3 Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn 58

5.6.4 Bostadsbidragens utformning ... 59
5.6.4.1 Inkomstprövningen och förmögenhetsregeln ... 59
5.6.4.1.1 Barnfamiljer ... 59
5.6.4.1.2 Vissa hushåll utan barn ... 60
5.6.4.2 Hyresgränserna m. m. för år 1988 ... 61
5.6.4.2.1 Barnfamiljer ... 61
5.6.4.2.2 Vissa hushåll utan barn ... 63
5.6.5 Vissa gemensamma regler avseende bostadsbidragen ... 63
5.6.5.1 Bidragshushållet ... 63
5.6.5.2 Den bidragsgrundande bostadskostnaden ... 63
5.6.5.3 Omprövning av bostadsbidragen ... 64
5.6.6 Administrationen av bostadsbidragen m. m. ... 66
5.6.7 Statsbidrag ... 66
5.7 Reparation, om- och tillbyggnad ... 67
5.7.1 ROT-programmets omfattning m. m. ... 67
5.7.2 Vissa frågor angående ombyggnadslån ... 69
5.8 Viss bostadsförbättring m. m. ... 70
5.9 Tilläggslån m. m. ... 73
5.10 Åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter ... 76
5.11 Hyresrabatter och kvarboendegaranti m. m. ... 78
5.12 Energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. ... 79
5.13 Information och utbildning m. m. ... 80
5.14 Allmänna samlingslokaler ... 82
5.14.1 Samlingslokalsstödets inriktning m. m. ... 82
5.14.2 Ramarna för samlingslokalsstödet m. m. ... 85
5.15 Anslag ... 86
5.15.1 Anslag till vissa lån till bostadsbyggande ... 86
5.15.2 Anslag till räntebidrag ... 86
5.15.3 Anslag till bostadsbidrag ... 87
5.15.4 Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. ... 87
5.15.5 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. ... 88
5.15.6 Anslag till information och utbildning m. m. ... 88
5.15.7 Anslag till allmänna samlingslokaler ... 88
5.15.8 Anslag i övrigt ... 89
5.16 Hemställan ... 89

Reservationer

1 Bostadspolitikens utformning och inriktning (m) ... 100
2 Bostadspolitikens utformning och inriktning (c) ... 100
3 Den framtida bostadspolitiken (m) ... 102
4 Den framtida bostadspolitiken (vpk) ... 102
5 Bostadsbyggandets omfattning (vpk) ... 103
6 Bostadsbyggandets regionala fördelning (m) ... 104
7 Bostadsbyggandets regionala fördelning (c) ... 105
8 Bostadsbyggandets regionala fördelning (vpk) ... 105
9 Åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt (m, fp, c) ... 106
10 Åtgärder för att motverka ombildning från hyresrätt till bostadsrätt (vpk) ... 106
11 Åtgärder för att underlätta omvandling från hyresrätt till bostadsrätt m. m. (m, fp, c) ... 107

12 Prioritering av byggandet av flerbostadshus i vissa kommuner (vpk) ... 108
13 Neutralitet mellan olika upplåtelseformer (m) ... 108
14 Äldres och handikappades boende (c) ... 109
15 Bostadsplanering för en mer allsidig hushållssammansättning (m) ... 109
16 Ett nytt system för finansieringen av bostadslån (m, fp, c) ... 110
17 Inrättande av en samhällelig bostadsbank (s) ... 110
18 Inrättande av en samhällelig bostadsbank (vpk) ... 111
19 Förtida inlösen av bostadslån (c) ... 111
20 Ett nytt räntebidragssystem (m) ... 112
21 Bostadssubventionernas roll i ett nytt skattesystem (m, fp) ... 113
22 Räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m. (m, fp) ... 113
23 Storleken av räntebidragen vid ombyggnad (m) ... 114
24 Storleken av räntebidragen vid ombyggnad (fp) ... 114
25 Räntebidrag och produktionskostnadsanpassad belåning (fp, c) 114
26 De garanterade räntorna (m) ... 115
27 De garanterade räntorna (fp) ... 116
28 Eftergift av räntelån, räntebidrag för äldre låneformer och avskaffande av räntelånen (m) ... 116
29 Eftergift av räntelån (fp, c) ... 117
30 Räntebidrag för äldre låneformer (c) ... 117
31 Avskaffande av räntelånen (fp) ... 117
32 Ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen (m) ... 118
33 Ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen (vpk) ... 118
34 Införande av ett statligt bidrag för konstnärlig utsmyckning m. m. (m) ... 118
35 Avveckling av markvillkoret (m, fp, c) ... 119
36 Konkurrensvillkoret (m) ... 120
37 Kostnaden för alternativ/extra värmeproduktion (c) ... 120
38 Aktieutdelning i allmännyttiga bostadsföretag (m, fp, c) ... 121
39 Priskontroll av byggnadsmaterial m. m. (vpk) ... 121
40 Införande av ett behovsprövat stöd till barnfamiljer för köp av äldre egnahem m. m. (m, fp) ... 122
41 Förvärvslån (m, fp) ... 123
42 Statliga lån vid köp av äldre egnahem (m, fp) ... 123
43 Lån till äldre småhus (m) ... 124
44 Lån till äldre småhus (fp) ... 124
45 Förmånliga lån för förvärv av äldre fastigheter för permanentboende (m, fp) ... 124
46 Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (m) ... 125
47 Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (vpk) ... 125
48 Grundavdrag m. m. i stället för bostadsbidrag (m) ... 126
49 Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn m. m. (m, fp, c) ... 126
50 Bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag (s) ... 127
51 Bostadsbidrag till hushåll utan barn utöver regeringens förslag (vpk) ... 128
52 Inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer (m) ... 129

53 Inkomstprövningsbegreppet avseende bostadsbidrag till barnfamiljer (c) ... 129
54 Inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (s) ... 130
55 Inkomstprövningsreglerna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (vpk) ... 130
56 Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna (m) ... 131
57 Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna (vpk) ... 131
58 Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (s) ... 132
59 Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (vpk) ... 133
60 Bidragsgrundande bostadskostnad avseende bostadsrättslägenheter (m, fp, c) ... 133
61 Bidragsgrundande bostadskostnad avseende egnahem (fp, c) ... 134
62 Reglerna för omprövning av bostadsbidragen (m, fp, c) ... 134
63 Administrationen av bostadsbidragen (c) ... 135
64 Ett utökat skattejämkningssystem i stället för bostadsbidrag (c) ... 136
65 Det minsta bidragsbelopp som betalas ut (vpk) ... 137
66 Statsbidrag till kommunernas kostnader för bostadsbidrag (m, fp, c) ... 137
67 Avveckling av ROT-programmet (m) ... 138
68 Ett utvidgat ROT-program och program för VA-nätets restaurering (m) ... 138
69 Ett utvidgat ROT-program och program för VA-nätets restaurering (vpk) ... 139
70 Program för VA-nätets restaurering (c) ... 140
71 Rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter (m) ... 141
72 Rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter (fp) ... 141
73 Lån för upprustning av fritidshus (m) ... 142
74 Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (m, c) ... 142
75 Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (fp) ... 143
76 Hyresgästinflytandet vid ombyggnad (fp, c) ... 143
77 Hyresgästinflytandet vid ombyggnad (m) ... 144
78 Bidragsformer för bostadsförbättring (m) ... 145
79 Stöd för hissinstallationer och information om tillgänglighetsbidrag (m) ... 146
80 Information om bidragen för ökad tillgänglighet (fp) ... 146
81 Kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget (c, vpk) ... 146
82 Ramen för bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder (m) ... 147
83 Kostnader för arkeologiska undersökningar (c) ... 148
84 Tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning (fp, c) ... 148
85 Tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning (m) ... 149
86 Beslutsramen för tilläggslån (m) ... 150
87 Beslutsramen för tilläggslån (fp) ... 150
88 Beslutsramen för tilläggslån (c) ... 151
89 Överskridande av ramarna för tilläggslån m. m. (m, fp) ... 151
90 Ramar för tilläggslån till miljonprogrammets bostäder (m, fp) ... 152

91 Ramen för beslut om förnyelsebidrag (m) 152
92 Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (m) 153
93 Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (fp) 153
94 Avveckling av de särskilda lokallånen (m, fp) 153
95 Hyresförlustgarantilån (fp, c) 154
96 Eftergift av hyresförlustlån (fp) 154
97 Avveckling av de temporära hyresrabatterna (m, fp, c) 155
98 Avveckling av kvarboendegarantier och hyresrabatter (m, fp, c) 155
99 Riktade energibidrag (c, vpk) 157
100 Reservationen på anslaget för energibesparande åtgärder (m) 157
101 Stödet till den kommunala energirådgivningen (c, vpk) 158
102 Avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler (m) 158
103 Avveckling av energisparbidragen till vissa lokaler m. m. (c) 160
104 Verksamhetsbidraget till riksorganisationerna (c) 160
105 Ramarna för samlingslokalsstödet (m) 161
106 Ram för beslut om energisparbidrag (c) 161
107 Bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl (m, fp) 161
108 Ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning (m) 162
109 Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (m) 162
110 Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (fp) 163
111 Anslag till räntebidrag (m) 163
112 Anslag till räntebidrag (fp) 163
113 Anslag till räntebidrag (c) 164
114 Anslag till räntebidrag (vpk) 164
115 Anslag till bostadsbidrag (vpk) 165
116 Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (m) 165
117 Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (vpk) 166
118 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. (fp) 166
119 Anslag till information och utbildning m. m. (m) 167
120 Anslag till information och utbildning m. m. (vpk) 167
121 Anslag till allmänna samlingslokaler (m) 168
122 Hyresgränserna för år 1988 avseende bostadsbidrag till barnfamiljerna (fp) 168

Särskilda yttranden

1 Räntebidragens anknytning till upplånat kapital m. m. (c) 169
2 Orts- och tidskoefficienterna (c) 169
3 Flergenerationsbostäder (m, fp, c) 169

Bilaga

Motionsyrkandenas behandling 171

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1987